

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

Concilium Mediolanense V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

CONCILIVM MEDIOLANENSE V.
PROVINCIALE.

ANNO
CHRISTI
1575.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIX. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI V.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis provincie nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.

VINEÆ dominicæ cultura cum in omni alio pastoralis sollicitudinis officio eniteat, tum valde etiam in Conciliis prouincialibus, ad Tridentinæ sanctionis præscriptum tertio quoque anno celebrandis. Nos igitur pro archiepiscopalis officii nostri cura, quæ progressionibus suis tota ad optimam pascendi rationem spectare debet, iam in Synodo prouinciali quarta, quam ex illius Concilii sanctione anno 1576. habuimus, decreto promulgato, Concilium prouinciale quintum denuntiauimus, atque indiximus: quod, auxiliante Dei misericordia, hoc anno, die 7. mensis Maii, de more celebraturi sumus. Ea porro indictio, & iure Canonum, & decreto prouinciali communita, licet tantum roboris, viriumque omnino habeat, quantum illa, quæ edicto publico fieri solet: tamen, cum in lucem typis nondum emissa sit, & tempus, atque adeo stata dies eiusdem Concilii quinti tunc indicti, iam instet; id propterea, ne cuiquam quicumque sit, qui Conciliis prouincialibus nostris interesse quacumque ratione potest, ac debet, vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse dicere liceat: nos vniuersis & singulis, qui iure, aut consuetudine, aut priuilegio, aut electione sua, suorumve prædecessorum, aut alia quacumque ratio-

ne ad prouinciales nostras Synodos conuenire debent, aut possunt, hoc etiam edicto publice proposito, eandem quintam prouincialem Synodum, in superiore illo prouinciali Concilio I V. iam indictam, significamus, denuntiamus, atque indicimus.

Quamobrem cum vniuersos & singulos reuerendissimos episcopos prouinciæ nostræ, cum ceteros omnes, quicumque sunt, qui, vt supra, in Concilio prouinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum, & literas nominatim sigillatimque eisdem reuerendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam archiepiscopali edicto illud monemus, vt eo ipso constituto, septimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in basilicam nostram metropolitanam conueniant, & in Concilio, quod eo ipso die, summo mane, iuuante Domino, inchoabimus, præsentibus ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, Canonum iure sancitis.

Curent porro singuli prouinciales nostri episcopi, vt, quod Concilio altero Mediolanensi sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint; quinta quaque feria Missæ sacrum tum a singulis sacerdotibus, tum solenniter collegiatim in cathedrali & collegiatis ecclesiis, de Spiritu sancto celebretur, vel, si pro ratione officii hoc non potest, saltem commemoratio fiat; ac præterea singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis, ad implorandum in ea conciliari tractatione Spiritus sancti lumen, processio, litanix, ac preces habeantur. Idque peragatur, ac præstetur, quoad Concilium de more absolutum & dimissum erit.

Cum autem conciliaris hæc actio, a nobis indicta, præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium a prouinciæ nostræ fidelibus postulet; illud etiam curet vnusquisque prouinciæ nostræ episcopus, vt singulis ante Concilii diem constitutam dominicis diebus, per parochos & concionatores excitentur eius rei causa fideles ad frequentius sanctæ orationis studium; ad idque vehementer omnes inflammentur, vt die dominico, statam Concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, vt adiutrice Dei gratia, quæ ad suam & ad illorum, quorum cu-

ra commissi sunt, salutem pertinent, pia religioſaque ſollicitudine in Concilio agantur.

Quo religioſius autem ab iis, qui ad Concilium conueniunt, in eam actionem incumbatur, eccleſiaſtici ordinis homines, & quos vna ſecum ad Synodum prouincialem epiſcopi conduxerint, & quos capitula miſerint, & teſtes ſynodales, & ceteri tum ſacerdotes, tum clerici, quicumque venerint; ii omnes & ſinguli antequam in viam ſe dent, peccata confeſſi, ſacerdotes Miſſæ ſacrum celebrare, clerici ſanctiſſimam eucharistiã ſumere ne omittant. In quarum rerum fidem & teſtimonium, hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi, & ſancti Ambroſii ſigillo archiepiſcopali noſtro muniri, tum noſtra etiam manu ſignatum, in vulgus publice proponi, eidemque a vicecancelario noſtro archiepiſcopali ſubſcribi voluimus. Data Mediolani in ædibus noſtris archiepiſcopalibus pridie Idus Martii 1579.

ORATIO CAROLI CARDINALIS

TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS,
ET ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS,

Habita in prouinciali Concilio V.

IAM ex euangelio, quod modo audiftis, patres reuerendiſſimi, optime intelligitis, apoſtolos a Chriſto Domino conuocatos, & ad prædicationem regni cæleſtis miſſos eſſe cum poteſtate ſanandi morbos, depellendique dæmones. Sunt etiam vobis ex euangelica illa commemoratione perſpectæ eius apoſtolicæ legationis apoſtolicique officii leges, ore diuinæ ſapientiæ præſcriptæ, ruruſque cognitum ſtudium quod ſummum in illis exequendis apoſtoli magna cum omnium admiratione præſtiterunt. Cum autem hoc ipſo tempore clerus populuſque hic Mediolanenſis vos, qui apoſtolorum ſucceſſores eſtis, ex legibus Chriſti Domini Spiritu in ſacro Tridentino Concilio decretis, conuocatos, vna mecum ad Concilium prouinciale quintum concelebrandum conueniſſe cernit; is modo illius apoſtolicæ conuocationis & legationis, quæ euangelicis verbis commemorata eſt, quaſi ſpeciem quamdam ob oculos propoſitam intuetur. Chriſtus enim Dominus cum videret eo

ANNO
CHRISTIANI
1579

ANNO
CHRISTI
1579.

tempore turbas, tamquam oues sine pastore, huc atque illuc vagantes, varieque disiectas, ac multiplici morborum genere affectas, earum statum pietatis visceribus miseratus, non satis habuit, se vicos, opida, omniaque loca finitima & prædicando, & sanando peragrassè: sed in tanta hominum vndique confluentium multitudine, voluit etiam alios euangelicæ prædicationis, ac morborum curationis socios adhibere. Discipulos igitur orare iussit, duodecim apostolos conuocauit, eosdemque misit ad illa munera exequenda. Nunc itidem is, qui ab ecclesiæ suæ cura & custodia oculos nunquam deiicit, *Erunt, inquit, oculi mei ibi semper*, cum e summo cælo, tamquam ex altissima specula, prouinciam nostram Mediolanensem, præsertim superiorum annorum pestilentia multis partibus vexatam, misereque afflictam cerneret, non tam hominum interitu, quam spiritualium rerum detrimentis, atque damnis, quæ multa inde consecuta sunt, in tanta iactura illam misericordiæ oculis respexit, ac nos, euangelii sui ministros, excitauit, & ad sanctas orationes, precesque concelebrandas, & ad procuranda synodalibus episcopalibusque laboribus remedia. Aduistis, patres sanctissimi, religiosæ orationi, quam sine intermissione, hoc sacro loco, in conspectu sacrosancti clauis Iesu Christi Domini habuimus, vt Spiritus sancti lumen implorarem, quo adiuti, prouinciæ nostræ bene gerendæ rationem iniremus, spiritualiaque damna instaurarem: ob eam ipsam causam, nullus vicus, nullum opidum, nulla vrbs in prouincia est, quæ ad preces & ad pœnitentiæ, sacræque eucharistiæ sacramentum, & ad alia pietatis Christianæ studia, atque officia excitata non sit vehementer. Iam vero, patres, hodie, eodem Domini Spiritu duce conuocati, hoc loco adsumus, vt & eidem prædicationum officio, & aliis synodalibus actionibus operam ministeriumque nostrum præstemus. Sperandumque est, Christum Dominum tum preces nostras exauditurum: dixit enim: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis*: tum etiam nobis in salutari hac tractatione versantibus adfuturum. *Vbi, inquit, fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum*. Omnis porro hæc Concilii prouincialis actio formam illam, vt diximus, exhibet apostolicæ missionis, & legationis.

Luc. 18.

Matth. 18.

Dum enim nostras, nostrarumque ecclesiarum res inter nos mutua caritate conferimus, dum de castissimo diuinorum officiorum cultu disquirimus, dum de cleri, populi que disciplina inuestigamus, dum & nostrorum, & apostolicæ visitationis in primis decretorum executionem inspiciamus, dum rerum multarum collapsam pene institutionem ob oculos ponimus, dum de instaurationis modo consultamus, dum constitutiones alias, ad damna refarcienda recte accommodatas, Spiritu sancto auctore, conficere studemus, vniuersa hæc via & ratio eo spectat, vt istis adiumentis, quæ a Deo existunt, mens nostra illustretur, caritas in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus nostris exardescat, animorum nostrorum episcopalis illa vis & ardor magis atque magis incendatur, & quasi nouus quidam spiritus in nobis, qui decretorum prouincialium virtute & auctoritate munimur, excitetur vehementius ad improbos omnes spiritus depellendos, ad vitiorum pestem populandam, ad sanandas spirituales ægri tudines, ad afferendum denique populis, curæ nostræ commissis, omnem curationem. O salutes episcopaliū Conciliorum labores! Adest vobis Christus Dominus: actionum vestrarum dux est Spiritus sanctus: vos morum magistri, vos populorum moderatores, vos sanctarum legum auctores. Sapientia vestra Christianæ disciplinæ ratio omnis instauratur: prudentia controuersiarum sedantur: caritate dissidia tolluntur: studio eriguntur manus remissæ: virtute genua dissoluta roborantur, animisque vires adduntur. Quid multis? hæc Conciliorum actio nos ipsos, qui doctoris officio fungimur, qui ecclesiæ medici sumus, docet, instruit, reficit, recreat, exsuscitat. Quam misera igitur superiora tempora, quibus tam diu intermissa sunt multis partibus, peneque antiquata Concilia prouincialia, & Synodi diocesanæ neglectæ? Quo factum est, vt multiplex malorum quasi silua extiterit, basilicæ incultæ, ornamenta suppellectilis ecclesiasticæ pene nulla, ceremoniarum ritus & vsus vix cognitus, diuinorum officiorum ratio pene perturbata, chori disciplina rescissa, functionum ecclesiasticarum munera contempta & spreta, stationes sacerdotales clericalesque desertæ; omnia demum disciplinæ officia abiecta, ac pene deposita; populi præterea infi-

ANNO
CHRISTI
1179.

ANNO
CHRISTI
1579.

institutio deprauata, morum corruptelæ vndique obortæ, festorum dierum veneratio multis peccatis violata, sacerdotum locorum cultus multis partibus læsus, sacerdotalis ordinis dignitas pro nihilo habita, & cuncta denique ad eum statum deducta, vt lacrymis, luctu, commiserationeque digna essent. Vidimus nos, vidimus prouinciæ nostræ faciem deformatam, nec plane a collacrymabili illo templi Hierosolymitani aspectu dissimilem: cum scilicet vastatis, & dirutis ab Antiocho rebus omnibus fortissimus dux Iudas Machabæus templi illius cultum euersum, altare violatum, ianuas exustas, & omnia perculsa, ac prostrata aspexit: scissisque vestimentis, capite cineribus asperso, suspiriis, gemitu, luctuosissimisque vocibus, incredibilem vim lacrymarum in tantis augustissimi templi ruinis profudit. Gratias tibi agimus, optime Deus, cuius diuino munere Tridentinum Concilium miseris his temporibus celebratum est: vnde præter alia, quæ reipublicæ Christianæ adiumenta subministrata sunt, restitutus est tandem salutaris ille vsus Synodi, & diœcesanæ, & prouincialis: cuius institutum auxiliante tua diuina gratia ita suscepimus, vt hodierno die ex Tridentinæ sanctionis præscripto iam quinti prouincialis Concilii initium faciamus. Non est igitur, patres, cur nostra hac concione Concilii prouincialis necessarium vsus, dignitatem, fructus vberrimos, explicemus. Vos ipsi intelligitis sacrosanctam œcumenici illius Concilii auctoritatem, qua nobis iussum est, prouinciale Concilium tertio saltem quoque anno conuocari: vos ipsi optime meministis, per nos de vestro consilio, & assensu, iam certam diem Concilii nostri prouincialis præstitutam, perpetuamque illius indictionem deinceps decreto prouinciali esse communitam. Est vero cur, vnde digressi sumus, ad euangelicam commemorationem redeamus, quæ tota non solum huius nostri episcopalis congressus, conuentusque rationem, sed etiam munera, & officia, quæ in eo præstare, aut certe spectare debemus, significare, & declarare videtur. Primum igitur videamus, patres, cur Christus Dominus, cum singulos apostolos ad apostolicæ legationis munera instruere ac mittere posset, omnes simul eam ob causam conuocauit. Qua ex re perspicuum nobis fiet,

Concil. Tom. 36.

Ppp

quare iam ab initio fere nascentis ecclesiæ institutum sit, episcopos prouinciæ ad metropolitanum conuenire, prouinciales leges sancire, sancitas, ab omnibus, qui eiusdem prouinciæ sunt, suscipi ac seruari. Vna vero præter ceteras causa est, vt qui in varias, diuersasq; mundi partes ad euangelii propagationem mittebantur, eorum omnium & vna esset doctrina, & vnum apostolicum munus, & vna apostolicæ vitæ ratio. Quæ sane res docet, eiusdem prouinciæ episcopos, quamuis distinctis diuersisque diocæsesibus præ sint, eodem tamen vnus prouinciæ quasi vinculo denin-ctos, vna etiam eademque disciplinæ ecclesiasticæ ratione eiusdem præscriptis legibus, ac morum regulis, fideles sibi commissos ad viam salutis dirigere debere. Id sane ostendunt, atque adeo iubent sanctissimorum patrum sanctiones, & Conciliorum Canones, quibus hoc de genere præter alia illud cautum est, vt ecclesiasticis institutis metropolitana ecclesiæ sese reliquæ prouinciales diocæses conforment. Ex hac porro coniunctione, concordique sollicitudine, & coniunctissimo studio maxima commoda, maximaque adiumenta proficiscuntur, non solum ad facilem ecclesiæ commissæ gubernationē, sed etiam ad omnem populorum in via Domini progressionem. Hinc enim firmissimum vnus cuiusque instituti præsidium, hinc rituum ecclesiasticorum, sanctarumque consuetudinum perennis conseruatio, hinc disciplinæ omnis robur perpetuum, hinc rerum salutarium sanctissimum firmamentum, hinc prompta omnium paratissimaque ad obediendum voluntas, hinc præclara illa bene agendi, recteque exequendi contentio, & religiosa æmulatio. At vero vbi contra res agitur, vix dici potest, quanta inde incommoda, quam multæ difficultates emanent. Vos conscii estis, patres, quam vera sint, quæ narramus; sed aliqua ex parte ob oculos ea proponamus. Si quis vestrum est, qui in oratione frequens sit, cælestium contemplationum studiosus, in episcopali ecclesiæ statione assiduus, episcopalibus item officiis, studiis, & laboribus totus addictus, abstinentiæ, ac ieiunio deditus, hospitalis, pauperum, viduarum, pupillorum vere pater & pastor, piorumque locorum patronus, & sanctorum institutorum sollicitus auctor: rursusque si alius eiusdem prouinciæ episcopus hæc omnia vel remisse agit, vel negligit, vel

ANNO
CHRISTII
1579.

ANNO
CHRISTI
1579.

quod grauius est, contra facit, vel ab alio episcopo diligenter acta, minus commendat, certe omnia inde incommode accidunt non sine grauiissimo detrimento. Sed locus hic est, patres, vt accendamus nos ipsos, si attentius rem ipsam spectamus. Ille, qui optimi pastoris regulas sibi proposuit, prædicationis munus ad Tridentini Concilii præscriptum perpetuo exequitur. Ille, qui dignitatis episcopalis amplitudinem, non labores, censum, non onus, vitæ otium, non perpetuam illam sollicitudinem, multis curis implicitam, in animo sibi constituit, vel raro, vel fortassè nunquam verbi Dei pabulum populo ministrat. Ille Synodum diocesanam anniuersariam de more celebrat: hic ne stas quidem clericorum & sacerdotum congregationes habet, nedum Synodum conuocat: ille uisitationem diocesanam perenni studio obire contendit: hic gregis sui vulgum neque agnoscit, nec vero vt ab ouibus agnoscatur, paterna id caritate studet. Ille nihil non agit, nihil non attingit, vt morum corruptelas eripiat, vt vitia & peccata corrigat atque emendet, & quoscumque aberrantes ad viam salutis reuocet: hic populari opinione cum omnia metiatur, hominibus placere vult, peccata hominum dissimulat, sæpeque causam præbet, quamobrem complures a recta deflectant: at vigilantis episcopi sollicitudo in eo etiam versatur, vt ecclesiarum cultus splendescat: basilicæ sartæ tectæ sint, omni apparatu instructæ, omni ornatu, & precioso opere illustres in omnes partes eluceant: diuinorum officiorum pietas florescat: ceremoniarum ritus excolatur: chori instructio omnis non modo retineatur, sed plane augeatur: clerus ad sacras doctrinas erudiat, in clericalis vitæ officiis contineatur: sanctissimis legibus, edictis, institutionibus deuinctus, non modo a flagitiis alienus, sed ab omni suspitione integer purusque conseruetur. Quam dissimilis vero remissi, negligentisque pastoris, ac sibi indulgentis ratio, ac forma sit, vos ipsi videtis. Nulla in eius clero fere disciplina, nulla populi institutio, nulla ecclesiarum instauratio; omnia denique, quæ vndique præclara episcopali cura splendescere deberet, in situ, & squalore prope iacent. His tam diuersis studiis, patres, tantum abest, vt qui accenso studio ad optima quæque ferebatur, eius industria, & sollicitudo vehemen-

tius inflammetur, vt aliquando pene restinguatur: sicque sancta illa æmulatio, quæ tantopere nobis episcopis expectanda est, & valet plurimum ad omnem disciplinæ propagationem, nulla sit. Accedit etiam aliud incommodum, idque maximum, quod perspecta hac dissimili pastorum cura, populi episcopi vigilantis diœcesi subiecti, in obediendo contumaciores, & difficiliore sunt, pastori & patri suo detrahunt: eius benefacta sæpe iniquius insectantur, monita non audiunt: &, vt est hominum genus proclive ad quærendas excusationes in peccatis, alterius remissione, & nimia indulgentia abutuntur ad contumaciæ suæ, & culpæ omnis patrocinium. Tanta igitur damna, ac detrimenta rei Christianæ importari perspicimus ex illo dissimili spiritu, quem in pastoribus vnum, vno caritatis vinculo coniunctum, vnoque sollicitudinis studio incitatum, Christus Dominus esse voluit. Ad hoc nos episcopos is instruit, cum apostolis in vnum conuocatis, legationem prædicationis euangelicæ, & ægritudinum curationem hodierno euangelio committit, & certas eis vniuersis regulas apostolici illius muneris præscribit. Quamobrem persuasum iam habeamus, reuerendissimi patres, non mediocrem vtilitatem huius prouincialis Concilii quinti tractatione nos prouinciæ nostræ, Deo in primis iuuante, allaturos esse, si certam rationem exploratamque viam plane iam nunc tandem inierimus, vt coniunctissimis animis concordissima voluntate, pari studio, æquali zelo, tamquam vno pastoralis episcopali que spiritu omnes in eam perpetuam curam incumbamus, vt præscriptas & nobis, & clero, & populo, prouinciæque nostræ leges, instituta, disciplinamque omnem exequamur. At tu, Domine Deus omnipotens, qui iussisti, seniores septuaginta de populo a Moyse conuocari ad ostium tabernaculi fœderis, illisque eodem loco commorantibus adesse, atque vnum eundemque spiritum largiri dignatus es: quique apostolis tuis in vno loco congregatis Spiritum sanctum tuum misisti, eorum mentes illuminasti, corda vsque adeo accendisti: vt incredibili ardore inflammati, cum se diuinæ prædicationis legatos agnoscerent, vno ardentissimo studio, iisdem apostolicæ disciplinæ institutis, toto terrarum orbe, illa legatione tam

ANNO
CHRISTI
1579.

admirabiliter perfuncti sint : nobis hodie, nomine tuo in vnum conuocatis, adesto quæsumus : mentes nostras diuini tui luminis splendore illustra : bonitate foue, sapientia rege, moderare, atque effice vt nos vno consilio, iisdem vigilantia officiiis, iisdem monitis, iisdem exemplis, legationis nostræ etiam munera atque officia exequamur, & ita salutariter exequamur, vt tandem nos, & fideles prouinciæ nostræ, vnum in te effecti, sempiterna illa gloria in te vno Deo perfruamur. Amen.

IN NOMINE

SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS,
PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

*Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, patroni nostri, laudem, hæc pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei nostræ concreditum præluce-
re totis in Christo visceribus expetimus, de consilio & assensu reuerendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum in Concilio prouinciali Mediolanensi quinto decernimus, statuimus, ac sancimus.*

CONSTITVTIONVM PARS PRIMA.

Quæ ad fidei tuendæ studium pertinent.

QVONIAM in iis, quæ & ad fidem, & ad pietatem tuendam attinent, omni vigilantissima cura summaque diligentia pastoribus maxime elaborandum est : nos veterem sanctorum patrum sacrorumque Conciliorum consuetudinem, & auctoritatem in primis œcumenicæ Synodi Tridentinæ secuti, de iis ipsis multa superioribus nostris Conciliis prouincialibus constituimus. Sed in eo genere cum nullum tantum studium, quantum certe maximum requiritur, adhiberi possit, illis superiorum Conciliorum decretis adiungenda hæc etiam censuimus.

Nemini, etiam regulari, ne in sui quidem ordinis ecclesia, concionari permittat episcopus, antequam sibi, suo-

Ppp iij

que vicario, ille, quicumque concionaturus est, fidei professionem ad sanctionis pontificiæ, quam Pius IV. edidit, præscriptam formam præstiterit. Vbi vero semel præstiterit, non opus erit iterum ob eam causam eidem episcopo præstare: sed satis sit professionis, ei semel illo nomine præstitæ, testimonium scriptum atque obsignatum afferre & exhibere.

Id omne de confessariis sacerdotibus sancimus & decernimus.

Hoc ipsum de medicis, & chirurgis item cautum sit, qui nisi trium mensium spatio apud episcopum, aut eius vicarium, ex illius pontificiæ formulæ præscripta ratione fidem profiteantur, medendi arte ab eodem episcopo interdiciantur, quoad eam professionem præstiterint.

At vero in posterum quisquam medicus, vel physicus vel chirurgus medicinam exercere ne aggrediatur, nisi præstita primum, vt supra, fidei professione.

Aduocati præterea, & procuratores in causis sanctæ inquisitionis suscipiendis agendisve, nullum ante aditum locumve habeant quam fidei professionem episcopo præstiterint.

Qui ecclesiam parochialem, aliudve beneficium, curam animarum habens, aut canonicatum, aut dignitatem in ecclesia cathedrali quouis modo obtinuit, nisi is tempore, & loco sanctione Tridentina præstituto, fidei professionem præstiterit; ne ei episcopus beneficii ecclesiastici fructus, quos ex eodem Tridentino decreto suos non fecit, aliquo pacto remittat, neque ab eodem exigi patiatur, sed, si quos exegerit, illum restituere cogat.

Huius prouinciæ principes & magistratus pro fidei catholicæ tuendæ officio, proque pietatis suæ studio sperandum est, id nunquam permiffuros esse, vt in has regiones, eorum ditioni subiectas, ne ad diuersandum quidem itineris gratia, milites a catholicæ Romanæ ecclesiæ fide dissidentes, veniant; cum certum atque plane exploratum sit, nulla alia re Deum grauius offendi, nullaque ad vehementiorem iram, quam hæreseon labe prouocari; nihilque rursus ad prouinciarum, regnorumque interitum maiores vires habere, quam teterrimam illam pestem. Verum si quando acciderit, quod Deus prohibeat, in eam curam

ANNO
CHRISTII
1576.

ANNO
CHRISTI
1179.

toto animo, omnique studii pastoralis contentione episcopus incumbat, atque adeo elaboraret omni ope, vt ne eius morbi contagione oues, Christi sanguine redemptæ, suæque fidei commissæ, vlllo modo inficiantur.

Itaque ad diœcesis suæ loca, vbi pestiferos illos homines diuersari contigerit, se in primis ipse conferat; populum fidelem etiam atque etiam diligenter moneat, vt ne eorum mores vsquam attendat; ne verbis mentem, auresvæ adhibeat; ne cum eisdem vlllo modo versetur; ne carnis licentiam, & liberam & falsam viuendi securitatem, exemplo illorum consecetur; sed in orthodoxa fide, & caritate Christi Domini cum timore & tremore perseverans, in sanctæ Romanæ catholicæ ecclesiæ vnitæ, & obedientiæ studio, in catholicæque pietatis officiis sese contineat. Parochis vero leges præterea præscribat, quas in tanto discrimine omnino sequantur.

Atque in iis quidem hæc sint;

Ne eos mortuos sacris locis in sepulturam tradant.

Vt animaduertant præterea, si fieri potest, non modo singulis horis, sed singulis etiam momentis, quid ab illis agatur, quid cogitetur, quid struatur in iis quæ ad fidem pertinent, longe prospiciant satanæ insidias, & conatum omnem, quantum in se est, sedulo reprimant.

Vt videant, ne quidquam vel minimum, vnde labes aliqua existere possit, sensim latius dimanet. Quamobrem de quotidiano huius rei statu episcopum certiores faciant quam diligentissime.

Nec vero, ea omni diligentia contentus episcopus, desistat alia subsidia ad tuendum gregem comparare.

Proinde cum alios religiosos, prudentesque viros ad rem omnem inquirendam mittat; tum acres etiam, pioſque concionatores ad causam communem adiuuandam.

A magistratibus etiam, & principibus, in re, quæ non religioni solum, sed vniuerso prouinciæ statui periculum certissimum afferre potest, omnem opem, atque auxilium impleret, vt expedire censuerit.

Excommunicationis vero pœnam, præter alias, quæ summorum pontificum Canonumve sanctionibus expressæ sunt, ipso facto subeundam proponat, atque edicat iis, qui istiusmodi impiis hominibus cibos vetitos vendide-

rint, aliove modo subministrauerint, quibus diebus minime liceat illis vesci. Agat vero contra illos, qui non paruerint, ad iuris, edictique promulgati præscriptum. Omnem denique aliam rationem, quæ potissima sibi videbitur, opportune ineat ad eam pestem propulsandam. Et vero id, quod caput est, in tanto salutis periculo assiduis precibus, omnique supplicatione ad Deum confugiat, vt gregem, sibi in curam traditum, ab omni hæreseon fœditate integrum, inuiolatumque custodiat, & conferuet perpetuo.

De Iudæis Concilio prouinciali primo multa cauimus, quibus hæc addenda statuimus, quo diligentius etiam perniciosæ eorum consuetudini, atque diuini cultus offensionibus occurratur.

Quod olim summorum pontificum constitutionibus, & præsertim Pauli IV. & Pii V. qui eiusdem Pauli sanctionem literis XIII. Kalendas Maii 1566. editis renouauit, & auxit, sancitum fuit de vita, & habitatione Iudæorum, cum ad Christianorum hominum fidei integritatem, & morum puritatem tuendam valde pertineat; episcopus, in cuius diocesi illi vel habitant, vel aliquando diuersantur, singulis annis stata die eam constitutionem Pii V. qua etiam illa, quæ ab eodem Paulo IV. iam antea edita erat, continetur, promulget: curetque omni diligentia, vt in primis tum ex earum constitutionum, tum etiam ex Concilii Lateranensis præscripto in ciuitate, opido, pago locove vbi Iudæi habitant, si complures synagogas habent, seu domos ad synagogæ officium iam adhibent, tollantur omnino, cessentque omnes, vna tantum excepta, quæ tamen ab ecclesiis fidelium distet.

At vero nouas construere, constituereve, aut penitus dirutas reficere ne patiatur: nec rursus veteres altius extolli, aut amplificari, aut magnificentius aliquo modo ædificari. Agat etiam cum principibus, si opus erit, vt, quemadmodum olim a nobis decreto prouinciali, & eisdem pontificiis constitutionibus cauetur, sublatis impedimentis, vere tandem Iudæi omnes in vno & eodem loco vrbs locive, ac si ille capax non erit, in duobus, aut tribus, qui inter se continentes sint, & a Christianorum habitationibus seiuncti ad præscriptum illarum constitu-

ANNO
CHRISTI
1579.

tionem habitent; domicilium vero non solum proximum, sed ne in conspectu quidem ecclesiae, oratoriive, quo populus conuenire soleat, constituere, habitareve vlllo modo patiatur. Vt mares, & feminae signum semper patens ferant, quo in vrbibus, municipiis, locisque omnibus, atque adeo in itinere dignoscantur ad earum constitutionum praescriptum.

Qua de re quidquam a nemine concedi, permittive vlllo quouis etiam dispensationis nomine posse illis sanctionibus cautum est.

Ne dominicis, vel aliis festis diebus, quos coli, & sanctificari, praecipiti consuetudinisque est, Iudaei opus quidquam seruile, mundanumve publice per se ipsos, seu alios faciant.

Nec vero fidelis quisquam in eorum synagogis vlllo modo, vt eo primo Concilio vetitum est, sed neque vlllo vsquam loco eorundem ceremoniis ritibusve intersit.

De Iudaeis nuper baptizatis, in Concilio prouinciali primo aliqua constituimus, quibus haec de illis ipsis, & de aliis etiam neophytis adiungenda decernimus.

Episcopus igitur, in cuius dioecesi Iudaei habitant, cum fieri possit vt Deo volente eorum multi e tenebris ad fidei lumen accedant, illud aliqua ratione curet, vt certa domus, locusve pius, si commode potest, eo potissimum nomine constituatur, vbi illi nuper baptizati, neophytive alantur, ad vitaeque Christianae vsu instituantur. At vero si id fieri nullo modo potest; eos, si quos in vrbe, dioecesi- que habuerit, certae alterius loci pii congregationi in curam tradat, aut aliquem certum sacerdotem, spectata probitate virum, spiritualisque vitae studiosum, deligat, qui illorum vitam instituat ac moderetur.

Quo in genere, eius, qui ab ipso episcopo delectus, eorum curae quouis modo praerit, studio haec ratio, quemadmodum infra, ineatur.

Vt non solum diebus festis, vt alio Concilio cautum est, sed in feriis etiam singulis, Missae sacrificio intersint; & con- ciones praeterea, sacras lectiones, supplicationes, officia- que diuina, vespertas praesertim festis diebus obeant: cari- tatisque Christianae opera praestent, agrorum publicas hospita- les domos praecipue visitando.

Concil. Tom. 36.

Q99

Vt singulis diebus bis, mane & vesperi, certo breui temporis spatio sancte orent.

Vt cum signum salutationis angelicæ ter in die datur, genua flectant, & attente precentur.

Vt stationes, ecclesiæve indulgentiarum frequentent.

Vt octauo quoque die peccata confiteantur, decimoquinto quoque die rursus confessi, sacram communionem sumant.

Vt, quo die sumunt, in sancta oratione, sanctisque exercitationibus, & caritatis operibus illum totum consumant.

Vt feria sexta, & sabbato, qui per ætatem, & valetudinem possunt, ieiuent.

Vt sacra anni tempora, vtpote aduentus, quadragesima, aliæque statæ anniuersariæ celebritates, cum appropinquant, ad eorum, earumve mysteria instruantur, quo sanctioris vitæ disciplina, & operibus, Christiana pietate dignis, sacrorum eorum temporum dierumve cursum religiosius conficiant. Abstineant a lautioris, & delicatioris vitæ vsu, longeque diligentius ab improborum hominum consuetudine.

Aliquam quoque cautionem adhibere curet episcopus, vt hi homines, cum matrimonium ineunt, non inter se contrahant, sed cum iis, qui a Christianis antiquam perpetuamque originem ducunt.

Ne inter se item multam consuetudinem habeant, vt pontificia sanctione cauetur. Ne vlla in re Mosaicæ legis ritus retineant aut sectentur.

Hoc in genere si episcopus negligens erit, sciat se in Concilio prouinciali, re omni diligenter perquisita, rationem redditurum ex eadem pontificia constitutione; quæ quotannis semel, vbi aliquis neophytorum numerus est, in ecclesia cathedrali, collegiatisque de more promulgetur certo die, quem idem episcopus præstituerit.

Quibus prouinciæ locis vagum & fallax Cingarorum genus adhuc versatur, & nondum ex decreto Concilii prouincialis primi, magistratus opera, atque officio a prouinciæ finibus arcentur, hæc diligentia adhibeatur.

Primo episcopus, in cuius diocesi eos morari, aut vagari contigerit, diligenter inquirat, an, vt Christianos

ANNO CHRISTI 1579. decet, in omni vita se gerant, anque sanctæ ecclesiæ institutis & præceptis pareant.

Rursus an quidquam contra agant, quod schismaticorum morem vsûmque præ se ferat.

An quadragesimæ tempore, ieiuniique diebus carne & cibis vetitis vescantur, an nouis ritibus vtantur. Quod si contra ecclesiæ instituta ritusque ab illis aliquid agi, geri, fierive compertum erit, quodque præsertim eiusmodi sit, quamobrem hæresis nomine suspecti esse possint, in eos episcopus grauius agat, animaduertat, etiam pro culpæ ratione ad sacrorum Canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Si vero eos vlllo alio modo publice offendere cognitum erit, ab ecclesia diuinorum officiorum tempore eiici iubeat, quoad emendatæ vitæ explorata testimonia & exempla viderit.

Quam summum in hæresis crimine profligando studium, & cura quam longe omnium diligentissima episcopi esse debeat, cum aliorum multorum pontificum sanctiones iubent, tum vero & Innocentii III. rescriptum, & Martini V. constitutio, iam pridem edita, ostendunt. Quibus constitutionibus tum in virtute obedientiæ districte præcipitur, vt quæ eo de genere in illis sancita sunt, ad ea efficaciter exequenda, episcopi per dioceses suas diligenter inuigilent, si canonicam velint effugere vltionem; tum etiam deponi iubetur ab episcopali officio, si quis eorum super expurgando de sua diocesi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus. Proinde in ea perenni sollicitudine, perpetuaque vigilia episcopus versari in primis debet, vt non modo pestilentissimus ille hæresis morbus nusquam in gregem sibi commissum irrepat; sed omnis plane suspicio ab eo quamlongissime ablit. Si vero fortasse, quod pro sua pietate, & misericordia Christus Dominus auertat, irrepsit; in eo maxime elaboret omni ope, vt quamcelerrime depellatur; quique ea labe infecti erunt, vel suspecti, cum illis agatur ad Canonum sanctionumque pontificiarum præscriptum.

Idem præterea vna cum inquisitore congregationem, quæ certo numero constet theologorum & iurisperito-

rum hominum instituat, qui ad causarum sanctæ inquisitionis consultationem adhibeantur.

Ea porro congregatio, ut opus erit, conuocetur, semelque in singulos menses, atque adeo crebrius, cum occasio tulerit.

Nec vero quidquam aliud in ea agatur geraturve, nisi quod ad eiusdem sanctæ inquisitionis officium pertinet.

Et quoniam sæpe contingit, causarum inquisitionis acta, processusve, de quibus deliberandum est, iis patefieri, explicari, atque communicari oportere, quorum consilio, vel damnationis, vel absolutionis sententia ferenda est, quo & accusatorum, denuntiantium, testiumque periculis efficacius occurratur: & in iis ipsis inquisitionis actis, causisque cautius agatur; id propterea omnibus singulisque consultoribus, & ceteris item, qui in ea congregatione adscribentur, admittenturve, episcopus, ut Bonifacii VIII. constitutione cautum est, secretum, reticentiamve indicat.

Atque ii ipsi porro statim certa præscripta formula iurati, eidem episcopo sancte spondeant, se neque verbis, neque literis, nec nutu, neque alia cuiuscumque generis significatione, ullo modo cuiquam patefacturos, aut euulgaturos esse, congregationis, in quam admittuntur, adscribenturve, arcana, nec vero alia quæcumque sint, quæ ullis inquisitionis, vel causis, vel hominibus, vel ipsi congregationi officiove præiudicium asserre aliquo modo possint.

Pœnam vero excommunicationis latæ sententiæ proponat, atque edicat etiam in congregatione ipsa ex ea Bonifacii constitutione in omnes & singulos, qui contra indictum secretum, aut iusurandum quidquam patefecerint sine licentia eiusdem episcopi.

At præterea notarii sancti officii hoc iurent, quod nec causarum acta, nec testium nomina, neque testificationes, aliudve quidquam eius generis patefacient, aut euulgabunt, antea quam iudex patefecerit, euulgaritve, aut euulgari iusserit.

De sententiis itidem eorum, qui consultores adhibentur, consultationibus, deliberationibus, actionibusque congregationis huius, id ipsum præstabunt omnino; ac

ANNO
CEREBIT
1779

de suo officio in omnibus fideliter exercendo. Si quis eorum quidquam contra vlllo pacto fecerit, excommunicationem latae sententiae ipse subeat; ac praeterea aliis poenis pro modo culpae arbitrio episcopi plectatur.

Custodes etiam carceris, priusquam suum exercent officium, iusiurandum ad praescriptam formam in Concilio Viennensi praestent; idemque etiam alii ministri ad id officium exequendum necessarii.

Ne inquisitionis causarum acta breuiter summatimque descripta, quae summaria processuum dicunt, nec vero actorum relationes, nec facti narratio, neque alia quaecumque tam iuris, quam facti itidem explicatio, instructiove cuiusvis generis, ad eas causas pertinens, nec denique vlla scripturae eiusmodi, quae vel pro reo, vel contra eum conficiuntur, vlllo vnquam modo in posterum typis edantur, imprimanturve: sed quaecumque acta sint, quae eas causas attingant, manu scripta iis solum, vel iudicibus, vel consultoribus, aliisque ministris dentur, quibus dari oportet.

In causis fidei episcopus, iudexve, cum aduocatus, procuratorve reo dandus est, eum det, qui probus sit, de legalitate non suspectus, & procurator quidem vtriusque iuris peritus, vterque vero fidei zelator; quique haeresis nomine nunquam neque suspectus, neque accusatus, neque ea infamia notatus fuerit: id vero, nisi plane ostenderit, se ex iudicis sententia innocentem esse, & ab omni haeresis labe, suspitioneve purum atque integrum.

Patrocini autem in iis causis suscipiendi facultas cum datur, literis exarata detur; nec vero aliter quisquam suscipiat.

Cui porro datur, is, antea quam patrocinium suscipiat, iuret se bene ac fideliter defensurum, legitimisque defensionibus vsurum esse, nec dilationibus captiosis, cauillationibusque causam prorogaturum.

Vbi vero patrocinium susceperit, sciat suas partes esse admonere reum, vt veritatem confiteatur, poenitentiamque petat pro culpa, si quam habet, eiusque responsionem curiae notificare intimareve.

Meminerit vero aduocatus, & procurator itidem, nullum vnquam patrocinium neque haereticis, nec suspectis,

neque credentibus, neque fautoribus præstandum esse, ne prout Innocentii tertii sanctio est, ab officio suspensus, perpetuæ infamiæ subiaceat.

Itaque vbi primum ex causarum actis, aliave vlla ratione animaduernerit, reum, qui delatus est, hæreticum esse, aut eo nomine suspectum, id cum ipsi reo, iudicique denuntiet, tum statim illius defensionem deserat.

Nec vero, si quiderit, quod ad sanctum officium pertinens, in eiusdem causa reticere oportet, cuiquam patefaciat, quod eidem officio præiudicium ferat.

Librorum prohibitorum indicem, iussu Tridentini Concilii confectum, iam pridem promulgatum, omnes singulique apud se habere curent, siue theologi, siue iurisperiti, siue medici, siue aliarum literarum professores, disciplinarumque studiosi, & alii item, quicumque librorum numerosam suppellectilem possident. Si quis vero eorum, qualis qualis sit, eum non habuerit, tantum absit vt excusationi legitimæ locus relinquatur, quod nescierit illos id generis esse, vt contra eum pro librorum, quos vetitos retinuerit, ratione seuerius agatur ad præscriptum regulæ eiusdem Concilii.

Vt fraudi occurratur, quæ plerumque in opere impressorio fit, ea præter ceteras cautio adhibeatur, vt liber, vbi primum impressus est, per recognitionis præfectos ante conferatur, quam venalis officinis tabernisve librariis proponatur. Qui liber ita accurate collatus, auctoris subscriptione signatus, non recognitoribus, vt alio Concilio decretum est, sed quo rectius custodiatur, episcopo tradatur: qui eundem certo loco in archiuo asseruari perpetuo iubeat.

Ne literas grandiusculas, quas initio vel librorum, vel capitum imprimi moris est, aliquam obscenæ turpisque imaginis speciem exprimentes, ad librorum impressionem adhibeant, qui artem impressoriam quouis modo faciunt: cum eiusmodi sint, quæ hominum mentes aliquando fœde turpiterque afficiant, & bonos itidem offendant, vt obscenè scripta.

Ad libros vero, qui de rebus ecclesiasticis aut spiritualibus conscripti sunt, imprimendos, ne characteribus grandioribus vtantur, in quibus expressa appareat alicu-

ANNO
CHRIST.
1575

ANNO
CHRISTI
1579.

ius rei profanae, nedum turpis, obscenave species.

Libellorum famosorum graue facinus, vnde alia praetera peccata, & scelera, & mala exoriuntur, vt quantum in nobis est, e prouincia nostra profligetur, statuimus, sancimusque eos, quicumque sint, qui illos scripserint, ediderint, diuulgarint, excommunicationis latae sententiae poenam statim subire. Si clericus vero sit, qui tale crimen admiserit, beneficiorum etiam, si quae habet, amissione mulctetur, praeter alias poenas, eo de genere Canonum legibus sancitas. A qua excommunicationis poena nemo quisquam, huius criminis reus, absolui possit, nisi fama & honore, cui iniuriose detractum est, restituto pro arbitratu episcopi.

Id vero ipsum quanto difficilius est praestare, tanto diligentius, studiosiusque pro sua quisque conscientiae religione ab eo flagitio scelereque cauere debet.

Episcopi cura sit, tum pueros, adolescentesve, tum doctores, ac magistros prohibere vsu eorum librorum, quos ex decreto Concilii III. prouincialis, quoniam obscena contineant, aut bonis moribus repugnent, aut ad impietatem inducant, certo indice nos complectemur.

Quae ad praedicationem verbi Dei, & doctrinam Christianam pertinent.

EPISCOPVS si vere legitimeque aliquando impeditus, in cathedrali ecclesia praedicationis munus per se ipse praestare non potest, vt certe Concilii Tridentini sanctione, decretisque prouincialibus debet, id per alios, qui idonei sint, ex eorum decretorum praescripto praestet, impensis scilicet suis, nisi immemorabilis consuetudinis est, eas ipsas impensas ab aliis illo praedicationis nomine fieri.

Episcopi solum sit abrogatis quibuscumque contrariis consuetudinibus & priuilegiis, & in ecclesia cathedrali, & in aliis, non modo iurisdictioni suae subiectis, sed etiam in exemptis, quae curatae sunt, concionatorem libere deligere, atque constituere.

Idemque ad eum spectet in regularium etiam ecclesiis, vbi, pro maiore commoditate, consuetudinis morisque est, populi, vniuersitatisve, aut pii loci, scholae, aut confratriae, etiam laicalis, sumptibus, vel eleemosynis collectis, vel legato pio, aliave huiusmodi ratione quotannis certo sta-

to tempore permissu episcopi concionem haberi.

Nec vero illius deligendi, constituendive ius vlla ratione competat, neque ipsis regularibus, etiam per turnum, neque vniuersitati, neque magistratui, neque loci pii administratoribus, confratriæ, scholæve, etiam laicali, nec alii cuiquam laico, etiam si ei eleemosyna, alimentave e publico, aut e confratria, aliove modo, vt supra, suppeditentur, subministrenturve. Quæ vt nihilo minus subministrentur, atque adeo persoluantur ab iis qui solent, aut alia quacumque ratione debent, omni appellatione postposita, episcopus cogat, vt Concilio prouinciali quarto cautum est.

Nemini autem concionandi facultatem concedat episcopus, nisi præter alia, vel examine, vel alia ratione pro arbitrio suo illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Magna in verbo Dei vis inest ad commouendos animos, si qui audiunt, ita se instituunt, atque adeo parant, vt vtiliter audiant. Parochi igitur sæpe moneant, ac doceant, quo scilicet modo fideles salutares vtilitates, spiritualiaque emolumenta, & fructus vberimos e sacra concione capiant.

Doceant igitur hæc in primis:

Vt cum quis ad verbi Dei concionem accedit, non concionem profanam, sed sacram, religiosam, sanctæ disciplinæ institutis excultam, atque caritatis studio elaboratam, se auditurum putet, proindeque persuadeat, se a Deo, qui concionatoris ore tunc sane loquitur, salutaribus præceptis, consiliisque erudiri ad optime agendum.

Vt in ecclesiam ingressus, hæc a Deo precetur, primum sibi peccata remitti: tum etiam sibi aperiri aures cordis, vt audiat, oculosque mentis, vt videat, atque adeo ad instituendæ vitæ rationem & vsum accommodet, quæ concionator enuntiarit.

Vt firma fixaque animi deliberatione statuat, se velle perficere, atque exequi, quæcumque in ea concione sibi dicta putauit.

Vt quæ e concione audierit, ne plane ad alium quemquam, sed ad se ipsum omnino referat.

Vt

ANNO
CHRISTI
1579.

Vt animo non varie distracto, sed collecto, atque attentissimo, concionatorem audiat, tamquam eum qui Dei verba, non sua pronuntiet.

Vt neque eloquentiam, neque actionem, artemve concionantis spectet, aut admiretur, eiusque sermone, tamquam carmine musico, inquit propheta, quod suauis, dulcique sono canitur, tantum oblectetur, ita vt verba audiat, & non faciat ea: sed totus in eo sit, vt diuini verbi spiritum hauriat; quo incensus, quæ audierit, studiose efficiat atque exequatur.

Vt Dei verba, quæ e concionantis ore exeunt, non solum aurium sensu, sed diligentia, menteque ita religiose percipiat, vt animi voluntatem, ardentemque affectum simul accendat ad omne sancte agendi officium.

Vt concione absoluta, si modo ibi moraturus non sit, quoad Missæ solennis sacrificium peragatur, ne tamen statim de ecclesia abeat, sed in oratione paululum consistat; tum verbi Dei, quod audierit, præcipua capita, quæ præsertim sibi conueniant, tacita cogitatione secum repetat; rationemque certam concipiat atque ineat, qua res tam salutare recte exequi possit.

Vt de templo a concione, orationeque egressus, ne de concionante intemperanter loquatur, ne temere iudicet. Ne rursus ad inanes confabulationes, profanaque colloquia se conferat; vt ne effluat, quod & audiendo, & meditando caste sancteque concepit.

Imo vèro amicis obuiam factus, cum illis salutaria instituta, quæ concionator explicauit, studiose & opportune communicet.

Domum reuersus, familiam item sæpe commonefaciat, quæ de sanctæ vitæ institutione ab eo accepit.

Ad salutem cum omnibus fidelibus admodum necessarium sit, Christianæ fidei rudimenta scire; tum certe huius in primis prouinciæ populis; qui hæreticis finitimi, nisi in fidei fundamentis firmi fuerint ac stabiles, summo opere verendum esset, ne forte ab eis in aliquam impietatis, ac nefariæ doctrinæ fraudem, facilius adducerentur. Quamobrem nos multam hæctenus diligentiam adhibuimus, vt omnes ac singuli Christi fideles in fidei Christianæ rudimentorum institutione erudirentur: sed cum pa-

Concil. Tom. 36.

R I I

rum nos hucusque profecisse tanta in re cognouerimus; negotii, periculique magnitudine adducti, hæc præterea decernimus. ANNO
CHRISTO
1579.

Primo omnibus, singulisque animarum curatoribus, & ceteris confessariis, siue sæcularibus, siue regularibus, in virtute sanctæ obedientiæ id præcipimus, vt faciant, antequam confessiones audiant, orationem dominicam, angelicam salutationem, symbolum fidei, & decem præcepta Dei, quæ decalogo continentur, vt pœnitentes recitent, ac ipsis audientibus referant.

Quarum rerum si quos ignaros, rudesque offenderint, hanc eorum spiritualem socordiam acriter reprehendant, ostendantque quam grauis esse debeat illorum conscientiæ ignoratio rerum, quæ ad salutem tantopere necessariae sunt. Cum autem eos absoluunt, præter alias pœnitentias, & actiones satisfactorias, id etiam imponant, vt quatuor hæc saltem potissima doctrinæ Christianæ capita in posterum accurate ediscant, certo illis pro arbitrato suo præfinito congruo tempore, quod tamen ob necessariam aliquam causam semel, aut ad summum iterum prorogari liceat. Eo autem temporis spatio confecto si eadem adhuc illos ignorare viderint, tunc ne illorum confessionem audiant, nisi consilio & assensu aut vicarii foranei, si diocessani sunt, aut illorum, quos huic curæ in ciuitate episcopus præfecerit, si in ciuitate viuunt. Si quibus vero semel ita admissis ad sacramentum pœnitentiæ, eos postea in rudi hac crassaque ignorantia persistere compertum erit, de iis ad episcopum ipsum referatur, antequam amplius admittantur; qui illorum saluti diligentius & efficacius consulat, vt viderit in Domino expedire.

Quo facilius porro perniciosæ huius ignorationis incommodo occurratur, neque aliqua fideles excusatione suam negligentiam prætexant, illud eisdem animarum curatoribus mandamus, in die festo, vel intra Missarum solennia, vel in vespers, aut paulo ante, si frequentior tunc fidelium multitudo præsens in ecclesia aderit, clara voce, ac disertis distinctisque verbis, quæ ab omnibus exaudiantur, modo vnum, modo alterum, aliquando plura ex iis præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus, prout opportunius sibi videbitur, recitent, simulque vniuersos,

ANNO
CHRISTI
1579.

qui aderunt, hortentur, vt eadem verba, quibus ipsi præ-
ibunt, illi simul referant.

Et vero, quo populus doctrinæ Christianæ præceptis,
atque institutis in dies instructior fiat; iidem parochi illo
tempore nunc vnã, nunc alteram eorundem quatuor
illius doctrinæ capitum partem studiose explicent. Qua in
re catechismi Romani, aliorumque probatorum aucto-
rum, qui in hoc genere pie, diligenterque versati sunt,
doctrinam potissimum sequantur.

Nec vero propterea, quæ nunc decernimus, quid-
quam detractum, derogatumve sit, quo minus tum qui
pro captu suo apti sunt maiori eruditioni, aut pro ratio-
ne status sui explicatius, & plenius vniuersam doctrinam
Christianam discere debent, præstent quod debent; tum
parochi, aliique ad quos illam docere spectat, cumulate
præstent quæcumque in hoc genere olim decretum est
ab illis præstari debere, & reliquas præterea omnes sui
muneris partes.

Porro confessarii grauissimam pœnitentiam imponant,
itemque concionatores diuinam vltionem denuntient,
& patribus familias, & dominis, qui nulla, aut saltem par-
ua diligentia adhibita, omnem rationem non ineant, vt
sui liberi ac famuli Christianam doctrinam addiscant;
neque eis, quos in famulatu habent, tantum diebus sal-
tem festis vacui temporis concedunt, quo in ecclesias, a-
liæ loca pia, vbi ea doctrina traditur, ad illam perci-
piendam conuenire possint.

Ludi magistri quo commodius præstent quod ex Con-
cilio Lateranensi in Synodo nostra prouinciali tertia eis ad
pueros in doctrina pietateque Christiana recte instituen-
dos præscriptum est, decernimus tum hanc ipsam decre-
ti partem, tunc conscriptum de eadem doctrina libellum
cum libris rudimentorum grammaticæ coniungi, eis-
demque agglutinari.

Nec vero id generis libros, quos episcopus intra suæ
diocesis fines in frequentiori puerorum vsu esse animad-
uerterit, talesque notarit ac declarauerit, decreueritve,
deinceps sine eo doctrinæ Christianæ libello imprimi,
vendi, in vsu puerorum adhiberi liceat. Quo autem
exploratiores vitæ, disciplinæque Christianæ mores ma-

gistrorum, præceptorumve sint, eam episcopus cautionem adhibeat, vt, cum illos moribus probat, huius probationis facultas, literis exarata, ne diutius cuiquam eorum suffragetur, quam per annum, vel biennium trienniumve ad summum. Quo tempore confecto, cum episcopum adierint, qui illam proroget, confirmetve; tunc maxime is de illorum moribus, vita, ac etiam de docendi, instituendique rationibus item diligenter perquirat: sique eos nec præstare quæ debent, vel in re aliqua offendere animaduernerit; facultatem ne proroget, neve confirmet, antequam illorum vel negligentiam, vel aliam culpam, emendatam cernat.

Si quæ profana magistri aliquando exponent, omnia ad rectam disciplinam, egregiamque morum indolem præclaris interpretationibus traducere studeant; quod facile assequentur, si quid perpetuo in suis explicationibus interponent, quod ad institutionem, Christianæ pietatis studiis dignam, pertineat.

Quotidianas ludi exercitationes, ac studia inchoent, & concludant item pia aliqua oratione, & præce, quæ antequam absoluantur, pueri e ludo sine vrgenti causa ne missi fiant.

Proinde in gymnasio, loco decenti, & perspicuo tabella alicuius sacræ imaginis appendatur, ad quam diebus singulis discipuli statas preces faciant.

Quæ ad dies festos, & sacra tempora pertinent.

NE quis diebus dominicis festisque ex vrbe, opido, aliove loco, cum iter facturus est, ante discedat, quam Missæ sacrificio interfuerit, nisi ad eum locum proficiscatur, vbi in tempore interesse possit.

Ecclesiastici vero homines, quicumque sint, & ii præsertim qui diuinorum officiorum celebritatibus in choro adesse debent, videant, atque adeo caueant, ne sacris illis diebus, quos in Dei laudibus, religiosisque pietatis officiis, & in ecclesia potissimum a clero consumi oportet, iter nisi ob vrgentem causam suscipiant: vt hoc eorum exemplo excitati fideles, sacris illis diebus a diuinis officiis opere itinerario non auocentur.

Kalendis Maii, qui dies sanctorum apostolorum Philippi, & Iacobi solennitati consecratus est, eum prauum

ANNO
CHRISTI
1579

ANNO
CHRISTI
1572.

vsū passim in prouincia nostra retineri ad nos perlatum est, vt incisæ arbores frondescentes per vrbes, opida, vi-
cos, & pagos in plateis, ac triuiis ludibundo spectaculo
erigantur.

Id porro graue, atque eiusmodi esse animaduertimus, vnde pestiferum quoddam seminarium existit non pauco-
rum malorum, cum quidam homines illius ridiculæ actio-
nis cupiditate, atque voluptate prolapsi, Missæ sacrificio
adesse eo die festo perniciose negligant; tum arbores alie-
nas, sæpeque in prædiis ecclesiasticis consitas, furtim per
vim atque iniuriam præcidant.

Hinc illa manant, conuitia scilicet, rixæ, contentiones,
iniuriæ, odia, inimiciæ, & aliquando cædes. Accedit
præterea tum vulgi clamor, tum bellicorum instrumen-
torum vehemens strepitus, quo diuina officia, sacræve
conciones valde perturbantur, & comestationes deinde,
& computationes fiunt, quibuscum ebrietates, obscæne
dicta, inhonestæ actiones, perniciosæ ad omnia opera car-
nis illecebræ, & alia plurima mala perpetuo coniuncta
sunt, non sine nominis Christiani iniuria. Nos igitur, &
sacrorum Canonum iure, & sacrosanctis sanctionibus,
& Concilii in primis Tridentini decretis, quibus corru-
ptelas a pietatis Christianæ vsu, & a dierum festorum
præsertim cultu alienas, omni pastoralis vigilantia officio
tolli iussum est, & nostræ etiam curæ, officiique munere
adducti, tantæ, tamque publicæ offensionis occurrendum
censuimus.

Quare episcopus tum pœnis, quouis iure sancitis, in eos
animaduertat, qui in ea occasione diem illum festum vel
opere seruili, vel alia actione, illius rationi, sanctitati que
aliena, violarint; tum præterea expositis grauissimis pec-
catis, & commonstratis detrimentis ac damnis, quæ plu-
rima inde animæ, corporique eueniunt, fideles, sibi in cu-
ram traditos, a re illa perniciofa, quæ tamquam Gentilitiæ
superstitionis speciem quamdam exhibet, omni episcopali
cohortatione & officio reuocare studeat ad omnes partes
religiosi cultus, quo eorum apostolorum dies festus illis
Kalendis coli, sanctificari que debet. Ac proinde quidem
abiectis illis ludibundis spectaculis, quæ turbulenta illa
præcisarum arborum erectione, voluptuario quodam,

profanoque clamore, ac multiplici strepitu agebantur, fideles pietatis opera diligentius amplexi, eum diem festum de ecclesiæ more celebrent hymnis, canticis, supplicationibus, processionibus, aliisque sancte agendi officiis. Arborum præterea loco, excitati imitatione sancti illius apostoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus est, sacrosanctam arborem crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus Dominus, tanto religiosius locis conspicuis publice erigant, quanto inutilius olim profanas eas arbores frondescentes erexerint.

Atqui in omni re hac efficienda, atque exequenda episcopus, si quando vsui erit, magistratus etiam laicorum auxilium, opemque implorabit, prout expedire censerit.

Sicut in anniuersariis solennitatum sanctioribus celebratibus festiuas canimus laudes, solenniusque ecclesiastica celebrantes officia, modulamur organis: preciosiorique vestium apparatu induimur; ita diligenter nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ eius, curare debemus, vt quo spiritalis lætitiæ nostræ manifestiora signa demus, diuinorum beneficiorum, quæ iis potissimum solennitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiam ornatiores quam aliis diebus appareant, tum ad augustiorem cultum, tum ad fidelium consolationem.

Itaque die natali Domini, & reliquis quatuor deinceps festis diebus, in epiphania, pascha resurrectionis, in ascensione, tribus pentecostes diebus, in solennitate corporis Domini, festoque die sancti patroni ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, parochialium, præsertim insignium, curet præfectus vniuscuiusque ecclesiæ pro locorum ratione, proque facultatibus, vt ianuæ, quemadmodum veteris instituti est, vsuque Romano comprobati, & a beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint, tum parietes interiores, atque intercolumnia, peristromatis, aulæis, tapetibus, sacrarumque imaginum tabulis exornata sint. Quo in apparatu, ornatuque sacræ imagines etiam in ipsis foribus adhibeantur. Insignia vero, & alia profana absint.

Quos dies festos episcopus in vrbe, diocesi que sua colit, sanctificari edixerit, ac præceperit, ii ab vniuersis cuius-

ANNO
CHRISTI
1379.
cumque ordinis regularibus, quauis ratione exemptis, colantur, sanctificentur, atque obseruentur.

Dierum autem festorum, quos in ea vrbe, aut dioecesi coli consuetudinis est, ille tabellam conficiendam curet, quam, certo sacrificiæ loco affixam, iidem etiam regulares habeant.

Ieiunia præterea, quæ certis præcipuis locis, vbi monasteria illi habent, a reliquo clero, populoque vniuerso obseruari moris consuetudinisve est, curet episcopus vt ipsi itidem, sicut ceteri omnes, rite recteque colant, celebrent, atque obseruent.

Graue est, nec propterea ferendum, vt quibus diebus sancta ecclesia ad ieiunium animos fidelium, ad omneque pietatis officium excitare & accendere studet, in iis maxime sæculi homines operibus satanicis operam nauent.

Quare corruptelam illam, quam in nonnullis prouinciæ huius urbibus, locisque insignibus, deprauato vsu adhuc retineri accepimus, vt primis illis sacri quadragesimalis temporis diebus laruatorum hominum effecta simulacra incendantur, inanes nuptiæ fingantur, concursationes nocturnæ, tumultusque fiant, radicitus euellere cum maxime cupiamus, hoc decreto vetitum interdictumque sit, vt ne quid tale in posterum, neque quidquam aliud eius generis religioso illo tempore vsquam fiat, agatur, committaturve; nec vero agi, fieri, admittive permittatur, pœna iis omnibus & singulis, qui contra fecerint, interdicti proposita, quam eo ipso subeant. Parochus vero, in cuius parochiæ finibus id criminis, etiamsi a pueris solum, qui tamen doli capaces sint, committi solet, primo in eam curam ipse incumbat omni studio, vt ne offensiones hæ, peccataque id generis fiant. Deinde vero si occurrere nullo modo poterit, rem omnem in tempore, si in vrbe est, ad episcopum, si in dioecesi, ad vicarium foraneum deferat, quo vel aliis rationibus, vel grauiori pœna eiusdem episcopi arbitrio, iis morum erroribus consultum ac prouisum sit omnino.

Omnis sacrorum temporum celebritas, cum ab episcopo singularem sollicitudinem, tum a populo obseruantiam cultumque ei solennitati debitum plane deposcit.

Atque in iis quidem vnum est, quod pie, religiose, sancteque coli a fidelibus maxime oportet, totum quadragesimale tempus, virtutum Christianarum disciplina, atque exercitationibus dicatum; est enim plenum sacris mysteriis, quodque non sine mysterio magnam illam paschæ resurrectionis Domini celebritatem, qua vna omnium solennitatum dignitas, inquit Leo pontifex, consecrata est, proxime præcedit. Fuit porro ieiunium quadragesimale a Christo Domino dedicatum, & ab apostolicis vsque temporibus in vniuersa ecclesia Dei religiose obseruatum perpetuo: atque ita quidem, vt qui in quadragesima, quemadmodum olim Canone Toletano cautum fuit, neglexerit, contempseritve quadragesimalis abstinentiæ, ieiunive disciplinam, prohibitisque cibis illam violarit, is non solum reus censeretur resurrectionis dominicæ, sed etiam alienus fieret ab eiusdem diei communione, ac præterea toto illo anno carniū esu abstineret. Quare, vt tempus hoc sacrum tamque religiosum, in quo colendo, sancteque obseruando, veterum pietas mirifice admodum eluxit, a prouinciæ nostræ fidelibus, maioris obseruantia studio, abstinentia, ieiuniis, eleemosynarum largitionibus, oratione, continentia, carnis maceratione, omnique salutari pœnitentiæ disciplina colatur; hæc vt infra sancimus atque edicimus, præter ea quæ superioribus Conciliis sancita & constituta sunt.

Quæ omnia & singula episcopus curet, ac efficiat, vt vulgari sermone reddita, quotannis die dominico, quadragesimæ initium proxime antecedenti, populo in omni sua diœcesi, proponantur, edicantur, ac promulgentur: ita tamen, vt iis ipsis ab illo pro arbitratu suo addi liceat.

Omnis igitur, quem vrgens necessitas, vel imbecilla ætas a quadragesimali lege non eximit, quocumque etiam gradu, ordine, potestate, dignitateve præditus sit, carne, ceterisque omnibus, quæ, vt Concilio prouinciali primo cautum est, a carne originem trahunt, vt pote ouis, lacte, caseo, butyro, & aliis id generis, toto quadragesimæ tempore, abstineat, iis exceptis, quos ob iustas causas episcopus, aut illi, quibus eam curam ipse delegarit, facultate, vt infra, eaque scripta speciatim excusarint.

Omnis præterea quicumque sit, qui ieiunii lege adstri-

ctus

ANNO
CHRISTI
1379
Etus est, singulis quadragesimæ diebus, dominicis excep-
tis, ieiunium seruet: alioqui enim peccato mortali alligatum se esse nosse debet.

Nec cibi vetiti, ad ægrotantium, imbecilliumque hominum vsum passim venales publice exponantur, sed certis tantum constitutis locis.

Ne tabernarum valuis omnino patentibus, sed magna parte clausis, vendi liceat.

Ne in foro, aut in via publice vnquam exponantur, ne a rusticis quidem, aliisque cuiusvis generis hominibus.

Neque passim item ab omnibus vendi fas sit, sed ab iis solum, quibus facultatem, literis exaratam, episcopus permiserit.

Nec vero omne carnis genus ab iis vendi liceat, sed vitulinum, aliudve, quod vsui sit ægrotantium corpori.

Neque omnibus vendatur licet, sed iis solum, qui scriptam ab episcopo facultatem habuerint. Quæ facultas, etiam nullo tempore præfinito data, tunc plane extincta sit, cum primum causa, ob quam data est, cessarit. At vero si decem dierum spatium diuturnior causa erit, iterum ea facultas impetretur: alioqui rescissa sit. Idem deinceps decimo saltem quoque die fiat, quamdiu opus erit.

Nec vero sine ea scripta facultate, ac figillatim nominatimque data, caupones, tabernarii, & alii, qui cœnaculariam faciunt, eos vetitos in quadragesima cibos vendant, venalesve exponant, etiam hospitibus, peregrinis, viatoribusve, quales quales sint. Nec vero eos mensæ apponant.

Nec præterea illos, alio loco coctos, condimentisve apparatus, non modo in caupona, taberna, hospitiove suo, aut loco, curæ suæ subiecto, comedere cuiquam permittant, sed ne aliunde quidem apportari, nedum in mensâ apponi patiantur.

Quicumque vero contra sanctionis huius capita quidquam contra fecerit, is pœnis, mulctisve, in locorum piorum vsum erogandis, & censuris, aliisque Canonum iure, pontificiis constitutionibus, omnique alio modo contra quadragesimæ violatores, sancitis pœnis, vel aliis, quas pro persona ratione, & culpæ, contumaciæve grauitate episcopus arbitratu suo irrogandas censuerit, afficiatur.

Sacro præterea quadragesimæ, & aliorum ieiuniorum

tempore, quæ religioſe olim a Chriſtianiſ hominibus præſtitata eſſe, & ſanctiſſimi pontifices, & grauiſſimi eccleſiæ patres, & Canonum decreta oſtendunt, vt ea, pro gloria Chriſti Domini, proque ſtudio ſalutis animarum, in quo quiſque, adiutrice Dei gratia, omni ſanctarum actionum, ſpiritualium exercitationum, & ſalutarium operum contentione, vt maxime poteſt, elaborare debet, a fidelibus prouinciæ noſtræ præſtentur, Dominum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & illos omnes vehementiſſime cohortamur ac monemus.

Atque ea quidem, hæc ſunt, & quæ exequenda ſuum quiſque populum parochus, & concionatores item, vt occaſio tulerit, omni verborum vi ſanctiſſima, omnique ſuaſione accendant.

Primo iis quadrageſimalibus, aliisve ieiunii, pœnitentiæ, & publicæ ſupplicationis diebus, fideles ſe vitæ diſciplina ſeueriori adſtringant: ſanctiſque inſtitutis, & moribus, ſacro illi tempori conuenientibus, ſe, ſuoſque qui patresfamilias ſunt, quam rectiſſime in omnes partes conforment.

Precioſas veſtes non induant, ſed amictum, ſi non humilem & demiſſum omnino, at cum pœnitentiæ, ieiuniique tempore congruentem.

Simulratem, odium, inimicitias, rixas deponant, pacem cum omnibus concilient.

Carnis vim, & impetum, non modo religioſa abſtinentiæ, ieiuniique lege, ſed cilicio, & verberationis diſciplina coerceant, & humi aliquando cubent, vt a piis etiam laicis factum eſſe memoriæ proditum eſt.

Cum autem id olim obſeruatum ſit, vt per totam quadrageſimam ab vxore fideles abſtinerent, ad Eliberitani Canonis præſcriptum; meminerint, qui matrimonio iuncti ſunt, ſtudendum ſibi, vt eo ſacro tempore, mutuo conſenſu, diebus ſaltem dominicis abſtineant, vt hoc de genere ſanctiſſimi pontificis Nicolai primi extat reſcriptum.

Omni tempore a iocis Chriſtianum hominem abſtinere conuenit, ac quadrageſimæ, ac ieiunii tempore tanto diligentius, quanto frequentius ſtudioſiusque orationi, abſtinentiæ, omnique pœnitentiæ generi incumbendum eſt. A iocis igitur, a verborum ſcurrilitate, a colloquio inani, otioſo, longeque cautius a noxio & criminoſo ſe con-

ANNO CHRISTI 1579.
tinere sacro pœnitentiæ tempore studeat, vt pontificio, apostolicoque illo rescripto cauetur.

A venationibus item, vt eodem rescripto continetur, abstineat idem eo ipso quadragesimali tempore, quo neque carne vesci, neque adeo carnalia confectari licet.

Ciborum quadragesimalium suauitates ac delicias ne exquirat; nec multiplici epularum apparatu mensam exstruat, sed frugalem parsimoniam adhibeat.

Conuiuia autem in quadragesima non condicat, nec vere appareat, ne dominicis quidem diebus, vt idem Nicolaus pontifex rescribit.

In orationis studio frequentior sit: dolenter peccata, & sua, & aliena lugeat: pro quibus Dei misericordiam omni pietatis, pœnitentiæque officio imploret.

Eleemosynas, cum per facultates potest, vberiores pauperibus, egentibusque in sustentationem conferat; in aliaque pietatis officia, atque opera liberali caritate erogat.

Oblationes offerat largiores.

Frequentius ad ecclesiam conueniat; psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, precumque diuinis officiis, omni attentione, & religiosa meditatione assistat.

Missæ sacrificio quotidie intersit, alia omni negotiatione posthabita.

Diuinis colloquiis, sacrisque concionibus præsens adfit.

Moneatur, vt vitæ sanctitati ita incumbat, vt singulis dominicis saltem diebus confessus, sacram eucharistiam sumat, si singulis diebus non potest; id quod olim in consuetudine vsuque fuisse ex eiusdem Nicolai pontificis rescripto liquido constat.

Ægroti, cum per inualetudinem corporis ieiunare non possint, quodam intimo animi dolore gemituque, vt sanctus Augustinus monet, cibum capiant, pro eo quod aliis ieiunantibus ipsi abstinere non possint.

Caueant autem, quod alio prouinciali Concilio ex eiusdem sancti Augustini sententia cautum est, ne alios suo exemplo ad violandum ieiunium prouocent.

Nihil non aggrediuntur, atque omni actu semper agunt hostes fidei catholicæ, vt impietatum suarum virus

disseminent; venenatasque suas voces in omnium aures infundant. Ecclesiæ igitur pastoribus omni quo maximo possunt studio elaborandum est, ut cum omni tempore ac diligenter, tum in quadragesima, verbi Dei prædicatione, tamquam pabulo vitæ, fideles nutriantur, atque confirmentur.

Quamobrem quod multis huius prouinciæ locis, & aliis bene institutis ciuitatibus antiqui, religiosique instituti est, ut eo quadragesimali tempore, quo frequentissimi fideles ad prædicationem conueniant, nullæ neque tabernæ, neque officinæ patentes vsquam sint, dum concio sacra habetur, id quod sanctissimæ consuetudinis est, ut perpetuo retineatur, omni officio episcopi omnino efficiant: vbi vero hoc ipsum vel intermissum, vel in more positum non est, ut ad vsum inducatur, atque adeo restituatur itidem curabunt episcopi.

Parochi hebdomada, quadragesimæ initium proxime præcedente, populum, curæ suæ commissum, ad se conuocent: tum hæc cum illo grauitè, sollicitèque agant, prout antiqui, religiosique instituti & consuetudinis in ecclesia sancta fuit.

Ut canonica auctoritate reconcilient, si quos in eo dissidentes scierint, dissensionum semina extirpare studentes.

Concubinos homines ab illa peccandi libidine, ut maxime possunt, reuocent: proinde sanctiones episcopales, eo de genere hominum editas, cum de scripto legant, tum communi sermone planius explicent.

Singulos denique a Christiana viuendi via aberrantes, ad semitam iustitiæ & salutis studiose perducant.

De humilitate, patientia, castitate, benignitate, misericordia, eleemosynis, pœnitentia, ceterisque Christianæ religionis virtutibus omnes accurate commonefaciant, ut Cabilonensis Concilii Canone pie vtiliterque cautum est.

Rursus vitia, & crimina, pro quibus homines, sicut eiusdem Concilii verbis expressum est, cum diabolo deputantur, detestanda, fugienda, atque adeo abiicienda omnino illa quidem curent, atque in iis, quæ ab Apostolo commemorantur, fornicatio scilicet, immunditia, luxuria, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes,

ANNO
CHRIST.
1579.

ANNO
CHRISTI
1579.
ira, rixa, diffensiones, secta, inuidia, ebrietates, comessationes.

De votis.

Si quando ob calamitatem imminentem, aliamve causam, a populo, vel ab vniuersitate, vel a vicinia parochiali votum Deo fieri deliberandum est, vt de hoc genere toto quam rectissime statuatur, parochus episcopum, ad quem praesertim in graui, qua ad spirituales res pertineat, deliberatione, confugiendum patres censuerunt, etiam per literas, vbi opus est, consulat: de cuius sententia formula voti rite concipiatur. Si vero aliquando temporis angustia non patiatur, id quod in pestilentia euenire aliquando solet, vt ille consuli non possit, cum populo agat, vt votum nuncupetur: at sane qua speciatim ad illius recte exequendi modum pertinere possunt, ea rationes omnes in ipsa voti nuncupatione, episcopi sententia, iudicioque relinquuntur; quo sanctius religiosiusque voti nuncupati ratio omnis ad executionis usum perducatur. Caueat item parochus, rectorve ecclesiae, vt vniuersitatis consensu, atque omni alia opportuna, necessariaque ratione votum nuncupetur, vt firmum, ratumque sit, ac proinde ab vniuersis, quorum interest, pie obseruetur atque praestetur.

Quo praeterea, & ardentiori pietatis studio ad illud nuncupandum, & vehementiori sollicitudine ad idem rite exequendum populus incendatur; hoc praeterea parochus curet, vt in voti nuncupatione statim praeparationes, tum etiam ceremoniae adhibeantur omni externae pietatis, sanctique cultus ratione, & significatione, in eum qui sequitur modum:

Primo igitur, vt illius vniuersitatis adulti omnes, quo die, votum fiet, antegressa peccatorum confessione, sacram communionem sumant, curet idem parochus omni cohortatione.

Pridie etiam diei, quo votum nuncupabitur, sub vesperum campanarum sono signum detur: quo populus excitatus, ad ecclesiam frequens conueniat, vbi postridie illud publice, sancteque nuncupet.

Videat vero, vt in ecclesia parochiali, primariave, ad altare maius nuncupetur.

Vbi populus conuenerit, processio voti causa de more agatur.

Missarum solennia, processione peracta, a parochia rectorum ecclesiarum eo nomine celebrentur.

In qua Missa celebratione de voto concio habeatur, ac de eius causis, tum exponantur rationes, quibus sanctissime deuincti, qui uouerint, votum quam diligentissime prestare debent.

Huius actioni omnes parochialis viciniae, aut oppidi loci sacerdotes, & clerici intersint. Parochus autem, aliusve sacerdos, qui Missarum solennia eo nomine celebrat, cum offertorii tempus est, ab iis, qui uniuersitatis nomine delecti erunt, voti formulam in conspectu Dei descripto sibi rite distincteque pronuntiari mandet. Quod illi genibus flexis supplices prestent. Deinde cum celebrans ipse corpus, & sanguinem Domini in Missa sumserit; tum qui preparati accesserint, eisdem sacramentum communionem ministrabit.

Voti nuncupati instrumentum, notarii manu confectum, auctoritateque munitum, ad episcopum mensis saltem spatio afferatur, ut in archiuo episcopali asseruetur perpetuo. Cuius instrumenti etiam exemplum, eiusdem notarii testificatione fideque roboratum, in ecclesia illius populi, uniuersitatisue, quae uouit, ut diligentissime potest, custodiatur ad perpetuitatem.

Vtque voti, cuius executio in perpetuum prestanda sit, monumentum in conspectu omnium extet; idem curet, in tabella lapidea votum, votique causam, & conditiones incidi, eandemque loco ecclesiae conspicuo, atque illustri collocari, atque parieti agglutinari.

Vbi autem, cum votum nuncupatur, praescripta ratio, ac ceremonia, ob pestem, aliamue causam necessariam prestari non possunt, tunc omnino eas prestari curet parochus, ubi primum poterunt.

Hanc omnem rationem, tum celebriores etiam ritus, ceremoniasque adhiberi episcopus curet, si ciuitatis ipsius populus votum nuncupare deliberarit.

De oratione ante operis inchoationem.

NON decet Christianum hominem, opus aliquod ante suscipere aggredire, quam Dei auxilium religiosis pre-

ANNO
CHRISTI
1579.

cibus imploret. Dixit enim Dominus; *Sine me nihil potestis* Ioh. 15.
facere.

Parochus igitur, cuius est populum ad optima quæque instituta erudire, concionator item illum, prout vsuenerit, cohortetur, ac moneat, vt neque publice, neque priuatim quidquam aggrediatur, nisi primo sanctis precibus Deo adhibitis.

Neque cibum sumat, antequam stata prece benedicat. Post cibum item, Domino gratias precatione agat. Id enim a nobis expectat, qui nos pascit Deus, vt pro præstitis ab eo eis illi gratias referamus, & saturati donis ipsius, laudes ei dicamus; inquit sanctissimus pater noster Ambrosius.

De indulgentiis, & sacris reliquiis.

NE cuius rectori ecclesiæ, etiam exemptæ, quouis modo, neque vlli ordini regularium, neque cuiquam scholæ, confratriæ etiam rosarii, & cruce signatorum, locive pii collegio, prætextu, causave vel priuilegiorum, etiam antiquorum, vel indulgentiarum, quas sibi quouis modo concessas, etiam instar ecclesiarum, locorumque piorum confratriarumve vrbs Romæ habet, liceat illas ipsas in suis ecclesiis promulgare, sed vt decreto Tridentino cauetur, per episcopum adhibitis duobus de capitulo illæ quotannis stato tempore publicentur, atque euulentur.

Eleemosynæ item, atque caritatis subsidia, quæcumque eo nomine, occasioneve a fidelibus offerentur, per eos ipsos colligantur; & ecclesiæ, locove, cuius causâ indulgentia concessa est, omnino attribuantur, idque gratis ac nulla prorsus mercede.

Ne indulgentiarum literæ, inscriptionesve, earum nomine exarata, eo loco, vbi capsâ ad eleemosynam colligendam apparatus est, etiam extra ecclesiam, proponantur, affiganturve, sed vel in altari maiori, vel in alio, vbi indulgentiæ causâ statio, oratiove constituta est. Ac proinde statis iis diebus, quibus episcopus indulgentiam promulgandam decreuerit, cum fideles ad eleemosynam ecclesiæ, locove pio tribuendam, vbi illius indulgentiæ celebritas agitur, parochus, concionatorve excitabit, doceat simul diligenter, eius consequendæ causâ non esse necessario præstitutam eleemosynæ largitionem; vt cæle-

stem eum ecclesie thesaurum, spiritualiaque munera exponi omnes intelligant, non ad quaestum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

Si vero aliquando episcopi concessu capsula, in quam eleemosyna fidelium coniiciatur, palam ponatur; intus in ecclesia, loco longe ab altari, ubi indulgentiae statio agitur, decore collocetur: de eleemosyna vero seruetur ratio supra praescripta.

Ne sacra reliquiae, in ecclesia, eiusve sacrificia recondita, e loco, ubi asseruantur, ad agrotos villo modo exportentur, ne consuetudinis quidem praetextu.

Quae ad sacramentalia, & sacramenta generatim pertinent.

DIE sacro purificationis beatissimae Mariae virginis, vsus, ritusque benedictionis candelarum, cereorumve, cum plenus mysteriorum est, tum salutarium vtilitatum: quas non solum ex orationibus, quibus ecclesia in ea benedictione vtitur, sed ex omni rituali libro probato parochus, concionatorve, eo ipso die fidelibus studiose exponat, quo religiosius illas & gestent & habeant.

Nam cum illius benedictionis precatio ad alia multa referatur, tum ad haec in primis; vt candelae valeant ad sanitatem animae, & corporis, terra, marique.

Vt de locis, ubi accendentur, daemones, & quidquid daemones ars molitur, machinatorve, depellatur.

Vt mentes, & corda fidelium, igne, & splendore sancti Spiritus accendantur, illustrenturque; ac depulsis vitiorum tenebris, videant quae sint Deo grata, & saluti vtilia.

Vt ignis caritatis, cum lumine fidei, in animis accendatur, quo ad lumen aeternum vitae caelestis perducamur.

Haec sibi omnia a Christo Domino, qui est Deus verus, & splendor lucis aeternae, sibi concedi precantur intercessione, & sanctissimis meritis beatae Mariae virginis, quicumque fideles in illius honorem candelas, quibus benedictionis preces eo die adhibitae sunt, deuote gestant.

Sacrorum cinerum vsus in ecclesia Dei antiquissimus est, ac non solum ad significandam, sed ad excitandam etiam poenitentiam introductus. Quare episcopus, parochus, & concionator die dominico, qui feriam asperfusionis cinerum proxime praecedat, populum salutare eas vtilitates doceat, quas in eorum benedictione multis orationibus

ANNO
CRAIITI
1579.

ANNO CHRISTI 1579.
 nibus ecclesia petit. Atque hæc quidem præter ceteras sunt:
 Vt fideles, qui sacro cinere asperguntur, ad intimam cordis humilitatem adiuuentur.

Vt in eos benedictio cælestis descendat, qua adiuti, vere intimeque toto animo peccata doleant: hoc mente secum reputantes, ob hominis peccatum terram maledictam fuisse, nosque omnes in cinerem, ac terram redituros.

Vt detur corporis valetudo ad pœnitentiam peccatorum peragendam.

Vt anima diuino auxilio protegatur.

Vt a Deo impetremus, quæ ad illius voluntatem petimus.

Vt constanti animo in bene agendo perseueremus.

Hæc bona, quæ mater ecclesia pro sacrorum cinerum ritu a diuina benignitate precatur, vt pie fideles consequantur; parochus illos eo ipso die moneat, quam religiosa intimi animi pietate, quam humili, contritoque corde, quam humili, demissoque vestitu ad eam actionem conueniant, quamque serio secum statuant, illos ieiunii dies in amaritudine animæ suæ traducere ad peccatorum satisfactionem.

Hoc aspersiois cinerum mysterium episcopus studeat potissimum in cathedrali, propriave parochiali ecclesia ab vnoquoque suscipi.

Sanctissimi præterea, & antiquissimi instituti in ecclesia Dei est, die dominico, pascha resurrectionis Domini proxime antecedente, ramos palmarum, & oliuarum, solennibus precibus benedici, ac fidelibus tradi, qui gestent, domique religiose atque decenter asseruent. Et sicut ritus is & insignem illum Iesu Christi Domini ingressum ad urbem Hierosolymam, & triumphum illum commemorabilem significat, quem passione, & morte sua superatis hostibus, idem Dominus resurgens reportauit, ita aliis etiam misteriis plenus, a parcho, & a conacionatore explicetur, quo ardentius ad religionem illius fideles accensi, spirituales fructus capiant, quos a Deo eis ecclesia precatur; suntque hi præsertim:

Vt accipiant mentis, corporisque vim ad salutis opem Deique gratiam implorandam.

Vt quemadmodum rami foliis virent, ita opera nostra, & iustitia, & omni virtute sancta quam florentissima sint.

Vt sicut populus Hebræus, Christo cum ramis obuiam factus, vna cum eo Hierosolymam ingressus est, ita nos sanctissimis officiis, atque piis operibus Domino obuiam procedamus, illiusque vestigia secuti in caelestem patriam eo auctore & duce recipiamur.

Vt veluti Christus Dominus de satana hoste cruce sua triumphauit; sic nos quam sapissime id misericordiae opus animo ita repetamus, vt Christi amore incendamur ad pugnam, & ad victoriam de dæmone, carne, & mundo reportandam.

Vt quocumque hi rami introducentur, eius loci incolæ benedictionem Dei consequantur, omnique re aduersa propulsata, virtute Altissimi defendantur.

Has & alias salutare vtilitates parochus, & concionator fidelibus exponat: vt, qua debet pietate, religiosoque animo sacros ramos capiendo, gestando, & asseruando, ita Dominum precentur, vt & per passionem, mortemque suam, qua dæmonem fregit, ac superauit, & per misericordiam illam immensam, qua id egit, non solum corpora a malis tueatur, sed animæ gratiam suam caelestem infundat; sicque ipsi multis virtutibus, bonisque operibus florentes, Christum Dominum sequantur: hostibusque omnibus superatis ad gaudia caelestis Hierosolymæ introducantur.

Bini omnes ad candelas, & rursus ad cineres capiendos accedant, ad palmas etiam, ramosque oliuarum suscipiendos, sine strepitu, ac tumultu, sed religioso silentio.

Qui extra ordinem accesserint, a ministris eiiciantur, neque digni sint, qui sacrorum ramorum tunc participes sint, nisi aliud episcopus censuerit.

Sanctissimi item, veterisque instituti est a summo pontifice formas illas cereas, quas agnos Dei, a figura impressa vocamus, solenni benedictionis ritu, multisque religiosis ceremoniis non solum primo, sed septimo quoque pontificatus anno consecrari. In quo consecrationis munere, sicut ille Christi vicarius, cuius oratio tanto maioris est momenti, quanto eius officium in ecclesia sublimius, &

ANNO
 CHRISTI
 1579.

cum eodem Christo Domino coniunctius, multa sancte precetur a Deo illis concedi, qui animo pio, deuotoque eos agnos apud se habuerint: ita a fidelibus magna deuotione iidem gestandi sunt, ad eosque vsus religiose adhibendi, ad quos sacrae preces ex ecclesiae instituto referuntur. Quare decreto Concilii prouincialis tertii, quod ex constitutione sanctissimi pontificis Gregorii XIII. de illis minio non inficiendis cautum est, haec etiam adiungenda censuimus;

Primo cum illi domi asseruantur, vt pia consuetudinis est, loculo decenti recondantur: cum autem collo appensi gestantur, in thecam auream, argenteam, eburneam, crystallinamve, aut alterius generis decentis, recte includi sint; ita vt tactu violari non possint.

Nec vero ad ornatum habeant quidquam, quod profanum sit, quodque minime deceat.

Thecarum fabri ne vlllo modo eos tangant, attrectentve, ne chirothecis quidem, forcipe, aut vlllo alio instrumento: sed ad eos thecis includendos clericus, in sacris constitutus, adhibeatur. Ne minimam item particulam sacrae illius cerae, e qua agni imago efficta est, in eis includant, quo pluris opus suum vendant; sed ab eo accipiant, qui thecam agni causa faciendam locarint.

Neque autem quisquam sacrum illum agnum annulo gestet; cum ita parum religiose gestetur, vt aliqua foeditate, turpive tactu violari facile queat.

Qui sacros agnos gestant, hoc religiosius caueant, ne quid impure turpiterve agant, aut a sacra eiusmodi re alienum.

Nec praeterea in agri campum hi agni proiiciantur, nec vero cuiquam arbori affigantur: neque e ramis suspendantur: sed, quod antiqui est instituti, eorum cera adoleatur ad suffumigationem in agris vineisque ob imminentem tempestatem, aliasve diabolicas illusiones depellendas.

Veterem illum aedibus atque aedificiis benedicendi morem, ritumque ex sanctae ecclesiae instituto introductum, ac decreto prouinciali, quod in Concilio quarto confecimus, restitutum, vt parochi, & reliqui animarum curatores, ad quos religiosa illius benedictionis munus pertinet, pie sancteque obseruent, & laici, quorum aedifi-

ciis, domiciliisque benedicendum est, spiritualia inde com-
moda vberima in Domino capiant, hæc in illis benedi-
cendis ratio fit.

Primo parochus huius benedictionis munus aggredia-
tur pio voluntatis proposito, & quo debet religionis of-
ficio.

Pridie autem illius diei, quo benedicendi munus ag-
greditur, præcipuo sanctæ precationis studio, & aliquan-
do ieiunio se parare curet.

Quo item die ad benedicendum aggreditur, antea-
quam aggrediatur, Missæ sacrificium celebrare studeat:
in quo ob hanc causam orationem de Spiritu sancto pie
recitet.

Ne ædibus benedicat, vbi aliquis excommunicatus
habitet.

Nec vero illis, quas feneratores, meretrices, publici
peccatores, manifestoque criminosi homines incolunt.

Neque iis item, si quæ aleis, ludisque vetitis publice
expositæ sunt.

Ne noctu, sed interdiu benedictionem peragat.

Ritu vtatur ad præscriptum formulæ, quæ in libro sa-
cerdotali, ritualive concepta, extat.

Dum ad benedictionis munus accedit, in eoque ver-
fatur, superpelliceo, & stola vtatur.

Clericus adsit, qui crucem in via, & in benedictionis
ministerio præferat.

Alter item, qui aquæ benediçtæ vasculum cum asper-
gillo ferat.

Ceteri sacerdotes, & clerici, si qui alii adsunt, ordine
distincti, bini præcedant, & suo quique superpelliceo
de more induti.

Benedictionis huius causa, occasioneve, nihil plane
quidquam, vel minimum, neque is, neque sacerdotes,
clericive, quos sibi socios, adiutoresve iunxerit, petant,
exigant, ac ne sponte quidem, vltroque oblatum, dono-
ve datum capiant.

In hoc benedictionis officio ne omittat, ex instru-
ctionum præscripto, Conciliique prouincialis decreto,
patresfamilias docere, recteque erudire ad optimam fa-
milix educationem. Cuius etiam rei argumentum satis

ANNO CHRISTI 1579. amplum habebit ex statis illis religiosis precibus, & orationibus, quæ adhibentur.

Pater familias autem, cuius ædibus, domiciliisve benedicetur, pie se præparabit ad eam sancto desiderio suscipiendam.

Ideo ante familiam suam recte recognoscet, monebitque vniuersos & singulos ad præscriptum regularum, quæ de Christiana familiæ institutione editæ sunt.

Amoueri curabit quæcumque domi suæ sunt, Christianæ familiæ instituto indigna, quæque Dei oculos offendunt.

Libros de rebus obscœnis, turpibus, impudicis, inani- bus, ac de cationibus inhonestis, ceterisque id generis, inflammari curabit.

Libros de vitæ religiosæ, spiritualisque institutis, atque exercitationibus introducet.

Imagines obscœnas, & turpes incendat: profanas vero, quæque ad inanem voluptatem alliciant, amoueri studeat.

Sacras Christi Domini, beatissimæ virginis Mariæ matris, & sanctorum præsertim imagines, quos patronos habet, vbique domi suæ locis honestis statuatur.

Tesseras, aleas, aleatoriaque tabellas, pictasque ad alex ludum pagellas, procul abiicere curet.

Sacram communionem in parochiali ecclesia simul eodie vt sumant omnes de familia sua, procuret.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obuiam, vel ad ecclesiam, vel ad primariam ædium ianuam simul cum tota familia procedat, earumdemque benedictionem omni domus loco prosequatur religioso pietatis studio.

Dum sacerdos benedicit, nemo domi, vel in officina, cui benedicatur, quidquam seruilis mundanive operis faciat.

Ne minoris ordinis clericus, alio, qui maiore ordine initiatus est, præsentem mensam benedicat: sed hoc munus sit, vel sacerdotis, vel illius, qui maioris ordinis clericus præsens in mensa adest.

Vt sanctissimis sacramentis debitus religionis cultus, etiam externus, ab iis tribuatur, qui ea suscipiunt, ne episcopus, parochusve patiat, quemquam ad illa suscipien-

da accedere, nisi exteriori quoque habitu, vestium modestia debitam illis venerationem, ac reuerentiam præ se ferat.

Illud in ceteris parochialis curæ officii maxime a parochis requiritur, vt sanctissima sacramenta, quæ diuinæ gratiæ instrumenta, ad sanctificandas animas a Christo Domino instituta sunt, non solum pure, sancte, religiose ipsi tractent, verum etiam ritus, ac ceremonias teneant, atque adhibeant, quæ in illis administrandis sanctæ ecclesiæ instituto, atque vsu comprobata sunt. Et quoniam liber ritualis sacramentorum, qui vna, & eadem certissima ceremoniarum regula constet, quique omni ex parte absolutus sit ad sanctam illam administrationem, in prouincia nostra nullus fere extat; nos propterea iubemus, librum eo de genere, reuerendissimi Dominici Bolani episcopi Brixia iussu iam pridem confectum, a viris peritis, quos delegerimus primo recognitum, & necessariis aliis partibus auctum, ab omnibus, ac singulis sacerdotibus prouinciæ nostræ, qui ritu Romano sacramenta ministrant, huius decreti prouincialis auctoritate, cum primum nostra cura typis in lucem prolatus erit, ad vsum recipi, atque adeo introduci, vt in sacramentorum administratione ceremoniis, & ritibus, eo libro præscriptis, vtantur, neque vllis præterea aliis. Id vero tamdiu, quoad ritualis liber Romanus emittetur.

Quæ ad baptismum pertinent.

Nemo, nisi parochus, aut is, cui ille, episcopusve nominatim concesserit, in baptismo ministrando statas solennes ceremonias adhibeat, etiam si ob necessitatem ministret. Quo in ministerio non alterius cuiusquam, sed albi coloris stola vtatur.

In baptismo etiam compater ne sit, qui sacro chrismate confirmatus non est. Eademque de commatre cautio sit. Proinde parochi erit, studiose de hoc ante perquirere.

Ne præterea compater adhibeatur, neque in confirmationis sacramento item, qui minor natu sit quatuordecim annis, sed qui maior, vel potius ætate sit prouectiori, vt non ore solum, sed animo, atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat suscepti a se muneris partes.

ANNO
 CHRISTI
 1579.

Ne ante ortum, nec vero post occasum solis baptismus in ecclesia ministretur, nisi aliter fieri aliquando temporis ratio necessitasve cogat.

Quoniam in baptismo vnusquisque pie, ac religiose pollicetur, operibus satanæ renuntiare, eiusque pompas deferere, id parochus, cum vsuenerit, populum doceat, præsertimque baptismi tempore præmoneat, non solum quomodo, & quam simplici amictu ad illum infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres, commatresve adesse debeant.

Ne vero vllum vel ornamentum, vel aliud quidquam, quod mundi huius pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit, in ipso vitæ Christianæ ingressu statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponcione renuntiat.

In baptismo parochus, sacerdosve baptizans præsentem adesse non patiatur neque Iudæum, neque denique alium quempiam a fide Christiana auersum.

Fideles vero, qui præsentés adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat, memoria tacite, studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsi susceperunt, sancte sponderunt.

Si duo, pluresve infantes offeruntur, qui eodem tempore baptizentur, eorum vnicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret, atque adhibeat.

Cum duo infantes, mas scilicet, & femina, ad baptismum offeruntur; is ordo seruetur, qui antiquissimi ritus est, vt mari primum, deinde feminae ministretur; nisi necessitas aliter cogit. Idemque seruetur, si plures offeruntur, partim mares, partim feminae.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamve excipiendam, qua sacerdotis manus, sacro oleo illitæ abluuntur, peluis ne adhibeatur, quæ ecclesiæ tantum vsui addicta non sit.

Libris ritualibus, Canonumque legibus permulta tradita, atque explicata sunt, quæ in adultis baptizandis adhiberi, ritus postulat. In iis omnibus episcopus cum diligens erit, tum magnam in eo curam ponet, vt illis præter

doctrinæ Christianæ rudimenta, quæ necessario scire debent, admissorum scelerum, & male actæ vitæ pœniteat, tum vt iidem in posterum a peccatis omnibus abstinere statuant. Vix enim vlla alia causa esse potest, quamobrem qui adulti baptismum suscipiunt, non modo vllam in Christianis virtutibus progressionem faciant, sed plerumque flagitiis nefariis inquinati, præcipites ad perniciem, interitumque ruant, præter eam vnâ, quod non ita, vt par esset, affecti ipsi, nec vero ab aliis excultri, ad tantum sacramentum accedunt.

Quod vero, licet horribile dictu sit, aliquando tamen euenisse compertum est, aliquem scilicet ad turpem questum iterum baptismum suscepisse; id ne vnquam porro accidat, episcopus antequam baptizet, omne diligens studium adhibeat, quo istos homines, vel Iudæos, vel Turcas, Maurosve, qui baptismum sibi conferri petierint, plane dignoscat, de illorumque conditione, ac statu omni, quantum licuerit, a probatis viris accipiat testimonium obsignatum, idemque exigat omnino.

Obstetrices, tribus post huius decreti promulgationem mensibus, pœna arbitrata episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diocesi sunt, & vero in vrbe per eum, cui episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad eius fieri potest, vt duæ saltem mulieres, ac mater præsertim, si potest, testes præsentés adsint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret, ex decreto prouinciali, an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, vt sibi constet, an baptismi forma recte adhibita sit; an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.

Quæ ad confirmationis sacramentum pertinent.

Episcopus non solum sacris solennibusque pentecostes diebus, sed etiam, si ita ciuitatis suæ ingens frequentia, multitudoque postularit, & paschæ resurrectionis tempore, & in aduentu sacro Domini, & quoties visitationem obibit, sacramentum confirmationis ministret: & ob

eam

ANNO
 CHRISTI
 1579.

eam causam, vt Concilio prouinciali quarto cautum est, ad ministrandum sæpe accurret, quibus in locis diocesis opus erit.

Quod si quis cum periculose agrotat, se chris-matis sacramento confirmatum non esse meminerit, ac propterea id sibi ministrari petat; tunc episcopus, si eo loci est, vbi ille agrotat, vt ne sine hoc sacramento decedat, eum caritate paterna inuisat, & rite confirmet.

Alio decreto, quod in Concilio prouinciali primo sanciuimus, cautum est, ne confirmationis sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores nati sunt: si tamen episcopus ob aliquam causam iustam, atque adeo necessariam, paruulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum.

Is minoribus nati, atque adeo paruulis, si quandoque ministrabitur, eorum parentes, vel qui curam gerunt, parochus moneat, vt ætate procedente illos ea de re certiores faciant: ne parentibus, curatoribusve postea mortuis, ipsi aliquando dubitent, an hoc sacramentum, quod iterari nefas est, susceperint. Id vero parochus curet præter eam diligentiam, quæ sibi præscripta est, de confirmationis, eorumque compatribus in libro certo describendis.

Idem aliquot ante diebus, quam episcopus ministraturus sit hoc sacramentum, vt nemo quisquam eorum, qui suæ curæ concrediti sunt, illud suscipere negligat, illos per familias distincte recteque notet, qui illud nondum susceperint; ac qui ætate sint ab episcopo præscripta, ordine in ecclesiam vocet ad id rite religioseque suscipiendum.

Eiusdem cura sit, paucis ante diebus, quam episcopus sacramentum hoc ministret, non solum fideles præmonere, quæ Concilio prouinciali quarto præscripta sunt, sed etiam in parochiali ecclesia orationem eo nomine instituere, vt, qui nondum confirmati, ad id accesserint, adiutrice diuina gratia, digni sint, qui Spiritus sancti dona vberime recipiant.

Neque hoc quidem is denuntiare omittat, vt, qui proxime confirmationem suscepturi sunt, pridie illius diei, quo suscipient, caput lauent, aliove modo mundent, capillosque sibi tonderi curent.

Qui confirmandi sunt, & qui patrini adhibentur, parochus ante videat, quos rudiores esse suspicabitur, an orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum norint. Atque ob eam quidem causam episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari iubebit. Quam diligentiam idem episcopus etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet per se, vel per alium sacerdotem, quem in ea recognoscenda constituerit.

Videat item, ut in quacumque ecclesia confirmationem ministrarit, si pauci sunt, qui suscipiunt, ubi commode fieri potest, ante altare maius decenter exornatum semper ministret.

Primo mares in ecclesia a parte sua; feminae ab altera sint: sicque separatim distincti, genibus flexis, manibus ante pectus iunctis, suo quique ordine, pie, & religiose orent: in primisque ab omni strepitu, vociferatione, & inani confabulatione caueant, sed silentio sancto utantur.

Et, quod veteris ritus est, primum mares, deinde feminae confirmentur: nisi aliquando aliter fieri episcopus censuerit.

Hoc sacramentum episcopus ministrare studebit hora tertia potissimum, quæ ex antiquo ritu statuta huius sacramenti hora est.

Ut ne feminis mares, nec vero contra, maribus feminae, neque senioribus adolescentes, cum minime hoc per aetatem conueniat, compadres in confirmationis sacramento adhibeantur; nisi id aliter necessitas aliquando postulet.

Quod antiqui ritus est, id seruetur, ut compater dextera suscipiat, & teneat, quem in hoc sacramento ministranti episcopo offert. Si vero qui offertur adulta ætate est, pedem suum super dexterum compatris, qui ipsum offert, ponat: id quod non sine mysterii significatione fit. Quam ob causam, & qui confirmatur, & pater tunc coram episcopo confirmante stet.

Dum sacramentum hoc episcopus ministrat, non modo qui illud suscepturi sunt, quique eos offerunt, sed omnes quicumque præsentibus sacro illi mysterio adsunt, sancte, pieque orent, ac summa animi attentione spectent quod in ea solenni mysterii celebritate peragitur.

Tum vero mente secum reputent caelestia illa Spiritus

ANNO CHRISTI 1179.
 sancti dona, quæ illius sacramenti virtute fidelibus impar-
 tiuntur: in primisque tacita meditatione videant, quas in
 illis ipsi progressionem habeant; anque vitam agant tanta
 celestium donorum vbertate dignam.

Curet etiam episcopus, ac parochus, vt qui turpe, ridi-
 culumve nomen habet, neque plane conueniens Christia-
 no homini, illud mutet, sumatque in confirmationis sacra-
 mento nomen alicuius, qui veræ pietatis, sanctæque reli-
 gionis laude floruit, vt qui hætenus non ad normam Chri-
 sti Domini vitam instituit, iam abiecto eiusmodi nomine,
 depositoque veteri homine, & antiqua socordia, rursus-
 que nouo, ac sancto suscepto nomine, virilem in sancte
 agendo constantiam perpetuo deinceps præstet.

Confirmati frons, chrismate ab episcopo illita, primum
 bombyce diligenter a sacerdote abstergatur: mox a cleri-
 co, in sacris constituto, aqua lauetur. Quæ aqua in bap-
 tisterii sacrarium proiciatur.

Quæ ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.

Hoc institutum, quod antiquissimi ritus est, sacerdos
 religiose seruet, vt intra Missarum solennia, postquam sci-
 licet sanguinem ipse sumpserit, fidelibus sacram commun-
 ionem sumpturus ministret.

Nec vero tamen illam ministrare vetitum sit, si quando
 occasio tulerit, vt quis alio tempore, quam in Missa sum-
 pturus sit.

Cum autem peracto Missæ sacrificio, statim eam mini-
 strat, vestibus sacerdotalibus, quibus in Missa vsus est, in-
 dutus ministret, casula tantum deposita, & manipulo
 item. Si vero non statim, sed alio post tempore, quam in
 Missæ sacrificio, tunc superpelliceo, stolaque alba, & vbi
 ritus Ambrosianus est, rubra vtatur.

Verum pluviali episcopus indutus sit, quando illam non
 in Missæ sacrificio ministrabit.

Is ordo præterea adhibeatur, vt primo ecclesiasticis ho-
 minibus, superpelliceo indutis, si vero sacerdos quis est,
 stola etiam, quæ signum crucis, ad antiqui Canonis præ-
 scriptum, in pectore exhibeat: deinde laicis maribus, tum
 feminis sacra communio ministretur, loco distincto, vt in
 Concilio prouinciali quarto cautum est, eaque ratione
 dispositis, vt altari maiori terga ne vertant.

Sacerdos, illam ministraturus, antequam præbeat, vnicuique, cui ministrabit, sigillatim illa verba pronuntiet: Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam. Et qui suscepturus est, prius respondeat: Amen. Id quod antiquissimi instituti est, nec sine mysterii significatione fieri, sanctissimus pater, & ecclesiæ catholicæ doctor, Ambrosius scribit.

Populus autem ad tabellæ instructionis, quæ propterea iussu nostro edetur, præscriptum doceatur, qua ratione sanctissimum eucharistiæ sacramentum religiose, decoreque percipiatur, ne quid accidat, quod illius augustæ diuinitati ac sanctitati non conueniat.

Laici famuli, quicumque regularium monasteriis operam nauant; tametsi in illis habitent, stato paschæ tempore, in sua quique ecclesia parochiali, sacram communionem sumant.

Cum vero ad ægros, omni reuerentia, omnique religiosi cultus studio, atque honorifice, quoad eius fieri potest, afferenda illa sit, neque id noctu commode fieri queat, vetitum propterea sit, ne noctu afferatur, nisi ægris mortis periculum instet.

Parochus, ægroto illam allaturus, accurate hæc præmoneat, primum, vt ægrotantis cubiculum ab omni sordide, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re profana, pio apparatu, & sacris imaginibus, vbi potest, exornetur; tum præterea mensa, mappa nitida, puraque constrata, cruce, aliaque effigie sacra, candelabris, & candelis, cereisve saltem binis instructa appareatur, in qua super corporali pyxis cum sanctissimo ipso sacramento collocari possit; sit etiam vas vitreum ad ablutionis vsum. Quæ omnia, vt ab iis, qui ægroti curam habent, parentur, cura sit in primis confratrum sanctissimæ eucharistiæ. Apud eos vero, qui præ eorum egestate, inopiaque id præstare non poterunt, ipsi sodales apparent.

Deinde idem parochus, & vesperi pridie illius diei, quo sacram eucharistiam allaturus est, si eo tempore de hoc officio præstando certior est, & tunc item paulo scilicet ante quam afferat, certis campanæ percussionibus confratres sanctissimi sacramenti, & clericos, & reliquos si-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

deles, præsertim illius parochialis vicinæ, euocari mandet, qui illud pia veneratione prosequantur.

Post ipse, vbi manus lauerit, ad altare genibus flexis paululum tacitus religiose oret: tum superpelliceo, stola, ac, vt alio Concilio decretum est, pluuiali, vbi potest, se induat. Sacerdotes vero ceteri, clericive, qui comitantur, superpelliceum adhibeant: si canonicorum capitulum sit, cappam, vel almutiam, aliudve indumentum, vt illis in choro moris est.

Reliqui fideles bini prosequantur capite aperto, & quamplurimi candelis accensis: ac primo loco viri, in quibus scholares sanctissimi sacramenti præcedant, postremo feminæ.

Omnes, præsertim ecclesiastici homines, hymnos, & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate simul cum parcho, sed alternatim, pronuntient; atque alii item religiose orent.

Cum quis sacerdoti, sanctissimi corporis Domini sacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redenti, obuiam sit, dum vel equo, vel curru, vel iumento vehitur, vbi primum illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus tandiu in adoratione permaneat, quoad ille cum sacramento transfuerit.

At vero omnis, siue sacerdos, siue clericus, siue laicus, quicumque eidem sanctissimo sacramento obuiam fiet, pro Christianæ religionis cultu, domum vsque eius, cui ministrandum est, & ad ecclesiam quoque, quo reditur, pia veneratione prosequi, & comitari omnino studeat, nisi necessitate, causave vrgenti vehementer impediatur.

Id omne, vt cuncti fideles studiose, religioseque præstent, illos vnusquisque parochus, quam sæpissime ac diligentissime commonefaciat.

Familia vero, quæ domi habitat, vbi ægrotus est, sanctissimo sacramento ad ecclesiam vsque, vel saltem extra ianua fines, obuiam procedat cum cereis accensis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depositisque plane armis.

Sacra communio ad ægrotum non deferatur, nisi ad eum, qui vere illam sumpturus est. Si vero aliquando fit, vt, dum ad eum parochus venit, morbi vi ita affectum

illum inueniat, vt eam tunc ministrare rite non possit, collocata pyxide super corporale in mensa, eo nomine apparata, paululum moretur, dum genibus flexis, vna cum ceteris, qui adsunt, ac potissimum cum ægroto ipso sancte oret: ac postea recessurus, eucharistia pyxide inclusa, eidem benedicat. Quod si ægrotus ipse id vehementer exoptat, sacramentum aperta etiam pyxide, liceat ostendere adorandum.

Cum quis periculose ægotans, ac etiam pene in extremo spiritu sanctissimam eucharistiam, & sacramentum extremæ vnctionis suscepit, si postea aliquot dies superstes sacram communionem sibi ministrari petit, eius pio, religiosoque desiderio parochus ne desit, modo ne pro viatico iterum in eodem morbo præbeat: cum id a sanctis patribus olim fieri consueuisse traditum sit.

Reus, capitis damnatus, quo die pro viatico sanctissimum corpus Domini sumpsit; Christo redemptori, qui pro illius etiam anima sanguinem in ara crucis profudit, a piis iudicibus, magistratibusque illo ipso sanguine redemptis, tribuatur, vt ne eo die supplicio afficiatur, multis locis piæ & laudatæ consuetudinis est.

Quæ ad penitentiae sacramentum pertinent.

VT ad sanctum penitentiae sacramentum fideles solite, diligenterque accedant; id parochus præstet, vt in hebdomada, quæ quadragesimam proxime præcedit, ad patrum familias ædes, quæ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accurate, qui obligatione huius sacramenti suscipiendi, & sacrae eucharistiæ paschæ tempore sumendæ deuincti sint, eorumque nomina recte describat: ac singulos præterea, eosque præsertim, qui per raro confitentur, moneat, vt ne confessionem differant in postremos illos quadragesimæ dies, quibus sacerdotes vel ob mysteriorum celebritatem, assidua diuinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, vel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando fere opprimuntur, vt tantum, tamque salutare ministerium in confertissima multitudine vix recte illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas, pro populi sibi commissi ratione, sic partiri curet, vt alias huic, alias illi viciniæ, familiæve, aut partim viris,

ANNO
CHRISTE
1579.

adolescentibus, & pueris, partim mulieribus, virginibus, puellisve præstituat, quibus ad confitendum distincte, atque in tempore accedant.

In iis quæ ad sacerdotes, pro sacra confessionis ministerio vel examinandos, vel probandos pertinent, ne prælatus, etiam regularis, & exemptus, se in aliena diœcesi villo modo ingerat: sed eam omnem illos examinandi probandique curam episcopo diœcesano plane relinquat.

Cum pro temporum varietate, casuum reservationem ab episcopo aliquando mutari expediat, quo planius illos casus, ei reseruos, confessarii sacerdotes perpetuo norint: eos episcopus singulis annis vel in Synodo diœcesana, vel ineunte Ianuario promulget, ita vt quæ illorum casuum promulgatio proxime facta est, vim habeat, quoad altera fiet. Ab iis vero casibus, proxime promulgatis, si quis confessarius cuiusvis ordinis sine facultate scripta, ab episcopo data, aliquem absoluerit attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Si vero ab vno aliquo speciali casu reseruato, & altero item, aut etiam pluribus absoluendi facultas aliquando sigillatim petetur, verbo etiam, siue scripto concedi poterit, tum alias etiam, quando episcopus ita faciendum censuerit.

Ne facultatum, priuilegiorumve iura, quæ cuiuscumque, etiam rosarii, & cruce signatorum scholæ, confratriæ, collegiove, etiam laicorum, quæve collegis, confratribusve in eo ascriptis ante, vel post Concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt, confessarius, cuiusvis ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi episcopus in sua diœcesi reseruauerit, pœnitentes sine illius facultate absoluat. Si contra fecerit, suspensionem a diuinis ipso facto incurrat.

Episcopus, quo decentius, atque adeo religiosius sacramenti huius administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicuius congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regularis sint, ad audiendæ confessionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur. Efficiat vero, vt reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes, in hoc ministerio habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad diuina officia celebranda adhibent. In his canonici regulares congregationis La-

teranensis censeantur, cum ad rochetum cappam etiam extrinsecus adhibent.

Omnes vero videant, ne extra ecclesiam, oratoriumve confessionem audiant, præterquam ægrotantium, etiam virorum, nisi ob vrgentem causam.

Confessarius, quicumque vel sæcularis, vel regularis sit, non stando, sed in sede, tamquam pro tribunali iudex, sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales quales sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti. Itidem faciat cum absolutionis sententiam pronuntiat.

Quod in ecclesia antiqui instituti, veterisque consuetudinis est, recte omnino seruet, vt dum absolutionis formulam, precesque adiunctas profert, supra caput pœnitentis manum dexteram eleuet: id quod etiam cum mysterii significatione fit.

In pœnitentiæ sacramento magna humilitas summe necessaria est. Itaque pœnitentes cum ad confessarium, qui Christi Domini locum in eo ministerio tenet, accedunt, intimo animi dolore omnique humilitate, non subiectis puluinaribus, si necessitas aliud non postulat, sese ad illius pedes proiciant ac prosternant; id quod ab apostolicis vsque temporibus in more vsuque positum est, vt se reos agnoscant atque profiteantur mortis æternæ.

Dum confitentur, sint manibus iunctis, digitis paululum erectis, oculis demissis.

Quod in Concilio prouinciali tertio de pœnitentiæ & publica & solenni, sacrorum Canonum iure, & œcumenicæ Synodi Tridentinæ auctoritate sancitum est; id ad vsu inducatur, vel reuocetur, atque adeo rite recteque præstetur, prout instructionibus, quæ ad communem totius prouinciæ vsu iussu nostro edentur, ex Canonum fontibus, sanctorum hominum disciplina, ecclesiasticisque institutis præscriptum erit.

Confessarios omnes, qui in vrbe sunt, tum aliquando per annum, vt in Concilio prouinciali quarto constitutum est, tum præcipue semel hebdomada prima quadragesimæ, iterum aduentu ineunte, ad se episcopus conuocari curet, cum iisque agat, vt eodem Concilio cauetur.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ vnctionis.

NE pueris, qui nondum vllum rationis vsum habent, sacramentum extremæ vnctionis ministretur.

Parochus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad ægrotum vngendum vnquam adhibuerit, etiamsi chrismatis, aut catechumenorum sit, vt erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, vnctionem eidem adhibeat: tuncque sacramenti formam iteret.

Æger, si dum sacro oleo vngitur, extremum spiritum emisit, parochus vngere desistat. Si vero aliqua morbi vis de repente illum oppressit, vt dubitetur, viuusne sit, an mortuus, ea conditione in vngendo vtatur: Si es viuus, per istam sanctam vnctionem, &c.

Ne alius sacerdos, nisi parochus, hoc sacramentum ministret. Si porro is impeditus, aut alias in mora est, mortifque periculum instat; tunc sacerdos alius ministret licet.

At caueat parochus, ne in eo ministrando negligentiam, vllamve moræ culpam contrahat. Alioqui si ad illius ministracionem accersitus ire neglexerit, cum rationem Deo reddet, tum pœna ab episcopo grauiter plectatur. Is porro ad omnem huius sacramenti, in tempore administrandi, diligentiam, præterquam quod præcipue cura sua, quæ sanctæ sollicitudinis plena est, officio valde admodum perpetuo excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi episcopi Malachia accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est, quod culpa sua mulier quædam, sacramenti huius gratia fraudata, decesserit, vt totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, lacrymarumque vi quasi maximo imbri, pro oleo sancto, quod non ministravit, mortuam perfuderit. Mane autem exaudiuit Dominus sanctum suum: ita vt illa e morte, tamquam e somno excitata, electo sese erigens, sacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps a morbo conualuerit.

Quod Concilio Agathensi cautum est, id vnusquisque parochus præstare curet, vt Missæ sacrificio peracto, si quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, quantum per alias suæ curæ parochialis occupationes potest, inuisat, atque eisdem præstet quæ sint sollicitudinis, munerisque parochialis officia, prout opus esse viderit.

Concil. Tom. 36.

Xxx

Ut episcopo, eiusque vicariis, aut visitatoribus aliquando constet diligens parochorum in salutaribus illis officiis, quæ fidelibus ægrotantibus illi debent, cura; eorum vnusquisque librum præcipuum habeat, in quo sigillatim perscribat singulis diebus parochiæ suæ incolas qui mortem obierint, & quæ sacramenta eorum vnicuique ministrarit, & præterea quando commendationis animæ officium præstiterit, & quo die hæc singula ministrarit.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

De cura pestilentiae.

SVPERIORIBVS proximis annis funesta pestilentiae contagio primum vrbes aliquot Italiae celeberrimas, opida permulta, & pagos complures, deinde sensim longe lateque dimanans, Mediolanum, eiusque diocesim fere omnem, & aliquam prouinciæ partem ita vehementer inuasit, vt multiplicem variamque stragem ediderit.

Quo afflictissimo tempore res multas commiseratione, lacrymis, luctuque dignas, & aliunde audiimus, & oculis nostris in vrbe, diocesi que Mediolanensi adspeximus.

Tanta enim illius vis est, tamque vehemens, vt, cum occulte in omnes partes progrediens, breui momento temporis, quasi repentino quodam impetu turbidæ tempestatis, homines obruat, teterrimi contagii metu omnes fere consternentur. Quamobrem eo pauore animi commoti, atque obstupescit plerique tantum abest vt officii sui partes fortiter amplectantur, vt, quasi e mentis suæ statu repente dimoti, ne cogitare quidem, nedum deliberationes, consiliaque suscipere possint, quid in calamitate publica expediat, & quid plane necessarium sit.

Alii vero eo metu affecti, dum humanæ prudentiæ cautionibus se tueri volunt, eam sibi sollicitudinem, quæ tota mundanæ diligentiae præfidiis nititur, ita præpostere struunt, vt religionis, pietatisque Christianæ si omnino non obliuiscuntur, eius tamen officia intermittant. Nam sæpe fit, vt Missæ sacrificio interesse, sacramenta suscipere, ecclesiam frequentare, ad conciones sacras conuenire, supplicationes publicas, publicæque orationis munus obire negligant, & quos cognationis gradu coniunctissimos, quosque caros

ANNO
CHRISTI
1579

habent, si quando fortasse in pestiferam labem, aut in suspicionem eius inciderint; non modo illos non curent, sed etiam ab iis ipsis longe admodum refugiant. Atque hæc quidem ipsa animi percussio cum eos inuadit, qui potestate, auctoritate & opibus præstant, certe multis partibus calamitosior est, quam omnis pestis contagio; cum inde non mora solum aliqua, sed etiam impedimentum non mediocre procurationi & apparatus remediorum afferatur, & alia deinde multa perniciofa damna existant. Imo, quod graue est, inde accidit, vt egentibus aliquando alimenta necessaria non suppeditentur; pestiferis plagis medicina non adhibeatur, & subsidia spiritualia, id quod grauissimum est, interdum non ministrentur, ecclesiastica stationes nonnullis in locis deferantur, diuinorum officiorum cultus sæpe negligentior sit, pietatisque Christianæ exercitationes languescant.

In tanta igitur rerum difficultate pro paternæ caritatis studio, proque archiepiscopalis officii nostri munere necesse habuimus, multiplicem sollicitudinem suscipere, multos labores subire, multas functiones exequi, quas a pastore gregi sibi commissio præstari, & Christiana caritas & pastoralis curæ ratio efflagitabat. At omni rationi plane consentaneum est, vt, quemadmodum parens optimus, qui filios vnice diligit, cum in præsentem, tum in futurum eis prospicit, ac parat quæ sunt ad vitæ cultum necessaria; ita nos paternæ caritatis officio adducti, omni præcautione fidelibus prouinciæ nostræ, in hoc Concilio prouinciali quinto consulamus, prouideamusque deinceps, quæ experiendo cognouimus, pestilentia tempore salutaria esse adiumenta. Id vero etiam maxime faciendum censuimus, cum præsertim subuerendū sit, ne aliquando ob easdem Dei offensiones, ob maleque facta, quorum seminaria nondum euulsa sunt, iterum illa pestifera labes in prouinciam nostram irruat. Atque hæc quidem ipsa ob eam præterea causam præcauere voluimus, quod cum pestis vis subito irrumpat, atque dimanet, non modo de iis, quæ opportuna sunt, mature deliberandi, consultandique tempus relinquit, sed celerrime agendi necessitatem omnem imponit. Accedit etiam, quod illius calamitatis, atque incommodorum recens memoria cum sit, ac recordatio, hoc tempore facilius

multo est, quam multis post annis eo de genere adiumenta opportuna excogitare, consiliaque adhibere, dum præfertim superstites adhuc sunt, qui semel pestiferæ contagionis mala, & detrimenta experti sunt. Est vero illa item ratio, quod, cum nos in hoc prouinciali Conuentu, spiritualibus præsiidiis, misericordiæque operibus, e caritatis fonte manantibus, vniuersos & singulos omnis generis & ordinis homines in pestilentia tempore instruimus; hæc tota nostra vel instructio, vel præcautio eo refertur, vt officiorum sanctitate, & operum religione, quasi pro publicæ valetudinis recuperatæ munere, grati animi erga Deum testimonia demus, atque offeramus.

Partitio officiorum, quæ pestilentia tempore præstanda sunt.

SUNT igitur permulta officia, quæ pestilentibus temporibus Christiana caritas docet præstanda esse, siue tempus spectetur, quo primum pestis suspicio, periculumve imminet; siue locus inspiciatur, in cuius viscera, illa miserandum in modum sese infudit; siue hoc ipsum consideretur, cum scilicet ea paulatim languescente non solum spes recuperandæ publicæ valetudinis ostenditur, sed cum ad omnem a morbo confirmationem maior in dies progressio fiat, demum omnis inde conualescentia existit.

Atque in iis quidem officiis alia propria vniuscuiusque sunt, vtpote episcopi, & parochi, & cleri tam sæcularis, quam regularis, & magistratus, & patrisfamilias, & omnis denique populi: alia vero quædam communia, quæ eiufmodi sunt, vnde illa, quæ proprie, præcipueque a singulis præstanda, sunt, proficiscuntur, atque emanant.

Officia multiplicis considerationis communia.

IN communibus porro officiis, in quorum assidua cogitatione, atque vsu omnes sese pie exercebunt, hæc sane erunt.

Primum secum tota mentis cogitatione, totoque animo reputabunt omnes homines, quæ & quanta pestilentia vis sit, quam tetra illius contagio, quantas & quam varias strages breui edat; quam multas miseras, quamque horribiles calamitates rebus publicis importet: quam breui animi consternatione cunctos vel fortissimos viros aliquando afficiat; quam valde ob eam causam formidolosa, quod ita de repente ab hoc sæculo ad tremendum illud Christi Domini iudicium animas abripit.

ANNO
CHRISTI
1579.

Deinde attentissima meditatione considerabunt, a quo pestifera illa lues existat, nempe a Deo, cuius voluntati in primis illam acceptam referent. David enim, optione data trium calamitatum, pestis, famis, & belli, in ea deliberandi facultate pestilentiam maluit, cum dixerit, malle se in manus Dei quam hominum incidere.

Tum causas, quamobrem peste Deus mortales affligat, diligenti indagatione perquirent. Atque in iis quidem causis cum multæ aliæ afferantur, ob quas calamitatibus, miseris, aduersisque rebus homines ille diuexet, tamen hoc sibi certo persuadeant, quod a sanctissimis patribus traditum est, cum Dei maiestatem multis hominum peccatis, flagitiisque lædi, ac violari vident, hanc ipsam causam potius esse, curis calamitates, & plagas infligat, eo tamen consilio, ut in viam reducat homines, ne, ut ait sanctus Paulus, cum hoc mundo damnentur.

In eam præterea cogitationem incumbent, quam multiplex, quamque ampla materia, & quasi seges Christianæ virtutis, caritatisque exercendæ detur illa tam graui afflictione, grauissimisque illis & permultis difficultatibus, quas secum pestilentia inuehit. Qua in cogitatione videant simul meritorum, quibus adiutrice diuina gratia ad cælum via munitur, fructus inde extare posse & amplissimos & vberimos.

Hæc porro per se satis explorata sunt, meditationum, cogitationumque officia, in quibus pestilenti tempore fideles assidue versabuntur: sed multa inde consequuntur, quæ eo ipso præsertim tempore in omnium animis mentibusque perpetuo infixæ inhærere debent.

Atque in iis illud maxime sibi propositum habebunt, quanto anima corpori præstat, tanto studiosius animæ cura, & sollicitudo, corporis incolumitati, & studio in periculo præferenda est, in quo & anima, & corpus eo pestilenti tempore versantur.

Imo vero illud pro certo exploratoque habeant, a Deo potissimum & publicam & priuatam singulorum incolumitatem, prosperamque corporis valetudinem omni pietatis officio implorari oportere: *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam*, inquit Propheta. Psal. 126. Quamobrem sciant, spem omnem irritam, atque

inanem esse, quæ Dei ope in primis non nititur, sed tota solum vel in humana prudentia, diligentiaue, aut in rerum copia, atque opibus, aut in corporis robore, & viribus, aut in aliis id generis præfidiis collocatur.

In animum autem perpetuo inducent, recuperandæ & publicæ, & priuatæ valetudinis incolumitatisque eas potissimum rationes esse, quæ ad Dei gratiam reconciliandam, ad veram peccatorum poenitentiam, ad prauos vsus emendandos diligentissime conferuntur. Iis porro officiis & rationibus neglectis, aut prætermiſſis cetera putabunt parum valere, imo plane inutilia esse, illa vero etiam pernicioſa admodum remedia, quæ secum peccatum coniunctum habent.

Hæc omnia cum sibi quisque perpetuo persuasa habeat, tum maxime & priuatis colloquiis, & publicis concionibus non solum episcopus, sed parochi, & concionatores pro suo quisque munere, hominum mentibus quam diligentissime inferere studebunt, tamquam semina quædam officiorum fere omnium Christianorum, quæ infra explicata & demonstrata pestilentibus temporibus præstanda sunt.

His porro officiis cogitationum, meditationumque certarum, quas eo de genere sibi fideles animo rectissime conceperint, instructi, non modo non languescent, sed valde etiam se excitabunt in omnes partes præstandi Christianæ caritatis opera.

De præsentia, & constantia omnium.

Si vlllo vnquam tempore, vel afflictissimo, aut episcopi sollicitudo, aut sacerdotum ministerium, aut magistratum, decurionum, & aliorum omnium, qui præsertim prudentia, fortitudine, constantia, caritate, aliisque virtutibus præstant, studio quam diligentissimo opus est; certe in pestilentia, cuius immanissima vi, repentinoque impetu cuncta, nisi eorum virtute fulciantur, breui labuntur, atque ruunt, est maxime necessarium. Itaque ii omnes, singulique labenti patriæ, & auctoritate, & exemplo, & muneris commiſſi officio opem necessario tempore ferre studebunt; proindeque non modo illam non deserent, vt imperita multitudo aliquando factitare consuevit, vt pote quæ ab omni consilio inops, vulgo consternata, ac sola tantum

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO
CHRISTI
1579.

pestis voce perculsa, longe refugit, sed in eius custodia, quasque vigilia ita permanebunt, vt a rebus, & publicis, & priuatis, quibus eorum potestate, aut officio, virtuteque succurrendum est, oculos nunquam deiiciant.

Nec vero in tanta omnium perturbatione, ac trepidatione animo demisso, & contracto erunt, sed forti, magno, atque adeo paratissimo ad omnia caritatis officia, & ministeria. Neque propterea in ancipiti deliberatione versabuntur, aut in quaestione adducent, quæ ipsi officia necessario præstare debeant, quæ rursus minus necessaria, quove iure illis præstandis deuincti, sed ardenti dilectionis, & pietatis studio incensi, cuncta potius iis officiis metientur, quæ sibi, in summa ea necessitate, periculo ve constitutis, præstari ab aliis maxime velint.

Hanc ipsam porro rationem, atque vsum in populis, etiam finitimis peste, aliave calamitate ob pestem afflictis, subleuandis, & adiuuandis adhibebunt.

Et quoniam cunctis aliis studiis, atque officiis potior, multisque partibus præstantior est spiritualis cura, paternaque caritas quam episcopus, parochi animarum curatores, & sacerdotes, tamquam optimi parentes de filiorum salute solliciti, omni paterno studio conferunt: ideo ipsos in primis admonemus, vt præsentibus adsint pestilentia tempore, quo fideles opus admodum habent & ipsius episcopi auxilio, & eorundem parochorum, sacerdotumve ministerio, cum ad cetera omnia caritatis, misericordiaeque opera, atque officia, tum maxime ad spiritualia adiuumenta, & ad Deum non solum precibus, sanctissimisque orationibus, sed etiam omni alia ratione placandum.

Quamobrem ob oculos sibi proposito tam magno populi sibi commissi periculo, paternae caritatis viscera indutus, constantique illa episcopalis animi virtute præditus, quaecumque pietatis officia a parente optimo, filiis præstari afflictissimo illo tempore oporteat, ea studio, & ministerio suo ita præstabit, vt ad omnia caritatis Christianae opera ceteri homines inflammentur, cum maxime singulari, & egregio illo suo exemplo, tum vero etiam pio quodam ardore sanctarum cohortationum, quas ad clerum, ad populum, ad magistratus, decurionesque præsertim adhibebit, vt vniuscuiusque studium, officiumque tum vniuersè,

tum sigillatim excitet, & inflammet, cunctosque in curæ suæ officii constantissime contineat.

ANNO
CHRISTI
1579.

Parochi autem, animarumve curatores, tantum abest vt necessario eo tempore populum, cuius curam gerunt, aliquo modo destituant, vt fixa animi deliberatione sibi statuendum putent, omnia prorsus, etiam mortis pericula paratissimo animo subire potius, quam fideles Christi sanguine redemptos, ac sibi præcipue in curam traditos, in summa pene omnium adiumentorum necessitate deserere.

Reliqui etiam sacerdotes, & clerici, qui ecclesiæ stipendio aluntur, vt Dei laudes concelebrent, precesque pro populo adhibeant, tunc maxime intelligent, sibi in statione, & quasi in perenni vigilia quadam sacerdotali, & clericali manendum esse, cum diuinæ iræ placatio exoretur oportet supplicationibus, litanis, sacrificiis, frequenti sacramentorum vsu, & aliis Christianæ religionis ministeriis, quæ potissimum sacerdotalis officii sunt.

Populus vero non modo longius a patria, quæ vna omnes omnium caritates complectitur, non refugiet, sed præ illius amore persistet, hocque vnum sibi præscribet, vt ereptis morum erroribus conuulsisque vitiorum seminibus, vnde pestiferam labem, atque exitium comparatum esse existimare debet, criminum, & peccatorum, quæcumque conceperit, admiseritve, vere sancteque pœniteat, & vitæ emendandæ propositum, fixa deliberatione suscipiat. Supplex item quam frequentissime ad Deum confugiat, qui in medio etiam nubis, & afflictionis arcum propitiationis suæ ostendit, funestaque ærumna oppressos, suæ item diuinæ benignitatis ope subleuat.

Episcopi sollicitudo in orationibus publicis.

I AM vero episcopus, ad quem gregis custodiendi perpetua cura refertur, vt vniuersi populi supplicantis religiosa, solennique oratione Deum placet, cum primum in locis finitimis pestis grassatur certas, statasque publicas processiones triduanas non semel, sed iterum, atque adeo sæpius, si opus erit, & in vrbe, & in diocesi indicet: quas ieiunio, elemosyna, sacco, cilicio, omnique mœsto & lugubri amictu, pedibus nudis, capite aperto, omni pœnitentiæ publicæ modo, vocibus ex intimo animo ad misericordiam implorationem emissis, gemitu, lacrymis profusis,

inten-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

intentissimo assiduarum precum studio, & omni denique non externo solum, sed interno pietatis religiosa officio sancte agi, atque celebrari studebit.

Ad quas processiones etiam sanctorum reliquias sacras, præsertim, quæ insigniores sunt, vniuersæ aliquando adhibebit.

Statam illam & solennem orationem quadraginta horarum, religiose celebrabit: ad quam vniuersus clerus, & populus per certas regiones, & parochias distinctus, ex Concilii prouincialis quarti decreto pie & ordine conueniat. Atque in eius quidem celebritate, quo religiosus omnis clerus, populusque ad publicæ precatationis studium excitetur, sermo breuis statim singulis horis habebitur a perito sacerdote, qui orantes vehementius inflammet.

Curabit etiam vt omnes & singuli peccata confessi, certo dominico, aliove festo die, sacram communionem sancte sumant.

Statas præterea processiones, quæ speciatim ab vniuerso vniuscuiusque collegiatæ ecclesiæ clero, etiam regulari, & ab vnaquaque ciuitatis, vel diœcesis regione in singulas hebdomadas fiant, certo præscripto modo instituet.

Certarum ecclesiarum, in quibus præsertim insignia pietatis, & religionis monimenta extant, visitationem constituet, vt ad eas scilicet supplicandi causa, ac studio, vniuscuiusque vicinæ parochialis populus collegiatim certis diebus conueniat.

Orationem matutinam ac vespertinam ardentius excitabit; & vero, vbi intermissa est, restituet quam diligentissime.

Orationem item sine intermissione vbique, & in vrbe, & in diœcesi, certa parochialium, collegiatarumque ecclesiarum, ac monasteriorum præterea distinctione, indicet atque statuet.

Litaniarum etiam quotidianarum, quas & domi, & foris certis locis, in ecclesiisque præsertim adhiberi curabit, certam rationem inibit.

Ieiunium, si minus in hebdomada pluribus diebus, at in feria sexta saltem, vel sabbato, præter statos vigiliarum dies a populo agi suadebit: alia præterea veræ pœnitentiæ signa, diuinæ misericordiæ implorandæ studio suscipienda, demonstrabit.

In iis quoque religiosis adiumentis illud etiam adhibebit, vt vnus cuiusque parochiæ adibus, domiciliis, & habitationibus parochi singuli, stata religiosa prece rite benedicant ad instructionis, eo de genere in hoc Concilio editæ, præscriptum.

Vt autem denique totius prouinciæ populi supplicatione etiam adiuuentur, eo necessario tempore literas de periculo, suspitione ve pestilentiæ ad metropolitanum, ceterosque prouinciæ episcopos celerrime scribet.

Cura metropolitani, & prouincialium episcoporum.

PESTILENTIÆ, quæ vrbi, loco ve prouinciali imminet, periculo audito metropolitanus eam curam, cogitationemque suscipiet, vt non solum in metropolitana vrbe, eiusque diœcesi, sed in vniuersa prouincia supplicationem, orationem, & alia pietatis opera indicat literis omni cohortatione plenis.

Reliqui prouinciæ episcopi ei, cuius diœcesis ex pestis periculo laborat, caritatis officia nauare non different.

Illi animum, spiritumque addent, & maiorem officiorum ratione facient, ad episcopalis, paternæque caritatis partes in pestilentia, si irrepsit, exercendas. Quod officium sapius præstabit vicinior episcopus. Proposito etiam exemplo sanctissimi pontificis Cornelii, & beati Cypriani episcopi, martyrum, quorum alter alteri, in laboribus, & periculis versanti, literas plenas consolationis scribebat, episcopum crebris literis consolabuntur item, & confirmabunt.

Curam etiam aliquam inibunt, vt de illius, & diœcesis, & vrbis statu certiores aliquando fiant, quo ardentiori studio flagrent subleuandi necessitates.

Studebunt in primis ei opem afferre, tum oratione publicisque supplicationibus, tum etiam elemosynarum, prout vnusquisque poterit, largitionibus.

Omnem aliam præterea rationem quisque diligentissime exquiret, qua fratris episcopi, eiusque etiam populi periculo, & difficultatibus, cum eo coniunctis, opportune ac benigne succurratur.

Id omne pietatis officium metropolitanus longe flagrantiori studio præstabit, vt eius exemplo ac documento ceteri prouinciales inflammentur ad rei piæ imitationem.

Sollicitudo episcopi in morum corruptelis eripiendis.

ANNO CHRISTI 1779.

EPISCOPVS praterea, cuius diocesis in periculo pestis versatur; tunc in primis accurate inuestiget, quæ potissimum corruptelæ, quæ publica peccata sint, & quæ scelera flagitiave, quibus Deus maxime offendatur, eiusque ira concitetur. Hæc igitur cum funditus conuellere studeat, tum vero ea, quæcumque sint diuino cultui repugnantia.

Ac rursus, omnia pietatis officia in usum vt diligentissime reuocentur, sedulo curabit.

Sanctioris disciplinæ initium a se faciet, perinde ac si peccatis suis potissimum pestilentia, qua populus affligitur, causam dedisset; proinde in eo attente figet oculos, vt accurate perspiciat, quid a se velit Deus, quid iubeat, quid prohibeat.

Ad normam voluntatis diuinæ omnia sua consilia, omnes cogitationes, omnia opera, & verba, omnes denique vitæ suæ rationes conformabit: & officii sui pastoralis momenta diuini iudicii legibus perpendet.

Et sua, & populi peccata piis & crebris gemitibus deplorabit.

Affidua prece, summaque sanctissimæ orationis contentione, diuini luminis illustrationem sibi deposcet, vt omnia videre, omnibus consulere, esse pro omnibus vehementer sollicitus, & omnia denique quæ ad populi sui curam rectissimam pertinent, circumspicere, & mentis oculis illustrare, necessario tempore possit, supplex perpetuo Deum orabit, vt disiectis peccatorum nubibus pluuiam, & rorem diuinæ suæ misericordiæ effundat in populum, suæ curæ commissum. Cum igitur vitæ suæ rationes diligenter examinabit, cunctaque videbit, quæ a se præstari oportet, vt non modo in graui culpa, sed in nulla quidem, vel minima offensa sit apud Deum; tum familiæ instituta, mores, omnem denique disciplinam recognoscet, & omnia non tantum vniuersæ, sed speciatim, sigillatimque diligentissime perlustrabit.

Tantumque, quoad eius fieri humanitus poterit, aberit, vt quidquam offensionis culpæ in vlllo quoquam reside-re patiatur, vt statuat potius, quasi nexu disciplinæ sanctissimæ deuincire omnem familiam ac domum episcopalem, quæ, tamquam officina Christianarum virtutum, ceteris exposita esse debet ad imitationem.

Fori praterea sui ecclesiastici rationem atque vsum omnem explorabit, hocque attentius ac diligentius, quo grauiores Dei offensiones ex inique factis, iniquisque iudiciis existere solent.

Peruestigabit etiam ac dispiciet attentissime ecclesie sue cathedralis & cleri illius disciplinam, in qua, si quid vel vniuerse, vel speciatim offendi animaduernerit, studiosissime emendabit & corriget; cum praesertim inde documenta omnis optimae institutionis & normae sumi conueniat.

Vt vero reliquis omnibus, in quibus aliqua offensio subesse possit, prospiciatur & consulatur, Synodum dioecesanam, si expedire censuerit, diligentissime habebit, in qua praecavebit quae opportuna, quae necessaria, quaeque salutaria maxime erunt, pro temporis ratione.

At si minus Synodum coget, saltem vicarios foraneos ob eam ipsam causam euocabit, ut non in vrbe solum, sed in omni dioecesis parte, etiam atque etiam diligenter, depulsis morum erroribus, profligatis publicis offensionibus, euulsisque malefactorum seminibus, omnis vitae emendatio, & disciplinae Christiano nomine dignae instauratio, atque adeo institutio, procuretur.

Hoc idem quo in omnes partes recte sancteque agendi studium vehementius excitetur, cum sacerdotibus confessoribus, & concionatoribus aget quam diligentissime.

Reliquum etiam ciuitatis clerum saecularem, & parochos potissimum sapius conuocabit; quos omnes cum ad vitam innocentiam, tum ad virtutes, quae in sacerdotali, clericali-que ordine elucere debent, eorumque officia usque adeo excitabit, ut salutaris inde fructus in populum deriuetur.

Praefectos item monasteriorum cuiusuis ordinis, quae in ciuitate sunt, ad se aliquando accerset; quibuscum omni cohortatione, sanctisque admonitionibus, & iis quidem frequentibus, ubi opus erit, aget ut in omni monasterio, tum virorum, tum etiam feminarum, si quae illorum cura commissae sunt, sancte, religioseque viuatur, quemadmodum ex suscepti ordinis instituto ab iis fieri oportet, qui in religionem se Deo dicarunt.

Monialium vero, quarum curam gerit, reformationis rationem omnem suscipiet, & exequetur: quo sanctius illae, religionis officiis deditae, ac calamitati publicae, & vi-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

tae meritis & oratione, precationibusque succurrant.

Itidem agere non desistet cum praefectis, curatoribus, ministrisve locorum piorum, & cum ceteris item piarum confratiarum scholarumve hominibus.

Nec vero peccata & offensiones publicas dissimulabit, si quas in eo, qui ciuitati praest, in magistratibus, in decurionibusque inesse perspexerit: sed annuntiabit eis errata, in quibus offendunt; nihilque ad salutem publicam potius esse ostendet, quam ab illis in primis pietatis Christianae opera vnice coli, quamque iustitiae munus & officium, depulso omni cupiditatis dominatu, rectissime atque aequissime omnibus administrari.

Omni etiam officii genere cum eisdem aget, atque hoc sedulo instabit & vrgebit, vt publica auctoritate, publicoque decreto, si modo res eiusmodi est, de qua per illos decerni liceat, tollantur, & radicitus extirpentur, quaecumque sunt, ob quae Deus palam praesertim ac publice offendatur.

De populi denique vniuersi disciplina conformanda & peccatis tollendis, ad quae procliuus frequentiusve prolabitur, omnem rationem etiam cum sacerdotibus inibit, totus in ea cura defixus, vt a Dei offensionibus ad virtutum Christianarum officia illum plane reuocet.

Imo vero hoc etiam valde studebit, vt voluptuariarum omnes actiones, in quibus vulgi multitudo aliquando versatur inani opinione, cum putet pestilentiam mundanis laticis facilius caueri, omnino abiiciantur, quales sunt saltationes, profanae cantiones, comestationes, crapulae, & cetera eius generis: quibus plerumque multa peccata coniuncta sunt.

Populum quoque inducere procurabit & ad constituendum profusis sumptibus modum, & ad inueteratas malas consuetudines detestandas, atque plane abiiciendas.

Id omne non solum cum populo ciuitatis, sed etiam cum dioecesano paterna sollicitudine aget.

Accerset praeterea ad se omnes praefectos vniuscuiusque collegii, etiam artificum; quorum operam, & diligentiam adhibebit ad rescindendos prauos vsus, si qui in eorum collegiis, aut artificijs sunt, vnde aliqua Dei offensio existat.

ANNO
CHRISTI
1179.

Patribus familias illud magnopere suadebit, vt aleatorii ludi, imprecationes, blasphemix, verba impura, turpia, impudicæ choreæ, saltationes, pompæ, luxus, profusa conuiuia, & cetera, quæ ab intemperantia manant, procul ab omni domo arceantur.

Omnes vero & vrbis & diœcesis partes cum ipse accurrendo inuiset, tum alios probatos viros ecclesiasticos ob eam causam nomine suo mittet: & vero quæ opportuna sunt, curabit, atque adeo exequetur, vt nulla ex parte optimi parentis, vigilantisque pastoris cura, studium, vel ministerium desideretur.

Singulorum crimina diligentius inuestigabit, quæ præsertim cum diuturniora sint, ad iræ diuinæ concitationem plus roboris habent, vt adulteria, concubinatus, vsura, nefarii contractus, bonorum ecclesiasticorum vsurpationes, res male partæ, & alia eiusdem generis, quibus præsens salutareque remedium accommodabit.

Quamobrem vnumquemque, quasi somno obliuionis in peccatis dormientem, excitabit, vt opus erit, ad pœnitentiam, ac lacrymas & flagitiorum detestationem, depulsionemque, vt re ipsa præstet quæ cum disciplinæ Christianæ rationibus & studiis conueniunt.

Pacem & concordiam inter dissidentes reconciliabit.

Lites componere, controuersias dirimere, cuncta cuiusuis generis dissidia tollere, simultatem, & odia restinguere, factionum semina conuellere studebit.

Quæ male parta sunt, maleque ablata, restitui curabit.

Omnes denique pastoralis officii atque auctoritatis neruos eo intendet, vt & offensis publicis sublatis & disciplinæ Christianæ sanctioribus institutis & omni recte agendi studio, omnique Christianarum virtutum vsu & exercitatione, ab vniuerso clero, populoque impleretur atque exoreretur misericordia Dei.

Cura in aliis cautionibus tuendæ publicæ valetudinis.

His adiumentis spiritualibus alias cautiones episcopus adhibebit. Atque in primis quidem edictis episcopalibus, aliaque omni ratione de publica valetudine tuenda certas rationes inibit, atque edicet, quas cum in locis ecclesiasticis, tum ab hominibus clericalis ordinis, ab aliisque episco-

ANNO CHRISTI 1179.
pali iurisdictioni subiectis, inuiolate ob bonum publicum seruari mandabit.

In omni autem deliberatione & cautione, quam tuenda publicæ incolumitatis causa suscipiet, id studebit, vt consultationibus cum magistratu sanitatis habitis, quidquid ipse eo nomine cauerit, cum illius publicis edictis, ad valetudinis publicæ commodum pie & recte pertinentibus, non dissentiat nec discrepet; sed in omni eius generis ratione, quæ ad bonum publicum tota refertur, vnus idemque sit vtriusque consensus, summaque in re adiuuanda publica caritatis conspiratio.

Idem præterea, quæ hac instructione demonstrata sunt, potestatem etiam præfecto regionario, & vicario foraneo ac aliis visitatoribus faciet, alia non modo generatim, sed speciatim statuendi, atque exequendi, quæ in pestifera contagione vtilia, opportuna & necessaria illi viderint, ad publicam valetudinem tuendam, quæ ab episcopalibus præscriptis & regulis non discrepent.

Quidquid vero illi agent, opportuneque ac necessario statuent, id quamprimum episcopo significabunt.

In omni autem re, quam magistratus sanitatis aget, vel cauebit publicæ valetudinis causa, operam dabunt, vt diligentem eius cautionem, studiaque imitentur ad episcopalem regularum præscriptum.

Parochi etiam ceterique ecclesiastici homines id vnum quoque maxime studebunt, vt publicam valetudinem omni caritatis officio curent, ac præterea in executionis vsum accuratissime perducant quæcumque non solum hac instructione explicata sunt, sed quæ episcopus hoc ipso de genere, prout opportuna viderit, publicæ salutis causa statuerit, & quæ item præfectus regionarius, aut vicarius foraneus, aliusve visitator monuerit mandaritve: imo etiam si clericalis ordinis homines sunt, qui intra alicuius parochiæ fines habitant, illa quoque seruabunt, quæcumque vel ex hac instructione, vel ex episcopi voluntate, vel alia iusta ratione parochus commonefecerit.

Quæ præterea a magistratibus, decurionibusve ad eam publicæ incolumitatis rationem pie ac vtiliter constituentur, eadem, vt a populo plane seruentur, omni cohortationis officio monebunt.

Magistratus autem & decuriones, vt eidem publicæ va-
letudini prospiciatur & consulatur, cum omnia sapienter,
Christianæque pietati congruenter agent, tum valde caue-
bunt, quæ diuino cultui & caritatis officiis cum impedi-
mentum afferre possint, illa maxime fugienda, suo loco
infra demonstramus, ac vehemēter in Domino monemus.

Sollicitudo in vniuscuiusque præparatione spirituali.

EPISCOPVS in eo præterea sollicitus erit, vt imminenti
illo pestis periculo, confirmationis sacramentum, quibus
per ætatem ex doctrina Romani catechismi ministrandum
est, vbique ministret: cum illi, si pestis irruet, in eo statu fu-
turi sint, vt periculum mortis non modo in singulas horas,
sed in singula momenta pertimescant.

Id etiam sedulo curabit, vt suæ quisque conscientia læ-
tebris diligentissime discussis, omnis antea actæ vitæ pecca-
ta confiteatur.

Tum etiam, vt ad tam salutare pœnitentiæ sacramentum
omnis frequenter accedat: ita vt cum quis se peccati mor-
talis labe inquinatum esse conscius erit, eo sacramento il-
lud expiare quam primum studeat: nec vero ad extremum
differat, cum non modo suspicari, sed certe omnino time-
re possit, ac debeat, si pestis Dei permisso irruerit, illo pe-
stilenti tempore maxima cum difficultate sibi præsto fore
subsidia tam corporis, quam animæ.

Itidem ad frequentem sanctissimæ eucharistiæ vsum fi-
deles omni studio accendet. Et vt saltem semel in hebdo-
mada illam sumant, ad ea, quibus iram Dei placari, eius-
que misericordiam implorari compertum est, pietatis ope-
ra, præsertim ad assiduam orationem, ad ieiunium, ad elee-
mosynam crebro hortetur. Ad cuius largitiones vberio-
res populum fidelem valde etiam incendet, illud singulare
exemplum Ethnicorum, qui, euangelicæ lucis expertes,
cum in grauissimam pestem olim inciderint, opinione per-
suasi, eam sibi calamitatem inflictam esse, quod nullum pie-
tatis studium, nullumque beneficentiæ, liberalitatisque
officium egentibus hominibus contulerint, ad eam propul-
sandam id consilii adhibuerunt, vt eorum domus, officinæ,
tabernæ indigentibus, ac pauperibus paterent, qui inde
res, quas propterea palam omnibus exposuerant, ad vitæ
vsum necessarias, gratis libereque sumerent.

Ab

ANNO
CHRISTI
1579.

Ab omnibus, eo pestis imminentis periculo proposito, domui suæ disponi & consuli suadebit, vt scilicet vnusquisque æs alienum, si quod contraxit, recte dissoluat, nomina quæcumque explicet, lites componat, transigatve; testamentum conficiat; nec denique res domesticas contractas, difficultatibusque implicitas relinquat: ne fortasse, si mors, vt in pestilentia euenire solet, continuo oppresserit, sibi, liberis, bonisque suis recte consulere minus possit, indeque propterea vel litium discordiarumve inter filios, agnatosve, femina, vel æris alieni soluendi difficultates, tardioresve solutiones, vel controuersia alia, & quod graue est, spiritualia incommoda existant, quæ animæ salutis detrimentum, perniciemve afferant.

Hæc eadem sane omnia & singula officia, in regione sibi commissa, & præfecti regionarii & vicarii foranei & visitatores & parochi, in parochiali vicinia ex episcopi instructione & præscripto pro suo quisque munere præstare, atque exequi studebunt.

Hæc itidem ipsa pro sui muneris partibus cum in collegiis, confraternitatibusque præfecti, tum in ædibus priuatis curabunt diligenti studio, omnique caritatis contentione.

Præparatio adiumentorum spiritualium peste imminente.

EPISCOPVS vero omnia adiumenta, antequam pestis populum inuadat, diligenter conquirat & parare studeat, quibus fiat, vt si pestis ingruerit, ne quid illis populis, quos inuaserit, desit: neque ad animæ salutem, neque ad corporis medicamentum, victum & curam.

Confessarios, concionatoresque, quorum ministerio operave necessario eo tempore adiuuetur, aliunde, vt diligentissime potest, ad se accersere & conducere, tum ad urbem, tum ad diocesis opida & loca præsertim insigniora curabit.

Ac præter parochorum curam, certos etiam alios sacerdotes vndique, quantum poterit, omni pietatis officio conquiret, qui caritatis ardore inflammati, paratissimi sint ad omnia ecclesiastica ministeria illis præstanda, quos vel pestis morbus, vel suspicio inuaserit.

Iis & concionatoribus & confessariis & aliis sacerdotibus necessaria alimenta vt subministrentur omni ratione curabit.

Alios præterea clericalis ordinis homines, caritatis studio flagrantés deliget, qui modo huc, modo illuc visitando accurrere possint.

Delectum item habebit aliquorum sacerdotum, atque aliorum quos potissimum adhibere possit ad curam ecclesiasticorum hominum, pestis morbo, suspicioneve laborantium.

Ad omnem porro curam, quo vehementius vniuersi & singuli pestilentia tempore incenduntur, indulgentiam a summo pontifice iis procurabit, utpote,

Sacerdotibus, qui peste affectis sacramenta ministrarint.
Medicis, eos curantibus.

Chirurgis, tonsoribusve, qui venam secant, qui ve plagis medicamentum apponunt.

Nutricibus, quæ infantibus, peste laborantibus, suspectisve lac præbent.

Obstetricibus, quæ mulierum in eo morbo, suspicioneve versantium, partum adiuuant. Ministris, qui peste agentibus assistunt. Baiulis, qui pestifere affectos, suspectosve ad curationis locum perducunt, feruntve.

Illis item, qui peste mortuorum corpora sepeliunt.

Iis denique omnibus, quicumque sint, vel mares, vel feminae, qui illorum sustentationi & curationi aliquo modo seruiunt: qui item eleemosynam, pro facultatum ratione, in eorum adiumentum contulerint.

Facultatem item sibi dari ab eodem curabit, adiunctis ad eam certis priuilegiis, ut regularium cuiusuis ordinis opera, ministeriove sine vlla mora, aut impedimento superiorum, pestilentia tempore uti possit.

Ut præterea populi caritas ad pauperum, pestilentiaque morbo, si Deus permiserit, laborantium curam, piumque studium accendatur, & longe lateque progrediatur; libros, eo de genere grauissime conscriptos, quos necessario eo tempore studiose legat, ad usum proponet, utpote Gregorii Nazianzeni homiliam, sermones duos Gregorii Nysseni de pauperibus subleuandis, & Cypriani martyris sermonem vnum de mortalitate, & alterum item de eleemosyna; atque aliorum præterea patrum libros eiusdem generis.

Ut vero quæ ab illis vel tradita, vel præcepta sunt, in morem atque usum afflictissimo præsertim pestilentia tempo-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

re inducantur: eos libellos vulgariter conuersos, exiguo-
 que volumine comprehensos, typis impressos, atque edi-
 tos extare volumus.

Iis præterea libris alios, de rerum spiritualium officiis,
 studiisque recte conscriptos, prout opus esse viderit, ad
 legendum cum ob alios fructus, vtilitatesque adiunger,
 tum etiam, vt ne populus, propter intermissas magna ex
 parte, in pestilentia periculis artes & negotiationes, otio
 languescens, ad turpes inanesque voluptates tempus tra-
 ducat.

Alias vero facultates, quæcumque pestis tempore vel
 necessaria, vel opportuna a summo pontifice impetranda
 erunt, ita in tempore diligenter impetrare studebit; vt si
 peste statim irruente literarum cursus intercludatur, aut
 retardetur, ne mora vlla iis adiumentis interponatur, quæ
 in pestilentia opus esse possunt.

In iis facultatibus erunt hæ scilicet;

Facultas concedendi plenariam indulgentiam peste la-
 borantibus confessis, aut contritionis signa ostendentibus.

Facultas concedendi indulgentiam iis, qui in quotidia-
 na oratione, per septem horas distincta, versantur.

Facultas, priuilegiumve aliquot altarium, vt cum in eis
 scilicet sacerdos pro aliquo defuncto Missæ sacrificium ob-
 tulerit, eius animæ suffragetur ad liberationem a pœnis
 purgatorii.

Facultas, quæ etiam delegari possit, absoluendi saltem
 in foro conscientia a peccatis, delictis & censuris summo
 pontifici reseruatis, etiam in literis die cœnæ Domini pro-
 mulgatis.

Facultas etiam aliqua absoluendi in foro exteriori.

Dispensandi item cum sacerdotibus in quibusdam irre-
 gularitatibus, etiam ob mortem secutam contractis, id
 quod facile euenire pestilentia tempore potest in curatio-
 ne ægrotorum, etiam sine vlla delicti culpa.

Conuertendi etiam alicuius eleemosynæ legata vsu
 saltem ad tempus, si quando ad pauperum necessitates sub-
 leuandas illud expedire, vel necessarium censuerit.

Quæ enim ob piam aliquam causam legata relictave
 sunt, vt videlicet, vel in diuinum cultum, vel in puella-
 rum nubentium dotem, vel in alium eius generis vsu ero-

gentur; ea tunc saepe expedit ad egentium hominum vi-
ctum & sustentationem conuerti.

ANNO
CHRISTI
1579.

Decernendi statuendive vtilitatis publicæ causâ quid-
quid opus erit, atque adeo compellendi etiam, vt ecclesia-
stici homines ab episcopali iurisdictione exempti & regula-
res etiam, ac locorum præterea piorum, si quæ eiusmodi
loca, ab episcopi iurisdictione immunia sunt, præfecti,
curatoresve seruent, atque adeo præstent, quæcumque
is ob publicam vtilitatem decreuerit statuëritve, pœnis
etiam & censuris propositis.

A metropolitano etiam facultatem impetrabit, qua,
dum pestis est, sibi permissum sit, ab aliquorû decretorum
prouincialium præscriptis rationibus, quæ in pestilentia
seruari minus possunt, aliquando discedere, vtpote a con-
ditionibus loci & altaris, in quo Missa celebranda erit; a
regulis item, quibus vetitum est, extra sedem confessiona-
lem in ecclesia confessiones audire, & ab institutis etiam ce-
lebrandi foraneos conuentus, & ab aliis quampluribus eius-
modi decretis prouincialibus; quorum potestatem sibi a
metropolitano fieri opus esse, aut expedire ipse viderit.

Et quoniam pestis tempore tum in ciuitate difficilis,
tum in diocesi difficilior ad episcopum aditus esse potest;
id propterea in iis, quæ episcopalem auctoritatem requi-
runt, tunc expedit, ampliores facultates & parochis & re-
liquis confessariis, sacerdotibus & vicariis, præsertim fora-
neis, concedi permittive.

Itaque pro locorum, personarumque ratione, proque
pestis periculosius imminentis grauitate, liberius, præ-
sertim vicariis foraneis, facultates varias delegabit, in qui-
bus erunt hæ:

Facultas absoluendi, etiam in vtroque foro, a peccatis,
criminibusve, interdicto & censuris sibi reseruatis, ea ad-
iuncta etiam facultate, vt cui delegarit, is saltem in foro
conscientiæ eamdem subdelegare possit.

Permittendi sacram confessionem audire extra eccle-
siæ fines, atque adeo etiam a feminis extra confessiona-
lem sedem.

Concedendi, vt Missa celebrari possit in omni ecclesia,
& altari etiam ligneo, vt in viis, locisque eiusmodi: & pro-
rogandi rursus facultatem datam.

ANNO
 CHRISTI
 1579.

Constituendi & approbandi, etiam sine examine confessarios, etiam qui clericorum confessiones audiant.

Intermittendi sacerdotales, clericalesve illos conuentus, singulis mensibus præscriptos.

Præparatio annonæ & ministrorum ad curationem, & sustentationem publicam.

NEC vero ea præparatio, atque adeo præcautio negligenda est, ut a pestis contagione incolumis, & tuta supellex vel ecclesiæ, vel sacristiæ conseruetur.

Ideo, quæ præsertim preciosior est, diligenter seligatur, & loco bene munito & remotiori cautissime foribus etiam obsignatis asseruetur. Quo etiam loco monumenta iurium, libri, volumina, scriptaque grauiora, quæ ad ecclesias pertinent, in armario, aut arca custodiantur diligenter.

Omni officii genere episcopus cum magistratibus, decurionibusve agat, atque adeo omni sollicitudine instabit, ut propius accedente pestilentiæ periculo, patriæ, quæ ex horribili funestaque illa contagione multis variisque detrimentis affici potest, quam opportunissime, celerissimeque omni sua ope succurrant.

Videant in primis, omnique ratione præcaueant, ut cum in peste difficultas annonæ simul inesse soleat, ne quid ad rei frumentariæ, omnisque annonæ vbertatem desit, ac proinde cautionem diligentissimam adhibeant, ut nemo quisquam sit, qui necessario eo tempore frumentum supprimat: cum præsertim sæpe fiat, ut grauissimo illo tempore, longe plures, quemadmodum vsu compertum literisque traditum est, fame necentur, quam pestilentiæ vi extinguantur.

Quamobrem omnes, qui opibus circumfluunt, & ipsi magistratus præsertim, qui ciuitati præsunt, propositum sibi aliquando habebunt præclarum illud exemplum sanctissimi pontificis Gregorii magni, qui & in peste, & in annonæ caritate apertis publicis horreis frumentaria largitione vsus est ad populi laborantis sustentationem.

Rationem præterea episcopus cum eisdem magistratibus inibit, ut tum ex publico ærario, censuve, tum etiam elemosynis, & omni alia subueniendi via, multorum inopia, egestateve laborantium, victui necessario succurratur; eo præsertim afflicto tempore, quo præ pestis periculo, &

metu, artificia, negotiationes, nundinationes, & quæstus, mercaturæ, commercium, agrorum cultura, & omnes aliæ cuiuscumque opificii exercitationes languescunt, aut etiam magna ex parte cessant, vnde homines sibi victum parare solent: quo fit, vt innumerabiles homines, qui alias ab omni re inopes non sunt, sæpissime ex fame laborent.

Quo in officio omni ita episcopus se geret, vt cum se eleemosynarum largitionibus, pauperum, miserabiliumque hominum, vere parentem, pastoremque ostenderit, exemplo etiam suo, non minus quam cohortationibus, omnique alio officio ceteros ad illorum sustentationem alliciat atque inflammet.

Vt vero quod ad sustentationem satis esse possit, omnino procuretur; omnes & singuli, quibus subueniendum erit, certo libro, recte, ordineque describantur. Qua in re monasteriorum etiam, & piorum collegiorum, tam virorum quam feminarum, ac pauperum clericorum ratio habebitur, quibus necessario eo tempore aliquid in eleemosynam conferendum erit.

Tantum vero absit vt inopes & pauperes, pro quibus etiam Christus Dominus sanguinem profudit, e ciuitate, opidis, pagisve, ab omni ope destituti, exturbentur, vt non modo aliorum, sed mendicantium etiam ratio habeatur, ea scilicet, vt in vnum locum congregentur omnes, vbi cum alimenta corporis, tum maxime omnia adiumenta spiritualia suppeditentur.

Parochi etiam, vbi instituta non est, in sua quisque regione parochiali confraternitatem scholamve hominum, caritatis nomine, episcopali auctoritate instituent. Cuius confraternitatis erit, necessario illo tempore, & eleemosynas colligere, & cetera caritatis officia obire ac præstare, quibus pauperes, & egentissimi homines subleuentur.

Instabit præterea episcopus, vt iidem magistratus medicos certos conducant, conscribantve, ac paratos habeant, qui peste laborantes curent.

Chirurgos, tonsoresve certos deligant, qui venam fecent, medicamenta que apponant. Medicamenta, resque ad eorum victum necessarias parent, ac subministrent.

Famulos, famulasque, & alios homines caritate Christia-

ANNO CHRISTI 1579.
 na præditos conquirant, qui operam, curationisve sollicitudinem eisdem nauent.

Obstetrices certas habeant, quæ partum mulierum, peste ægrotantium, eoue nomine suspectarum excipiant.

Nutrices item certas ad eorumdem liberos lacte alendos.

Caprarum etiam certum aliquem numerum ad lactis eisdem præbendi vsum, si quando nutricum copia non datur.

Vespillones item, quos monattos dicunt, plures conducant, quorum alii illa officia præstent, quæ a contagio integra sunt, & ab omni suspitione vacua: alii sint, qui peste affectis se duces, ac ministros præbeant, qui mortuorum corpora sepeliant, qui infecta domicilia expurgent, & pannos itidem infectos, & alia id generis exequantur.

Præparatio locorum curationis publicæ.

DOMOS publicas, hospitales, locave complura, ampla, & distincta, quæ, alia scilicet peste affectis, alia eo nomine grauiter suspectis, alia minus suspectis, alia conualescentibus vsui sint, apparent, necessariaque supellectile instruant.

Quæ distincta partim peste tabescentibus, partim suspectis, partim ministris, tum in re cibaria, tum in lectisterniis, tum in pannorum purgatione & lotionem vsui sint.

Vestes præterea, & lectisternia ad commutationis vsum parent illis, qui vel a peste conualescentes, confirmative, aut a suspitione plane liberi inde migrant.

Situm etiam tuguriorum ad multiplicem illum vsum deligant & præfiniant. Qua in re etiam atque etiam caueant, ne loca, ædes, domicilia, aream, ac situs vllos, quicumque sint, qui ad ecclesiæ, locive pii cuiuscumque ius pertinent, vsurpent, occupent, impediant, aut aliqua seruitute implicent, ne ad breue quidem tempus. Quod si aliquo modo attentent, id ne committant, episcopus inhibebit, atque interdicit.

Si vero nullo modo aliunde situs, locave haberi possunt, sed ad eam rem necessario vsui ecclesiastica sunt: tunc ei, vel ecclesiæ, vel loco, cuius sunt, scriptis publicis, a notario, recte, riteque confectis, omnino caueatur, vt quidquid damni, detrimentive eo nomine fecerit, id resarciatur.

Qui situs amplius sit, vt ægroti a grauiter suspectis, hi a leuiter suspectis, hi etiam a conualescentibus separatim,

aliquo scilicet interiecto sepimento, habitare possint.

Loco sit non humido, non vliginoso, sed editiori, & aprico, sicco, & salubri. Prope aquam fluentem sit, non torrentem tamen, vnde inundatio, eluuioue aliquando extare possit.

Extra urbem, opidum, pagumve, loco tamen propinquo, & commodo, vt adiumenta ad animæ curationem, & corporis vsum, aliaque caritatis officia, atque subsidia facile & opportune illis subministrari ac præstari possint.

Parent item materiam omnem, quæ idonea, quæque fatis sit ad tuguria, capellas, & domicilia, in eo situ bene extruenda, vt infra.

In eo situ cum tuguria extruenda erunt, hoc videant & studeant;

Vt ita vel densissima palea, vel tabularum sectilium apta inter se commissura struantur, vt ab omni aut pluuia, aut venti impetu, turbine, iniuriave temporis tuta sint.

Vt ordine recto collocentur, &, si fieri potest, a parte anteriori ad septemtrionem versus, vel in aliam partem salubrem spectent.

Vt singula, quo magis ab omni vligine, humiditateque defendantur, exiguo riuulo cingantur, per quem aqua pluuia ex eorum culmine defluens, alio extra illorum situm deriuetur.

Vt eorum solum, subiectis transuersis lignis, aut tabulis, palea insuper multa stratis, ab humo altius saltem tribus palmis extet.

Domicilia, seu casas extra septa tuguriorum parent ad vsum laicorum præfectorum, curatorum, custodum, & ministrorum.

Loca item distincta lauationis, & purgationis vestium, & pannorum cuiuscumque generis.

Habitationem item distinctam, ad eorum vsum, qui illis purgandis, abluendisve operam nauabunt.

Supellectilem etiam necessariam supra demonstratam, necessariaque instrumenta præparent ad horum locorum publicæ curationis vsum.

Prospiciant quoque, ne peste ingrauescente palea desit, ad quotidianam tuguriorum subministrationem.

In omni autem domo hospitali, publicove tuguriorum

loco,

ANNO
 CHRISTI
 1579.

loco, tum crux alta, curante episcopo, bene, firmiterque humi suffixa, erigetur loco medio, eoque editiori & conspicuo: tum ea in primis ratio habeatur, vt si ibi capella ex pariete iam non est, ea cum altari ex tabulis scetilibus & asseribus extruatur.

Imo vero vbi plures sacerdotes constituendi erunt, si minus totidem capellæ, at saltem duæ omnino extruantur.

Atque in earum quidem extruptione hæ rationes mox infra demonstratæ adhibebuntur.

Situ eminentiore struantur, ab omnique parte conspicuo, vt qui in tuguriolis, cellisve sunt, ab eorum ostio, quoad eius fieri potest, sacerdotem celebrantem prospiciant.

Eo præterea loco sint, si fieri potest, vt qui foris sunt, ministri, famuli, custodesve, Missæ etiam sacrificium aspiciant.

Erunt item forma, quæ quadri speciem exhibeat, longe lateque brachia sex, aut minimum quinque patebunt.

Partes autem a latere ad ingressum capellæ versus ampliores etiam fiant licet, vsque adeo, vt pars anterior late patens sit, brachia octo, aut recte septem.

Pauimentum capellæ a tuguriorum solo altius extabit brachia quatuor, vel quinque: ad cuius altitudinem ascensus fiet gradibus ligneis, vt sacerdos celebrans e tuguriis paulo remotioribus prospici recte queat.

Ligna vero, tignave, quibus capellæ structura sustentatur, ita firma, solida, fixa, atque inter se bene, apteque compacta erunt, vt ventorum impetu, ac vi non modo non corruat, sed ne labasciat quidem.

Ab omni latere capella fenestram cum valuis habebit, per quam Missæ sacrificium spectetur, cum sudum, serenumve erit: alioqui valuis occludetur, ne ex vento, pluvia, iniuriave temporis aliquid incommodi, indecori, offensionisve accidat. Quæ vero fenestra a parte posteriori altaris struetur, si quando struatur necesse est, ab altaris superficie extabit altius vno brachio.

Pars anterior illius capellæ ita extruetur, vt sera, clauis, pessulo, veste, & valuis bene firmis instructa, a furti, rapinæ, alteriusve iniuriæ periculo tuta sit, quo cautius sacræ vestes, sacraque vasa ad Missæ cultum pertinentia in

capella seruentur : & sanctissimum etiam sacramentum, quod ministrandum est, ibidem custodiatur.

ANNO
CHRISTI
1579.

At vero vbi certus sacerdos, qui assidue assistat spirituali tuguriorum curationi, non constituetur, tunc capella non intra, sed extra eorum fines, loco paulo remotiore, ita procul struetur, vt sacerdos aliunde accersitus, qui ibi Missæ sacrificium celebret, a contagionis periculo ac suspicione tutus, pestilentia lege ab episcopo præscripta, non debeat statos illos dies separatim ab aliorum vitæ commercio manere.

Vbi sacerdotes constituentur, qui præcipue illis tuguriorum locis in cura spirituali inuigilent, domicilium eis parabitur loco finitimo ac segregato aliquantulum a tuguriis, & , vt fieri potest, ab aliis domiciliis incolarum prope habitantium.

Si vero tale domicilium, lapidibus extructum inueniri non potest, ex tabulis sectilibus asseribusve fiet loco non longe a positura capellarum.

At siquando illud sacerdotum domicilium a finibus tuguriorum aliquantulum aberit; eorum vniciueque parabitur etiam propinquiori loco tuguriolum forma decenti, ex tabulis sectilibus, paleisve confectum, vbi interdium per pluuiam maneat, & cibum ac somnum aliquando capiat, quo diligentiori assiduitate curæ sibi commissæ incumbat.

Domicilium sacerdotale tale omnino erit, vt in eo sacerdos separatim a clerico habitare possit, itidemque ab alio sacerdote, si plures ibi constituendi erunt.

Si ad mortuorum sepulturam cœmeterium parochiale, & alia antiqua cœmeteria, locaue sacra, ab episcopo ad eum vsum constituta, satis non fore existimabitur, situs alius parabitur, qui tuguriorum loco finitimus sit, quique peste ingrauescente mortuorum numerum capiat; & appositus præterea sit, vt pariete cingi, & vbi aliquando deinceps extrui sacellum commode possit.

Situs hic & ab episcopo rite consecrabitur, & firmissima sepe saltem, aut densis asseribus, aut macerie vndique ita cingetur, vt & lupis, & reliquis bestiis aditus omnino obstruatur.

Capella vnaquæque, vbi sacerdos constituendus erit, instruetur hac supellectile; vtpote lapide sacro, calice, pa-

tena, cruce, & alia præterea sacra imagine, candelabris binis, vestium apparatu ad Missæ vsum necessario, & mappis item eo numero, vt suo tempore commutari queant.

Habebit præterea vasculum aquæ sanctæ, aspergillum, & tintinnabulum.

Superpellicea etiam numero saltem totidem, quot sacerdotes sunt, & quot item clerici.

Laternas item quatuor cum cereis: quæ ad sanctissimi sacramenti, cum fertur, cultum adhibebuntur.

Pyxis etiam comparabitur, & tabernaculum ligneum, vbi sanctissimum sacramentum custodiatur, & umbella item, quæ saltem exigua ab vno tantum homine gestetur.

Sacri olei vas etiam sit ad vsum ministrandæ extremæ vñtionis.

Libri rituales sacramentorum totidem, quot sacerdotes.

Hæc porro supellex etiam, quod ad mappas attinet, conduplicabitur, vbi sacerdotes plures residebunt, prout erit eorum numerus, saltem quæ attinet ad mappas, & vestes.

Feretrum præterea vnum, duo, plurave.

Pallium etiam præcipuum apparabitur, quod ad effe-
 renda corpora eorum, qui peste mortem obierint, vsui erit, & plura item, eaque loco distincto & separato ab omni alia supellectile asseruabuntur.

Armarium sub altari extructum, ad vsum asseruandi supellectilem sacrarum Missæ vestium.

Hospitalibus, domiciliis, locisve tuguriorum, vbi hominum exiguus numerus, peste irruente, collocandus erit, sacerdotem saltem vnum episcopus præficiet: vbi vero aliqua multitudo, duos, atque adeo plures pro multiplici varietate, & multitudine eorum, qui eo perducendi erunt: vt vnus peste affectis, pluresve etiam, si quando morientium multitudo plures postulat, alter suspectis, alius minus suspectis, vel conualescentibus, vel ministris, quoque operam spiritualem nauet; eamque ob causam omnes in locis curationis resideant, assiduique sint; quibus singuli clerici adiungentur, qui eisdem in Missæ sacrificio, aliisque functionibus ministrent.

Iis sacerdotibus & clericis, quæ ad victum, vestitumque necessaria sunt, suppeditabuntur a ministris publicis ex eo

sumptu, vnde alimenta aliis præbentur, qui in eadem hospitali domo, locove sunt.

ANNO
CHRISTI
1579.

Cum eisdem magistratibus, & decurionibus episcopus ager, vt nihil denique in sumptibus faciendis, aliisque officiis præstandis prætermittant, aut negligant: vt omni externa cura, omnique externa administratione opportune prospiciant imminentibus necessitatibus. Id porro studium cum laudabile est, ac nomine Christiano, & commemorabili pietate dignum, tum plane necessarium.

Episcopus præterea certas domos, aut domicilia, locave ampla, & a ceteris distincta parari studebit, quæ vsui esse possint, aut ecclesiastici ordinis hominibus, qui præsertim collegiatim viuunt, aut monialibus, aut iis, qui in hospitalibus curantur, si forte pestis monasteria, hospitaliave loca inuasit.

Ad quæ domicilia, locave vel ii omnes, qui in pestem, suspicionemve inciderint, perducantur, asportenturve; vel contra fiat, vt scilicet peste affectis remanentibus, ad illa ipsa domicilia ceteri bene valentes, & ab omni suspicionem liberi, qui sunt eiusdem vel collegii, vel monasterii, vel hospitalis ædis, habitatum veniant, ne illorum contagione inficiantur.

Officia ipso pestilentia tempore ministranda, & constans in primis ministratio.

CUM pestilens contagio, vel in ciuitatem, vel in aliquam eius partem, vel in dicecesin, eiusve locum aliquem sese infuderit, eo diligentior cura & sollicitudo laboriosior proposita episcopo erit, quo grauius certiusque periculum fidelibus suæ curæ commissis instat.

Parochorum & sacerdotum, quos conquiescit, sollicitudinem omni cohortatione, omnique officio, atque imitationis exemplo, quo aliis præibit, ardentius accendet.

Quem vero locum pestis peruaserit, eo quamprimum episcopus certos sacerdotes mittet, qui spirituali curatio- ni incumbant.

Cui rationi interea vicarius foraneus, si locus dicecesis sit, prouidebit, dum episcopus illos mittet.

Magistratum, decurionumque studium, & procuracionem, quam pestis periculum imminente paulo ante exci-

ANNO CHRISTI 1579. tarat, vehementius eo ipso tempore inflammare non desistet, quo pestifera lues iam serpere incepit.

Populi item caritatem & pietatem sanctissimis, tum orationum, piarumque exercitationum, tum misericordiae operum institutis, eo diligentius, studiosiusque incendet, quo vehementius illum, pestilentiae metu perculsum, afflictum, ac pene prostratum cernit.

Quo in genere illam animi consternationem, ac stupiditatem, quasi vecordiam quamdam, quae ex repentinis illis funestae labis euentibus quam saepissime accidit, ex hominum mentibus ita euellere studebit, ut & summi & medii & infimi non modo praeter timore partes officii sui non deserant, sed & erga Deum religione, & pietate in patriam, & amore erga suos, & caritate in ciues valde accensi, in omni fortitudinis, constantiaeque officio sese contineant, atque excitent, non solum ad labores, Christi Domini causa necessario tempore fortiter sustinendos, sed ad pericula etiam subeunda constantissime. Itaque omnium animos confirmabit non dictis tantum, sed factis, episcopali robore, episcopali que virtute vere dignis.

Perpetuo igitur huc atque illuc accurret, afflictos eriget, moerentes moestosque consolabitur, egentes subleuabit, orationis studium excitabit, opera, atque officia pietatis languere non sinet; & omnia denique tuebitur, quibus animi exsuscitantur & maiores fiunt ad omnem sanctarum virtutum exercitationem.

Parochi autem & episcopi praeclearo documento, exemplo instructi, & proposita in primis etiam sibi illa immensa caritate, qua animas sibi in curam traditas Christus Dominus dilexit, preciosoque sanguine in ara crucis profuso redemit, non modo vnquam non erunt in ancipiti de liberatione officiorum, quae eis necessario praestare debeant, sed nihil potius statuent, quam illis in discrimine, calamitateque versantibus, omne spirituale pabulum ministrare, etiamsi vitae periculum subeant, memoria & recordatione ea excitati, quod sibi specialis cura commissa est illas pascendi.

Et vero meminerint, multo convenientius, negligens quoddam studium obiici, quod ipso ad parochiales suos spiritualibus adiumentis necessario tempore subleuandos

adhibent, quam quod vitio iis dari solet, qui languescente caritate sunt, nullaque cura ducuntur eosdem adiuuandi rebus ad corporis vsum necessariis.

In ea etiam recordatione versabuntur, magnam sibi oblatam opportunitatem & accommodatam, cum ad vitam pro grege profundendam, tum ad operam ei vtiliter necessarioque nauandam, non sine præclara testificatione desiderii & zeli, quo exardescere debent, salutis animarum.

In contagionis etiam periculo, quod certe hominum opinione longe minus est, ob oculos sibi ponent, præcipuam illam curam, qua suos ministros Deus admirabiliter tuetur, ab omnique periculo incolumes conseruat, dum ad diuinæ maiestatis gloriam, animarumque salutem procurandam, ministeria sua religiose conferunt. Id quod pestilentia superioris tempore animaduerti licet, quo per pauci aut fere nulli animarum curatores, qui, in suæ curæ bene gerendæ officio constantissimi, parochialibus suis peste tabescentibus cum alia sacramenta, tum extremam etiam vnctionem ministrarint, mortem obierunt: contra vero qui a sui ministerii functione longe refugerunt, complures morte erepti fuerunt.

Si rursus contra euenisset, hoc secum statuerent, nihil sacerdoti, curam animarum gerenti, optabilius, nihilque ad caritatis meritum fere præstantius, quam pro animarum, quæ sibi, suæque fidei concreditæ sunt, salute mortem oppetere. Imo vero non defuerunt sanctissimi viri, qui scripserunt tale mortis genus a martyrii gloria non longe admodum abesse.

His atque adeo aliis huius generis commentationibus & rationibus, quæ permultæ illæ quidem sacrarum literarum monumentis consignatæ sunt, & sanctorum patrum documentis exemplisque explicatæ, parochi, quasi stimulis curæ suæ incitati, in dies ardentiori zelo sese inflammabunt, ad recte cumulateque exequendas parochialis sui muneris partes.

Iam vero igitur & episcopus pastoralis officii sui religione adductus, & iidem parochi, animarumve curatores, muneris suscepti rationibus commoti, studiose, sollicitèque præstabunt muneris ministerii que sui officia: ad quæ etiam

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO
 CHRISTI
 1579.

atque etiam vehementius sese excitabunt, exemplo accen-
 si sanctorum virorum, Cypriani martyris, Basilii magni, &
 Nicolai episcoporum, Bernardini Senensis, beatique Ro-
 chi; quorum omnium mirifica in contagioso morbo cura
 extitit, & præterea Augustini sanctissimi epistola ad Ho-
 noratum conscripta; & præclaris item illis Dionysii Alexan-
 drini literis, ex quibus sacerdotalis clericalisque officii fun-
 ctiones, quas in grauissima peste sacerdotes diaconique
 executi sunt, a se etiam omni caritatis studio suscipiendas
 præstandasque facile intelligent.

Sed ne longe solum exempla perantur, domi etiam sunt,
 quorum documentis homines ecclesiastici ordinis ad om-
 ne caritatis officiorum genus in pestifera labe exequen-
 dum instruantur. Atque ii quidem sunt metropolitanæ
 ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopi duo, omni laude flo-
 rentes, Benedictus & * Aspertus.

* f. An-
 spertus.

Hic in teterrima peste, quæ suo tempore omnem Ita-
 liam, populumque Mediolanensem præcipue inuaserat,
 pestilenti lue tabescentes perpetuo studio visitasse, eisque
 sacramenta omnia ministrasse fertur: idque ipsum offi-
 cium, eius exemplo & iussu, parochi etiam accurate præsti-
 tisse dicuntur. Ille omni Europa, Italia & vrbe, ditione-
 que Mediolanensi præsertim pestilentia morbo vexata at-
 que afflicta, cum ea ipsa officia præstitisset, tum cibum
 etiam, ac victum tabe languentibus manu sua ministrasse
 commemoratur.

Populus denique fidelis ecclesiasticorum hominum stu-
 diis, atque exemplis inflammatus, & eiusdem Dionysii præ-
 cipuis literis commonitus, non afflictione quasi tabescens,
 sed immenso quodam caritatis Christianæ, benevolentia-
 que fraternæ ardore incensus, patriam non destituet, con-
 iunctissimos non deseret, fidelium corpora insepulta non
 proiciet, neque cetera aget, quæ a pietatis Christianæ
 officio aliena olim gentes, a fidei religione auersas, in pe-
 stilentia egisse, iisdem Dionysii literis proditum est. Imo
 is occasionem nactus sancte exercendi officia caritatis, om-
 nisque religiosæ virtutis, talem se præstare studebit, quales
 in teterrima illa peste, quam ipsius item Dionysii literæ nar-
 rant, extitisse dicuntur; qui minime perterrefacti, pestis
 morbo afflictos frequentissime inuisebant, illis sedulo in-

seruiebant, curationemque omnem ob Christi amorem pro viribus adhibebant.

Cautiones adhibendæ, ne pestis latius serpat.

VBI pestis contagio aliquam vel vrbs, vel diœcesis partem inuadere cœpit, eam diligentem cautionem episcopus adhibebit, primum vt & in parochis & in omnibus ecclesiastici ordinis hominibus & in vniuerso populo, pietatis Christianæ officia, studia, atque exercitationes, non solum aliqua ex parte non minuantur & languescant, sed quammaxime fieri potest, diligenti sollicitudine augeantur, & sancto religionis zelo ardentius inflammentur.

Deinde hoc sedulo maxime cauebit, vt dum in eo excitandæ pietatis officio ac studio versatur, dumque hoc enixe curat, vt celebritate summa, vniuersique populi conuentu & religioso hominum cœtu res omnis Christiana eo tempore peragatur: at huic necessario in primis studio adiungat etiam omnem sollicitudinem & cautionem, ne pestilentia vis latius serpat, sed reprimatur atque extingatur.

Et quoniam sanctarum processionum vsus afflictissimo quoque tempore, & in pestilentia præsertim, grauissimoque morbo ab ecclesia Dei perpetuo adhibitus est: ideo episcopus non solum imminente, vt narratum est, sed ingrauescente in dies peste, processiones & supplicationes solennes toties instituet, atque adeo peraget, quoties opus esse viderit. Quo in processionum officio præstando, hoc studiosius inhærebit, quod præter sanctissimorum patrum Basilii episcopi, & Mamerti Viennensis documenta, ex quibus eæ processiones quam vtilis ad omnem calamitatem propellendam, quam salutare sint, facile intelligi potest, exemplis etiam vehementius inflammare debet duorum sanctissimorum virorum Gregorii magni pontificis, & Eutychii Constantinopolitani. Hic vbi primum processiones instituit, pestis vis tamdiu extincta est, dum ille ex hac vita migravit. Ille vero pontifice Pelagio pestilentia mortuo, non modo non intermittendas, sed certo distincto fidelium ordine, ac solenni prece celebrandas illas censuit, non repentina morte deterritus hominum, qui octuaginta cum illo in processione obierant.

Ad quod sane officium perpetuo retinendum, pieque excitandum, apud nos in primis valere debet vel plurimum
hoc

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO
CHRISTI
1579.

hoc etiam præclarum, luculentumque exemplum, quod cum scilicet sexaginta fere ante hæc tempora annis ciuitas Mediolanensis eo funestâ pestis contagio varia multiplicique strage diu affecta, atque afflicta, tandem nullo alio remedio sustentaretur, diuinitus liberata est publicarum processionum, & triduanarum supplicationum officijs, & ardentissimis pietatis, pœnitentiæque studiis atque operibus.

Etli, inquit Cyprianus martyr sanctissimus, plurimorum mens solida est, & anima deuota, quæ pestilentia impetu non mouetur, sed tamquam petra fortis & stabilis turbidam, violentamque eius tempestatem frangit: tamen quia nonnulli, vel præ imbecillitate animi, vel præ dulcedine sæcularis vitæ, ac quadam quasi mollitie minus stare fortiter, nec pectoris sui inuictum robur necessario tempore præstare possunt: ideo vt iis, qui in peste sibi valde cauendum putant, ad cautiones descendimus, quas mox infra demonstramus.

Id igitur episcopus curabit atque efficiet, vt cum in omni ecclesia, omnique celebritate, tum in processionibus homines non conferti, non densi simul & compressi inter se sint, sed ordine distincti, & aliquo interuallo separati, vt contagioni locus non detur.

Qua vero in ecclesia pluries mane diebus singulis Missæ sacrificium celebrabitur, hoc cauebit, vt non eodem tempore ad eandem ecclesiam, cum præsertim perangusta est, populus conueniat, sed diuerso tempore tantum, nisi necessaria causa aliter postulet.

Scholæ præterea institutionis Christianæ, loco aperto, & amplo, utpote in cœmeterio, foro, triuio habebuntur: idem expedire videtur, cum in orationis communis, aliorumque pietatis officiorum exercitatione, tum in concionibus aliquando.

Ecclesia parochialis si extra illa septa est, quibus hominum aliunde venientium, & viatorum, peregrinorumve aditus, & ingressus pestis temporibus præcludi atque obstrui solet; parochus si intra septa, vel intra opidi, loci uicinia ecclesiam aliam idoneam, & domicilium propinquum, ubi ipse habitat, inuenerit, eo sanctissimum sacramentum, & curæ parochialis munus de vicarii foranei

consensu transferat, licebit. At si alio iustis causis minus expediret, ibi tamen ea parochialia munera geret, ad quæ frequens populi concursus est, qualis est diebus festis Missæ parochialis celebratio, prædicatio, vesperarum officium, & orationis communis, ac rei huiusmodi exercitatio. Id porro omne episcopi iudicio & voluntate statuetur. Eiusdem iudicium erit, si quando pestis vel periculum, vel contagio aliquem locum vexare incipit, an propterea, vt populo locus amplius & commodus detur, altare extra ecclesiæ parietes, aut intra, sed in ipso ianua ingressu collocabitur, præsertim cum vel sacerdos qui celebrat, pestis nomine suspectus admodum sit, & ecclesia perangusta satis, vel contagio ad illius loci complures domos familiarive dimanarit. Quod si episcopus ita faciendum censuerit, tunc vicarius foraneus eiusdem concessu Missæ sacrificiû in altari portatili, quod ob eas causas intus in ecclesia prope ianuam collocabitur, aliquoties celebrare permittet, idque præsertim die festo, & in ecclesia præsertim, quæ exigua, & angusta valde est pro ratione multitudinis, quæ confertissima eo ad Missæ sacrificium vno tempore conueniet. Cum vero altaris portatilis facultatem dabit, eam cautionem præscribet, vt eo loco, & ita collocetur, vt ab omni venti temporisve iniuria, ab omnique rei indecentis, atque offensionem præbentis, periculo tutum sit.

Parochialibus suis, qui quoniam extra custodia fines, & cancellorum septa habitant, suspensionem aliquando maiorem præbent, cum nullus ad eos aditus viatorum, peregrinorumve præclusus sit, sed valde apertus, ac plane liber, episcopi concessu & auctoritate ita prospiciet atque consulat, vt in aliqua propinqua ecclesia, sacellove probato ad Missæ sacrificium conueniant: vbi itidem sermonibus statis, denuntiationibus, cohortationibus, scholis Christianæ institutionis, festo solennique officio vesperarum, processionibus, litanis, orationi communi, & aliis pietatis Christianæ exercitationibus intersint.

Quam ob causam eis certum aliquem proprium sacerdotem diocesæ constituet: cuius sustentationi succurratur elemosynis, quas vel ipsi, vel omnes illius parochiæ homines ad eam conferent, aut certe alia inita eius sustentandi ratione, vt commodius fieri poterit.

ANNO
CHRISTI
1579.

Sin hac via non succedet, hanc aliam aggredietur, vt, dum pestilentia suspicio & periculum est, aliquem sacerdotem capellanum illius opidi, locive, qui idoneus ad parochialia officia praestet, episcopi concessu ad illos homines eo potissimum tempore mittet, quo tantum illius ministerio opus est. Si vero complures parochi sunt, vnus aliquis eorum, cura causa, illuc se conferet.

Imo si vel vnus tantum parochus, animarumque curator est, eam aliquando cogitationem, atque laborem suscipiet, vt ad parochiales illos suos, cum per alias cura occupationes licet, crebro proficiscatur, vt tum Missae sacrificium celebret, sermonem habeat, & id generis officia omnibus vniuersae praestet: tum etiam speciatim singulis, quibus opus est, sacramenta ministret, & alia adiumenta spiritualia praebet, quae a se in primis praestari, suscepti officii parochialis munus deposcit.

Sed demum si omni ea ratione, ac via spiritualibus illorum necessitatibus non satis prospectum, consultumque esse potest, nullo tamen modo vicarius foraneus, aut praefectus, aut parochus patietur, parochiales illos, qui vere pestilentiae morbo non laborant, nec vero certis causis in suspitione contagii vere sunt, ecclesiae parochialis communis, aliarumve, quae illius membra sunt, aut intra eius fines positae, aditu & ingressu excludi, atque adeo prohiberi, quo minus sibi Missae sacrificio, sacris concionibus, & ceteris Christianae pietatis actionibus vniuersae intersint, atque praeterea vnusquisque speciatim sacramenta ibidem, aliaque spiritualia adiumenta a parochia sumat.

Eam quoque rationem parochus episcopi concessu inire poterit, vt si quando, praesertim qui extra custodiae septa habitant, pauciores sunt, quam illi, qui intra eiusdem fines domicilium habent, aliqui cancelli, per quos Missae sacrificium inspicere possit, intus in ecclesia parochiali, si eius amplitudo hoc tulerit: alioquin in ipso vestibulo praefigantur, vt distincti & separati inter se sint, qui intra septa morantur, ab illis qui pauciores foris manent: atque hac quidem necessaria causa parochus permittet eos parochiales extra ecclesiae ostium Missae sacrificium tunc spectare, nullo decreto vel prouinciali, vel dioecesano obstante.

Hæc ipsa cancellorum ratio, & viatorum, & illorum etiam causa adhiberi poterit, qui alienæ curæ homines ad aliquam aliam ecclesiam, vicarii foranei iussu conuenient, quod licet fortasse locus vbi habitant, ab omni contagione suspicioneve liber sit; tamen vbi ecclesia parochialis sita est, ad quam conuenire debent, locus pestilentia morbo laborat. Cancellorum etiam sepimento eos quoque parochus separabit, quos ex aliena parochia ad Missæ sacrificium, diuina officia, & concionem accedere animaduertit. Verum cum istis, vt maxime potest, admonitione omni aget, vt ad propriam eorum ecclesiam parochialem conueniant.

Iis, qui extra præfixos in ecclesia cancellos manent, aquæ sanctæ vas præcipuum ab alio distinctum, ac separato loco collocatum, apparabitur. Quod extra ecclesiam, dum pestis suspicio est, ponatur licet, modo tamen a canibus, aliisque brutis animantibus, & omni rei indecentis periculo tutum sit, aut inde in ecclesiam locumve tutum asportari possit, Missæ sacrificio, diuinisque officiis peractis.

Vbi vel vniuersus populus, vel magna pars aut vniuersa vicinia adium suarum exitu prohibetur, Missæ sacrificium in oratoriis, altaribusve quæ iam parietibus exædificata sunt, quæve tunc ex asseribus in vicinia, foro, via publica, locove opportuniore extruentur, celebrari episcopus permittet: qui locum, vbi illa struentur, cum primum inspiciet, arbitratoque suo diliget, tum cauebit sic extrui, vt supra cautum est, de omni periculo euitando. Hanc porro curam is, cum per alias occupationes non potest, in vrbe præfectis regionariis, aliisque quos maluerit, & in diœcesi vicariis foraneis relinquet.

In iis oratoriis altaribusve, atque adeo singulis viciniis parochus, prout opus erit, statas denuntiationes dierum festorum, vigiliarum, matrimoniorum & rerum aliarum, quas de more enuntiare solet, promulgabit, atque edicet, edicive curabit.

Parochus quam sæpissime parochiales suos etiam de altari moneat, quam grauiter peccent, qui præ metu alicuius vel incommodi, vel detrimenti, aut alia causâ pestiferam contagiosamque labem, qua infecti sunt, occulte

ANNO
 CHRISTI
 1579.

celant, quamque exitiosum vitæ suæ detrimentum inferant, propterea quod si ab initio curationi se darent, facilius morbum depellerent: ac rursus quam vehementius aliis noceant, qui ob eam causam, quoniam illos non cauent, se facile contagione inficiunt; & vero quod maxime omnium interest, certo repentinæ mortis periculo sese ipsi offerunt, vt ne contritionem quidem, qua sua peccata doleant, animo concipiendi, nedum sanctissima sacramenta sumendi spatium vel exiguum habeant.

Parochialis vicinæ, locive decanis, vel syndicis consue libusve id curæ episcopi nomine commendabit, vt diligenter, vigilantique studio singulorum morbum explorent, & si quem in contagionem incidisse compererint, quamprimum se, & laicos, etiam eo nomine constitutos, certiores faciat, quibus, ex legibus magistratus sanitatis, id denuntiari debent.

Id ipsum patresfamilias monebit, vt hoc itidem de iis ipsis singulis sedulo præstent, qui in sua familia, famulatuve sunt.

Populo præterea suadebit, vt omnes & singuli valetudinis publicæ zelum studiumque suscipiant; ita vt si quis aliquem vicinæ suæ hominem, aliumve peste laborare, certo scit, aut probabiliter suspicatur, rem omnem confestim & sibi, & laicis illis a magistratu constitutis denuntiet. Ad quod sane officium quo vehementius incitet, certis argumentis demonstrabit, quam graues pœnas Deus ab his reposcet, quorum negligentia, culpave, tot, tamque acerba damna, & mala non modo illis peste tabescentibus, quorum morbum patefacere debuerant, sed aliis etiam singulis, qui contagionem contraxerunt, & vniuersitati denique importata sint.

Aliam præterea rationem omnem idem parochus adhibebit, vt de cuiusque morbo certior quamprimum fiat.

Illud vero præter cetera populo significabit, sibi ab episcopo illud præscriptum esse, vt si quem in parochiali vicinæ ægre se habere senserit, illum statim inuisat, quo diligentius in tempore sanctissima sacramenta ministret, omneque aliud adiumentum, cum ad animæ salutem in primis, tum ad corporis etiam curationem conferat.

Certo libro omnes & singulos parochiales suos nota-

bit, non modo eos, qui pestilentia suspicioneve laborarint, ac demum liberati fuerint, vbi cumque vel domi, vel in locis publicæ curationis degerint, sed illos etiam qui pestifera labe affecti mortem obierint, vbi cumque manserint.

Denique opportune episcopus, tamquam populi pater, vt multis rebus, quæ pestis tempore incommode, acerbique de repente accidunt, paterna cura prospicere possit, per parochos, & alios tum ecclesiasticos homines, quos huic curæ præferat, tum per pios etiam laicos sibi nuntiari, & significari curet, quæcumque episcopalis officii sollicitudinem, operam, & studium requirunt.

Magistratus porro, & decuriones, ad eas sollicitudines, quas maximas, prudenterque excogitatas in peste propulsanda ponunt, illam vnam maxime omnium necessariam curam adiungent, vt primo pietatis opera, atque officia promouere studeant; tum illa summopere caueant, quæ piis officiis, diuino cultui, sanctis caritatis Christianæ exercitationibus, & religiosis publicis orationibus aliquo modo vel repugnant, vel certe obstant; cum hæc istiusmodi sint, quæ non imminuant, aut depellant, sed vehementius excitent, prouocentve vim, impetumque pestilentiae. Contra vero illud certum atque exploratum est, illam restingui frequenti piorum operum vsu, religioso diuinæ caritatis cultu, & publicis supplicationibus. Hoc ex antiquis Christianæ religionis exemplis, quæ narrata sunt, plane declaratur.

Quamobrem hæc præter cetera videbunt omni pietatis studio:

Vt in supplicationibus publicis frequentissime sint.

Vt sanctarum spiritualiumque exercitationum studia atque officia ne quidquam impediant.

Vt nihil obstent, quo minus ad Missæ sacrificium fideles conueniant, conciones adeant, processionibus publicis intersint, orationes item publicas obeant, & priuatim quoque precentur.

Nec præterea quidquam impedimenti afferant, quo minus funera ecclesiastico more ducantur, & sepultura locus sacer detur, eiusdemque item officium peragatur.

Nec vero prohibeant liberis parentes, rursusque paren-

ANNO
CHRISTI
1579

tibus liberos, & cognatis cognatos, cum vel pestilentia affecti sunt, vel contagionis nomine suspecti, inferuire: neque publicorum ministrorum suorum, aut eorum, qui opidorum, vel vniuersitatum administrationi, curationique præsumunt, minutionibus aut perterrefactione patiantur illos ab iis pietatis, caritatisque officiis auocari, abduci, abstrahive.

Vt caueant, ne parochos, animarumque curatores, & certos illos sacerdotes, qui in publicis curationum locis ad sacramenta ministranda constituentur, aliosve ecclesiastici ordinis homines vlllo quouis modo, vel nomine, vel prætextu impediunt, quin & sacramentorum administrationem, & debitas muneris parochialis functiones, debitave curæ officia, tum vniuersè generatimque populo, tum speciatim singulis, contagione etiam affectis suspectisve præstent.

Hoc item ab illis in Domino vehementer petimus:

Vt ne aditu, exituve opidorum, pagorum, locorumve eosdem prohibeant, contra ecclesiasticæ libertatis iura, & episcopi præscripta, cui salutem, incolumitatemque populi, suæ curæ commissi, non minus sibi, quam ipsis cordi esse persuasum habere debent.

Quo in genere tanto grauius peccarent eo periculoso tempore, quo ecclesiæ ministros huc atque illuc confestim die noctuque in singulas horas, vel in momenta potius, ad salutem animarum procurandam accurrere magis necessarium est, quam alios etiam publicos præfectos, curatoresve valetudinis corporum, quibus aditus, atque exitus in omnes partes dari & patere solet.

Vt longe refugiant ab eo detestabili vsu, peste affectos, suspectosve, tamquam pro derelicto habitos, abiecta scilicet omni eorum cura, ab vrbe, municipio, opidove inhumane exturbandi.

Vt ne in iis ipsis e domicilio ad tuguriola abripiendis plus exquisitæ diligentia adhibeant, quam pro caritatis Christianæ ratione adhiberi par est.

Vt ne in illis secludendis, domique custodiendis seuerius agant, quam cum Christiana caritate conueniens est. Vt denique in omni cautione non magis prudentia suæ, quam diuino auxilio innitantur.

Cum vero ex ecclesiasticis monimentis nusquam compertum sit, fidelem populū vnius ciuitatis, opidive vniuersum vnquam in pestilentia, vt contagionem euitaret, hoc commisisse, vt diuturno admodum tempore totus ab ecclesiæ conuentu penitus abstineret, eiusque stationes plane desereret; imo vero contra perspici possit, crebrius, ardentiorique diuinæ caritatis studio, quam antea consueuerat, ecclesias frequentare: ob eam causam magistratus diligenter videbit, vt ne quarantena, quam dicunt, lege, illum vniuersum domo exire prohibeat, quo fiat, vt diutius, quam religionis pietas postulet, officia prætermittat, quæ in ecclesia Deo præstare debet.

Nam, vt silentio prætereantur difficultates, incommoda, detrimenta, damna, mala, quæ inde multa reipublica gubernationi euenire possent, cauendum etiam maxime est, ne, cum populi multitudo sanctarum ceremoniarum, quæ oculorum aspectu cernuntur, vsu & ritu ad pietatis studium incendatur, si domi reclusa, aliquamdiu ad ecclesiam non conueniat, magna ex parte religionis officia non modo in ea inculta sint, sed plane deflorescant.

Qua quidem ex re longe grauior perniciēs pertimescenda est, quam ex omni vel funestissima pestilentia.

Quare magistratus de quarantena diligenter, accurate, & pie in primis, etiam atque etiam videbit matura deliberatione, & re omni cum episcopo communicata, vt non minus animarum pesti, quam corporum contagioni, quæ infinitis partibus inferior est, recte prospiciatur.

Quod si aliquando indicetur, illud maxime præuidendum erit, ne in aduentum, quadragesimam, solennitates Domini, sacraque alia tempora incidat, quibus pro sacrosancta diuinorum officiorum celebritate populi fidelis Conuentus in ecclesia, & frequens, & solennis itidem esse debet, vt solennia sacra sunt, quæ ex Spiritus sancti doctrina, religiosiis ceremoniis, diuinoque ritu celebrantur.

Ea præterea ratio ineunda erit, vt speciatim potius quam vniuerse, & in summa instanti necessitate quarantena fiat; ita vt vel feminæ solum cum pueris, vel aliquando viri, vel vnius vicinæ tantum, quæ grauius e suspicione laborat, homines certo illo temporis spatio, eoque non diuturniori domi se contineant.

Cautio in sacerdote ministrante.

SI parochus ob aliam causam, quam ob ministerii sui parochialis occasionem, in pestis suspicionem inciderit, plures sane dies domi se continebit, quot scilicet pro suspicionis ratione episcopus boni publici causa statuerit. Quod vero ad ministeria parochialibus suis praestanda attinet, ea ipsa ratio seruabitur, quae parocho supra proposita est, si quando ministerii sui occasione in suspicionem incidit.

Idem parochus, aliusve sacerdos, qui peste laborantium curam gerit, quoties hominem sibi commissum habet, qui in pestilentiam, suspicionemve inciderit, ut & nullo loco officii desit, quae in eum conferre debet, & quam cautissime potest omne periculum euitet, ubi se ad Dei voluntatem totum accommodarit, deliberationemque susceperit mortis in singulas horas obeundae, ut animabus, sibi in curam traditis, ad salutem proficit; praesidium vero incolunitatis suae in Dei potissimum custodia posuerit; has etiam cautiones adhibere poterit:

Vt si quando hominis peste affecti, suspective confessionem audit, loco audiat, qui aliquantulum a lecto distet. Cum vero sine magno illius incommodo id fieri potest, curet licet, ut ad fenestram, aut ostium, aut in porticum, vestibulumve, aut ad impluuium, aliumve locum apertum accedat, ubi illum confitentem audiat, ut cubiculum declinet, in quo contagionis periculum timeri solet.

Vt eadem cautione in sanctissimae eucharistiae ministratione utatur.

Vt aliis remediis se praemuniat, quae religiosorum hominum in primis consilio probata, medicorum iudicio vim aliquam repellendae contagionis habent.

Vt dum intra septa curationis publicae sunt, vestes contractiores, aut ita succinctas, quae infra genua vix protendant, adhibeat.

Vt in iis ministrationibus non pluuiiali, sed solum superpelliceo, & stola utatur.

Sacrae hostiae particulam vnam, aut plures, quae ad communicantium usum tunc satis erunt, ferre poterit: nec vero aliam praeterea, quae de more reportetur, dum ad ecclesiam capellamve redit.

At vero in omni sacramento, multoque magis in san-

ctissima eucharistia ministranda, cauebit, vt euitandi periculi, vel suspicionis causa, ne quid vel minimum, quod nociuum sit, ad ministrationis ritum introducat, neve instrumentum, aliudve quid simile ad ministrationem prodigitis vel adeo in iis ipsis adhibeat.

Extra domicilii ianuam, aut tuguriorum septa, eos consistere iubebit, qui sanctissimum sacramentum luminibus prosequuntur, clerico excepto.

Quorum luminum loco aliqua, si fieri potest, per eos accendi mandet, qui intra illud domicilium, eave septa habitant, cum iam suspecti sint.

Sacerdotes, praefecti curationi spirituali hospitalis domus, alteriusve loci, vbi morbo infecti suspectiue curantur, abstineant ab omni vel consuetudine, vel alio contrahendae contagionis periculo, quod aliunde existere possit, quam ex sacris functionibus, & ministeriis, & aliis caritatis officiis, quae praestanda susceperunt.

Eorum sacerdotum, si plures sunt, vnus deligetur, qui aegrotis sacram communionem praebet, ceteraque ministeria praestet, quibus obeundis propius accedat necesse est: at vero plures etiam pro multitudine aegrotorum; alius autem qui peste suspectis curam operamque suam in iis ipsis ministeriis nauet, alius minus suspectis, & conualescentibus custodibusve, & famulis ceterisque ministrabit, qui a suspicionem liberi, in hospitalis domus, aut loci tuguriorum finibus extra septa degunt.

In sacramento autem poenitentiae ministrando, in sacra concione habenda, in doctrina Christiana tradenda, & aliis functionibus, quibus praestandis ad eos peste vel affectos, vel suspectos appropinquare non est necesse, vnus, & item alter vicissim, prout inter se conuenerint, aut, prout episcopus maluerit, operam suam curamque non aegrotis solum, suspectisve nauare poterit, sed ceteris etiam, atque adeo illis, qui recte valentes, extra tuguriorum fines collocati constitutique sunt ad locorum eorum custodiam, usum, & famulatum.

Cum eorum sacerdotum vnus aegrotis curam ministeriumve nauat, alter iis, qui tantum in suspectis habentur; caute etiam ii ambo mutua inter se consuetudine vtentur; ne praesuspensione fideles a suscipiendo eorum ministe-

ANNO
CHRISTI
1579.

rio auertantur. Atque si in iisdem domiciliis habitant, eorum tamen commercium aliquo interuallo disiunctū erit.

Eorum vnusquisque ad Missæ sacrificii vsus distinctas sacras vestes, mappas altaris, distinctosve etiam calices, si fieri potest, habebunt.

In capellis quoque altaribusve distinctis celebrabunt.

Si vero vna tantum capella est, vnumve altare, ne vnus alterius indumenta, mappasve adhibeat, tangatve.

Si aliquando vel in Missæ sacrificio, vel in sanctissimæ eucharistiæ ministracione, cum clericus desit qui ministret, alter alteri ministrare necesse habet; vtriusque cautio eadem erit.

Cautio in sacerdote, qui ministravit.

PAROCHVS aliusve sacerdos, cum vel peste tabescenti extremam vnctionem ministraverit, vel in eius cubiculo confessionem propius audierit, aut aliud denique egerit, vnde apud populum in probabilem pestis suspicionem inciderit, tunc aliorum commercio, consuetudineve per aliquot dies abstineat, ne bene valentibus contagii periculum, aut certe timorem iniiciat.

Dum is, tamquam suspectus, domi se continet, si forte acciderit opus esse alicui, itidem suspecto, aut infecto, qui parochiæ suæ sit, aut alienæ, at curæ suæ commissus, huic ministerium suum operamve sacramentis ministrandis præstabit.

Quo tempore ab aliorum commercio abstinet, in parochiali tantum ecclesia, aliave quam præfectus regionarius, aut vicarius foraneus constituerit, Missam celebrabit, & in eo præterea solum altari, in quo nemo alius sacerdos eo tempore celebrabit.

Quod altare, si fieri potest, cancellis muniatur, quibus populo ingressus præcludatur. Quo ipso tempore ad Missæ celebrationem vestes sacras, & mappas altaris adhibebit, quæ separatim loco distincto asseruabuntur; nec aliis sacerdotibus tunc vsui erunt.

De suggestu, aliove eius generis loco, qui a populi frequentia aliquo interuallo disiunctus sit, sermonem, concionemve habere poterit.

Confessionem in ecclesia intus, & foris, at in sede confessionalis audiet; quæ præter laminam perforatam aliquid

etiam intermedium interiectumve habeat, opere charta-
ceo confectum.

ANNO
CHRISTI
1572.

Extra etiam confessionalem sedem audiat licet, ita ta-
men, vt confitens ab eo distet tribus, quatuorve cubitis.

Parochialem etiam viciniam, aliamve curæ suæ com-
missam, obeat licet, cum vel funus curare, vel alia paro-
chialia officia præstare necesse habebit.

Alia præterea loca adire poterit, cum peccata confes-
surus ad alium parochum, confessariumve qui propius ab-
sit, se conferat opus est.

At sane expediet eum confessarium ad eum potius in
parochiæ finibus accedere.

Cauebit autem, ne in chorum ecclesiæ, vbi alii sacerdo-
tes sunt; neque alio item, vbi frequens hominum con-
uentus est, proxime ad eos accedat.

Nec vero idem sacerdos extra parochiæ fines, excepta
causa, quæ commemorata est, sine episcopi, aut præfecti
regionarii, vicariive foranei facultate scripta discedet. Ne-
que porro facultas dabitur, nisi cum aliis suspectis sacra-
menta ministraturus est; aut bene valentium etiam adhi-
bita paulo ante demonstrata cautione, confessionem, epi-
scopi iussu, auditurus, aut ad episcopum res ad curam suam
pertinentes relaturus, aut aliquid acturus, quod sua causa
agi necesse est. Quamdiu vero ab aliorum consuetudine
suspicionis causa abstinet, cum domo, aliqua causa, facul-
tateve egredietur, semper, præterquam cum sanctissimam
eucharistiam feret, ferulam albi coloris, quatuor cubitis
longam, quod signum suspicionis erit, manu gestabit, vt
omnes eius congressum proximumque accessum cauere
possint.

Eo ipso tempore, dum suspectus est, baptismum infusio-
nis, non immersionis ritu, vbi huius ritus consuetudo aliis
temporibus est, ministrabit; statas vero baptismi ceremo-
nias ad id tempus differet, quo a suspitione liber erit: aut
alium sacerdotem adhibebit, qui baptismum statis cere-
moniis ministret. Alterius etiam sacerdotis ministerio vte-
tur ad sanctissimam eucharistiam, extremamque vñctio-
nem, parochialibus suis ministrandam pestis suspitione
non laborantibus.

Quamobrem parocho, dum eo loco pestis est, vbi cu-

ANNO
CHRISTI
1579.

ram gerit, facultas detur, alium sacerdotem substituendi, qui ab ordinis munere non sit suspensus, vt parochialis curæ munera obeat. Ne tamen audiendis confessionibus alium sacerdotem substituere possit, quem antea episcopus non probarit, nisi huius substitutionis potestatem idem fecisset. Clericus, famulusve parochi suspecti, aliufve, cuius opera vti velit, quo tempore ille domi se continet, inde etiam ne ipsi quidem egrediantur ad præscriptum: si quando autem exire necesse habebunt, ferulam de more gestabunt.

Vbi septimus dies, aut aliud tempus ab episcopo præscriptum, prout viderit expedire, præterit, quo parochus in pestis suspicionem, ob ministerium incidit, neque aliqua parte se læsum sentit, nec vero suspicatur se contagione infectum esse; libere, vt antea, & sine ferula omnia loca adire, parochialisque curæ munera obire poterit, nisi aliter episcopus iusserit. Idem de parochi clerico, famulo, familiave censendum erit; quæ ex parochi ob ministerium suspicionem sese domi continuit.

Parochus autem, & sacerdotes, in loco curationis publicæ constituti, caueant, ne propius accedant, congregiantur cum iis, qui a pestis suspicionem liberi sunt: neve alia ratione eis periculum aut suspicionem contagionis afferant.

Quamobrem e loco, in quo collocati sunt, facultate ab episcopo, præfectove regionario, aut a vicario foraneo in diocesi non impetrata, ne discedant. Nec vero illi, præfectus scilicet regionarius, & vicarius foraneus, episcopo inconsulto, dent, nisi ob causam, quæ vel ad spirituale ministerium, vel ad publicam curationem spectet; ob quas causas sæpe accidit, eos ad alia loca mitti oportere. Cum autem foras quauis causâ facultateve exeunt, ferulam albam parochis supra constitutam gestabunt.

Cautio in homine ecclesiastico, ob aliam causam suspecto, aut peste etiam infecto, adhibenda.

AD tuendam publicam valetudinem episcopus eam facultatem parochis dabit, vt non modo ecclesiasticis hominibus, qui in parochiali vicinia habitant, sed etiam socio curæ parochialis, & parochi item proxime habitanti, si quis eorum in pestilentiam, eiusque suspicionem inciderit, hæc, vt infra, præcipere iubereve possit.

Vt is, scilicet vel infectus, vel suspectus intra domicilium, certi præscripti temporis lege, se contineat, aliorumque consuetudine abstineat.

Vt neminem alium intro ad se domum recipiat, admittatve.

Vt illius familia hoc ipsum omne itidem præstet. Hanc eandem potestatem præfectus regionarius cum in reliquos ecclesiasticos homines, tum in parochos ipsos exequetur, non solum si quando eorum quispiam peste afficitur, pestifve suspicionem præbet, verum etiam alia de causa. Ad cuius rei exequenda: vsus poenis arbitrii sui contra contumaces aget.

Hæc ipsa facultas erit etiam vniuscuiusque vicarii foranei, cui præterea laicos homines, cum ecclesiasticos idoneos non habebit, qui hæc exequantur, substituere licebit, si quid præsertim de repente acciderit, quod aliena opera opus habeat.

Eisdem præterea singulis licebit, etiam laicorum ministrorum custodiam, si ita quandoque expedire censuerint, adhibere.

Parochus igitur, vbi primum ecclesiasticus homo in suspicionem pestis incidit, facultate sibi data, vt opus esse viderit, statim diligenter & prudenter vtetur.

Ecclesiæ autem vestes, & præcipue quibus ille proprie vtetur, vnde contagium existere possit, omni diligentissima cautione, vt nihil plane amittatur, certo loco, ab aliorum consuetudine semoto, reponi & custodiri curabit. Qui locus bene sepietur & muniatur, & supellectilis, quæ in eo recondetur, index, omnisque alia opportuna cautio, adhibebitur.

Episcopum præterea, aut præfectum regionarium, aut vicarium foraneum, de tota re certiore itidem faciet, vt vbi rem ipsam diligenter cognouerit, vel aliquid aliud, vel id ipsum diligentius statuatur, prout expedire videbitur.

Rem item omnem curatoribus publicæ valetudinis, in ea vicinia constitutis, quamprimum significabit, vt & subministrentur quæ eorum opera, ministeriove ei tunc subministrare necesse est; & omnis alia diligens cautio ab illis adhibeatur, quæ necessaria esset ad alios homines conquirendos, qui cum eo, aliisve illius familiæ, domusve

ANNO CHRISTI 1579. commercium habuissent, aut alio modo eius rei causa suspecti esse possunt.

Si vero parochus est, aut eius clericus, aut familia, domusve, quæ in suspensionem incidit; hæc ipsa officia socius parochialis curæ, si quem habet, alioqui parochus propinquior, præstabit.

Curabit porro præfectus regionarius, aut vicarius foraneus impense admodum, vt & domicilia, & supellex ecclesiarum, vel ecclesiasticorum hominum quam diligentissime expurgentur. Ad cuius expurgationis rationem omne exquisiti studii, cautionisque genus episcopus adhiberi iubebit, quod ex magistratus præscripto in laicalibus rebus expurgandis adhiberi solet. Et, vbi opus esse censuerit, ad expurgationem eorundem ministrorum operam vtendam curabit.

Cum ex facti, quod euenerit, ratione dubium existit, an quis peste mortuus sit, anve illius supellex eo nomine suspecta, anve alio genere morbi affectus; tum parochus medicos in consilium adhibebit, aliosve peritos, eosque potissimum, quos magistratus curæ eiusmodi præfecerit, vt de re tota certius statuatur.

Parochus aliusve ecclesiastici ordinis homo, qui loca incolit, quorum commercium ob suspensionis causam vetitum edicto publico est, ne inde egrediatur, prohibeat vicarius foraneus, sicut ceteris eorum locorum incolis prohibitum est; ita tamen, vt certis iis regulis, & facultatibus, quæ ecclesiasticis hominibus peste suspectis, supra constitutæ sunt, vtatur, & fruatur, præsertim, qui animarum curam quouis modo aut nomine gerit.

Hæc omnis cautio tum in sacerdote ministrante, tum in eo qui ministravit, tum etiam in ecclesiastico homine peste suspecto, quicumque sit, vt diligentissime adhibeatur atque seruetur, parochi, vt supra, cura erit. Quæ sane cura omnis cautioque in vrbe ad præfectum regionarium, & in diocesi ad vicarium foraneum maxime pertinebit.

Cautio in monasteriis, & collegiis piis adhibenda.

Si regularium hominum monasterium, aliudve collegium ecclesiasticum, aut domus, vbi collegiatim viuitur, in pestilentiam eiusve suspensionem inciderit, eadem tota ratio & cautio, quæ mox supra demonstrata est, ab epi-

scopo, & præfecto regionario, vicariove foraneo ipsius episcopi nomine ita diligenter adhibeatur, vt omnes qui in eo monasterio, collegiove habitant, nisi aliquos solum peste suspectos esse manifesto constet, ab aliorum hominum consuetudine, commerciove abstineant, & intra monasterii, domusve septa se contineant ad episcopi præscriptum. Eam vero cautionem inter se adhibebunt, vt alter ab altero ita separatim in consuetudine versetur, vt ne contagium contrahere possit.

Quamobrem etiam in hortis tuguria strui expedit.

Verum ne propterea in eorum ecclesia diuinus cultus intermittatur, sed diuina officia in choro, vt moris est, obeant, ita tamen, vt ibi alter ab altero separatim aliquo exiguo spatio interiecto sit.

Missas singuli in singulis altaribus distinctis celebrent, facris adhibitis indumentis, & instrumentis, quæ ex communi sacristiæ suppellectile sumpta, ad suum quisque vsum eo tempore sigillatim, locoque separato seruabit, & custodiet.

Ne vero vllum populo periculum inde existat, a capellis, vbi celebrabitur, & choro aditus ipsius populi secludatur cancellis ferreis, ligneisve, aut alio eiusmodi sepimento.

At ne, dum se intra monasterii septa ab aliorum consuetudine abstinent, quidquam ad victum eis desit, e publico illo sumptu, qui necessario eo tempore ad pauperum sustentationem constitutus est, eleemosynam, vt opus erit, subministrari curandum erit.

Si ecclesiasticorum hominum in eodem monasterio, locove collegiatim viuentium, magnus admodum numerus est, qui pestis nomine suspectus sit, nec vero domus habitationisve amplitudo eiusmodi est, vt omnes tuguriis etiam extructis commode separatim habitare possint: expedit, vel eos omnes, qui ex peste, suspicioneve laborant, vel, his relictis, alios recte valentes, suspicioneque liberos ad aliam domum, monasteriumve, aut etiam ad plura traduci, quæ tamen vacua sint, & ita constructa, vt dum curationis, aut suspicionis causa in illis manent, regularem modestiam, ecclesiasticamque ordinis sui disciplinam recte seruare possint.

Hæc

ANNO CHRISTI 1579.

Hæc ipsa cura & cautio adhibebitur, si quando fortasse monialium, in eodem monasterio viuentium, magnum numerum pestis peruaserit.

Sed in earum monasteriis, pestis nomine suspectis, magna ab episcopo cautio adhibenda erit, ne ex ea occasione intra septa monasterii aditus sit sine necessaria causa.

Nec vero extra clausuræ septa, sineve egrediendi facultas, nisi urgente, necessariaque item causa, monialibus permittatur.

Si vero aliquando necessitas efflagitat, vt illæ intus visitentur, aut inspiciantur: hoc ne a viris fiat, sed a feminis honestis, curabit episcopus.

Hoc ipsum itidem seruabit, si quando monattorum opera, aut alia eiusmodi necessaria erunt.

De baptismo infanti, peste laboranti, suspecto ve ministrando.

INFANS nuper natus, peste laborans, aut eo nomine suspectus, quia a matre, pestifero morbo affecta, ortus est, quamprimum ob instans mortis periculum a sacerdote, peste laborantium curam gerente, infusionis ritu baptizabitur, aliis statis ceremoniis tunc non adhibitis. Si sacerdos abest, idem confestim ab alio præstabitur, qui præsens baptizandi formam norit. Nec vero compater adhibeatur, aut talis, qualis infans est, compater, aut commater asciscetur, nempe ex morbo laborans, aut ex eadem causa origine suspectus, nisi alii, qui liberi sunt, suspicione contagionis deterriti, id munus refugerint. Postea, si infans superstes erit, quamprimum ab omni suspicione liber erit, in ecclesiam parochialem suam sacerdoti parochio offeretur, qui ex ecclesiæ instituto reliquas stas ceremonias ei adhibebit.

Idem in baptismo seruabitur infantum, qui expositi, dubium est, an pestilentia suspecti sint. Hoc ipsum quoque præstabitur in baptismo infantum, qui non ita manifesto suspecti videntur, quales ii sunt, qui e mulieribus bene valentibus nascuntur, quæ tamen ex aliqua suspicione vel domi inclusa, vel ad loca publicæ curationis perductæ sunt, quoniam vel in loco suspecto fuerunt, vel cum homine suspecto consuetudinem habuerunt. Sacerdotes locorum curationis publicæ, quibus baptismum ministrarint, eorum, & parentum nomina, & reliqua de more in librum

certum referant : quem deinceps a pestifera lue purgatum ad archiuum episcopale ferant. Vniuscuiusque autem, quem baptizarint, baptismum exscriptum proprio etiam eius parochio tradant: quem etiam, cum primum inde illi emittuntur, certiozem faciant de ceremoniis reliquis, quas non adhibuerint, vt ille in parochiali ecclesia rite suppleat.

Officia confratrum caritatis, & collectio eleemosynarum, ac distributio.

SCHOLÆ caritatis homines parochio describendis parochiæ pauperibus operam nauabunt, quos semel diligenter descriptos, sæpe generatim recognoscent.

Qua in recognitione si quid vel addendum, vel mutandum viderint, id parochio nuntiabunt; qui in descriptionis libro notabit, quod eo in genere opus erit, & episcopo etiam referet.

Idem singulis diebus sedulo pauperes inuisent, eosque præsertim, qui peste tabescunt, suspectiue sunt.

Si quos inuenerint, qui recenter in morbum inciderint, quive spiritualis alicuius adiuuenti indigeant, de iis eundem parochum certiozem facient.

Ipsi vero sollicito studio in id incumbent, vt quæ ad corporis vsum necessaria sunt pauperibus, pesteque affectis, vndique conquirant. Vt autem omni ex parte cumulatio caritatis subsidia comparent, cum ad episcopum, tum ad præfectos regionarios, vicariosve foraneos, & parochos per fugium sæpissime habebunt: quorum etiam auctoritate ad omnem eleemosynæ, piique subsidii conquisitionem, atque apparatus vtentur; sæpe etiam magistratum, & decuriones conuenient, vt opus erit.

Id parochus præter cetera maxime parochiales suos cohortabitur, vt his præsertim pestilentia temporibus, omni commiseratione dignis, quantam maximam per facultates possunt, eleemosynam conferant ad subleuandas necessitates, non solum peste laborantium, suspectorumve, sed aliorum etiam omnium, qui rerum inopia premuntur.

Quam ob causam singulis hebdomadis, semel atque adeo sæpius, rariiusve, prout necessitas vrget, parochialiumque opes ferunt, viciniam suam, adhibitis caritatis sodalibus, in omnes partes obibat, omnique studio, & caritatis

ANNO
CHRISTI
1579.

pia contentione eleemosynam, quæ in eorum miserabilium usum erogetur, ab omnibus efflagitabit.

In ecclesia præterea parochiali, in omnique vicinæ parte, præsertim pro foribus eorum, qui peste infecti, suspecti sunt, capsulas aliquas duabus clauibus inter se diuersis singulas clausas, certoque signo, quod præcipuum episcopus constituerit, notatasque & distinctas publice proponet atque affiget; in quas oblata eleemosynæ eo nomine coniiciantur. E clauibus illis duabus vnam ipse parochus, & alteram ille ex confratribus caritatis asseruabit, quem episcopus, præfectusve, vel vicarius foraneus delegerit.

Si qua in parochiali vicinia complures sunt, vel pestifera labe inquinati, vel suspecti, vel alii inopes homines, quibus aliunde non satis succurri possit; parochus ad episcopum confugiet, cuius concessu in finitima etiam vicinia parochiali capsulam eleemosynæ proponere, aut alia ratione subsidia caritatis comparare possit ad illorum sustentationem.

Vt autem necessario eo tempore pauperum egestati vndique succurratur, eam facultatem, si ita necessitas tulerit, episcopus aliquando permittet, vt piorum locorum præfecti, curatoresve eleemosynarum, quas certo præscripto tempore dari moris est, distributionem anticipent, vt pote quæ eleemosyna semestri, aut longioris temporis spatio in egentium usum erogari consueuerat, ea omnis duobus, tribusve mensibus, aut breuiori tempore, prout opus erit, distribuatur.

Ea autem cautio adhibebitur, vt ne eleemosynæ distribuendæ ratio, atque usus sine legitima auctoritate, & facultate vnquam immutetur; Verbi gratia, quod puellis, virginibusve nuptui dandis in dotem pia liberalitate erogari solet, aut debet, ne in panis eleemosynam, aliudve genus conuertatur.

Nec vero piorum locorum prædia, aliave bona immobilia hypothecæ, pignoriue dentur, aut alienentur contra ac testatorum voluntate, Canonum iure, pontificiis constitutionibus, & Conciliorum, aut Synodi prouincialis nostræ primæ decretis cautum est.

Omnis eleemosyna, quæ a caritatis confratribus con-

Concil. Tom. 36.

Dddd ij

geretur, de parochi, aut præfecti regionarii, aut vicarii foranei consilio & assensu, in eorum hominum vsum necessarium erogabitur.

ANNO
CHRISTI
1579

In eleemosynæ autem erogatione habebitur ratio cum in primis inopiæ, paupertatisque sacerdotum & monasteriorum cuiusvis generis, & ordinis, tum hospitalium ædium, locorumve, quæ intra parochialis vicinæ fines sita sunt.

Quibus sacerdotibus, & monasteriis, ex arario etiam publico, aut censu, vnde reliqui pauperes sustentantur, necessaria alimenta subministrari oportebit, cum ob alias causas, tum quia publico ecclesiæ nomine religiosi illi homines quotidianis sacrificiis, supplicationibus, diuinorumque officiorum cultu, & moniales etiam sacra lacrymarum vi, peccatorum deploratione, gemitu, vigiliis, ieiunio, atque assidua oratione, Dei iram afflictissimo illo tempore placare contendunt.

Cauebit autem parochus, ne rei cuiusquam, quæ ad corporales quorumvis hominum, etiam peste laborantium suspectorumve, necessitates pertineat, præcipuam curam præcipuumque onus sibi suscipiat, quo retardetur, aut impediatur, quin proprium curæ suæ officium exequatur: quod totum in rerum spiritualium procuratione, atque administratione versari in primis debet. Ideo ab ordinario munere eleemosynæ distribuendæ, subventionisque publicæ erogandæ abstinebit.

Si quo autem in loco, & pauperum ingens necessitas, & penuria hominum, vt id muneris recte gerere possit, aliquando hoc suadebit, vt istiusmodi pondus ipse suscipiat, ac sustineat, ad episcopum adibit, cuius facultate illud subeat ac gerat.

Adhibere autem secum semper studebit pios aliquot parochialis vicinæ homines, aut confratres caritatis, quos tum adiutores, tum etiam testes fidelis dispensationis habebit.

Hoc etiam ipsum & præfectus regionarius, & vicarius foraneus exequi, præstareque curabunt.

Vt omnis eleemosyna, quæcumque sit quæ colligetur, quibus oportet, recteque distribuatur; nec vero imprudenter vsurpetur, atque absorbeat ab iis, qui aliunde

ANNO
 CHRISTI
 1579.

cum habeant vnde viuant, iniqua illa vsurpatione exitium animæ suæ pariunt, & vitæ periculum illis præbent, qui summa rerum omnium angustia premuntur; ideo regionarius præfectus, vicarius foraneus, visitator episcopalis, & parochus in primis omni opportuna ratione, vbicumque sunt, qui pestis, suspicionisve causa domi inclusi, aut etiam inopiæ nomine illam etiam pro foribus, aut de fenestris efflagitant, istos, & aliquando populum vniuersum, prout occasio tulerit, id grauitè monebit, docebitque peccati mortalis vinculo irretitos teneri, si qui sunt, qui consequendæ elemosynæ causam aliquam prætexunt, & assimulant, atque adeo, si quam eo nomine, & causæ simulatione consequuntur, plane restituere debent.

Quamobrem grauissime peccabunt, quicumque elemosynam capient, illis egentibus hominibus solum constitutam, qui aliunde certo reclusionis, aliove præstituto tempore non habent, vnde victum sibi parent; si re vera ipsi in eo paupertatis statu non sunt: nec vero eam elemosynam sine conscientiæ offensione & labe retinere vlllo modo poterunt, præsertim, si ipsius elemosynæ curatores aliqua significatione rationeue præcauerint, se constituisse iis tantum, qui ea inopia, paupertateve premuntur illam distribuere.

Cura præstandæ, & exercendæ pietatis in locis publicæ curationis, ac domibus oclusis.

IN omni triuio crux loco decenti erigetur, ad quam orantes & precantes spectent.

Ibidem, ad episcopi præscriptum, altaria extruantur, in quibus Missæ sacrificium offeratur; ita vt qui sacerdos, etiam regularis in illis obtulerit, celebraueritve episcopi iussu, satisfecisse censeatur muneri, quo adstrictus est, celebrandi in alio cuiusuis ecclesiæ altari.

In capella domus hospitalis, locive publicæ curationis perpetuo sanctissimum sacramentum asseruetur, cui lampas accensa præluceat.

In qua capella sacerdos, qui spirituali curationi præest, aliquando orationem sine intermissione instituet, religioseque atque ordine haberi studebit.

Vbi ob pestilentiæ propagationem, obitumve, vel ægritudinem sacerdotum, defunt, qui spirituales peste lan-

guentium, vel suspectorum curam sustineant, gerantve, vt quam diligentissime conquirantur, vicarius foraneus in dioecesi episcopum certiore celerrime & sapissime faciet, praefectus in ciuitate: interea vero eorum curam parochis, aliisve sacerdotibus probatis, qui proxime habitant, magnopere commendabit.

ANNO
CHRISTI
1572.

Idem officium praestabunt, si quando ob suspicionem pestis in parcho, vel etiam infectionem inciderit, vt scilicet alium sacerdotem in eius locum substituatur, qui parochialis curae partes necessario tempore exequatur, quas ille per suspicionem iis, qui suspicione carent, praestare minus potest.

Cum nemo sacerdos est, qui publici tuguriorum loci curationem gerat, hoc saltem curabitur, vt in die festo, & in hebdomada etiam certis aliis diebus eo loci aliquis sacerdos ecclesiae, aut vicinae parochialis Missae sacrificium in oratorio ob eam causam extra tuguriorum septa extracto offerat. Si vero ne id quidem fieri potest, quoniam nemo alius sacerdos est, nisi vnus tantum parochus, hic ipse aliquando per hebdomadam eo se conferet ad Missae sacrum celebrandum.

Vbi in eo tuguriorum loco sacerdotes plures sunt, tum id curabunt, vt omnes quicumque ibi sunt, Missam spectent, audiantve; tum ipsi ob eam causam inter se rationem inibunt, vt cum praesertim vna tantum capella sit, alius bene mane, alius paulo tardius Missam celebret; aut certa alia hora commodiore id quisque praestet.

Praecipue parochus hoc valde curabit, vt si quando vel vniuersi ciues, vel aliqua vicinia, familiave parochialis domo egredi prohibentur; omnes & singuli, antequam se in suis quisque domiciliis per illud dierum spatium includant, peccata confessi, sacram communionem sumant. Si vero praetemporis exiguitate id tunc non praestabunt, praestent saltem eo ipso ineunte tempore, & deinceps praeterea singulis hebdomadis, aut quintodecimo quoque die, prout se illis per alias occupationes posse sacramenta ministrare viderit.

At pro curae suae ratione, quae ad agrorum salutem spiritualia adiumenta spectant, haec omnibus aliis anteponet.

ANNO
CHRISTI
1579.

Certam aliquam Christianæ vitæ normam eo tempore, cum populus intra domesticos parietes aliquamdiu se continet, pastoralibus literis episcopus commonstrabit, vt quotidianas habeat pietatis Christianæ exercitationes, quibus perpetuum cursum teneat in via salutis.

Pietatis autem ea officia proponet patribusfamilias, vt non solum mane, sed vesperi, & meridie, singulisque horis ac momentis habeant spirituales exercitationes, in quibus omnis familia pie versetur.

Quamobrem, præter cetera, libros in singulas familias introducendos curabit, non solum eos, quos supra commemorauimus, sed sacrorum bibliorum partem aliquam, vtpote historiam Iob, Tobix, epistolam sancti Iacobi, & volumen præterea de vitis sanctorum: e quibus seliget præsertim vitam sancti Sebastiani, sancti Gregorii magni, sancti Rochi, sancti Macarii, sancti Eutychii patriarchæ Constantinopolitani, sancti Nicolai episcopi, sancti Bernardini Senensis, qui omnes pestilentix documenta, & exempla præbuerunt sanctissimarum virtutum.

Ad alias religiosas orationes introducet certos psalmos, & hos potissimum, nempe psalmum sextum, decimum, sextum, vigesimumquartum, trigessimoprimum, trigessimuseptimum, quinquagesimum, septuagesimumoctauum, centesimumprimum, centesimum item, & vigesimumnonum.

Stata præterea illa oratio parochi, & sacerdotis, quæ in singulos dies septies certis horis adhibebitur, etiam a custodibus & ministris instituetur in omnibus tuguriorum septis, hospitalibus ædibus, singulis familiae inclusæ domiciliis, omni loco, & publice, & priuarim.

Quæ oratio vt recte religioseque peragatur, curandum est diligenter ad episcopi præscriptum.

Itaque orationis huius signum in vniuersi, vel partis populi reclusionem, dabitur campanis primariae ecclesiae, collegiatarum item, tam regularium, quam sæcularium, si quæ ibi sunt, dabitur. Itidem in ecclesia parochiali fiet, cuius vicinix homines, familiaeue aliqua, contagionis nomine suspectæ, domi se continent.

Itidem fiet percussione paruulæ campanæ hospitalis, aut alterius loci curationis publicæ.

Signi ratio hæc feruabitur, vt distincto certo temporis spatio, nempe secunda quaque hora, aut longiori, breuiorive interuallo, prout dies contractiones, vel longiores sunt, septies in die campana pulsetur.

Initio orationis significandæ percussio campanarum fiet, vt de more fit, cum salutationis angelicæ, quæ Aue Maria dicitur, signum datur; postea continenter per horæ quadrantem, certis campanæ ictibus, breui interuallo distinctis, eiusdem significatio fiet, quæ sono terminabitur, vt oratio vespertina solet. Dum vero campanis pulsatur, litaniæ, supplicationesve ad episcopi præscriptum concinentur, recitabunturve, ita vt vel e fenestris, foribusve ædium ab vna parte sint, qui illas præcinant, & vicissim ab altera, qui religiose succinant, & respondeant. Quod sibi ita præstari non potest, intus in ædibus ipsis, loco omnium communi, aut vbi optime potest, statis illis significationis horis præstabitur.

Quam ob causam in vnaquaque vicinia, vbi hæc precatio horaria celebrabitur, vnus, pluresve ecclesiastici homines, aut si tales non adsunt, alii pii viri, orationis vsu instructi, ad fenestram, foresve ædium adhibebuntur, qui stata quaque hora, qua significatio fiet, orationis huius institutum, atque vsum recte, riteque moderentur & dirigant, & eius studium in horas fere singulas ardentius excitabunt.

Curabit præterea parochus, vt diebus saltem festis, vbi sunt qui bene norint, de beata Maria virgine officium precum horarium statis illis septem horis distincte recitent.

Sæpe euulgabit, atque edicet, quo fidelium mentes ad huius precationis vsum, studiumque inflammet, indulgentias eo nomine concessas.

Ac præterea quidem vnicuique parochi, & sacerdoti, breuium illorum librorum, quibus episcopi iussu certæ preces, & litaniæ, eius orationis causa editæ continentur, copia fiet, & gratis aliquo modo suppeditabitur, vt parochialibus suis, & aliis, prout vsuenerit, recte distribuatur.

His, atque adeo aliis omnibus pietatis exercitationibus parochus, aliive sacerdotes, curationi spirituali præfecti, homines, sibi commissos, tempus in domibus occlusis, aliisque locis tuguriorum salutariter & religiose consumere studebunt quam diligentissime, vt ne otio tabescentes

ANNO CHRISTI 1579. scentes procliuius prolabantur ad Dei offensiones, & ad turpia flagitia.

Cura disciplinae morum in eisdem locis.

PAROCHVS, animarumque curator, & alii item sacerdotes, curæ spirituali in locis præfecti, vbi infecti, suspective morantur, caritate paterna, & diligenti studio videbunt vitam, mores, pietatem, & religionem non modo eorum, qui pestis morbo suspecti, in hospitalibus, publicis domiciliis, aut intra tuguriorum septa sibi commissa, habitant, & illorum qui præsertim reclusi intra parochiæ suæ fines in priuatis domiciliis manent, sed monachorum, & famulorum, & ministrorum, quicumque illis operam nauant, & eorum præterea, qui in illorum custodia collocati sunt.

Mulierum pudicitia, & adolescentum honestati prospicient, qui intra ea septa, hospitalesve domos, aut domicilia priuata inclusi degunt.

Præcipuam autem curam suscipient & sustinebunt puellarum, virginum, & feminarum, quæ vel parentibus, vel coniugibus mortuis, discrimini, & periculo pudoris, ac pudicitia magis obnoxia atque exposita sunt.

Eas senioribus feminis, & spectata honestate, pietatisque studio insignibus, quæ in illis locis morantur, diligentissime committent, quasque in manum tradent, & commendabunt omni caritatis officio.

Pupillorum item, præsertim infantum, curam gerent, eamque potissimum rationem habebunt, vt certo loco separato, dum in publicæ curationis domiciliis, locisve sunt, pie, recteque educantur.

Cura eorundem erit hæc etiam, vt, quoad eius fieri potest, a feminis mares vbique separatim degant, præterquam si qui sunt eiusdem familiae.

Curabunt præterea, vt non solum euitanda contagionis, & honestatis in primis tuenda causa, qui in vno cubiculo, tuguriolove degunt, nullum suspectum commercium, consuetudinemve habeant cum aliis, qui vel sunt diuersæ familiae, vel in alio diuerso tugurio, cubicolove manent.

Sæpe fit vt in iis curationis publicæ locis non modo palam, sed occulte futuri matrimonii sponsiones fiant:

Concil. Tom. 36.

Eccc

ideo episcopus curabit; vt qui in illis locis, aut paulo postquam inde egressi sunt, matrimonium conficere volunt, illis statim denuntiationes cum in ecclesia parochiali, tum eo etiam loci, vbi inclusi pestis causâ sunt, aut paulo ante fuerunt.

Ne quid vero de matrimonio contra agatur, quam Tridentina sanctione præscriptum est, ideo quamsepiissime illa in locis publicæ curationis promulgetur, atque exponatur.

Ne præterea puellæ in fraudem inducantur, omnis alia diligens ratio per parochum, sacerdotemve, qui spirituali curationi præest, adhibebitur.

Vbi aliqua, vel concubinitas, vel vitæ turpis suspicio suborietur, aut indicium existet, de hac re omnis parochus, sacerdosve, spiritualis curæ præfectus vicarium foraneum, aut præfectum regionarium, & hi episcopum certiores statim faciant; vt in tempore, primum re inuestigata, cum remedium opportunum periculo adhibere possit, tum flagitiosa vita, omnique vitio diffuens, reprimatur, & coerceatur.

Illæ vero morum corruptelæ, quæ in iis locis magna cum Dei offensione vulgo existere solent, quales sunt, comestiones, exhilarationes, cachinnationes, inhonestæ congressiones, obscœnæ colloctiones, detractiones, maledicendi vsus, ludificationes, gestulationes, lusiones, ludi aleatorii, saltationes, tripudia, crapulæ, comotationes, congressusque illi, tot peccatis coniuncti, omnesque demum turpes actiones, vt tollantur, radicitusque extirpentur, iidem sacerdotes, & priuatis colloquiis, & concionibus, & suasionibus, & cohortationibus, & omni officii genere agent plane diligenter.

Quod si iis rationibus assequi non poterunt, quod ex disciplina Christianæ vsu erit, episcopum ipsum adibunt, qui offensionibus eius generis omni via occurrat.

Quam ob causam, quo diligentius scilicet idem episcopus nota atque explorata habeat quæcumque in iis locis ad morum emendationem, correctionemque opus erunt; certos etiam aliquos laicos homines, Christianæ, sanctæque disciplinae studiosos, non modo in tuguriorum finibus, hospitalibusque ædibus publicis, sed in omni pa-

ANNO
CHRISTI
1579.

rochia secreto constituet, qui omnia inhonestæ, turpisque vitæ pericula, flagitiosas actiones, & corruptam omnem eorum disciplinam, qui ibi degunt, prudenti exploratione diligenter indagent, quæque in offensa esse viderint, de iis vel episcopum ipsum, præfectumve regionarium, vel vicarium foraneum, vel parochum, vel sacerdotem etiam curatorem sæpissime, atque adeo quotidie, si opus erit, certiores facient.

Quæ disciplinæ ratio parochis, & sacerdotibus curationis publicæ tenenda sit.

PAROCHVS, & sacerdotes curationis publicæ cum diligentem in aliis morum speculationem, curam, exercitationemque pietatis adhibuerint; hoc etiam maxime studebunt, vt ipsi pie, sancteque viuendi studio, omnique religionis officio, atque omni documento, & exemplo ceteris omnibus præluceant, ac summa quidem cautione in eo vtantur, vt non modo quidquam non offendant, peccentve, sed ab omni peccati suspitione plane liberi sint.

Omni igitur intima, & externa pietate in illis publicæ curationis locis seruiant Dei gloriæ, cuius religiosus cultus perpetuo ob eorum oculos versari debet.

Studio caritatis, quæ in eorum animis fixa semper inhæreat, agent omnia.

Quo studio ducti, & curæ susceptæ officio commoti, longe ab iis actionibus refugient, quæ offensionem, aut mali suspitionem parient.

Cauebunt, ne eos, qui peste, suspitioneue laborant, ad testamenti factionem, aut ad aliud vltimæ voluntatis genus, ne agnatis quidem illorum flagitantibus, vltimo modo inducant, atque impellant: nisi aliquando vel Christiana caritas, vel propinquorum status, commiseratione dignus, aliter suaserit; tuncque si temporis spatium datur, rem ipsam, vt est, cum episcopo, aut præfecto regionario, aut vicario suo foraneo communicabunt.

A testamenti, codicillorum, donationis, & alterius id generis vltimæ voluntatis conscriptione abstinebunt, nisi vrgens necessitas aliter deposcat, cum alii scilicet æque idonei non sint, neque aliunde acciri possint, qui con-

scribant: tuncque vt auaritiæ, & sordidi quæstus suspicio-
ni occurratur, testes, quoad eius fieri potest, auctoritate,
& vitæ moribus insignes adhibebunt.

ANNO
CHRISTI
1579.

Idem præstabunt, si quando aliorum pecuniam, supel-
lectilemve asseruandi, aut in aliquem vsum erogandi, cu-
ram suscipient.

Speculatio in ministris publicæ curationis adhibenda.

PAROCHVS, & sacerdos, qui in hospitalibus, publicis
ædibus, locisve tuguriorum spiritualem curam gerit, hæc
diligenti speculatione videbit:

Primo, vt eorum locorum præfecti, curatores, ceteri-
que omnes, qui vel operam vel officium, vel famulatum
in illorum hominum curam, subleuationemque confe-
runt, ne quid negligant, prætermittant, deserantve, quod
ad operæ, curæ, officii, ministeriive suscepti partes attinet.

Vt ne quid præterea committant, quod illis fraudi, &
detrimento sit: quodque pia sollicitudine, & sincera cura,
quam nauare debent, indignum existat.

Quare ipse parochus, sacerdosve præcipua capita, mox
infra demonstrata, in primis animaduertet, in quibus scili-
cet frequenteseorum offensiones esse solent:

Vt potissimum illi ipsi, quicumque sint, caritatis studio,
non negligenti opera, non languescenti ministerio, nec ve-
ro immodeste, non petulanter, non proterue, non contu-
maciter exequantur debiti officii partes.

Vt mulieris morbosæ, suspectæve corpus, aut cada-
uer dumtaxat inspiciatur cum necesse maxime est. Et ve-
ro inspectioni necessarii solum ministri interfint, vt po-
te medicus, chirurgus, mulier aliqua, & alius præterea
nemo.

Vt inspiciendis item marium corporibus ministri tan-
tum adhibeantur, qui videlicet necessarii sunt.

Videbit item parochus, sacerdosve, vt præfecti, vespil-
lones, vicinix curatores, quos antianos dicunt, aliique mi-
nistri, nihil omnino pecuniæ, muneris denique extor-
queant, cum vel domicilia clauduntur, vel aperiuntur, vel
alia quauis occasione, modove.

Vt ne pecunia, resque aliqua, aut supellex peste lan-
guentium, vel suspectorum, vel mortuorum diripiatur,
dissipeturve vnquam, & maxime cum vel domo edu-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

cuntur, vel moriuntur, vel in sepulturam traduntur, vel eorum domicilia, aut eorum supellex ad loca purgationis exportatur.

Vt qui ad loca publicæ curationis perducuntur, vehunturve, non vesperi, aut sub noctem, sed bene mane, si fieri potest, perducantur, asportenturve; quo sacerdotibus, qui in iis curationis locis resident, temporis spatium detur audiendi eorum confessiones, & alia, quæ domi non susceperant, spiritualia adiumenta ministrandi, antequam nox aduentet, in qua, vt plerisque accidit, morte eripiant.

Vt ne eodem curru, vehiculove mortui simul, & viui, aut morbo tabescentes vna cum his, qui solum suspecti sunt, asportentur; si modo tamen suspecti non illi quidem sunt, qui sua sponte morbo affectis operam, curam, & studium nauent.

Vt hæc ipsa cautio diligensque distinctio in exportanda, importandave supellectile adhibeatur, vt illa scilicet, quæ peste languescens est, distincto curru, ac separatim vehatur ab ea quæ suspecti hominis est.

Ideoque curandum erit, vt vehicula plura, quæ ad eum distinctionis vsum satis sint, in tempore apparentur.

Vt iis, qui ad loca publicæ curationis domo abducuntur, temporis spatium detur colligendi pecuniam suam, supellectilem disponendi, constituendique ceteras res domesticas; ita tamen, vt ne diuturnior mora fraudi sit, & detrimento valetudini publicæ.

Vt spatium etiam detur colligendi sarcinulas, & aduehendi secum lectum, culcitræ stramentitias, lodices, linreamina, tegetes, storeasve, vestes, & alia id generis vsui necessaria. Sin autem ab initio tempus non habuerunt, detur postea, adhibita custodia, vt moris est, & cautione.

Vt euitandæ contagionis causâ, tuguria morbo languentium, aliquo interiecto sepimento, vere ab illis seiuncta sint, quæ suspecti habitant. Eadem cautio adhibeatur tuguriorum, vbi sunt minus suspecti, vt separentur ab iis, qui grauissime suspecti sunt. Itidem de conualescentibus.

Vt ordine describantur certo libro quicumque ad loca publicæ curationis abducuntur.

Quæ descriptionis ratio vniuscuiusque tugurii, cellæ-

ve numero respondeat, vt singuli a parochio, sacerdote constituto, medico, chirurgo, ceterisque ministris, facile & distincte inueniantur.

Vt ob eam ipsam causam, quoties qui recens ad loca curationis venit, aut inde abit, aut de vno in alterum commigrat, id omne eisdem ministris significetur, & sacerdoti præsertim, vt ministerii sui partes ei præstet.

Vt in vniuscuiusque tugurio, cubiculove, ad lectum sternendum, quoad eius fieri potest, satis paleæ sit, culcitra item stramentitia, & cento, lodixve.

Vt quibus, vel ex morbo laborantibus, vel suspectis, lectus, stramentis laneis, aliaque supellectile apparari, & sterni debet, ii, pro ratione, statuque personarum, illud ipsum commodum consequantur, & ministri item publice ad locum curationis constituti.

Vt iisdem ministris, aliisque recte valentibus victus certa ratione suppeditetur, quæ satis sit.

Vt ægrotis item statim hora subministratur, quibus etiam ratio adhibeatur cibi, qualis sit, & quantus, & quo item modo præbeatur.

Vt medicinæ, medicamentave in tempore certisque præscriptis horis, & ordine apparentur, conficiantur, & præbeantur.

Vt & vestes, & supellex, & tuguria, cubiculave, quæ ex asseribus constructa sunt, vbi peste infecti, suspective manserunt, aut mortui sunt, prout opportunitas tulerit, diligenter purgentur. Illa vero tuguriola ex paleis inflammantur, nec vero vsui sint aliis, qui solum suspecti sunt.

Vt ea ipsa tuguriola, cum opus est, palea recenti, cum intrinsecus optime circumuestiantur, tum extrinsecus recte vndique obtegantur, vt ne quando pluuia influat.

Vt in mortuis efferendis, & sepeliendis nihil contra agatur, fiatve, quam de efferendi, sepeliendive modo, & de loco, vbi sepeliendi sunt, episcopus statuerit.

Vt vero hæc omnia in executionis vsu recte inducantur, parochus, omnisque alius sacerdos, quicumque intra tuguriorum septa curam gerit, præfectus regionalis, & vicarius foraneus, vt diligentissime poterunt, curabunt, crebris cohortationibus, assiduisque admonitionibus, omni caritate plenis, atque adeo, vbi opus est, re-

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO
CHRISTI
1579.

prehensionibus. Et omni præterea paterno officio cum illis aget, ad quos summa curationis spectat, vt ordine, & quam rectissime cuncta gerantur. Quod si ne his quidem officiis, quidquam adiumenti ad rem optime administrandam non afferent; per fugium, vt primum possunt, ad episcopum habebunt, cuius consilio, studio, ope, & auctoritate, etiam apud magistratum, vt opus erit, si quæ perperam aguntur, ad rectam normam redigantur.

Visitationis officium multiplex.

EA omnia, quæ paulo ante, & mox infra demonstrantur, vel ad cautiones, vel ad curas, vel ad pietatis exercitationes, vel ad hominum mores, vel ad sacerdotum in primis vitæ honestatem, & disciplinam pertinent, vt rectam omnem executionem habeant; hoc præfecti regionarii, aut vicarii foranei, alique episcopales visitatores videbunt, curabuntque diligentissime.

Quare loca publicæ curationis frequenter, vel quotidie potius, cum opus erit, visitabunt, cunctaque perspicient, atque explorabunt, tum quæ ad peste languentium, suspectorumve, aut animæ salutem, aut corporis curationem spectant, tum etiam quæ de eo genere omni speciatim, vniuersæque conscripta sunt.

Ac si quid vel deesse, vel in aliqua re peccari, offendive viderint, ad ipsum episcopum referent: qui de omni cautione, cura, piaque exercitatione, & disciplina sollicitus, in omnium executione, vt opus erit, studiosè euigilabit.

Episcopus vero frequens in eo erit, vt vniuersos & fere singulos, peste vel infectos, vel suspectos inuisat, paterna caritate consoletur, episcopali liberalitate, & eleemosyna, quam manu sua præbebit, subleuet, si quos inopia laborantes viderit: documenta opportuna det, atque accommodata ad sancte, & cum Dei voluntate congruenter vitam agendam, mortemque fortiter, Christianoque more in Domino obeundam.

Crebro item familias, quæ domi ob suspicionem se continent, breui sermone alloquetur, & ostendet in primis quæ unicuique agenda sint, quæ rursus fugienda.

Sape præterea in diocesis loca infecta, suspectave, excurret, cunctaque oculis, paterna caritate incensus, lustrabit, vt populo suo afflicto, perculso, & pene prostra-

to, consolationes, remedia, subsidia, & alia episcopalis dilectionis officia adhibeat & præstet.

ANNO
CHRISTI
1579.

Non visitatores solum, sed alios etiam sæpe mittet, qui hæc eadem officia præstent.

Præfectorum, curatorum, & ministrorum publicæ curationis operam, studiumque excitabit.

Si quos negligentes, & delinquentes in officio compererit, cum iis non modo cohortatione, monitione, sed aliquando etiam seueriore obiurgationis acerbitate aget: vt sui quique muneris partes recte, diligenter, & salutari-ter exequantur.

Si vero aliquando monitos obstinate operam dare cognouerit, vt contumaciter, maleque agant; vt isti ab officio suscepto amoueantur, curabit atque efficiet.

Monattorum vitia, quæ in eo genere hominum grauißima inesse solent, increpabit acerrime. Sique hac via non succedet, vt in officio recte agendi se contineant, illam aggredietur, vt magistratus pœnas reposcant flagitiorum quæ admiserint.

Et quoniam per episcopales occupationes omnibus locis præsens adesse non potest, eam etiam rationem aliquando inibit, vt ad populos literas pastorales scribat, quibus illos consoletur, confirmet, & excitet ad optima quæque, prout occasio tulerit.

Cura spiritualis sigillatim unicuique peste affecto, vel suspecto, a sacerdote adhibenda.

VBI primum parochus, aliufve certus sacerdos constitutus, aliquem, curæ suæ commissum, pestilentia morbo laborare certior factus est, eum, vt celerrime potest, paterna caritate inuiset, atque in primis diligentissime pœnitentiæ sacramentum ministrabit, & alia deinceps omnia adiumenta spiritualia ad animæ salutem.

Quamobrem diligenter plane cauebit, vt ne, cum morbi, ex quo aliquis laborat, vis, suspicionem pestilentia præbeat, falsa inanique spe ductus, eum diutius in vita permansurum, id culpæ contrahat, vt absque sacramentis ille discedat. Itaque hoc præsertim nullo modo prætermittet, quin pœnitentiæ sacramentum, mora non interposita, ministret.

Sacram autem eucharistiam, nisi ob vomitû, aliudve im-
pedi-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

pedimentum necesse est, aliquid moræ interponi) quamprimum pro viatico ægrotati, etiam si cibum sumpserit, omnino ministrabit; nisi manifesto apparet, illum a morbo conualescere: pestilentia enim ægrotans in eo statu versatur, vt timendum sit, ne vel ad punctum temporis mortem obeat.

Quare extremæ etiam vnctionis sacramentum, sine cunctatione moraque ei ministrare poterit.

In sacramento pœnitentiæ ministrando videbit, vt facultate, vel episcopali, vel etiam pontificia, qua etiam a criminibus illis, quæ apostolicis literis, die cœnæ Domini editis, continentur, absolui permissum erit, prudentissime atque salutariter vtatur.

Denique ægrotanti omnia illa caritatis ministeria & officia præstabit, quæ in extremo vitæ spiritu, aliis, curæ suæ commissis, præstare alias debet.

At vero præterea dum æger aliquo sensu viget, earum pontificalium literarum auctoritate, indulgentiam ei concedet, episcopique nomine benedictionem impertiet.

Consolationes proponet, quibus illum ad bene sancteque in Domino moriendum excitet.

Vbi illum obiisse audierit, eius animæ auxilium feret orationibus, precibus, & in primis sanctissimo Missæ sacrificio.

Eam ipsam diligentiam, quam peste laboranti adhibendam esse, paulo ante demonstratum est, idem parochus & sacerdos in spirituale adiumentum illius conferet, qui ex morbi solum suspitione laborat.

Sed quod ad sanctissimæ communionis ministrationem pertinet, dum ille in suspitione tantum est, semel ab initio eam, non pro viatico tamen ministrabit, & deinceps aliquoties etiam, atque adeo sæpius, aut rarius, pro pietatis studio, quo ille tenetur, proque curæ occupationibus, quibus ipse parochus vel sacerdos distinetur.

Et vero, quamuis paucis ante diebus sacram ei communionem præbuerit, cum tamen indicium eiusmodi erit, ex quo perspicue manifestum sit, atque adeo certum, pestifera labe illum infectum esse, sanctissimum viaticum, etiam posteaquam cibum ægrotans ceperit, sine mora, pro illius præparatione & statu ministrabit.

Quod sane omne vt diligentissime præstetur, videbit episcopus omni accurata exploratione & ratione, quam a præ-

fectis regionariis & vicariis foraneis adhiberi mandabit. Mox item extremæ vnctionis sacramentum ministrare poterit, vt paulo ante narratum est.

ANNO
CHRISTI
1579.

Cura homini ecclesiastico, peste laboranti, vel suspecto, adhibenda.

CLERICALIS ordinis homo, cum in pestem, eiusve suspicionem inciderit, illius maxime præcipuam singularemque curam parochus, aliusque sacerdos, qui in publicæ curationis loco sacramentis administrandis præfectus erit, suscipiet atque geret, ita confestim, atque adeo in primis ad spiritualia auxilia, remediaque confugiens, vt documento atque exemplo suo pietatem laicorum accendat, quo in genere ei propterea nullo sane loco deerit. Quæ vero ad corporis vsum necessaria sunt, ea qua via & ratione supra demonstratum est, satis abundeque eidem subministrantur. Itaque idem parochus cum opus est, id præcipue studebit, vt cum ipse ad illius vsum eleemosynæ aliquid conferat, tum caritatis subsidia ab hominibus tam ecclesiasticis, quam laicis conquirit studiosè, ac præterea, si necessitas vrget, ab episcopo item.

De hominis ecclesiastici pestilentia aut suspitione parochus vrbis præfectum regionarium, eumve, cui tale munus episcopus commiserit; diocesanus parochus vicarium foraneum, vt celerrime potest, & quam diligentissime certiore faciet; at vero episcopum vterque, vt & hic & eorum vnusquisque illa præterea opera, atque officia præstare, aliaque studia ad illius auxilium conferre possit, quæ illa temporum ratio suadet atque deposcit.

Parochus sacerdosve, qui spirituales curam intra loci publicæ curationis septa administrat, si morbo inficitur, aut aliquam eius suspensionem præbet; ei socius, si quem in cura parochiali habet, omnia sacerdotalia ministeria & officia præstabit, ordine, qui mox supra expositus est de cura spirituali vnique adhibenda. Si vero plures sacerdotes eorum septorum curatores sunt, qui susceptæ curæ munere prior est, ea præstabit, nisi inter illos aliter conuenerit. Vbi autem socius nemo est, aut alius, in partem illius curæ euocatus, iis plane officiis curandum erit vt parochus, qui proximus est, satisfaciat.

Verumtamen ex peste laboranti parocho, nec curæ so-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

cium habenti, sacramenta, præsertim sanctissimam eu-
 charistiam & extremam vnctionem, si ille in diœcesi est,
 ab eius præposito, aliove, qui plebis totius curæ præest, si
 in ciuitate, ab archipresbytero cathedralis ecclesiæ, vel
 etiam ab ipso episcopo, aliove sacerdote, quem sibi ad-
 iutorem eo tempore episcopus asciuerit, vbi nullum in
 mora periculum subsit, ministrari, cum proprium valde
 est, & cum caritatis fraternæ officio maxime coniunctum,
 tum etiam ad parochi languescens consolationem longe
 accommodatissimum. Quod vt in morem vsunque in-
 ducatur, & plane præstetur, hoc episcopus suo in primis
 exemplo studebit.

Ecclesiasticus homo, morbo affectus, aut suspectus, vt
 ad loca publicæ curationis perducatur asporteturve, hoc
 maxime studeat is, cui episcopus id curæ dederit, si modo
 curæ quam gerit, aut officii, cui præest, ratio, vel ætas
 eius ingrauescens, vel alia eius generis causâ aliter non
 postulet: nam iis locis longe melius, quam domi suæ, sub-
 ministrabuntur quæcumque tum ad animæ salutem, tum
 ad corporis curationem necessaria sunt.

Atqui illius perducendi, asportandive ea ratio adhi-
 beatur, quæ eius statui, & ordinis ecclesiastici dignitati
 conueniens est.

Vt ne simul cum aliis, vt vulgo fit, & tamquam vnus de
 populo, sed solus, & vt is, cui præ ordinis dignitate honor
 deferendus est, perducatur.

Vt ne vehiculo, curruve communi asportetur.

Tugurium habeat, quamuis intra aliorum sepra collo-
 catum quo commodius & medici & medicamentorum co-
 piam, aliorumq; ministrorum operam habeat, vt a reliquis
 tamen opere distinctum & longius aliquando separatum.

Diligenter instructum sit storeis, tegetibusve, stramen-
 tis, lecto, culcitrīs stramentitiis, culcitrīs laneis, ceruicali-
 bus, linteaminibus, & omni alia necessaria supellectile.

Is prope habeat famulum, aliumve pium hominem,
 qui operam ei nauet in rebus corporis vsui necessariis.

Ex ministris, qui extra sepra famulatum operamve præ-
 bent, vnum aliquem habeat, qui præcipue ei victum,
 medicamenta, & alias res necessarias opportune extrinse-
 cus apparet.

Eius cura saltem alicui medico & chirurgo, aliive curatori, aut ministro commendetur diligenter ac sigillatim.

Sæpius & ab episcopo ipso & a parcho & a prefecto, seu vicario foraneo, & aliis episcopi etiã nomine visitetur.

Si aliquando acciderit, episcopum pestis nomine suspectum fieri, domi se continebit, quamdiu expedire censuerit. Dum autem se domi continet, si pro suæ speculationis munere, tempore tam necessario, sibi aliquid oculis perlustrandum sit, vt opportunius prospiciat & consulat, in vrbe, diocese, foras prodibit, vt opus erit.

De familia autem sua si quis in pestis suspicionem inciderit, eum seruare iubebit quæ de parcho, parochique familia demonstrata sunt.

Sin autem pestilentia afficietur, de eius periculo per capitulum, vel duos priores de capitulo, certior statim fiet episcopus, qui propius abest, & metropolitanus item; cuius erit, fratrem episcopum, ita laborantem, omni sollicitudine & caritatis officio consolari, eique salutaria adiumenta, vt accuratissime poterit, adhibere.

At ne episcopus, si forte in pestilentiam inciderit, vlla ope spiritali in primis destituatur, id sibi subsidii comparabit, antequam pestis in diocesin irrumpat, vt certos sibi sacerdotes, caritatis zelo flagrantes, spiritalisque vitæ vsu peritos, præsertim ex capitulo, conquirat & paret, qui laboranti ex peste episcopo constanter ministrent quæ ad animæ salutem pertinent.

Is vero, dum æger est, se etiam piis, cælestibusque meditationibus consolabitur, tum spiritalium sacerdotum assistentium colloquiis, atque etiam, si per morbi vim licet, lectione aliqua de sanctis, vtpote Cypriano martyre, Bernardino Senensi, & beato Rocho, & aliis, quorum diuinæ virtutes in pestilentia eluxerunt.

Neque, dum morbo laborat, ex ædibus episcopalibus se alio conferet, sed in iis persistet; vt si forte obeat, clero & canonicis, præsertim ecclesiæ cathedralis, id quod sanctissimi episcopi religiose fecerunt, tum reliquis, etiam extremum fere spiritum agens, salutaria monita tradat, atque in statione sua episcopali, quemadmodum episcopum decet, ex hac vita migret ad Dominum.

Erit autem capituli cathedralis ecclesiæ præ omnibus,

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO CHRISTI 1579.
dum ille in pestis ægritudine est, supplicationi instare; ac præterea vicarii generalis, orationem sine intermissione in vrbe, diocæsi que indicere & habere, vt pro eo, communi omnium parente, precatio assidua, religiosaque ab vniuerso clero, populoque habeatur ad Deum.

Cura adhibenda vbi quis conualescit a peste, aut ab eius suspitione liberatur.

IN eam etiam curam totus incumbet parochus, vt omnes & singuli, qui a morbo conualescunt, aut a pestis periculo, suspitione liberi euadunt, tunc maxime fixa animi deliberatione propositoque vere nouæ vitæ suscepto, & diligentissime, religioseque discussa conscientia, peccata omnia, quæcumque in antea acta vita admiserint, probato confessario sacerdoti confiteantur; si quando pestis initio id minus præstiterint.

Vt sanctissimorum sacramentorum frequentem vsum adhibeant.

Vt precatationis, & orationis assiduæ, & frequentis, præsertim matutinæ, & vespertinæ item, vsum & consuetudinem suscipiant, aut susceptam retineant perpetuo.

Vt alia Christianæ religionis officia, quibus vitæ spiritualis studium exardescit, amplectantur & colant diligenti exercitatione.

Vt ab omni male agendi consuetudine, ab omnique peccandi occasione sese abducant; hominum, qui vitiorum, flagitiorumque impuritate inquinati sunt, commercium, & familiaritatem refugiant; & peccatorum, in quibus antea prauo quodam vsum versati sunt, seminaria præcidere studeant.

Alia præterea grati animi officia illis commonstrabit, quæ infra, cum de peste extincta agitur, vberius explicata sunt.

Quoniam autem sæpe fit, vt in iis puellæ, & virgines, & mulieres florenti ætate, parentum, aut aliorum, qui proxime propinqui sunt, morte ab omni ope destitutæ sint, ac proinde periculum sit, ne ad impudicitiam turpiter prolabantur; ideo parochus, si quas in parochiali vicinia habet, aut etiam ex parochia sua in communis curationis hospitali, aliove loco collocatas, illas singulas matronæ honestæ, illis propinquitate, aut vicinia coniunctæ, aliive feminæ

lectissimæ, quo maximo potest caritatis studio commendet, vt eas, si necesse est, elemosynæ etiam largitione subleuet; in omnibusque rebus cum earum curam illa suscipiat; tum maxime, id quod caput est, in timore Dei, sanctæque vitæ ratione easdem instituat, ac præsertim ab omni labe puras atque integras conferuet.

Atque in omni quidem huius custodiæ, officiiue genere ille ipse parochus curam præcipuam maxime sustinebit. Ideoque vbi primum vel conualuerint, vel a suspitione libera erunt, illius cura & studio in monasterio, locove pio collocabuntur, aut matronæ honestæ famularui addicentur; aut alia honesta conditione earum necessitatibus, ac simul pudori prospicietur. Et quo rectius, & cautius id omne agatur, ad episcopum etiam, si opus erit, confugiet.

Puerorum, & adolescentum, qui mortuis parentibus & propinquis in eodem statu versantur, & infantum etiam lactentium, & aliorum præterea, qui ab omni re inopes, aliorum auxilio destituuntur, eandem ipsam curam, & sollicitudinem paternam suscipiet ac sustinebit.

Cura mortuorum.

HÆC pro mortuis pestilenti tempore præstanda episcopus curabit, eoque vigilantius, quo grauior culpa multorum in eo caritatis officio aliquando existit.

Si quis igitur peste affectus, eove nomine suspectus mortem obierit, eius corpus ne citius duodecim horis, nec vero tardius quatuor & viginti horis, vel eo circiter temporis spatio, sepeliatur, postquam obiit.

Noctu ne efferatur, nisi episcopi concessu scripto aliter aliquando iustis causis permissum sit.

Curru item ne vehatur, nisi præ mortuorum multitudine, aliave causa secus fiat necesse est.

Ne humeris vnius tantum, tamquam onus gestetur, succolleturve; nec vero nudum, nulloque operimento tectum, etiamsi curru feratur, nec alio modo indecenter, atque inhumane.

Porro a duobus efferatur decore binis longuriis, aut hastilibus solidis, beneque firmis, quibus feretrum sustineatur, aut scala decenti, aliove eius generis opere.

Sit autem inclusum in capsâ, vel linteamine recte involutum; tum pallio præterea ad hunc usum constituto,

ANNO
CHRISTI
1579.

corpora operiantur, etiam quando vehiculo efferuntur.

Ad efferendum vespillones, qui monatti vulgo dicuntur, adhibebuntur: qui si minus publico stipendio conducti sunt, curandum erit, vt corporis & efferendi, & sepeliendi curam suscipiant & gerant, qui in ea ipsa domo, familiarum sunt, in qua erat qui pestis morbo obiit: aut illi, qui vel cognatione, vel amore, & caritate coniunctiores, cum eius, pestilentiae contagio laborantis, curam praecipuam habuerint, & ab illius latere non discesserint, mortui etiam funus, & sepulturam libentius, atque minori periculo curabunt ac praestabunt, cum officio caritatis adducti, tum etiam quia nihilo minus aliquo temporis spatio ex lege magistratus, qui sanitati praest, seclusi ab aliorum consuetudine sint oportet.

Funeris statis precibus, & psalmodum, aliarumque orationum officio, vt ecclesiae ritus est, prosequendi, celebrandive munus, ad sacerdotes, locis illis peste laborantium constitutos, pertinebit, si qui sunt: alioquin id officium praestabit vna cum clerico proprius mortui parochus.

At vniciuique tamen parochus, animarumve curatori liberum integrumque erit, suis impensis certum alium sacerdotem vna cum clerico constituere: qui parochialibus suis, pestilentia mortuis, officium funerale praestet; cum scilicet non in parochiali ecclesia, sed in coemeteriis sepelientur, quae praecipue ad sepulturam constituta sunt pestis morbo morientium.

Si mortuus aliquid in bonis reliquit, heredes omnem & ceram, & funeris totius impensam facere cogantur pro illius, qui obiit, dignitate, proque cleri, qui ad funus adhibetur, ratione, ac pro sepulturae, quam sibi in aliqua certa sede delegit, modo.

Sin autem vel in aedibus hospitalibus, vel in iis locis tuguriorum, mortem obiit, in earum aedium, locorumve coemeterio humabitur; cuius funeris, sepulturaeve officium sacerdotes & clerici obibunt, qui ibi curam gerunt, vbi si complures non sunt, is vnus tantum, qui est, ad funus satis erit. Ceram porro sumptus ab hospitalibus, eorumve locorum curatoribus fiet: isque a bonis mortui, si quae in illis vel hospitalibus domibus, vel tuguriolis relictae sunt, refarcietur.

Vbi nulla alia ratio sumptus sit pro funere defuncti, ce-
ram in funeris sumptum conferre, & sepulturam in cœme-
terio curare, parochi sit: vt ceteris parochialibus suis, ab
omni re inopibus, qui obeunt, itidem præstare debent.

Et campanarum sono, & cruce prælata, & luminibus
accensis, & ceteris ceremoniis, statoque omni ritu eccle-
siastico, & parochi aliove sacerdote, & clerico saltem vno
funus ducatur; etiamsi, episcopi concessu noctu fiat, &
curru item non vnus solum, sed plures, peste extincti, ef-
ferantur. Quo in funere idem parochus aliove sacerdos, &
clericus, superpelliceo induti, cum pro ædium, alteriusve
loci foribus, vnde efferuntur, tum in via, tum loco de-
mum vbi sepeliuntur, psalmorum, precumque officium,
vt moris est, pro mortuis præstent.

E domicilio autem, locove, vbi quis peste mortuus est,
non antea efferetur sepulturæ causâ, quam parochus, alii-
ve illius curæ sacerdotes, de obitu certiores in eo tempore
per vespillones, aliove ministros fiant; atque certa sepul-
turæ hora constituta parochus, aut constitutus ille sacerdos
aduenerit, præsensve aderit: qui vt in tempore adsit, cu-
ret omnino. E loco, vnde effertur, parochus, aliove cle-
ricalis ordinis homines, qui funus obibunt, non ante ad
ecclesiam, cœmeteriumve discedent, quam mortui cor-
pus vespillones feretro, aut curru, aliove modo efferen-
dum sumperint, vt illi, quod ritus ecclesiæ sanctæ postu-
lat, statis precibus funus rite ducant. Funeris, sepulturæ-
ve causâ ne parochus, aliove sacerdos, neque clericus
item, plus eleemosynæ, ne sponte quidem oblata, vlllo
quouis nomine prætextuve capiat, quam vel dari ob fu-
nus alio tempore solet, vel ab episcopo præscriptum est,
aut concessum. Nec vero emolumentum cuiusquam societa-
tem cum vespillonibus, aliove funerum curatoribus, ce-
terisque id generis eo nomine ineat: cui rei, alioque auari-
tiæ sordibus atque suspicionibus vt occurratur, quidquid
fructus eleemosynæve in singulos menses ab exequiis, quæ
peste mortuorum nomine fient, acceperit; in vrbe præfe-
cto regionario, aut, si in diœcesi est, vicario foraneo singu-
lis item mensibus scripto significet.

Peste mortui corpus ne extra loci sacri fines sepeliatur,
ne eo quidem nomine, quod aliquo post tempore ad lo-
cum

ANNO
 CHRISTI
 1579.

cum consecratum transferatur : sed in parochialis eccle-
 sia, intra cuius fines obiit, cœmeterio humetur : aut vbi
 illud non est, in ea ipsa ecclesia, vel communi sepulturæ
 loco, vel, si consensus ius habentium accesserit, priuato.
 Si vero præ cœmeterii, ecclesiæve parochialis angustia,
 aut præ mortuorum multitudine, aliud ab episcopo cœ-
 meterium vel in vicinia parochiali, vel in hospitalibus, vel
 in tuguriorum loco consecratum est, in eo ipse sepeliatur
 licet. In sepeliendi officio ea cautio adhibeatur, vt in cœ-
 meteriis, præsertim quæ in vrbe, opido, aut vico sunt,
 altius fossæ effodiantur, vbi in sepulturam corpora tra-
 dantur, ne inde fœtor contagiosus exhalet. Earum igitur
 altitudo tanta erit, vt supra cadauer terra extet alte con-
 gesta tres, quatuorve cubitos. Vbi vero sæpius sepulcrum
 aperiendum est, eo altius erit; & quoties sepelietur, to-
 ties terra, aut calx, aut arena coniiciatur, qua corpus be-
 ne obtegatur. Hæc atque adeo alia potior ratio adhibebi-
 tur ad corporum fœtoris vim continendam.

Clericalis ordinis homo si forte decedit, eius funus ab
 aliquo cleri numero celebretur, & corpus intus in ecclesia
 sepeliatur; si secus fieri non cogit loci longinquitas, ad
 quem effertur.

In altaribus priuilegiatis saltem pro ecclesiastici ordinis
 hominibus tot Missæ pro defunctis celebrabuntur, quot
 ex illis peste mortui sunt, ita vt singulæ Missæ singulis mor-
 tuis applicentur.

Si episcopum mori contigerit, eius funus, & exequiæ
 curabuntur, & celebrabuntur ad Concilii primi, & quarti
 prouincialis præscriptum. Pro qua defuncti anima fiet, vt
 eodem Concilio quarto cautum est. Nec vero quidquam
 obstabit, quo minus ei defuncto omnia debita pietatis offi-
 cia præstentur; hocque ardentiori caritate, quod pater-
 nam illius, accensamque dilectionem periculoso illo tem-
 pore gregi sibi commisso præstitit: pro quo non modo fa-
 cultates, sed vitam constantissime in Domino profudit.

Et quoniam illud in pestilentia quam sæpissime acci-
 dit, vt parentes simul, & liberi, eodem fere tempore ob-
 eant, neque heredem, successoremve vllum relinquunt;
 aut, si quos relinquunt, illi quidem sint cognationis gra-
 du non arctius coniuncti, aut aliquando, si liberi supersti-

tes sunt, ii vel minores natu, vel sæpe eodem morbo affecti, vel suspecti, ob eamque causam a ceteris seclusi sint: quo fit, vt nemo fere sit, qui Missæ sacrificiis, & statis diuinarum precum officiis, aliisque pietatis operibus eorum animas adiuuare curet. Quamobrem præfectus regionarius, & vicarius foraneus in sua quisque regione, vbi peste laboratur, pro mortuis Missæ solenne sacrificium, præter aliam Missam conuentualem, singulis hebdomadis, quoad pestilentia cessauerit, feria secunda a clero vniuscuiusque collegiata celebrari iubeat; si modo per diei festi celebritatem, quæ in illam feriam incidit, id præstari licet.

Hoc idem sacerdotes singuli Missæ sacrificium facient.

In ea ipsa feria, quæ primum in singulos menses incidit, in vnaquaque vrbs regione, & in singulis diocesis partibus, quibus vicarius foraneus præest, ab omnibus eiusdem regionis, & partium illarum diocesanarum parochis solenne pro mortuis officium, solenneque etiam Missæ sacrificium peragatur: quod si in ea feria per officii ritum peragi non potest, in alia proxime sequenti præstetur.

Huic autem rei præstandæ modum episcopus pro diocesis suæ ratione præscribet. Singulis præterea diebus, præterquam cum pro officii ratione, aut ob aliam causam non potest, sacerdos vnusquisque in Missæ sacrificio orationem, collectamve pro mortuis religiose dicat.

Moniales etiam certo hebdomadæ die, ab episcopo præscripto, officium mortuorum recitent.

Singulis quoque diebus dominicis vnusquisque parochus, animarumve curator populum intra Missarum solennia admonebit, vt non modo tunc, cum in Missæ sacrificio præsens adest, pro mortuis simul precetur, sed postridie illius diei, quo pro illis fiet, in ecclesiam ad diuina officia, solenneque Missæ sacrificium frequens conueniat. Qui vero impeditus adesse non potest, saltem vel domi, vel in officina, tabernave, vel vbiicumque erit, pro eis paululum oret, religiosis precibus adhibitis, prout est pietatis suæ diligens studium.

Singulis denique dominicis diebus prima hora noctis certum campanarum signum de more solenne detur, quo & oratio, quæ tunc a fidelibus pro mortuis facienda est, & diuinorum officiorum celebritas, quæ postero die

ANNO
CHRISTI
1579.

eorum causa agetur; omnibus vniuerse significetur.

Hæc autem omnis defunctorum animabus pie suffragandi ratio, episcopo curante, ita inibitur, statueturque in tota diœcesi, vel in eius parte, vt pestis sese diffuderit, vel episcopus idem censuerit.

Hoc ipsum omne vt in suis ecclesiis a regularibus præstetur, omni cohortationis officio ille curabit. Quin etiam literis cum metropolitano, & aliis prouinciæ episcopis aget, vt par pietatis studium in sua quisque ecclesia iis defunctis præstent.

Peste restincta quæ præstanda.

DEI munere, beneficioque cum primum pestilentia vis paulatim languescere incipit, in eo potissimum episcopi cura versabitur, vt omni officii genere is populum excitet atque inflammet, non modo ad orationem, obsecrationem, & gratiarum actionem, sicut Apostolus monet, sed ad præcipua quædam religionis Christianæ studia, atque adeo opera, quibus diuinum illud beneficium ac singulare pia grataque memoria prosequatur perpetuo.

Primo vt omnes & singulos ad gratiarum actionem instruat ac paret, illud curabit, efficietque vt peccata sancte confessi, certo religioso die sacram communionem frequentissimi sumant.

Deinde statam illam orationem quadraginta horarum indicet, & celebrabit religiosissime: ad quam cum populus, per vicinias parochiales distinctus, certis præfinitis horis conueniet, in omni illa horaria statione, concionantis vel breuissimo sermone incitetur, atque accendatur ad ea officia, quæ sanctissima ob accepti beneficii memoriam præstare quisque debet.

Postea vero supplicationes triduanas indicet: quas solenni apparatu, & omni religiosorum ordine, & frequentissimo vniuersi populi concursu, & præterea tertio scilicet eorum die, sacra omni pompa sanctarum reliquiarum rite, religiose, recte, atque ordine celebrari studebit.

Atque vt rectissimam quidem viam emendationis, sanctiorisque vitæ populus vniuersus suscipiat ac teneat, curabit in primis, vt vicinia parochialis omnis, & vnaquæque familia, si minus id pestis tempore fecit, nunc tandem Dei offensiones, morum corruptelas, prauos vsus, quibus

antea sese vllotempore implicuerat, perpetua deliberatione perpetuaque omni detestatione pellat, abhorreat, planeque abiiciat.

ANNO
CHRISTI
1579.

Certas vero Christianæ institutionis regulas vnicuique hominum generi, ordini, & conditioni accommodatas, episcopus commonstrabit.

Curabit item hoc diligenter, vt si quæ vota vel publice, vel priuatim nuncupata sunt, quamprimum & pie, & religiose, riteque persoluantur ad præscriptum huius Concilii.

Vt legata, aliove nomine relicta, aut donata, quæcumque in pestilentia pii vsus causa sunt, recte, seduloque præstentur.

Vt quæ vitia, & quas morum corruptelas, dum pestis vis, atque impetus irruebat, publice, palamque populus detestabatur, hoc maxime professus, se illa, tamquam peccatorum seminaria, vnde pestilentia extitit, abiecturum: ea plane in perpetuum profliget, eorum malorum fibras, & radices præcidat.

Vt in primis quæ Christianæ pietatis officia, ac quæ studia pestifero morbo languerunt, diligentius excitentur.

Quamobrem visitationis munus quamprimum aggredietur diligentissime: in quo munere hoc potissimum studebit, atque exequetur:

Vt ecclesiæ, præsertim parochiales, si quæ ob pestem damni, detrimentive aliquid fecerunt, resarciantur, & necessaria supellectile apparatus instruantur.

Vt loca instaurentur, caritatisque opera, & subsidia, si quæ vel neglecta, vel prætermissa, vel intermissa sunt, omnino restituantur, atque excitentur religiosius.

Vt academiæ, scholæ, collegiave pie instituta renouentur flagrantiori studio.

Vt diuinorum officiorum cultus omni parte florescat.

Vt sacræ conciones, & frequentiores sint, & omni sanctissimæ disciplinæ officio instructiores: itidemque sacræ lectiones.

Quamobrem lectissimos concionatores, vndique conducere studebit ad suæ diocesis loca.

Vt in primis doctrinæ Christianæ scholæ studiosius, frequentiorique multitudine exercentur.

ANNO
 CHRISTI
 1579.

Vt piorum hominum scholæ frequentissimæ sint, ar-
 dentiusque versentur in omni pie agendi cursu & progres-
 sione.

Vt aliæ confraternitates erigantur, aliæque item pie in-
 stituta opera, exercitationesque excitentur.

Vt causæ piæ diligentissime explicentur, & si quæ in fo-
 ro sunt, ad exitum perducantur.

Vt omnes denique & singuli officia, studiaque sanctæ
 Christianæ disciplinæ diligentius amplectantur & colant.

Frequentissimi ad indulgentiarum & stationum cele-
 britatem concurrant.

Ecclesias crebrius, religiosiusque frequentent.

Dierum festorum celebritatem ab omni seruili, mun-
 danoque opere abstinentes, sancte venerentur & sanctifi-
 cent officiis, atque actionibus, cælesti præmio dignis.

Vt patresfamilias omnibus & singulis, quos in familia,
 famulatuque habent, sancte viuendi leges accuratius tra-
 dant ad præscriptum regularum, quas ipse episcopus eo
 nomine ediderit.

Quanto autem quisque generis splendore, dignitate,
 opibus præstat; tanto ardentiori studio omnis pietatis insti-
 tuta, progressiones, atque officia tueatur.

Vt mercatores, artifices, institores & ceteri cuiuscum-
 que opificii homines, ministrive, peste restincta, non tam
 in excitandis industriæ, artisque suæ studiis, resumendisque
 ipsis artificiis diligentes sint, quam solliciti admodum & stu-
 diosi non modo in suscipiendis sancte agendi institutis, sed
 in reiiciendo omni vitio, quod in artis suæ vsu, atque exer-
 citatione aliquando subesse solet: ita vt quæstui salutem
 animæ in negotiationibus, actionibus & artificiis plane an-
 teponant.

Monebit præterea crebris sermonibus, in mercatura,
 quam faciunt, in omnique commercio nihil fraudis, nihil
 doli, nihil quæstus nefarii, nihil falsi, periurii committen-
 dum concipiendumve esse: ab officinis & tabernis omnem
 viuendi intemperantiam & turpiter dictorum obscœnita-
 tem profligandam esse: a iudiciali foro omnem auaritiam,
 rapinas, ambitionem, iniquitates, & pupillorum, vidua-
 rum, egentiumque hominum vexationes exterminari o-
 portere: a priuatorum ædibus intemperantis profusæque

vitæ consuetudinem, ludos aleatorios, immoderatos sumptus, seruorum greges, conuiuiorum exquisitos apparatus, ingentem vestium pompam, & omnia denique quasi peccatorum seminaria conuellenda: a ciuitate capitales inimicitias, odia, simultates, factiones, improborum hominum cœtus, ludos publicos & spectacula omnia profana abiicienda.

ANNO
CHRISTI
1579.

Hæc enim cum eiusmodi sint, ob quæ Deus iratus pestifero morbo populum contuderit ac debilitarit, postquam eius singulari misericordia donoque publica valetudo recuperata est; sunt omni cura studioque euitanda, ne accepto beneficio fideles abutantur ad Dei iram grauius concitandam.

Hanc vero visitationem, quæ omnibus officiis cumulata esse debet, episcopus quo studiosius præstet atque adeo perfectius, alios etiam visitatores adhibebit; qui omnes commonstratæ visitationis partes adiuuent atque exequantur.

In qua visitatione illud etiam curæ erit, vt libri de matrimoniis & baptismis in pestilentia ministratis, proprio parcho confestim tradantur: qui in codicem parochialem, quæcumque de eo ministrationis genere notata sunt, referantur ad præscriptum.

Vt item infantibus, in pestilentia natis, quibus ob periculum statæ solennes baptismi ceremoniæ adhibitæ non sunt, quamprimum illis de more rituque adhibeantur.

Et quoniam sæpe fit, vt peste depulsa fames populum adoriatur; ideo eam etiam cogitationem & curam episcopus suscipiet, vt re cum magistratibus, decurionibusve deliberata, populo in rei frumentariæ caritate, quæ existere possit, aliqua ratione succurratur: ne fame conficiantur qui pestilentia extincti non sunt.

Viduarum præterea, pupillorum & pupillarum eam curam suscipiet, quæ supra commonstrata est.

Sacerdotum & religiosorum hominum, qui pestis tempore bene pieque se gesserunt, ac pericula non reformidarunt, vt spiritali adiumento ægrotantibus subuenirent, patrocinium, curamque habebit.

Idem laicis, & mulieribus præsertim, quæ infectis morbo operam nauarunt, ipse præstabit.

ANNO
CHRISTI
1579.

Pro iis vero, qui pestilentia confecti obierunt, per annum post recuperatam publicam valetudinem omnis diligentia, qua supra praescripta est, seruabitur in eorum animabus suffragandis.

Porro episcopus cum metropolitano, is vero cum prouinciae episcopis aget, vt supplicationibus processionum - que solennitate & omni pietatis sanctae officio, vbique in prouincia de recuperata valetudine Deo gratiae habeantur.

Rursus episcopi prouinciae coepiscoporum, cuius diocesis, vrbsve Dei beneficio a peste liberata est, paterna caritate inuisent; eidemque cum priuatim pio colloquio, tum publice populo sanctissima concione gratulabuntur.

Vt porro singularis beneficii, quod pestis morbo depulso a Dei misericordia populus accepit, perpetuo memor sit, id episcopus omni in primis ratione curabit; ne ob ingrati animi crimen, quod graue est, grauissimasque Dei offensiones parit, grauiora deinceps mala, perniciosiusque exitium sentiat: ac propterea grauitate exemplorum quae ex sacris vtriusque testamenti literis sumuntur, saepissime declarabit, quam valde oderit Deus ingrati animi crimen.

Itaque id vnum studebit, vt populus beneficium agnoscat, & quale sit & quantum, quamque omni munere & dono, non corporali solum, sed spiritali plenum & cumulatum; ita vt plane ille intelligat, se peste liberatum, non modo pristina commoda publicae valetudinis recuperasse, sed etiam spirituales utilitates, spiritaliaque emolumenta, quibus aliquando in pestilentia caruerat magno cum periculo salutis.

Crebro illum excitabit ad sanctarum exercitationum, quibus in pestilentia difficulter utebatur, religiosum studium, ad frequentem sacramentorum usum, ad stationes obeundas, ad conciones & lectiones sacras audiendas, ad dies festos in ecclesiis, piis orationibus, sanctisque meditationibus, consumendos. Ad quae officia ardentius eum incendet, propositis incommodis, difficultatibusque, quibus non sine quadam animi acerbitate & cruciatu tunc impliciti erant; cum praesertim vel in ipsa media morte non haberent aliquando vnde spiritalibus adiumentis & consolationibus sustentarentur.

Id studebit, vt pestis extinctæ beneficium plane agnoscat non ab hominum prudentia, consilio, medicamentorum procuratione existere, sed a Deo in primis, qui mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.

Itaque insigni illius misericordia factum esse populus sciat, vt, sedatis pestilentia tempestatibus, tranquillitate vitæ perfruatur.

Alioqui verendum esset, ne grauius plecteretur, vt olim populus Hebræus, qui ab Ægypti seruitute Dei ope mirabiliter liberatus, diuinum beneficium grati animi pietate cum non agnouisset, pœnis deinde acerbissimis affectus est.

Cum igitur parochi, tum concionatores ob eam causam sæpiissime eum monebunt, & locis, quos ex sacrarum literarum fontibus haurient, vberrime tractatis, ostendent, in rebus prosperis, & ad voluntatem fluentibus, arrogantiam & superbiam fugiendam esse; sed Deo in primis omnium bonorum parenti & auctori, quidquid prospere & optime successit, tribuendum esse. *Ne dixeris in corde tuo; Fortitudo mea & robur manus meæ hæc mihi omnia præstiterunt, sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse vires tibi præbuerit*, inquit ipse Deus.

Id quo grauius in fidelium mentibus inferant, flagitia & peccata aliquando exagitabunt, quæ populus admiserit, rursusque Dei beneficia præclare commemorabunt; ita vt is non auditione solum percipiat, sed intimo animi sensu cognoscat, se non meritis suis, sed singulari Dei benignitate a pestilentia liberatum esse. Cum illis, qui, pestifera ærumna correpti, vitam, moresque emendarunt, quique a Domino castigati, inquit Propheta, eruditi sunt ad diuinas iustificationes, ita agent, vt cum emendationem, tum liberationis a peste munus a Deo potissimum agnoscant; ac de vtroque beneficio perpetuas ei gratias agant; & cum mortifero morbo iam affecti, eoque diuinitus liberati, omnis male antea vitæ pœnitentes, viam sancte agendi ingressi sint, in ea longius progrediantur perpetuo, neque eorum pœnitentia ficta sit & simulata, vel breuis, quæ solum metu periculi nixa fuerit, quemadmodum de Antiochi & Esau falsa pœnitentia literis diuinis proditum est.

Eorum autem mentis cæcitatem grauiissime increpabunt,

ANNO
CHRISTI
1579

bunt, qui carnis sensu ducti & mundi illecebris delin-
ti, quoniam opibus affluunt, cum omnia sibi licere pu-
tent, non modo certissimo pestilentia periculo, sed neque
recuperata valetudinis beneficio meliores facti sunt: *At Jerem. 5.*
triuisti eos & renuerunt accipere disciplinam, indurauerunt fa-
ciem suam super petram, & noluerunt reuerti: de istis ita nar-
rat propheta Ieremias.

Illos denique, qui peste restincta, obstinato, obfirma-
toque animo sunt ad peccandum, vehementius deterre-
bit, ut scilicet, quamuis peste liberati sint, grauiora sibi per-
timefenda proponant, cum causa etiam adhuc subsit, vn-
de sempiternam plagam accipiant. Recuperatio enim va-
letudinis magnam suspicionem & metum perito medico
affert, qui rursus multa signa videt, ex quibus animaduer-
tit, causam sublatam non esse morbi, ex quo aeger pericu-
lose laborauerat.

Illos monebit etiam si vna cum bonis piorumque ope-
rum studiosis viris, valetudinis publica fruuntur benefi-
cio, fore tamen aliquando, ut diuino iudicio ab illis segre-
gati, sempiternae salutis fructu careant.

Id ipsi praeterea quo secundioribus rebus in hac vita
vtuntur, eo magis illis timendum esse ostendant; certo-
que persuadeant nullum denique malum, nullumve fla-
gitium concipi, admittive, de quo Deus poenam iustissi-
mam non reposcat.

Ac proinde etiam illis metuendum sit, ne sempiternis
illis caelestis hereditatis bonis priuentur, qui caducis & flu-
xis huius vitae rebus & muneribus, donisque temporaneis
aucti sunt.

Ne item cum eleemosynas, orationes, ieiunia, aliaque
pia opera Deus respexerit; eo liberationis beneficio solum
illa officia compenset, tamquam caelesti praemio indigna,
quod e caritatis fonte non emanarint.

Et quod grauius multo est, illud extimescendum de-
monstrent, ut ne scilicet, cum isti desperata vitae emenda-
tione sint, Deus propterea, peste depulsa, dimiserit eos se-
cundum desideria cordis eorum, illosque libere & impu-
ne peccare permiserit, ut postea acerbissimis cruciatibus
ac sempiternis torqueantur, quippe cum maxime tunc
iratus ille sit, cum minime irascitur. Sic enim populo

Concil. Tom. 36.

H h h h

Ezech. 16.

Hebræo iratior fuit, cum iratus non erat amplius: *Et requiescet, inquit, indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius, eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & prouocasti me in omnibus his.*

ANNO
CHRISTI
1579.

Docebunt, nisi ex Dei munere fructum fideles ferant, inde hoc aliquando fore, vt non solum illud amittant, sed eo grauioribus pœnis afficiantur, quod se diuino beneficio indignos præbuerint, diuinaque benignitate abusi sint ad offensiones ipsius Dei, a quo tale munus donumque acceperunt.

Recuperatæ valetudinis beneficium tributum, ob eamque causam vitæ spatium datum esse suadebunt, vt illud in pœnitentiæ operibus, & in sanctioris disciplinæ rationibus conficiatur.

Accendent populum ad omnia pietatis officia, quæ memoris gratique animi sint.

Vt scilicet intimis sensibus, menteque humili & religiosa cum id beneficium a Deo solo extitisse agnoscat, cor omne ad Deum conferat. *Præbe mihi, ille inquit, cor tuum.*

Vt omni oratione, prece, supplicatione, diuinarum laudum concelebratione gratias Deo agat.

Vt tale beneficium liberis commemoret, exteris hominibus, quam singulare fuerit, narret, & omni mutua gratulatione ita prosequatur, vt commemorando & gratulando sese magis atque magis accendat ad sanctiora & diuturniora, vel perpetua potius gratiarum actionis officia.

Vt se totum Deo offerat, restinctisque cupiditatibus & exultantis animi sensibus repressis ita se comparet, vt malit omnes res vel amplissimas reiicere, quam a Dei voluntate, diuinisque præceptis, & monitis discedere: idque sibi propositum habeat, quæcumque possidet, cum a Deo habere, tum ad illius gloriam, & ad suam, suorumque liberorum, agnatorum, propinquorum spiritualem salutem procurandam se libenti animo, liberalique voluntate erogaturum.

Ac propterea, quæ a pestis incendio facultates liberatæ sunt, earum partem Deo tribuat: decimas & primitias libentius persoluat: supellectilem & ornamenta ecclesiis ad religiosum illius cultum libenter, studioseque conferat.

ANNO
CHRISTI
1579.

Vt recuperata publica valetudine non omnibus mundi lætitiis, vt fit, exulter: sed intelligat, quæ fidelis populi lætitia in recuperata publica incolumitate esse debeat, quam moderatum gaudium, quam cum veræ pietatis officiis coniunctum.

Nec vero mundi lætitiis elatus insolentius se extollat, quod vna scilicet incolumitate publica, diuitiis, opibus, auri, argenti, rerumque omnium copia circumfluat: sed hæc intime in Domino gaudeat & lætetur, quod peste, Dei beneficio depulsa, tot tantisque spiritualibus commodis, quibus in pestilentia caruerat, libere fruatur; quod ecclesias frequentet, quod ad supplicationes frequens conueniat, quod processiones solennes obeat: quod in sacris concionibus, rerumque diuinarum interpretationibus audiendis versetur: quod frequenti sacramentorum vsu sese salutariter pascat. Hæc sane sunt salutaria commoda, ex quibus solidum, perpetuumque in Domino gaudium capiatur. Quantam enim consolationem fideles ex sacramentorum vsu percipiunt, vel ex hoc vno cognosci potest, quod dignum omni commemoratione est. Fuit Mediolani, dum pestis proximis annis sæuiebat, in publica hospitali domo sancti Gregorii homo quidam, qui peste mortuus putabatur: inde igitur ad locum asportatur, vnde ceteri mortui ad cœmeterium efferuntur. Eo loci cum in magno cadauerum aceruo tota nocte pene sepultus fuisset, mane dum publicæ curationis sacerdos, qui peste ægrotantibus sanctissimum eucharistiæ sacramentum ferre consueuerat, illac transfret, vbi ille, cadaueribus pene opertus iacebat, de repente ardenti sumendæ eucharistiæ desiderio excitatus, se in genua erexit, & hac diuina occasione exhilaratus, voce, quam ab illo animam exhalante consolatio vix elicuerat, a sacerdote supplex petiit, sibi quoque sanctissimum viaticum dari: quod vbi sacerdos libentissime ministravit, & ille religiose, summaque cum veneratione accepit, eodem loco statim in pestis acerbitate cum summo percepti sacri viatici gaudio ex hac vita migravit. Quem fidelem hoc pii hominis exemplum non afficit? cui non iucunda hæc plena consolationis commemoratio?

Idem præterea & concionibus & sermonibus agent, vt valetudinis publicæ recuperatæ munus prosequantur non

Concil. Tom. 36.

Hhhh ij

voluntate solum obediendi diuinis præceptis, sed operibus & affectionibus sanctissimis, quæ in diuinis monitis exequendis elucet.

Vt gratiarum actio, quæ ex sanctissimo omni opere constare debet, in perpetuis bene viuendi officiis perseveret.

Vt hæc ipsa a toto populo, non a parte solum; celebretur, ita vt alii bene agendo ædificent, alii male agendo destruant.

Vt hæc ipsa non diuisa sit, vt partim scilicet Deo, partim mundo tribuatur, sed omnis ad Dei gloriam referatur.

Sacerdotes autem & curatores animarum in primis sollicitudines suas & vigilias in eo confument, vt populi, sibi, culturæque suæ commissi, disciplinam studiose instaurent, quo vberiores fructus, eosque sempiternæ vitæ præmio dignos ferant.

Tuendæ autem recuperatæ publicæ valetudinis regulam proponant, a Christo Domino traditam his verbis:

Ioh. 5.

Vade & noli amplius peccare, ne quid grauius tibi contingat.

Atque in huius quidem argumenti genere omnem progressionem spiritualem, libro memoriali Mediolanensi vberime explicatam, excitabunt summo studio, summa omnis officii contentione, & rationum momentis ex eodem libro depromptis, quem ob eam causam ad omnis eius generis tractationem adhibebunt.

Episcopus autem in vniuersam hanc curam & sollicitudinem cum perpetuo incumbet, tum curabit, vt perpetuum sit aliquod beneficii huius monumentum. Quamobrem rationem aliquam suscipiet, vt ad colendam eius memoriam, aut ecclesia, altareve ædificetur, aut hospitalis domus eo nomine struatur, aut anniuersariæ elemosynæ, alteriusve rei pium opus erigatur, aut dies festus aliquis potissimum instituat, quo Missa solennis & supplicatio anniuersaria celebretur, aut piorum hominum confratria præcipua instituat, certis religiosi officii rationibus.

ANNO CHRISTI 1579.
 CONSTITVTIONVM PARS TERTIA,
 Quæ ad ordinis sacramentum pertinent.

De seminario.

SEMINARII institutio quam utilis sit, ac necessaria ad clerici disciplinam in singulis ecclesiis propagandam, cum ex Concilii Tridentini decreto facile intelligi potest, tum ex eo etiam, quod rei illius salutaris ratio aliquando intermissa, damna, & detrimenta non mediocria rei ecclesiasticæ attulit. Cum igitur in nonnullis prouinciæ nostræ ecclesiis iam omnino, aut aliqua ex parte desitum sit, decimas, fructuumve portiones, quæ Concilii prouincialis primi decreto ex sacrosanctæ œcumenicæ Synodi Tridentinæ auctoritate ad illius sustentationem constitutæ sunt, exigi: atque inde in iis ipsis ecclesiis pene collapsum sit tam salutare institutum: ob eam causam prouinciali hoc decreto id cauemus, vt quæ decimarum, fructuumve exactio illo Tridentino prouincialique decreto iam pridem seminarii nomine instituta est, de ea nihil plane quidquam per episcopos remitti liceat, nisi vt & iam eo ipso Concilio prouinciali, & nunc hac ipsa sanctione infra cauetur. Quod si hæctenus quidquam de eo genere, aut plane totum remissum est, id ad pristinam exactiois rationem reuocari, atque omnino restitui iubemus. Vbi vero nihil vnquam eo nomine exactum est, ibi episcopus mensium duorum spatio exactioem ad illius Concilii prouincialis primi præscriptum ita plane instituat, vt dimidiam tamen partem decimæ illa non excedat.

Atque eam quidem exactioem, sic præfinitam, tam diu durare decernimus, quoad seminarium eo censu, iisque rebus constitutum, atque auctum erit, quos pro locorum, diœceseon, censuumque amplitudinis ratione, singulis prouinciæ ecclesiis re mature deliberata infra præstituimus; ea tamen lege, vt pro rata parte reddituum, quos iam nunc, aut in posterum beneficiorum accessione, aliave ratione seminarium possidere habereve contigerit, tantumdem de exactioe remittatur ad eiusdem Concilii, & Tridentini, & prouincialis primi præscriptum. Ne vero

Hhhh iij

in posterum aliqua lis, & controuersia ex eo existat, quod sæpe dubitatur, cui potissimum seminario illam præscriptam decimæ partem certa quædam beneficia in sustentationem conferant: de iis sic decernimus. Beneficia porro, quæ diœcesis nullius sunt, illam subministrent, & soluant diœcesis eius seminario, intra cuius limites ea olim erant, & censebantur. At vero quæ beneficia in hac, & in illa diœcesi prædia, bonave habent, id præscriptæ decimæ dent seminario diœcesis, locive, vbi sita est primaria ecclesia beneficii, cui ea prædia attributa olim fuerant; etiamsi alia ecclesia, quæ beneficio illi primario adiuncta est, ædificata deinceps sit censu illorum prædiorum. Sin autem in iis prædiis ecclesia ante ædificata est, quam illa adipisceretur, posteaque vna cum illis aliis ecclesiæ primariæ adiuncta est, tunc eius contributio ad seminarium pertineat, in qua prædia vna cum ecclesia sita sunt.

Vt autem seminarium & suis facultatibus perpetuo sustentari possit, & aliquando breui fore speretur, vt ea exactio denique cesset; ei episcopus, deputatis in consilium adhibitis, decreti Tridentini auctoritate tot beneficia simplicia adiungat, attribuatve, quot, iis etiam supputatis, qui iam quouis nomine, aut iure eidem attributi sunt, redditibus, summam conficiant annui census mox infra præfinitam. At cum primum ad eam ipsam summam peruenerit, si quæ beneficia, antea quam vacauerint, iure vnionis adiuncta sint, neque dum ea adiunctio, vniove suum adhuc sortita sit effectum, illam iam nunc rescissam ac plane irritam esse declaramus. Atque vt quidem ab eo onere quam citissime fieri poterit, clerus liberetur & eximatur; episcopus caueat, ne beneficia simplicia, qualia qualia sint, quæ interea vacare contigerit, cuiquam conferat, aliive vsui attribuat: sed quæcumque illa sint, seminario iure vnionis coniungat: nisi fortasse quædam vel ecclesiæ parochiali, quæ tenuiori censu est, vel alii ecclesiæ, vel loco, operive pio potius attribuenda, adiungendave censuerit, pro ratione facultatis, sibi Canonum iure, Tridentinoque Concilio data, ac permissæ. Si contra episcopus villo modo fecerit, seminarii detrimento, damnove, quod inde inferetur, de suo primum satisfaciat: deinde istiusmodi culpæ norit se in Concilio prouinciali proximo rationem redditurum; tum

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO
CHRISTI
1579.

præterea illa ipsa beneficiorum collatio, prouisione, quam aliter contra huius decreti præscriptum fecerit, irrita nihilo minus statim sit, nullaque omnino.

Census vero, quem de reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum assensu & consilio vnicuique seminario ecclesiarum prouinciæ nostræ, auctoritate huius constitutionis præsumimus, atque adeo præscribimus, certa ratio, æstimatione hæc sit, infra ordine exscripta.

Metropolitanæ Mediolanensis ecclesiæ seminarii sit annuus census nummi aurei sexcenti.

Dertonensis nummi aurei sexies mille.

Laudensis mille.

Aquensis quadringenti.

Brixienis bis mille.

Cremonensis bis mille.

Bergomensis mille.

Atensis sexcenti.

Alexandrinæ quadringenti.

Vercellensis mille.

Albensis sexcenti.

Vigintimillienis ducenti.

Sauonensis trecenti.

Casalensis quingenti.

Vigleuanensis ducenti.

Nouariensis mille & ducenti.

Placentinæ mille & quingenti.

In omni seminarii institutione, cura, atque administratione episcopus sese rationibus conformet decreti Concilii Tridentini; quod cum in omnibus partibus exequatur, tum in ea maxime, vt certum locum deligat, vbi collegiatim certus puerorum numerus alatur, atque adeo instituat literis, disciplinisque ecclesiasticis.

Eligat duorum mensium spatium, qui nondum elegerit, canonicos duos, quorum consilio in iis vtatur, quæ ad puerorum eiusdem seminarii institutionem, disciplinam, moresque attinent.

Duos item de capitulo, & duos præterea de clero ciuitatis deligat, quos adhibeat in consilium, consultationemve administrationis, quæ in rebus temporalibus inuenta sit.

Si porro omnes, vbi semel delecti sunt, ne vnquam, nisi ob causam, quæ cum ratione conueniat, eo munere abdicentur.

ANNO
CHRISTI
1579.

Meminerit autem episcopus sibi Tridentini Concilii decreto omne seminarii administrandi beneque gerendi onus impositum esse, quod ipse propterea sustinere, tuerique debet etiam atque etiam diligenter. Eorum igitur, quos delegerit, consilium sequi cum non cogatur, vbi illorum sententiam de re, quæ in consultationem cadit, audierit, ipse tamen deliberet, statuatur, & exequatur, quæcumque pro sua pietate, & prudentia, quæ coram Deo potiora, atque præstantiora esse existimauerit, ad instituti seminarii optimam tum conseruationem, tum ad administrationem.

Quotannis apud se rationes administrationis supputari omnino curet: qua in supputatione duos a capitulo, totidemque a clero ciuitatis ex præscripto Tridentini Concilii delectos adhibeat.

Præscriptam fructuum portionem seminarii causa ipse exigat: si quis eam soluere recusarit, aut longius quam par est distulerit, contra illum censuris, & aliis ecclesiasticis pœnis agat, vt plane persoluat; implorato etiam, si ita expedire iudicauerit, magistratus sæcularis auxilio, ad illud Concilii Tridentini præscriptum. Nec vero est, cur in ea re optime exequenda locum vel gratiæ, vel precibus, vel metui, vel alii humano affectui vnquam relinquat.

De seminarii statu, progressionemque episcopus ad metropolitano sæpe, aut sexto quoque mense ad minimum literas det, quibus si quæ difficultates inciderint, quæ optimum illius institutum impediunt, in primis exponat. Is vero ex Concilii Tridentini præscripto, quibus rebus potest, aut debet, omnem operam, studium, aliamque omnem rationem adhibeat, vt sublatis iis rebus, quæ difficultatem pariunt, seminarii institutio longe ad optima quæque progrediatur.

Is in omni seminario perpetuus vsus sit, vt catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur, & explicetur quam diligentissime.

Nullaq; eius pars prætermittatur, cuius doctrinis eorum animi non imbuantur, vt fieri potest, omni maximo studio.

In

ANNO
CHRISTI
1579.

In omni prouinciæ seminario, vbi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studia etiam sacrorum rituum, historiæque omnis ecclesiasticæ certis statis diebus instituuntur, quæ clericalis ordinis hominibus maxime accommodata sunt ad optimam religionis disciplinæ rationem.

De examinandi ratione.

IN ecclesiæ administratione, vt necessarium, ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium. Modo namque ab episcopo, cum ad eorum qui ordinis sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessorumque approbationem adhibetur, tum præterea ad indagandam prospiciendamque cleri in literarum studiis rationem progressionemve: ad aliaque item multa episcopo idem adiumento, atque vsui est. Modo autem non solum de illis, qui ecclesiis parochialibus, aliisque curam animarum habentibus, præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de iis etiam, quibus beneficia ecclesiastica cuiuscumque generis, vel literarum apostolicarum, quæ in forma Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio iure conferuntur, quive ad ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, vt omnis, quacumque causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, vt fieri potest, quam rectissime conficiatur præter aliqua, quæ præsertim Concilio prouinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad vniuersum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum propriæ sunt.

Atque iis quidem omnibus pro sua quisque pietate episcopus, & prudentia, alias etiam instructiones adiungat, aut de iis aliquid remittat licet, prout e suæ diocesis rationibus atque vsu esse viderit.

Quæ instructiones vt in morem & vsum inducantur, cura sit eiusdem episcopi, & vicarii, qui examini præest.

Porro in primis examinatores in Synodo diocesana constituti, cum eorum, qui ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, iurisiurandi, quo publice in Synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrinxerunt.

rint, memores videant, vt omni humana affectione de-
posita, munus a se susceptum recte curent, atque admini-
strent, ne quod sancte, religioseque sponderint, violent,
ac propterea periuri fiant. ANNO
CHRISTI
1579.

Examinis causa, occasioneve, nihil quidquam, ne mi-
nimum quidem, neque ante, neque post accipiant: alio-
qui sciant, qui dant, se simoniae crimen ex sanctione Tri-
dentina subiisse, nec vero praterea se, neque adeo illos qui
dant, absolui licere, nisi dimissis beneficiis ecclesiasticis
quacumque obtinent; ac inhabiles item factos se esse, qui-
bus in posterum ea, vel alia conferantur.

De omni vero culpa, in suscepto munere commissa, ii
rationem etiam in Synodo prouinciali reddant, in eaque
grauiter auctoritate Tridentini Concilii puniantur.

Nec vero item qui examinatores libere pro arbitratu
episcopi ad alios quocumque nomine, causave examinan-
dos asciscuntur, examinis occasione vnquam quidquam,
ne esculenta quidem, poculentave capiant. Qui contra fe-
cerit, cum indignus deinceps censeatur, qui id muneris ge-
rat, tum alia poena arbitrio episcopi afficiatur.

Omnes vero examinatores, quicumque sint, nouerint
sibi munus vsque adeo graue committi, vt si negligenter,
aut male se vlllo modo gesserint, Deo in primis culpa in eo
munere admissa exactam rationem reddituri sint.

Quare non spe, non metu, non premio, non persona-
rum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris sibi com-
missi curam gerant.

Proposito sibi in primis timore Dei, ne quemquam, quem
indignum norint, probent: rursus, quem experimento,
periculo ve facto, idoneum dignumque comperiunt, ne
reiiciant. Itaque grauius, mature, prudenter, recteque
tum de probando, tum de reiiciendo deliberent.

Cum in locum conuenerint, vbi moris est, clericorum
experimentum fieri, priusquam aggrediantur, a stata pre-
ce, orationeque congregationum vsui praescripta, quam
de libro pronuntiet, qui examini praesidet, initium faciant,
hoc pie intimeque precantes, vt Dei ope in primis illud re-
cte, prudenter, diuinaeque voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen periculum ve fiat, exa-
minator alii collega vlla ratione commendet.

ANNO
CHRISTI
1579.

Ne ad alicuius examen accedat, nec vero suffragii ius habeat, nisi episcopi, vicariive iussu ad illud euocatus.

Si quis quempiam priuatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne præsens quidem ille adsit, nedum ad examen adhibeatur: sed alius in eius locum, episcopi, vicariive iussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, ne alterius nomine quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quærat item diligenter de iis, qui ad examen subeundum accesserint, an alias institutis de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerint, anque si quid extet, quod de illis compertum, vel deliberratum sit.

Ne examinis initium fiat, nisi præsentes adsint tum episcopus, vel vicarius, tum examinatores ex præscripto Concilii Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quauis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo maioribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessoriove approbando examen conficitur.

Cum quis in examen venerit, eius vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis vel clericali vestitu deformi ab ordinis ecclesiastici decore aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status & ordinis ratione tonsura accesserit, ne ad ullam examinis, experimentive rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Ne de villo quoque initiando, si modo non aliter episcopus aliquando censuerit, examen, experimentumve antea fiat, quam ætatis, natalium, aut dispensationis concessæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis patrimoniive testificationes scriptas, easdemque a vicario episcopali recognitas, illiusque subscriptione signatas, ac probatas attulerit, exhiberive: nisi aliquando episcopus eas post examen adhiberi, recognoscive iusserit.

Neque item, nisi alias præscriptas decretis prouincialibus, edictove episcopali testificationes dederit.

Nec vero praterea, nisi de eo a cancellario episcopali examinatores audierint, cognouerintve, quæcumque episcopi iussu inquisitiones de eo factæ, atque ex officio præscriptæ, aliorum literis significatæ, vel denunciata, vel delata sint.

Testificationes vero omnes, tum ab eo, qui initiandus est, tum ab alio quouis examinis occasione exhibitæ, cancellario episcopali restituantur, tradanturve.

Cuius sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine confectum, summatim referre, eundemque in archiuo episcopali asseruare. Verum testificationes ætatis, natalium, ac si de eo, qui maioribus ordinibus initiandus est, agitur, patrimonii, beneficiive ecclesiastici idem cancellarius asseruet: ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem susceperit, conficiet, de illis pro ratione sibi præscripta statutum faciat.

Cum examen initur illius, cui in curam certa ecclesia parochialis tradenda est, videant ante examinatores, qui, qualis, & quam numerosus populus sit, cuius parochialem curationem is suscipiet.

Qua sane re diligenter explorata in examine, quod inibunt, sibi proponant accurate perspicere, an ad eam curam suscipiendam, gerendamve idoneus omnino ille sit.

His omnibus ita præscriptis, examinatores ordine ad interrogationes, quæstionesve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, vt interrogationes quæstionesve is examiner proponat, quem pro vicissitudinis ratione, & pro doctrinæ, disciplinæve genere, modo hunc, modo illum in eo ipso examine episcopus, vicariusve, examinis præses, interrogari iusserit, vt ne vnus alterum vario, multiplicique interrogationum modo certatim interpellat.

Interrogationum porro, & quæstionum rationem examinatores ita teneant, vt illis inter se sic distributis, examinis instituti rationibus, prout oportet, cumulate satisfactum sit: atque eorum vnusquisque quo de genere quære instituerit, ita de eo quærat, interrogetve, vt quemadmodum par est, illius generis quæstiones, interrogationesve satis explicatæ sint.

Silentio, dum examen habetur, vtantur: nec inter se colloquia, confabulationesve habeant: nec mutuas iti-

ANNO
CHRISTI
1579.

dem quaestiones, dubiorumque explicationes sibi proponant: sed ad illius, de cuius doctrina interrogationibus quaeritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad recte explicandas propositas sibi quaestiones. Nec vero examinatore, loco suo interrogantem, alius inturbet: sed vnusquisque expectet, dum sibi ordine, pro quaestionis genere, ratione interrogare contigerit.

In quaestionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non vlllo modo seueros, vehementesque se praebeant: vt qui examen subeunt, seueritate deterriti, animum ne despondeant, memoriaque languescant, ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratique animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec vero quibusdam interrogatiunculis, aliave vlla ratione interpellent.

Si quid autem vel in differendo, vel in legendo, vel in pronuntiando, vel in respondendo eos offendere animaduertent: ne tunc illos doceant, obiurgentve, ac ne moeant quidem, nisi quid ad examen recte instituendum perficiendumve pertineat: sed examine peracto eos breui admoneant, doceantve, si quid necessario tunc illos admonendos, docendosve duxerint.

In omnibus porro & singulis examinis interrogationibus spectetur non solum vniuscuiusque eorum, qui examinantur, scientia: sed etiam vsus, iudicium, ingenii vis, ac solertia.

Examini autem omnium ea ratio instituta sit:

Vt primo de toto vitae statu, genere, patria, domiciliove eius quaeratur, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, vel initiari, vel beneficium ecclesiasticum, cuius nomine experimentum sit, vel praedicandi munus, vel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occulte illigatus tenetur; id plane episcopo saltem patefaciat, ne quisquam illegitime vel initietur, vel beneficium consequatur, vel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctae studio, vsuque versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, quæve utilitates.

Quot, quibusve partibus illa constet.

Quæ regulæ præparationis ad orationem; Et cetera multa eiusdem generis, prout prudens, piusque examinador pro ratione aut personæ, de qua quæritur, aut causæ, ob quam fit examen, opus esse viderit.

His perquisitis, examinadores ad scientiæ, eruditionisve experimentum descendant. Ut autem ii certam sibi formulam proponant, qua illorum qui examinantur & literarum doctrinam, & vitæ clericalis disciplinam, & rei ecclesiasticæ peritiâ experiantur; in omni experimenti, examinisve ratione, sacris bibliis, catechismo Romano in primis, Concilio Tridentino, sacrorum Canonum decretis, & aliis pontificiis constitutionibus, Synodisque tum prouincialibus, tum diocesanis vtantur, vnde suas interrogationes hauriant, quibus, prout est illorum ingenii captus, explorent eorumdem & scientiam & ecclesiasticarum rerum notitiâ atque vsum.

Cautio autem sit, vt si, dum quis interrogatur, ita rudem atque ignarum se ostendat, qui rerum faciliû, minimarumque nullam scientiam vsumque teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus conteratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrinâ & vfu literate peritus sit, exploratum erit, non est cur pluribus interrogationibus secum diutius agatur.

Nunc igitur vniuersè infra præscribemus, quæ ad rationem pertinent vniuscuiusque examinis eorum, qui vel ordinis sacramento initiantur, vel parochialium ecclesiarum curam, vel alterius beneficii munus suscipiunt, vel sacra confessionis audiendæ officium sumunt, vel ad verbi Dei prædicationem mittuntur. At vero speciatim longe plura atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac præsertim episcopi, eiusve qui examini præest, iudicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine quo quis initiandus est, & pro ratione locorum, quo mittuntur, & pro genere doctrinæ, quam profitentur.

Qui vero earum rerum, quæ certis interrogationibus demonstratæ in hac instructione continentur, se minus

ANNO
CHRISTI
1579.

eruditos esse ostenderint; eos episcopus admoneat, vt diligenter in posterum doctrinis incumbant, atque harum ipsarum rerum in primis peritiam & scientiam percipere studeant: ita vt cum visitationis munus, aliave eorum studii & progressus in literis recognitio adhibetur, recte periteque omni eo doctrinæ genere instructi comperiuntur.

Ac primo quidem eum, de quo examen faciendum est, legere examinatores iubeant, quoad experiundo videant, an ille recte, explicateque legat.

Post, si ordinis, aut beneficii, aut recognoscendæ clerici cuiusquam in literarum studio progressionis causa experimentum fit, grammaticorum more, verborum constructionem proponant: quo in genere, si quid is errat, labiturve, ita vt ne pro grammaticæ quidem ratione, illorum vsum, peritiamve teneat, ne propterea eum interturbent, interpellentve, aut impediant, quo minus ad propositum grammaticæ instructionis modum redire possit.

Tum verborum, quæ legerit, construxeritve, sensum ab eo quærant: quem vt recte eliciat atque exprimat, quod ei legendum proponunt, eiusmodi sit, quo tota scientia, sensusque perfectus concludatur, nihilque in se habeat, quod sub historiæ intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, consequentive alio capite explicatio existat: deinde ad alia grauiora eius doctrinæ, disciplinæve experimenta examinatores progrediantur.

Qui primam tonsuram, aut minores, maioreve ordines suscepturi, ad experimentum, examenve accedent, ab vnoquoque eorum vniuersè ac sigillatim quærat præterea, an impedimentis, quæ Concilii prouincialis quarti decreto de initiandis, commemorata sunt, irretiti teneantur, vtpote, an scilicet sint,

Maiores natu.

Rudes, & ignari.

Criminosi.

Solenniter pœnitentes.

Neophyti.

Ebrietati & gulæ dediti.

Impudici.

Lapsi post ordinem susceptum.

Periuri.

Vfurarii manifesti.

Infames.

Ratiociniis obligati.

Serui.

Corpore vitiiati.

Insigniter deformes.

Illegitime nati.

Peregrini & ignoti.

Bigami.

Irregulares quouis alio modo.

Quo in genere cautio fit, vt præter alia, speciatim perquiratur ab eo,

An stipendium belli fecerit, vnde cædes hominum extiterit.

An iudicis criminalis in foro laicali officium gesserit.

An sententiam capitis tulerit.

An criminis, cuius nomine capitis quis damnatus sit, acta, sententiam, testificationesque dictarit, aut conscripserit.

An in eo procuratoris, aduocati que fiscalis munus administrarit, aliaque exercuerit, vnde irregularitatis maculam contraxerit.

An suspensi.

An interdicti.

An excommunicati.

An amentes.

An morbo caduco laborantes.

An energumeni.

An vero non examinati & probati.

Exploretur item, an furtim, per saltumve, ordinem suscepit.

Inuestigetur præterea, cum quis ordinem aliquem suscepturus ad examen venit, quam diu est, quo alium ordinem suscepit, vt nemini ad altiorem gradum pateat ascensus, nisi in singulis aliis inferioris ordinis gradibus congruo temporis spatio perstiterit ad præscriptum Tridentinæ sanctionis.

An vim & naturam, mysteriaque ordinis, quem suscepturus est, norit.

An item ritus & ceremonias, quæ ex libro pontificali adhibentur, cum initiatur.

An

ANNO
CHRISTI
1579.

An eorum item significationes sanctiores.

An sacrarum vestium, quibus induuntur, mysteria item & significata.

An functionum notitiam habeat ordinis, quo quisque initiandus est.

An earum vsus, exercitationemque recte teneat, cum in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.

Hæc generatim ab omnibus & singulis explorentur: nunc præterea sequuntur quæ sigillatim cuiusque ordinis propria, suo loco præscripta, perquirenda sunt: ita tamen, vt examinatores pro prudentiæ suæ ratione, quæ in ordinis inferioris examine exploratione vequirantur, aliquando etiam perquirant ab iis, qui superiore ordine initiantur.

De iis, qui prima tonsura initiandi sunt, quærat & inuestigetur primum; Quam ob causam se clericos fieri velint.

An sæcularis iudicii vitandi causa initiari curent.

An contentiosis litibus implicati.

An rixam, simultatemque exercent.

Quod item artificium teneant, quæve in arte, quæve in vitæ genere hæctenus versati sint.

An tales sint, qui spem præbeant, ecclesiæ ministros vtilis se fore.

A quo sacerdote, sanctioris vitæ magistro, instituti sint ad clericalis vitæ modum.

An legere, & pronuntiare, & scribere norint; tum in utroque genere de iis periculum fiat.

An doctrinæ Christianæ præcepta institutaque sciant.

An epactæ intelligentiam habeant.

Præterea an sacramentum confirmationis susceperint.

De iis vero, qui in minoribus ordinibus adscribi volunt, quærat, experiundoque cognoscatur,

An saltem primordia grammaticæ, & linguam Latinam intelligant.

An scientiæ spes tales eos ostendant, qui digni sint vt ad maiores ordines aliquando ascendant.

Qui vero sacris ordinibus, vt pote subdiaconatu, diaconatu, sacerdotio initiandi sunt, cum ornati, exculrique

iis virtutibus esse debeant, quæ in clericis inferiorum ordinum requiruntur, sicut ad altiorem ordinis gradum ascendunt; ita virtutum, & probitatis, & doctrinæ quodam quasi ascensu præstare debent.

Quamobrem hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis sacramento initiantur, per singulos illius gradus, & in vitæ spiritualis disciplina maiorem progressionem fecerint.

An breuiarium, anque sacra biblia, an item sanctorum patrum volumina, Concilium Tridentinum, & prouincialia quoque, Synodos episcopi diœcesani, catechismum Romanum, rationale diuinorum officiorum, & libros aliquos, de vitæ spiritualis rationibus conscriptos, sui muneris vsui accommodatos habeant.

A subdiaconis potissimum de ordinum minorum quaratur, & maiorum differentia.

An in minoribus ordinibus probatus sit.

De voto item continentia, quod subdiaconatus ordini coniunctum est.

De sacramentorum etiam doctrina, saltem generatim. Tum eorundem periculum, experimentumve fiat in officii diuini recitandi ratione.

Diaconorum examen, experimentumve fiat præterea aliquanto diligentius de sacramentorum doctrina.

Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini infra præscripta.

Ab iis, qui sacerdotio initiari volunt, hæc sigillatim studiose perquirantur:

An pie, & fideliter in ministeriis ante actis se gesserint.

An spectata pietate, anque castis moribus.

An præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari possint.

Hæc præterea quarantur:

Quid sit Missæ sacrificium.

Qui illius sacrificii effectus.

Quæ eiusdem partes.

Quæ mysteria in eo insint.

Quæ sacrarum vestium significationes.

Quæ in eo officio offerendo requirantur.

ANNO
CHRISTI
1579.

Vbi, & quando illud fieri non licet.

Quæ dubia aliquando incidere possunt.

Quæ explicatione opus habeant, vt illud recte fiat.

Tum experimentum eorum ex præscriptis infra regulis fiat;

An sacre confessionis aliquam peritiam habeant.

An ad alia item sacramenta recte riteque ministranda idonei sint.

An eorum cognitionem explicationem habeant, ex interrogationum præscripto, vt infra de parocho.

An doctrinam item teneant, qua verbum Dei recte tractare, concionemve habere possint.

Anque de re sacra, de Christianarum virtutum officiis, atque de omni re, ad salutem necessaria, apte populum instruere, aut docere possint.

Cum vero a ceteris omnibus, vt præscriptum paulo ante est, qui clericali militiæ adscribuntur, de vitæ spiritualis sanctiorisque institutis, atque exercitationibus perquiratur, tum maxime ab iis, qui vel sacerdotio initiantur, vel parochialem curam suscipiunt, vel sacre confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione verbi Dei, sacrisque concionibus versari volunt.

A quibus omnibus & singulis, cum ad examen veniunt, præter cetera quæ ad sanctæ spiritualis vitæ vsum pertinent, ea maxime explorentur, quæ de orandi modo, deque omni sanctarum meditationum, cælestiumve contemplationum exercitatione ab aliis, qui in eo genere religiose se exercuerunt, tradita sunt.

De iis vero sacerdotibus, qui ecclesiarum parochialium curationem suscepturi sunt, quærat præterea, experiundoque cognoscatur in primis,

An apti ad sensus percipiendos, non solum qui ad grammaticæ intelligentiam sumuntur, verum etiam interiores illos, sanctioresque, tam ad Christi ecclesiæque mysteria, quam ad spiritualis vitæ modum pertinentes.

An sermones contexere, habereve sciant.

An si quos habuerint, vnde sumpserint, aut quam illis contexendis, conscribendisve rationem adhibuerint; & vero si quos apud se conscriptos tunc habeant, eos ostendant atque tradant.

An in eo genere aliquid ex tempore possint; tunc ex-temporaneo, breuique sermone periculum fiat, quantum concionando valeant. ANNO
CHRISTI
1579.

Atque si tractationis quidem verbi Dei vsu peritiorum parochum, ecclesiæ parochialis, quæ committenda est, ratio deposcit; examen aliqua ex parte, quæ potior examinatorum iudicio videbitur, ineatur ad interrogationum normam, concionatorum examini infra constitutam.

Quæratür præterea, an alias vnquam animarum curam gesserint; quod si affirmant, tum interrogentur etiam, & ubi gesserint, & cur inde discesserint.

An intelligant, quanti illud sit, animarum curam suscipere, rursusque gerere; quæque partes, ac virtutes illæ sint, quibus bonum & vigilantem animarum curatorem præditum esse oporteat.

An item norint impedimenta omnia, quorum causa interdictum est, ne quis sacramenta ministret, & ne quis suscipiat.

An sacramentorum, præsertim vero quorum ille minister est, vim, & naturam intelligant: atque hæc sigillatim in primis interrogentur;

Quæ vniuscuiusque sacramentorum materia, quæ forma item.

Quæ eorum efficiens causa, & principalis.

Quæ causa efficiens instrumentalis.

Quæ causa finalis.

Quæ eorum differentia.

Qui effectus, quive fructus.

Qui eorum ritus, quæve ceremoniæ.

An maxime omnium peritiam teneant audiendæ sacræ confessionis.

Quos huius generis libros, atque adeo summas habeant.

Tum periculum fiat, quam valde casuum conscientiarum vsu periti sint, quamque tum in illis, tum in aliis id generis perite versati, præsertimque in ecclesiasticis constitutionibus, quæ ad rectum vitæ vsu, populique Christiani mores, & virtutes pertinent.

An nouerint casus, sanctissimo papæ, & episcopo item a iure, & ab homine referuatos,

ANNO
CHRISTI
1579.

Atque adeo diligentius, prout opus erit, de singulis interrogentur, quæ infra præscribentur rationi examinandi confessarios sacerdotes.

Videant præterea examinatores, an aliquam sacrorum Canonum notitiam habeant, & præcipue quod ad Tridentinum, & prouincialia Concilia, Synodosque diœcesanas attinet, an illi hæc norint quæ sequuntur:

An scilicet doctrinam de præcipuis Christianæ religionis articulis, quos œcumenica illa Synodus Tridentina contra hæreticos definiuit.

An item, quæ de residentia præscripsit.

An quæ etiam de parochis parochialibusque ecclesiis, & de diuinorum officiorum cultu, ceterisque eiusdem generis statuit.

An quæ præterea de clericorum honestate sanciuuit.

An cetera denique, quæ vel ad cleri, vel ad populi disciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem constituit, quæ parochi scire, beneque nosse interfit.

Ex prouincialibus Conciliis sigillatim quærant,

Quæ de clericalis vitæ honestate, & de parochorum officiis constituta sunt.

Quæ item de sacramentorum recta administratione, quæ Missæ sacrificio, quæ præterea de diuinis officiis.

Quæ etiam de sacramentalibus, & quæ de festorum dierum veneratione, quæ de ecclesiarum cultu, quæ de scholis doctrinæ Christianæ, quæ de populi Christiana institutione, morumque disciplina, deque aliis ad parochialis vitæ munus potissimum pertinentibus sancita sunt.

Ex Synodis diœcesanis, eam ipsam, certis capitibus distinctam, examinandi rationem ineant, prout genus decretorum est, quæ in illis episcopus confecit.

Qui causa beneficii cuiusvis generis, quod tamen curatum non sit, ad examen accedit, de eo hæc inuestigentur:

An canonicarum horarum officium ex breuiarii instituto, rubricisque recte recitare sciat.

An doctrina, disciplinaque omni instructus sit, quam ordo deposcit, quo initiari debet, pro beneficii, officii, dignitatisve ratione, cuius causa examen instituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficii, dignitatis, munerisve ratio postulat.

An teneat quæ scitu necessaria sunt ad functiones illas vel beneficii recte, riteque præstandas, etiam quæ ad recte canendi modum rationemve pertineant.

Atque hæc quidem sunt, quæ ad examinis instructionem pertinent eorum, qui aut ordinis sacramento initiantur, aut ecclesiis parochialibus præficiendi, quibusve beneficia conferenda. Nunc vero sequitur examinis ratio confessoriorum, de quibus præter cetera, quæ cum sacerdotis & parochi officio, munereve coniuncta ipsis sunt, hæc etiam sigillatim, atque exploratori ratione perquirantur,

De sacramenti pœnitentiæ necessitate.

Quare institutum sit hoc sacramentum, & a quo institutum.

Quæ huius sacramenti materia.

Quæ forma.

Quæ illius effectus.

Qui minister.

Quæ conditiones in eo requirantur.

Quæ regulæ ad dignoscendum, & distinguendum peccatum mortale a veniali.

Quæ pœnitentiæ partes.

Quæ earum partium ratio.

Quid contritio.

Quæ ad veram contritionem sint necessaria.

Qui contritionis fructus, & utilitas.

Qua quisquam ratione se ad contritionem exercere possit.

Quæ signa sint veræ contritionis.

Perquiratur item, quæ confessionis, quæ secunda pars pœnitentiæ est, natura sit, atque substantia.

An diligenter inquirere sciat, & peccatoris circumstantias, & peccati item.

Quæ mutant speciem peccati, & quæ in confessione explicanda sint.

Quæ restitutionem expostulent; quæ radices, causave restitutionis.

An dubios, suspectosve contractus norint, aut saltem

ANNO
CHRISTI
1579.

de iis dubitationes, & quæstiones instituere, inireve sciant.

Quibus criminibus annexæ sint censura.

An item illarum peritiam, & vim teneant.

An casus, in quibus irregularitatis macula contrahitur.

An saltem in iis omnibus, & aliis, quæ ad verum, perfectumve huius sacramenti pœnitentiæ ministrum pertinent, sciant dubitare, & nouerint consulere peritos, quomodo agendum sit id de quo in dubitationem adducunt.

Qui item ritus, & sacræ ceremoniæ confessionis.

Quæ conditiones ad confessionem vere pœnitentis necessaria.

Qui ordo confitendi, quando quis statim confiteri debeat; quando item confessionem iterare.

De satisfactione, quæ tertia pars pœnitentiæ est, quæ ratur,

Quæ satisfactionis partes.

Quis satisfactionis finis.

Qui fructus, quæue utilitates satisfactionis.

Quæ in satisfactione requirantur.

Qualis, & quanta pœnitentia pœnitenti imponi debeat.

An salutare & conuenientes satisfactiones pro grauitate criminum, & pœnitentium facultate iniungere sciant.

An item ex Innocentii III. præscripto, more periti medici, sciant infundere vinum & oleum vulneribus fauciati, ac quale debeant præbere remedium, aut consilium.

An præterea Canones pœnitentiales recte teneant.

Quæ differentia sit satisfactionum, pœnitentiarum, &c.

De absolutione indagetur:

Quæ verborum formula requiratur.

Quæ preces, orationesve præterea adhibeantur.

Quis ordo seruandus in absoluendo, tam a peccatis, quam ab excommunicatione, suspensioneue.

De sigillo item confessionis plura quærantur, ac præsertim quæ vis, & quanta sigilli.

Quæ sub illud cadunt.

Ex sanctionibus ecclesiasticis, Tridentino Concilio, Synodis tum prouincialibus, tum etiam diocesanis inda-

getur, qui in illis constituta ad poenitentiae sacramentum pertinent, quaeque de cleri, & populi disciplina, & moribus constituta sunt, ut paulo ante in parochorum examine demonstratum est.

ANNO
CHRISTI
1579.

Sed haec de ratione interrogationum, quae examinandis confessariis sacerdotibus adhibentur: iam est locus examinis concionatorum, & sacrae scripturae interpretum, a quibus haec quaerantur:

Primo de doctrinae articulis, dogmatibusve Concilio Tridentino explicatis, utpote de Canone scripturae, de peccato originali, de iustificatione, de sacramentis, & generatim sacrificio Missae, de purgatorio, de inuocatione & veneratione sanctorum, de sacris reliquiis, de imaginibus sanctorum, de indulgentiis, potestate, & auctoritate papae, de ieiuniis, & diebus festis, & reliquis multis.

An praeterea habeat reliquos theologiae notos & tractatos locos.

Quem in scholasticis praesertim auctorem familiarem habeat.

An saepius sacrorum bibliorum volumina cum glossa, aliove commentario studiose euoluerit; anque in iis ipsis ita diligenter versatus, ut inde locos facile apteque promere possit ad omne sacrae tractationis genus.

An in sanctorum interpretationum usu literate versatus.

An ex antecedentibus & consequentibus verum scripturae sensum elicere norit: anque item ex euangelistis, in eodem narrationis genere versantibus.

An rursus temere, pro suoque libito sacram scripturam a vero sensu detorqueat.

An tropologicos, moralesve sensus, cum literali sensu non coherentes, commentetur.

An explicandis parabolis rectum, praecipuumque rerum sensum spectet, praetermissis explanationibus, quae nihil ad propositum faciunt.

An traditionum apostolicarum, ecclesiasticarumque notitiam habeat.

An in sanctorum patrum scriptis, atque sermonibus perite versatus sit.

Quem item e patribus maxime in concionando sequatur atque imitetur.

An

ANNO
CHRISTI
1579.
* forse
desse no-
tas

An sacrorum mysteria temporum norit, anve sacro-
rum rituum significationes * habeat.

An rerum, in ecclesia sancta gestarum, & Conciliorum
præsertim vniuersalium cognitionem teneat.

An sanctorum vitas, historiamque veram norit.

An congruam Canonum scientiam teneat.

An summorum pontificum iura atque instituta sciat.

An Conciliorum, prouincialium præsertim, & diocese-
sanorum decreta in promptu habeat, vt in parochorum
examine præsriptum est.

An casuum conscientiae doctrina instructus sit.

An theologiae illius mysticae, quae tota in spiritualis vi-
tae constitutis tradendis, quaeque purgandis affectibus, in
reformationeque interiori versatur, praecepta atque exer-
citationes bene norit.

An denique sanctarum meditationum, orationisque
mentalis vsum habeat.

An morum doctrinae, Christianaeque disciplinae locos,
non solum ordine collectos, sed recte notos habeat.

Quos locos teneat, quibus auditorum animi excitan-
tur, vel ad Dei amorem, vel ad caelestis patriae desiderium,
vel ad virtutum studium, vel ad detestationem scelerum,
vel ad misericordiam, vel ad certas praeterea affectiones,
quae ad caelum excitatae Christianas virtutes pariunt.

An apti denique sint atque idonei ad concionem con-
cipiendam, & explicandam, non solum theologiae loco-
rum tractatione, sed similitudinibus, quae ab agricultura,
vineae, semente, aliisque rebus ducuntur, quae sub sensum
cadunt atque intelligentiam, praesertim eorum, etiam ru-
dium, ad quos concio habetur.

An ad concionis ingressum recta ratione vtatur, & ab
iis vitiis refugiat, quae plerique eo in genere admittunt.

An totam concionem recte ordineque disponat.

An dilucide, distincteque enarret.

An bene pronuntiet.

An illius verba pondus habeant, anque vim item, vt
non solum audientium aures attingant, sed animos intime
penetrent.

An in tota concione, pro cuiusque rei, de qua agit, ra-
tione, recte, apte, decore, & congruenter agat.

Quo in genere omni & perquirendo, atque explorando, tum in aliis diligentius indagandis, examinatores, prout occasio tulerit, quam diligentissime instructiones adhibebunt, quæ de concionatoribus ad prouinciæ vniuersæ vsum ex Concilii prouincialis auctoritate, iussu nostro editæ sunt.

Cum non certæ curæ, alteriusve beneficii, vel officii, munerisve, sed doctrinæ tantum, aut in literarum studii progressionis recognoscendæ causa examen alicuius instituitur, diligenti etiam illa, præcipuaque disquisitione, & interrogationibus, supra varie descriptis, pro vniuscuiusque conditione indagetur illius doctrina, & in ministeriis ecclesiasticis peritia atque vsum.

Horum vero classes quatuor saltem, vel etiam plures constitui poterunt, quibus pro peritiæ ratione, experimento illorum factò, adscribantur.

Primæ classi adscribantur, qui & perfectè concionandi peritia & conscientia casuum explicationibus se tales ostendant, qui aliis multis prodesse, atque præesse possint, proindeque idonei sint, non modo ad parochi, sed etiam ad præpositi, vicarii foranei, vel visitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiam, aut doctoralis, aut theologiae præbendæ obeundæ officium, dignitatemve, in ecclesia cathedrali assequendam, atque ad alia id generis.

Secundæ classi erunt adscribendi, qui si minus vt illi concionari perfectè, at mediocriter, tum etiam de suggesto possint; quique in casuum conscientia summis studiose versati sint; & vero catechismi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertiæ erunt classis, qui intelligentiæ tantum assequuntur, vt si minus accurata, doctaque concione, at sermonem de altari saltem habere, ac euangelium, prout vsuenerit, enarrare, & explicare possint; & administrationis sacramentorum, & casuum conscientia vsu ita periti sint, vt qui frequentius incidere solent, eos aliquo studio adhibito enodare, atque explicare apte queant.

Quartæ classis; qui si non magno literarum studio, aliquo tamen vsu apti sunt ad aliquam euangelii breuem explicationem; & notitiam quamdam habent rerum ad

ANNO
 CHRISTI
 1579.

docendum populum, quæ salutis necessaria sunt, & ad sacramentorum administrationem, casuumque conscientiarum explicationem pertinent: ita ut iis ob sacerdotum paucitatem, necessariamque causam, aliquando curatio aliqua spiritualis pro loci ratione præsertim ad tempus committi possit.

In inferiori classe reliqui adscribantur, quorum nulla ratio omnino haberi debeat in curatione animarum committenda, sacramentique ministrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

In omni hac examinandi ratione cancellarius pro sui officii munere hac præstet:

Certum librum habeat provisionum ecclesiarum parochialium, aliorumque beneficiorum, quæ examine adhibito, etiam ex literis apostolicis, conferenda sunt.

Quo in libro recte, atque ordine ab eo notentur hæc:

Acta examinis, quæ in singulos dies, prout examinandi occasio tulerit, fiunt.

Dies vacationis certi beneficii, & modus item vacationis, aliaque id generis.

Dies etiam promulgationis, aut prorogationis edicti, quod de concursu proponi solet, cum beneficii vacationis ratio id postulet; & reliqua etiam, quæ ad promulgationem pertinent.

Nomina quoque examinerum, quos episcopus certi illius beneficii vacantis nomine ad examen conficiendum nominatim delegerit.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi proponuntur.

Dies præterea, quo quisque examen subiit.

Nomina etiam examinerum, qui interfuerint.

Approbatio, aut reiectio, quam eorum iudicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen eius, quem episcopus tamquam aptiorem, magisque idoneum delegerit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat.

Cui libro alia præterea adscribat, quæ episcopus censuerit.

Librum alterum conficiat, in quo omnes & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendæ, vel

facræ lectionis interpretandæ causâ episcopus adhibito examine vel probat, vel improbat.

ANNO
CHRISTÏ
1579.

In hoc ipso libro notet etiam & nomina examinatorum, & diem, quo examen confecerint, & causas item repressæ, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, examine, probatione, aut reiectione eorum seruet, quorum experimentum sacrae ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat, in quem examina referat, quæ generatim instituuntur, atque adeo conficiuntur ad cleri progressionem in literarum studiis inuestigandam atque explorandam.

De initiandis ordinis sacramento.

IN iis, quæ œcumenica Synodus Tridentina de sacra ordinatione statuit, vberius etiam prouincialium Conciliorum decretis explicata, multa sunt, quorum diligens ratio etiam in regularibus habenda est: atque eorum quidem capita quædam præcipua infra hoc decreto complexi sumus. Videat igitur episcopus, vt quidquid de iis ipsis capitibus, vel eodem Tridentino Concilio, vel Synodis prouincialibus, etiam generatim constitutum est, in illis initiandis quamdiligentissime ab ipso seruetur.

Culpæ, impedimentave canonica ordinis suscipiendi quarto Concilio enumerata.

Literæ testimoniales superioris.

Testimonium de natalibus, & ætate præscripta Tridentino Concilio.

Testificatio ordinis proxime suscepti.

Progressio in ecclesiastica disciplina.

Testimonium bonum.

Denuntiatio nominis in ecclesia.

Adscriptio, & ministeriû in ecclesia, cui adscriptus est.

Exercitatio functionum ordinis suscepti.

Frequentia sacrae communionis.

Reuerentia, atque obseruantia erga sacerdotes, & superiores.

Interuallum anni inter postremum ordinum minorum gradum, & subdiaconatum, ac rursus inter vnum & alterum ex sacris ordinibus, nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas iudicio episcopi aliud postulet.

Diligens examen episcopi.

Literarum scientia, & cantus peritia, ac alia instructio-
nes ad ordinis suscipiendi functiones rite, recteque ob-
eundas.

Vfus & peritia recitandi diuinum officium.

Loco tituli, censuræ testificatio præstitæ professionis
regularis præscripta in Concilio prouinciali secundo.

Quod de ordine sacro annectendo iam pridem decre-
to Concilii prouincialis primi ex Tridentina Synodo con-
stitutum est; id in executionis usum ita ab episcopo indu-
catur, vt vel presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaco-
natus non ipsis quidem canonicis, sed canonicatibus, &
portionibus singulis, quæ in cathedrali ecclesia sunt, an-
nectatur: nec vero annexionis decretum locum habeat
in illis canonicatibus, præbendisve, quibus in fundatio-
ne iam certus ordo annexus est. Quod autem canonicorum
saltem dimidia pars, cautum est, vt sacerdotio, pre-
sbyteratue initietur; in ea cum dignitates non censean-
tur, totidem canonicatus sacerdotales constituendi sunt,
quot præscriptam illam dimidiam partem saltem confi-
ciant.

Vbi primum vnicuique vel canonicatui, vel portioni
facer aliquis ordo annexus ab episcopo est, ad eum ordi-
nem suscipiendum canonicus etiam, qui iam illud obti-
nebat, compellatur.

Si quis autem monitus, non susceperit, priuatus ab il-
lo declaretur, ad eiusdem Tridentini Concilii præscri-
ptum.

Si cui etiam sedis apostolicæ literis facultas permissa
est, sibi licere ordinis sacramentum ab alio quam ordina-
rio suo suscipere, is, antequam initietur, etiam sui ipsius
ordinarii literas obsignatas habeat, quibus vitæ suæ mo-
res, disciplina, probitas, & cetera id generis testificata
commendentur.

Quod prouinciali tertio Concilio decretum est de ra-
tione seruanda in concedendis literis dimissoriis ab epi-
scopo impedito suis diocesanis pro ordinibus suscipien-
dis, id locum etiam habeat episcopo absente.

Clericos vero, a diocesi absentes, qui dimissorias lite-
ras petunt, episcopus ad se, examinis causa euocet; licet

tamen ei aliquando, si hoc minus commode præstari posse censuerit, examen illud speciatim episcopo delegare, in cuius diœcesi illi morantur: at vero tunc literas dimissorias ne det, antequam examinis facti literas ab eo acceperit, cui illud delegauit.

Ne abbates, etiam baculi, & mitræ iure vtentes, aliove eiusmodi priuilegio, & auctoritate conferendi minores ordines, munitos, patiatur episcopus diœcesanus, tonsuram, neque minores ordines, id quod Tridentina Synodus vetuit, aliis conferre, quam iis, qui regulares sunt, & eorum iurisdictioni subiecti, nisi & ipsius episcopi consensus ante accedat, & illi initiandi a suo episcopo, vel regulari superiori attulerint literas dimissorias, non generatim sed speciatim concessas. Nec vero quibusuis abbatibus id permitti liceat, sed iis tantum, qui sacerdotio initiati sunt, & statis benedictionis precibus consecrati.

Qui subdiaconatus ordini adscriptus est, cum statim lege adstrictus sit, canonicarum horarum officium ex breuiarii præscripto recitandi; nemo ad eum ordinem capessendum recipiatur, qui in horarii illius officii, cuius lege deuinctus tenetur, recte, ac rite recitandi vsu peritus non sit. Inferioribus vero ordinibus initiandi, qui nullum beneficium obtinent, versati sint in beatæ Mariæ officii recitatione.

Quod alio Concilio vetitum est, ne seminarii titulo cuiquam episcopus ordinem aliquem sacrum conferat, id decernimus locum habere, nisi cum beneficii, seminario vnionis iure adiuncti, vsui, & cultui ministerium est ab illo præstandum: tuncque certus annuus census constituatur, vnde qui eo titulo ordinem suscepit, sustentari queat episcopi iudicio.

Nec vero tamen is in illo censu vllum ius habeat, cum primum aliunde habuerit, vnde itidem vitæ suæ sustentationi episcopi iudicio consultum & prouisum sit. Quod si aliunde ex parte tantum eius sustentationi prouisum sit, tunc extincta censeatur illa census attributio pro tanta parte, quantam ad illam sustentationem aliunde habet.

Pensionis, & patrimonii, quod quis habet, & bono-

ANNO
CHRISTI
1579.

rum itidem, quæ perpetuo etiam eo nomine ab aliquo ei donantur, titulo episcopus sacrum aliquem ordinem, alicui, etiam familiari, etiam si alienæ diœcesis sit, modo post triennium ab initio familiaritatis, si ecclesiarum suarum vel necessitatem vel vtilitatem hoc flagitare iudicabit, vt sacris ille initiatur.

At vero etiam, si quis ei, qui sacris initiandus est, vere spondeat certa cautione, se quæ ad vitæ cultum vsui necessaria sunt, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde prouisum sit, huic ob sacerdotum penuriam ab episcopo sacer ordo conferatur licet, sine alicuius etiam vel beneficii, vel patrimonii titulo.

At vero hæc in primis episcopus diligentissime videat, vt pensionem, patrimoniumve illud vere obtineat, vtque ea donatio, sponsiove vere ac sine fraude, dolove facta sit: eiusque tabulæ vt rite, & recte confectæ sint: vtque pensio, patrimoniumve, & quæ dono data sunt, tantum inde census percipiatur, vt satis esse possit ad illius honestam vitæ sustentationem; qua in re omni cognoscenda promulgationes adhibeat, & reliquam diligentiam, quarto prouinciali Concilio in hoc genere præscriptam.

Videat etiam omnino, vt quemcumque eiusmodi titulis ordinabit, etiam familiarem suum, certæ illum ecclesiæ addicat, vbi ordinis suscepti functiones, ac munerera, vt ipsius Concilii decreto cauetur, ipse vere præstet.

Eo sermone, quem pridie, quo sacra ordinatio celebratur, prouinciali decreto haberi institutum est, illud in primis spectetur, vt quæ monitiones postero die de libro pontificali leguntur, disertis verbis, iisque vulgariter conceptis explicentur vberius.

Vnusquisque porro eorum, qui sacris ordinibus initiabuntur, etiam atque etiam diligenter admoneatur, quod, quamque sanctum munus suscepturus est.

Verum eius sermonis vis in subdiaconis potissimum monendis versetur, quo rectius, dum integrum est, deliberare possint, an castitatem, quæ perpetua illi ordini est annexa, profiteri velint, eoque accuratius propterea in graui illa deliberatione videant, quod Deo auxiliante præ-

stare posse sperent, neque in eo ecclesiastico, spiritualique munere suscipiendo quidquam agnatorum, vel huiusmodi aliena voluntate, sed sua spontanea deliberatione agant, nec vero in sacri eiusdem ordinis susceptione, vitæ huius commodum, aut aliud quidquam eiusmodi, sed Dei honorem sibi propositum habeant. Huius generis sermo, a quocumque apposite habeatur, utilis ille quidem est, at multis partibus longe utilior erit, atque opportunior, si eundem episcopus accurate, studioseque habuerit.

Quicumque clericus, alicui ecclesiæ adscriptus, ubi ordinis a se suscepti functiones obeat, memor complurium sanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis saltem annis, in alicuius etiam minoris ordinis ministerio, munereve religiose versati, ad altiorem se ordinis gradum prouehi passi non sunt; eorum recordatione, exemploque excitatus illud sedulo curet, atque adeo efficiat, ut ordinis, quo proxime initiatus est, præscriptas functiones, non elate, sed humiliter, non raro, sed frequenter, non negligenti studio, sed accurata, vereque clericali sollicitudine, & disciplina, pie, recte atque rite præstet. Alioqui si in sanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præscriptum est, se gesserit; illud norit, eo voluntatis suæ testimonio, sibi apud episcopum aditum præcludere ad altiorem gradum ascendendi.

Præfectus autem, rectorve ecclesiæ testimonium de clerico facturum, qui functiones in sua ecclesia obierit, hæc testificationis suæ literis speciatim, vereque exprimat; quas scilicet functiones, & quam diu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præstiterit.

Exorcistæ munus cum sit, energumenis manum imponere, a quibus, ut mali spiritus eiiciantur, ieiunia, & orationes Christi Domini testimonio adhiberi iuuat: eos porro clericos, qui in exorcistarum numero adscribentur, curet episcopus in ieiuniis, & orationibus frequentius sese exercere.

Vt acoluthi munus, quod præter ceteras functiones fuit, episcopum comitari, ad eam ipsam functionem aliqua

ANNO
CHRISTI
1579.

qua ex parte restituatur; curet episcopus clericos, quos in eo ordine adscripserit, eam in loco, vbi ipse est, aliquando præstare, vt opus esse censuerit, præsertim cum ad aliquod episcopale munus obeundum accedit. Si que complures eiusdem ordinis sunt, rationem certam ineat, vt per regiones distincti in orbem id muneris præstent.

Quæ ad clericorum honestatem attinent.

DE tonsura clericali decretum in Concilio prouinciali primo confecimus: sed vt pro ordinis, quo quisque initiatus est, ratione, illam magnitudine distinctam, conspicue ferat, certam, atque præfinitam illius formam hoc decreto describi placuit; quam omnes ita seruare iubemus, vt neque ea minorem, nec vero etiam maiorem quiscquam omnino, episcopo inferior, gerat, quacumque dignitate ille præditus sit.

Sacerdotalis igitur tonsuræ forma, in orbem ducta, late, & ample pateat vnciis quatuor.

Diaconalis, vncia vna minor.

Subdiaconalis, aliquanto angustior, quam diaconalis.

Minorum denique ordinum corona lata sit vndique vnciis duabus.

Vnciæ autem mensura est ad præscriptum instructionum fabricæ ecclesiasticæ.

Clericus, qui amictu clericali indutus incedit, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres more laicorum induat gestetque. Neque vero vestis formam, aut panni genus, quo clerum vniuersum vti moris est, commutet, sed pium erga propinquos mortuos caritatis studium officiumque præ se ferat omni alia ratione, quæ cum clericali ordinis decore, dignitateque omnino conueniat.

Quæ in Concilio prouinciali primo iis, qui sacris ordinibus, & sacerdotio initiati sunt, quique ecclesiasticum beneficium obtinent, de sæcularibus negotiis fugiendis constituta sunt; eadem pœnis iisdem, vel aliis, quas arbitrato suo episcopus edixerit, irrogaritve, illis præscribimus, qui minorum ordinum clerici sunt, etiamsi nullum beneficium obtinent, si modo clericalem vestitum

deferunt, cum præsertim iam inde vsque a teneris annis se religionis, pietatisque institutis, & disciplinæ ecclesiasticæ moribus imbuant oportet, qui in sortem Domini vocati sunt. Atque in iis quidem, quæ illis vitanda sunt, hæc etiam cautio sit, ne sine episcopi concessu, eoque literis exarato, laicis in seruitute, famulatuve operam nauerent.

Nec vero cuiquam clerico eam facultatem det episcopus in aliqua re inseruendi, quæ clericalis vitæ rationibus, pietatisque officiis non admodum conueniat.

Quæ ad beneficiorum collationem attinent.

CVM aliquis examinatur ad aliquod beneficium ecclesiasticum, cui prouidendum sit, de eo experimentum fiat examine non solum in literarum scientia, sed etiam in cantus peritia, ad illius beneficii functiones rite, & recte obeundas; tum præterea in vsu, ac notitia, quam in recitandis diuini officii horariis precibus habeat.

Vbi primum præbenda, vel theologalis, pœnitentialiue vacauerit, etiam si illius conferendæ ius ad alium, quam ad episcopum, præterquam ad sedem apostolicam, pertineat, edictum de more proponatur, quo ad concursum euocentur, quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, aliosve nominare, qui subeant. Confecto autem constituti temporis spatio, vniuscuiusque eorum, qui illo nomine conuenerint, periculum, experimentumve in literis ac doctrinis omni vel diligentissima percunctationum, quæstionumve ratione fiat. Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis, probisque viris, tum etiam de illorum vita, moribus, ætate, gradu, ordine, ceterisque conditionibus, ad tale munus necessariis, accurate perquirat. Tum demum episcopus ipse solum rebus iis omnibus accurate perpensis, mature in Domino deliberet, & libere deligat, quem pro conscientia suæ religione digniorem, aptioremque existimet, cui tale munus, tantique ponderis recte committatur. Qua in deliberatione idem videat, vt quod præsertim ad pœnitentiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maxime vitæ innocentiam, morum grauitatem, spiritualium exercitationum studium,

ANNO
CHRISTE
1579.

& vsu diuturniorem in audiendis confessionibus, exercitatio-
rem prudentiam, ceterasque religiosæ pietatis virtutes perpendat.

Ei autem, quem potissimum elegerit, nec vero alii cuiquam conferatur ab eo, cui ius competit, etiamsi capitulum sit.

Quicumque præbendam theologalem, vel Tridentino decreto, vel alia auctoritate rationeve institutam, in cathedrali, collegiatisve ecclesiis obtinet, is, & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus præscripserit, vt interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita vt etiam si expedire censuerit, & in seminario, & in aliis clericalibus, sacerdotalibusve collegiis doceat: in basilica vero cathedrali saltem die festo semper sacram scripturam publice interpretetur & exponat, nisi aliquando aliud iusserit episcopus.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus, theologiæ quæstionibus, aliisve eius generis gratis respondeat: ceteraque denique omnia præstet, quæ pro suscepti muneris ratione ab eo præstari debere idem episcopus censuerit.

Perlatum ad nos est, in nonnullis prouinciæ huius ecclesiis clericos aliquos, qui ob beneficia, officiaue, quæ in iis obtinent, non solum in choro adesse, sed alia ministeria, aliasque functiones clericales ibi præstare debent, a capitulis certo illi canonicorum numero adiungi, eamque ob causam supranumerarios vocari, hocque ipsum fieri, nulla eis collata præbenda, nulloque sæpe attributo cuiusuis generis emolumento, censuue, ii autem eo solum titulo contenti, cum id sibi sumant, vt inferiora ministeria, quæ antea obire consueuerant, præstare plane recusent; hæc sane incommoda, graua illa quidem, accidunt, quod & ecclesiæ debitis munerum functionibus fraudantur, & diuinus cultus minuitur, ac labefactatur, & ordo ecclesiasticus, cum vnus plurium partes, officiumque præstare non possit, contra ac legibus Canonum caueatur, non sine magna offensione peruertitur, & perniciosâ ambitionis occasio hominibus ecclesiasticis manifesto datur. His porro incommodis at-

que adeo malis, decreti huius prouincialis auctoritate occurrendum censuimus.

ANNO
CHRISTI
1579.

Itaque si quos aliquando, vt iure permissum est, canonicos supranumerarios creari contigerit; id iustis solum causis, ac pene necessariis, iisdemque comprobatis, & perraro quidem fieri statuimus. At vero qui in ea ipsa ecclesia beneficii, quod ibi obtinet, causa, operam, ministeriumve nauare debet, quod cum canonicali officio & gradu non conueniat, neque praestari simul possit, supranumerarium fieri, crearive prohibemus. Quicumque vero ita adscriptus est, ne a muneribus ministeriisve, quae priorum beneficiorum nomine in ea ecclesia a se praestari debent, liber, aut immunis villo modo sit: imo vt illa praestet, & fructuum multa, & omni alio iure, vt Canonibus decretisque Tridentinis cautum est, episcopus omnino agat.

Vacante ecclesia parochiali, cuius conferendae ius non ad episcopum dioecesanum, sed ad alium, etiam ab episcopali iurisdictione exemptum, & regularem item spectat, edictum de concursu proponat episcopus dioecesanus; & quicumque examen eo nomine subire volent, ad ipsum conueniant, qui exploratione per examinatores synodales facta, ex probatis digniorem, & magis idoneum deligat, cui vacans illa ecclesia ab illo conferatur, cuius ius est. Si secus fiat, collatio rescissa, nullaque sit.

Eadem ratio omnis adhibeatur in parochiali ecclesia vacante, quae iurispatronatus est ecclesiastici, vel mixti, cuius institutio non ad episcopum dioecesanum, sed alium quemcumque, etiam exemptum, & regularem item, vt supra, pertinet; ita tamen, vt quem episcopus dioecesanus digniorem elegerit, is a patrono praesentetur ei, ad quem spectat institutio.

Si vero ad summum pontificem institutio spectat, vel quia in mensibus referuatis vacauit, vel alia causa, tunc episcopus digniorem eligat, & ex praescripto earumdem literarum Pii V. a summo pontifice instituendum. Interea vero dum huius generis examina & approbationes fiunt, & institutio locum habet; idem episcopus dioecesanus idoneum vicarium, qui onera vacantis illius ec-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

clesiæ sustineat, attributa ei congrua pro arbitrio suo fructuum portione, constituat, donec ei rector præficiatur.

In ecclesiarum curatarum permutatione, coram ordinario facienda, ne locum habeat quod primo prouinciali Concilio decretum est de proponendo edicto examinis causa in vacatione ecclesiarum parochialium. Si tamen vel parochialium hominum multitudo valde inæqualis est, vel qui permutant, quo tempore parochiales illas ecclesias adepti sunt, examen præscriptum non subierunt, fiat tunc de illis experimentum examinis, sed absque concursu.

Idem examen sine concursu adhibeatur de eo, qui beneficium simplex commutat cum alio, quod curam animarum habeat, si quando eiusmodi permutatio coram ordinario fieri iure potest.

Quamuis Pii V. constitutione, sublata non sit facultas illa, quæ in ecclesiis parochialibus conferendis data est, tum Synodo prouinciali addendi, ac detrahendi præscriptæ formæ examinis, tum unicuique episcopo, si certis quibusdam de causis pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire censuerit, loco concursus priuatum aliud examen ineundi: videat tamen episcopus ne facultate sibi data abutatur, neque vero illam adhibeat vlllo modo, nisi opus esse viderit, certis illis expressis causis.

Quod Synodi Tridentinæ auctoritate quarto Concilio prouinciali nostro permissum est, simplex beneficium habenti, alterum etiam eiusdem generis, quod personalis residentia munus non requirat, ob honestam illius vitæ sustentationem conferri; id ita locum habeat, vt ne tamen eo prætextu causave vitæ honeste sustentandæ, plura, quam duo, beneficia simplicia vni eidemque conferri liceat, sine concessu, permissiue sedis apostolicæ.

Si capellania etiam simplex, aliudve beneficium, etiam iurispatronatus, ex præscripto erectionis, foundationisve, aut alterius constitutionis certum ordinem, aut alias conditiones requiret in eo, de quo vel collationis, vel institutionis, vel alio nomine prouidendum est illud bene-

ficium; ne episcopus deinceps, etiam patronorum consensu, permittat, concedatve, ut quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione illud beneficium assequatur, quod vere eo ordine non sit initiatus, quamvis ætate congrua sit pro illo ordine suscipiendo, neque qui aliis conditionibus præditus non sit, & quas illa vel erectio, vel fundatio, vel constitutio requirit.

Quibus in ecclesiis optionis ius est, ubi dimidia pars fructuum præbendæ in illius vacatione, vel sacristiæ, vel fabricæ ecclesiæ soluitur, ea pars pro ratione præbendæ, quæ primo vacavit, solvatur.

Idque ab omnibus præstetur, qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis vel ad eam ipsam obtinendam optionis iure usi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionum successiue vacarunt; ita ut unusquisque solvat pro rata tantum accessionis redditum, sibi illo ipso optionis iure factæ. Hæc porro solutio, ubi quisque primi anni fructus ex præbenda, quam sibi iam optavit, perceperit, statim ab eo præstetur. Reliqua item, quæ de parte fructuum dimidia persolvenda olim decretis provincialibus constituta sunt, ad eorum præscriptum servantur.

Auctoritate Concilii Tridentini, & constitutionis a Pio V. pontifice maximo editæ, iam nunc statuta, privilegia, consuetudines, & illas denique cuiusvis ecclesiæ constitutiones rescindimus, planeque abrogamus, quibus cautum est, vacantium in ecclesia dignitatum, canonicatum, præbendarum, portionum, beneficiorum, atque ideo officiorum fructus, vel distributiones etiam quotidianas, quæ inde primo vacationis anno, aut longiori, breviorive tempore obuenerint, mensæ episcopali, vel canonicali, aliive loco omnes, vel partem aliquam obuenire, attribuire, aut in communes usus cedere, aut inter alios canonicos, ministrosve illius, alteriusve ecclesiæ diuidi. Hæc tamquam rescissæ, penitusque sublata eiusdem Pii pontificis sanctione, declaramus nulla esse, nulliusque plane roboris.

Nec vero loco eorum fructuum, qui eo nomine, ut supra, attribuebantur, ne consensu quidem capituli, ab episcopo statui liceat, ut deinceps, qui illiusmodi dignitates,

ANNO
CHRISTI
1579.

canonicatus, beneficiave, qualia qualia sint, consequentur; aliquid, vel minimum, solvant, conferantve in usum sacristiæ, aut fabricæ, aut alterius eiusmodi operis. Quod si post Tridentini Concilii editionem id usquam in provincia statutum, decretumve vlllo modo sit, ne tamen quidquam eo nomine accipi, exigi, aut persolui, vlllo pacto, rationeve liceat, quacumque consuetudine, decreto, statuto non obstante; nisi summi pontificis auctoritate munitum, corroboratumve sit.

Quamobrem nec episcopus, neque capitulum, collegium, aliive ecclesiastici ordinis homines, quorum interest, istiusmodi fructus, distributionesve, ne vlllam quidem eorum partem, retineant, neve illorum cessionem petant, exigantve, nec aliud quidquam, ne eo quidem nomine quod prædia meliora reddita sint. Neque etiam ab iis, qui illa beneficia, etiam a sede apostolica, obtinuerint, iusiurandum exigant, vt tale quidquam obseruent; neve illis ipsis, qui non paruerint, moram, impedimentumve afferant, quo minus illorum possessionem assequantur. Meminerint porro omnes, quicumque contra fecerint, ex illa Pii quinti sanctione, si episcopus est, suspensionis; si capitulum, interdicti; si alius quispiam, excommunicationis pœnam statim subire: cuius vinculo tam diu irretitus est, quo ad restitutione primum facta, beneficium relaxationis, absolutionisve a sede apostolica obtinuerint.

Vbi vero sex ante Tridentini Concilii editionem mensibus fabricæ, aut sacristiæ, alteriusve pii loci vsibus distributiones eiusmodi, & fructus concessi reperiuntur, eorum pars tantum dimidia eidem, vel sacristiæ, vel fabricæ, vel pio loco attribuatur: reliquam autem partem omnem ad illius pontificiæ sanctionis præscriptum ii capiant, quorum beneficia sunt.

Cum animarum salutis, vitæque spiritualis curam parochi paternam gerant, illis, tamquam parentibus, debetur amor, obseruantia, cultus, atque obedientia. Si igitur hoc ipso honore dignantur, illud certe etiam æquissimum est, atque adeo cum omni ratione coniunctum, vt cum primum eorum aliquis ad ecclesiæ, sibi in titulum, curamve traditæ, stationem venerit, aliqua externæ obseruantia

significatione ab iis suscipiatur, ad quorum parochialem curam accedit. Quare fideles, vbi primum ab episcopo literas formatas acceperint de paroco, qui parochiali eorum ecclesie praefectus fuerit, diem certum statuunt, quo ei aduentanti frequentes ad parochiae fines obuiam facti, eundem, vt moris olim fuit, suscipiant, atque ad ecclesiam deducant, perpetua illum dilectione, amore, obedientia, atque obseruantia prosequentes.

Literae autem formatae, quas episcopi nomine cancellarius de paroco conscribat, eiusmodi erunt, quae a vicario foraneo, aliove publice legantur:

Filii dilectissimi, vestrae isti parochiali ecclesiae parochus praefectus est presbyter N. quem aetate, vita, moribus, doctrina, virtutum disciplina, prudentia, aliisque rebus ad istius parochialis curae bene gerendae rationem opportunis, idoneum esse, examine recte confecto cognitum est. Vestrae igitur partes sunt, debito honore, ex decreti prouincialis praescripto, illum suscipere, neque solum externa quadam obseruantia, sed intime, atque ex animo illum loco parentis diligere, & colere, praecipisque eius, atque monitis concorditer voluntate, libentique animo parere. Quod sane facere cum vestra potissimum intersit, tum quo accuratius faciatis, nos episcopali nostra auctoritate, paterna caritate, vos vniuersos & singulos monemus. Valere in Domino.

Quae ad diuina officia pertinent.

VT passio Christi Domini redemptoris a fidelibus in hora redemptionis suae digna veneratione coleretur, illud in ecclesia sancta perpetuo institutum, religiosoque usu, ac solenni ritu pie retentum est, vt in feria sexta parasceues, in qua idem Christus Dominus mysterium crucis expleuit, certa stata hora ab vniuerso clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus adoretur. Sed quoniam factum est, vt in multis prouinciis locis non post, sicut instituti, ritusque veteris est, sed ante statas illas preces ea adoranda proponatur, aut saltem adoratio fiat a multo populo, antea quam ex ritu ecclesiae solenniter proponatur, & a clero adoretur: nos, vt, quod non sine mysterii significatione ecclesia instituit, ad statae horae usum, solennemque adorationem

reuo-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

reuoemus; id statuimus, vt in omni prouinciæ ecclesia cathedrali, sacrosanctæ crucis, per quam redempti sumus, adoratio religioſe celebretur, recitato ſcilicet de paſſione euangelio, & peractis illis ſtatis precibus, & orationibus, vt inſtituti ratio poſtulat. Quare vnusquisque prouinciæ epiſcopus efficiat, non ſolum vt ſtata ea hora in ſua baſilica cathedrali præſtetur; ſed caueat etiam, vt in omni eccleſia collegiata, & parochiali, in omnique oratorio ſocietatum, vbi fit ea adoratio, non ante, quam in eadem baſilica cathedrali, primariave, ſi locus diœceſis fit, celebretur.

Nec propterea concionator deſiſtat, quin pro ſanctæ eccleſiæ vſu ad excitandam populi fidelis compuncti-
 onem eo ſacro die eam de ſuggeſtu proponat & oſtendat.

Quin etiam curet epiſcopus, concionem illam ſtatim poſt recitatam paſſionem Domini haberi, niſi aliter aliquando magis expedire cenſuerit.

Et quoniam ſacra ea feria Chriſtus Dominus humiliatus eſt pro nobis pati vſque ad mortem, mortem autem crucis; illius humilitatis imitatores in ſanctiſſimæ crucis ſtata illa adoratione ita eſſe oportet, vt quod antiqui ritus eſt, non tantum genibus flexis, ſed proſtrato humi corpore humiliemur, quo ſignificantius eo corporis habitu fixam, conſtantemque animi noſtri humilitatem demonſtre-
 mus: ideo epiſcopus curet, vt corporis proſtratione, quæ Chriſtianæ humilitatis index eſt, ea ſolemnis adoratio celebretur.

Gravia pericula, offenſiones, atque adeo ſæpe iniurias ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio fieri compertum eſt, quod quidam ſacerdotes non ſemel tantum, ſed pluries in die illud offerant. Quod ne in poſterum fiat, præterquam ſalutari illo die dominicæ natiuitatis, quo vnusquisque ſacerdos non ſine magna myſteriorum ſignificatione ter celebrare debet, decreti huius auctoritate vetitum ſit, ne ob vllam neceſſariam cauſam, neque etiam ob parochialis, alteriuſve eccleſiæ egeſtatem, neque ob ſacerdotum penuriam, nec vero ob locorum diſtantiam epiſcopus cuiquam ſacerdoti pluries in die diuinum illud Miſſæ ſacrificium offerendi facultatem det, aut permittat, cum beatus admodum ſit ille ſacerdos, qui ſemel tantum

in die illud digne obtulerit. Si quæ vero eius generis facultas antea vel certo loco, vel sacerdoti data est, eam plane statim rescissam, irritamque ac nullam omnino esse iam nunc decernimus.

Episcopus, in cuius diœcesi ecclesiæ, locave olim ordinis Humiliatorum extiterunt, vbi Pii V. pontificis constitutione certus sacerdotum numerus præfinitus est, in eo euigilet, vt ne, fratribus illius olim ordinis decedentibus, illæ ecclesiæ debitis officiis, ac muneribus defraudentur; sed cum eorum aliquis mortem obit, in eius locum sacerdotem alium subrogari curet.

At in quibus ecclesiis certus numerus constitutus non est; efficiat, vt quot antea sacerdotes ibi sustentari consueuerant, totidem retineantur. Atque id quidem omne is exequatur pœnis etiam, & censuris arbitrio suo propositis, vt nihil plane pereat, quod earum ecclesiarum cultui debetur.

In capella, canonicatu, aliove beneficio etiam simplici, quod quis vna cum alio incompatibili ex legitima dispensatione iam obtinet, episcopus, constitutis etiam vicariis, certa que fructuum parte attributa, consulat, & prouideat, vt ea beneficia debitis ministeriis, debitoque cultu non fraudentur.

Idem efficiat, si eiusmodi beneficiis quis ob aliud legitimum etiam absentia, impedimentum munera sua non præstet.

Episcopus pro ceremoniarum ratione rituve, cum Missæ conuentuali, aut diuinis chori officiis in basilica cathedrali, vel in aliis collegiatis ecclesiis interest, & item cum processiones agit, aliave eiusmodi, adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, etiam cum pontificale officium non celebrat, in omnibus his, aliisque actionibus assistentium munera omnia præstent.

Organista, dominicis, festisque diebus, episcopum ad diuina officia aduentantem, vbi primum pro basilicæ foribus est, decora, grauique organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibus flexis orauerit, locoque suo sederit.

Idem præstet, cum peractis de more officiis inde discesserit.

ANNO CHRISTI 1579.
Item, dum ille Missæ sacrificium, aut vesperarum officium solenniter celebraturus, aliove pontificali munere perfunctorus, vestes sacras induit, nec quidquam canendum a choro est.

Hoc vero omne agat semper, cum in diuinis officiis, ad quæ episcopus conuenit, organa pulsanda sunt.

Chori disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sancte ab iis obseruanda est, qui in eum locum conueniunt ad Dei laudes concelebrandas.

Quare præter illa, quæ in Concilio prouinciali primo, de illius cultu præfiniuimus, hæc admonemus, quo religiosius non modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta eiusdem chori institutio.

Primo, vt studio quodam intimæ pietatis, cuius splendor foris etiam eluceat, vnusquisque vel canonicus, vel alius minister, quicumque sit, qui chori officii astrictus est, ad chori disciplinam sese instruat.

Antea vero quam eo conueniat, paululum attente secum cogitet & loci illius sanctitatem, & conueniendi causam, & diuinarum laudum, quarum munus angelorum est, officia, quæ castissime ab omnibus concelebrari oportet.

Hac ipsa in cogitatione firmiter inhærens, nec quidquam quidem mente, animoque concipiet, ab illius loci religione alienum, nedum agat, quod Dei oculos offendat.

Paret se propterea etiam atque etiam diligenter sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, vt exteriorem quoque cultum diuinorum officiorum salutari-ter exequatur.

Dum superpelliceum, qui amictus ex tela linea candida constat, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe a fordibus, labeque puram, qualem vestitus ille indicat.

Cum almutiam pelliceam, quod insigne canonicorum est, humeris, vel brachiis, prout moris est, canonicus imponit, eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac plane mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, vt eius rei significans est illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.

Si vero, vt plerisque in ecclesiis instituti, consuetudine est, cappam induit, quæ humeros contegit, & brachia quasi deuincit, ex eo amictu intelligat, se expressas, quasi-que deuinctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei voluntatem accommodare.

Cum igitur iis chori vestibus indutus, alium vestitum, quo foris vtitur, contegat, sicque aliam personam habitu gerat; caueat, ne quidquam, etiam in sacristia, agat, admittatve, quod cum actione non recte conueniat, ob quam illum habitum induit.

Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis se occupet: nisi curæ præsit, quæ id necessario postulet.

Abstineat autem semper, sed maxime dum chori vestibus indutus est, vbi vbi sit, vel in sacristia, vel alio loco, a iocis, a ridicule dictis, facetiisve, a cachinnationibus, a verbis futilibus, atque inanibus, quæ temere, & imprudenter effunduntur.

In chorum ne properanter, quasi distributionum quaestu incitatus, accedat, sed graui incessu.

Dumque ad chorum procedit, quamquam alii comes adiunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, vt secum cogitet, se ad chorum, nempe ad sancta sanctorum, vt Canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

Cum in choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus a rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quoad eius fieri potest, abducat, seseque totum in Dei cultu colligat.

Illud etiam cogitet, quam ob causam eo se contulerit; tum sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium angelorum, & sanctorum esse.

Qua in cogitatione videat, perpetuoque reputet, se eo loci consistere, vt Deo sanctissimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & sibi, & aliis omne bonum deprecetur.

Consideret vero ipsum Deum, tamquam patrem, & redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, qui que omnia intuens, vbi que & semper est.

ANNO
 CHRISTI
 1579.

Tum cordis castitatem, beneque orandi donum, & gloriam a Deo supplex petat, orationisque sacrificium simul cum meritis Iesu Christi, & sanctorum, eius præsertim cuius memoriam ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, & ad suam, proximorumque vtilitatem dirigat.

Cum psallendum est, primum psalmi argumentum mente, animoque concipiat.

Obseruet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus, an ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.

Attendat item, ad quem præcipue salutarem affectum psalmus referatur.

Cum ita se religiose pararit, magna animi attentione se ad verba, sententiasque psalmi accommodet, ita vt laudet, gemat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant: & quod denique ore profert, animo primum concipiat.

Tum verba singula notet, interpretationem studio assequatur, vnde mens, animusque ad aliquem salutarem affectum incendatur.

Ad verba etiam adiungat animo cogitationem vel amoris, vel reuerentiæ, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum aliquem excitet, vt si de virtute verba psalmi profert, desiderio accendatur imitationis; si de peccatis, intime doleat, quod in eo statu ipse fuerit, aut certe proximi eius. Et sic de aliis item, quæ psalmo significantur.

Eam porro attentionem initio vniuscuiusque psalmi, orationis, & aliarum diuini officii partium, tum singularem horarum canonicarum renouare, atque excitare studeat, præsertim dum illa verba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronuntiat; Deus in adiutorium meum intende, &c.

Itidem faciat, cum aliorum se cogitationibus distrahi animaduertit.

In fine etiam vniuscuiusque psalmi sese excitet illis verbis; Gloria Patri, &c.

In conclusione item orationum, cum dicitur: Per Dominum nostrum Iesum Christum; spe sancta erga illum redemptionis nostræ auctorem sese confirmet.

Et quoniam attentio valde admodum excitatur, si quæ quisque profert, recte intelligit: ideo in ea potissimum expositione psalmodum assidue versetur, quæ non varia sit, sed quæ tota in excitandis, exercendisque sanctis affectibus versetur.

Cum autem magnus psallendi fructus in psalmodum affectibus versetur, siue quis in choro, siue priuatim, siue submissa, siue alta voce oret: idcirco certos sibi locos psalmodum præfinit, quibus omnis hæc ratio concludatur.

Loci præcipui præter ceteros hi sint, vnde salutare affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriam, & reprehensio male agentium.

Psalmodum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ a diuina benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius infinita sapientia, aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene gestum narratur.

Cum bonorum memoria, recordatioque psalmodum vocibus excitatur; desiderium quoddam concipiat illa sibi, & aliis consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem animo capiat fore, vt diuina eius ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

Aliquando etiam intime in Domino gaudeat, se bona, Deo iuuante, adeptum esse, & mala cauisse.

Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

Ex reprehensione male agentium agnoscat zelum diuinæ vindictæ, & indignationem contra nequitiam. Atque ita quidem ex salutaribus his affectibus fructum psallendi vberimum capiet.

Peroratis psalmodum, absolutoque canonicarum horarum officio, paululum tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur & negligentiam, & distractionis, aliussve culpæ, quam in eo precationis officio admiserit: tumque

ANNO CHRISTI 1579.
 hoc oret, vt pro Christi totiusque ecclesie meritis, orationis sue obsequium, ac ministerium gratum sit, atque acceptum.

In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio, & salutaris affectus, tum corporis decens compositio requiratur.

Ideo, præter ea, quæ de genibus flectendis, de capite inclinando, de stando, de sedendo, ac de ceteris partibus in primo Concilio constituta sunt, quædam etiam in choro cauemus; quæ, vtpote minus decencia, & a loci illius cultu aliena, vitari oportet; ea vero tabella descripta sunt, quæ cura nostra edetur, ac in singulis sacristiis ecclesiarum, tum cathedralium, tum collegiatarum, tum parochialium affixa perpetuo sit. Tum vero etiam hæc ipsa monita, alia tabella descripta, itidem in singulis sacristiis habeantur.

Lumina duo candelabris, cereo, ferariisve infixæ, cum processiones publicæ, etiam quæ in ecclesie ambitu aguntur, ab omni cuiusvis ordinis clero, tam regulari, quam seculari, ad crucem adhibeantur, quæ unicuique capitulo, clerove de more præfertur.

Episcopus in cathedrali sua ecclesia, loco, & forma, quæ in instructionibus fabricæ ecclesiasticæ, ex decreto prouinciali editis, præscripta est, sepulcrum episcopale primo quoque tempore faciendum curet ad communem usum episcoporum illius ecclesie. Cuius quidem sepulcri operimento insculpta sit, ita tamen, vt ne e solo æquato extet, mitra, & baculus pastoralis, tantummodo cum his literis, SEPULCRVM EPISCOPORVM. N.

Hoc ipsum vnusquisque parochus ad parochorum, & capitula ad dignitatum, & canonicorum usum itidem præstent.

Postridie illius diei, quo sessio vltima Synodi prouincialis habita est, pro omnibus prouinciæ episcopis defunctis, præsertimque pro iis, si qui post proximum prouinciale Concilium diem obierint, Missa solennis a prouinciæ episcopo, cui id muneris metropolitanus mandarit, canatur: & sermo item Latinus apposite habeatur; officiumque item pro illis a quatuor etiam prouinciæ epi-

scopi iunioribus rite mox peragatur ad pontificalis libri præscriptum. In Synodo quoque diœcesana, die secunda, pro clericis diœcesis defunctis oratio & commemoratio solenniter fiat.

ANNO
CHRISTI
1579.

Quæ ad distributiones pertinent.

POENITENTIARIVS, tamquam in choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audientibus confessionibus versatur, non eorum solum, qui in casibus, episcopo reseruat, peccarint, sed aliorum etiam quorumcumque.

Nec vero illas, quasi præsens, capiat, cum mane aliquando, ante statam diuinorum officiorum horam, quo opportunius poenitentibus satisfaciatur, eorum confessiones audit, & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea Missæ sacrificium facit, aut priuatim horarium canonicale officium præstat; etiam si id in fraudem non faciat.

Neque distributiones item illi, quicumque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta ecclesiæ utilitate occupati, impediti non adsunt in choro, si antea nullo legitimo impedimento distenti, personale canonicatus sui munus obire non consueuerant; hoc enim addendum censuimus decreto, quo in Concilio prouinciali primo hoc ipso de genere cautum est.

Qui peregrinationis causa absunt, ne iure quidem, facultateve statutorum ecclesiæ, cui personalis residentie operam, ministeriumque debent, distributionum participes sint. Imo etiam si trium mensium spatio diutius absunt, non propterea excusantur, quo minus fructuum præbendæ amissione mulctentur, aliisve poenis eiusdem Concilii, de diuturniore absentia sancitis.

Qui studiorum causa, quacumque facultate, absunt, ne distributiones quotidianas eo ipso absentie tempore, nec vero illam præbendæ suæ partem tertiam, in eius generis distributiones, Tridentini decreti auctoritate iam conuersam, capiant.

Itidem de quotidianis distributionibus, eaque tertia parte cautum sit, etiam si a sede apostolica facultas absentie ob studia data sit.

Episcopus, quæ decreta de tertia fructuum parte in
Con-

ANNO
CHRISTI
1579.

Concilio & primo & quarto, olim confecimus, ita præstet vt nec qui sacris ordinibus initiati non sunt, nec qui distributiones non capiunt, ab illa præscripta tertia parte conferenda liberi immunefve sint.

Tertiæ porro partis, quæ in distributiones conuerrenda est, fructuum æstimatio fit, non veteri taxa etiam in codices capitulares relata, sed tanti sit, quanti census, reditusve præbendarum re vera valet, deductis primo pensionibus, aliisque oneribus, legitime impositis, pro ratione temporis, quo durauerint.

Cuius tertiæ partis percipiendæ ius habeant omnes canonici, tum qui præbendam obtinent, tum qui sine illa sunt, dum ii statis diebus suum in ecclesia munus præsentis obierint.

De residentia.

PERSONALIS residentia munus, vt re vera per eos præstetur, qui illius generis beneficia ecclesiastica obtinent, omnem rationem, Canonum iure, Tridentinisque sanctionibus præscriptam episcopus ineat.

A quo munere non excusetur, neque qui beneficium, ecclesiamve habet, de cuius titulo adhuc lis & controuersia pendet; nec vero item, qui nondum sacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus est; nec præterea qui iusta aliqua causa, impedimento ve distinetur, quo minus eo initiatur.

Nec vero a residentia munere liberi sint, qui tertiam partem fructuum, qui sibi ex dignitatibus obueniebant, quas in ecclesiis cathedralibus obeunt, in distributiones contulerint. Imo vero ii cetera etiam, quæ Tridentino decreto in sessione 24. promulgato, ipsis præscripta sunt, præstare ab episcopo cogantur.

Ne ille quidem excusetur, cuius ecclesia, aut beneficium eiusmodi est, vnde omnis, aut certe magna pars fructuum, aliquo modo reseruata ad alium peruenit.

Ne episcopus, propterea quod sibi liberum, integrumque est, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab ecclesia commissa, beneficiove personalis residentia abesse, ea potestate, facultateve deinceps ob cuiusvis generis causam vtatur: sed in illa concedenda modum & rationes adhibeat, Concilii Tridentini sanctione præscriptas.

Concil. Tom. 36.

O o o o

Ne vel ad feminarii quidem curam, vel ad vicarii munus, vel ad sanctæ etiam inquisitionis officium, nec vero ad aliud quidquam opera sacerdotis, curam animarum gerentis, episcopus ita vtatur, vt ab ecclesia, beneficiove, in eius curam tradito, diutius absit, ac muneri debitæ residentia personalis desit.

Ne parochus, animarumve curator ob senectutem, aut ob aduersam valetudinem, cælive grauitatem, ab eo residentia munere excusetur. Si vero eius inualetudo id generis est, quæ curari possit, atque eo loci, vbi ecclesia parochialis sita est, non datur, nec aliunde facultas medici & medicamentorum; tunc parochus, ex infirma illa valetudine laboranti, episcopus curationis causa facultatem dare possit, qua liceat ei tribus, quatuorve mensibus ad summum, loco propinquiori, in quo eiusmodi necessaria non desint, manere, vbi valetudinem curet.

Interea ad illius ecclesiæ parochialis curam gerendam vicarium episcopus constituat, parochi sumptu.

Nec præterea simultatis, odiive solum causa parochum ab ecclesiæ parochialis statione, locove abesse permittat, ac ne inimicitiarum quidem, quæ vel leues, vel fictæ sint, causa prætextuve. Si vero vnquam graues illæ erunt, ac veræ ortæque posteaquam parochialis curæ munus obit, idque sine culpa parochi, permittere episcopus poterit, illum inde abesse, locoque propinquo, vbi tuto sit, morari, eo solum tempore inimicitiarum, non tamen ultra annum, etiamsi diuturniores anno sint inimicitia.

Cum antea iure Canonum, tum nuper Concilii Tridentini decretis & Synodorum prouincialium constitutionibus iussum est, vnumquemque parochum, animarumve curatorem in ecclesia sibi commissa, dominicis, aliisque præcipue festis diebus stata hora Missæ sacrificium celebrare, sacramentorum administratione, verbique Dei prædicatione populum pascere; doctrinæ Christianæ rudimenta docere; vespertinas preces, aliaque diuina officia canere, vel recitare publicam sæpe orationem, ac processiones varias cum populo suo obire, pacem conciliare, controuersias componere, pauperum & egentium, miserabiliumque hominum curam paternam gerere; aliaque munerata studiose & accurate agere, quæ cum parochialis offi-

ANNO CHRISTI 1579. cii ratione coniuncta sunt; tum illis diebus maxime in quibus populus artibus, operibus & negotiis mundanis non est distentus, occupatusve, facilius ac fructuosius præstare possunt.

Quæ omnia, prout cautum est, & quemadmodum certe oportet, constituto tempore is parochus exequi nullo modo potest, qui non sine animarum sibi commissarum detrimento, constitutis illis horis parochiali ecclesiæ non inferuit, sed ea relicta ad ecclesiam cathedralem, vel collegiatam, vbi canonicatum, aut aliud residentiaæ beneficium iam obtinet, frequenter nimis accurrit, non sine ea avaritiæ suspitione & cupiditatis illarum distributionum, quas capiet, propterea quod ibi in diuinis officiis, Missaque solenni præfens adsit, festo præsertim die, quo pluribus in ecclesiis vel duplicata, vel certe maiores, quam aliis diebus dari solent. Quamobrem hoc decreto episcopos id monemus, ne quem parochum, animarumve curatorem, qui in cathedrali, collegiatave ecclesia dignitatem aut canonicatum habeat, aliudve beneficium, aut officium, cui personalis in choro residentiaæ onus iniunctum sit, deinceps dominicis, festisve diebus, ecclesiæ commissæ statione relicta, in choro illius cathedralis, collegiatave præsentem adesse, distributionumque quotidianarum participem vlllo modo, pacto fieri patiantur: sed parochiali ecclesiæ, stans horis, operam, curam, muneraque suscepti parochialis officii vsque adeo præstare cogant, vt ei nulla stans hora desit, nullumque officium omnino prætermittat suæ curæ, sollicitudinique commissum.

Ecclesia parochialis, si eo loco sita est, vbi minor pars hominum parochialium habitet, multoque plures illi sint, qui extra vrbis, municipii, locive moenia, vbi illa est, domicilium habeant: eo tamen loci parochus in statione parochiali maneat, vbi ecclesia est. Parochialibus vero, qui longius absunt, episcopi officio & auctoritate succurratur, ad Concilii Tridentini præscriptum.

Episcopi cura sit, ita agere, vt cui parochialis ecclesia, intra diocesis suæ fines posita, ab alio inferiore, etiam regulari, qui illius conferendæ ius habet, collata est, is in illius statione resideat, personalisque residentiaæ mune-

ra præstet. Nec vero id ad illum inferiorem qui contulit, spectet.

ANNO
CHRISTI
1579.

De ecclesiis, earum suppellectile & fructibus.

SÆPE accidit fontes homines, qui ad ecclesiam, sacra-
ve loca & alia ecclesiasticæ immunitatis iure munita, præ-
fertim vbi primum crimen patrarint, statim confugiunt,
non solum a satellitibus magistratum iudicumve sæcula-
rium, sed a consanguineis etiam & affinibus eorum, qui-
bus cædes, iniuriave illata est, armatorum quoque homi-
num collecta manu custodiri, magno cum eo periculo vt
ne grauiora interdum facinora, ac aliquando ecclesiasticæ
immunitatis violatio, flagitiaque turpissima admittantur.
Quamobrem vt iis ipsis offensionibus & malis, quæ inde sæ-
pe existunt, occurratur, licere decernimus iussu episco-
pi, ob eam solum causam, vt cognoscatur, an qui tunc ad
ecclesiam perfugium habuerit, iure vti possit immunitatis
ecclesiasticæ, per satellites fori episcopalis ad carcerem
clericalem, vel sæcularem, si eo loco clericalis carceris cu-
stodia tuta non est, eiusdem episcopi iudicio, inde abduci,
tamdiuque episcopi nomine custodiri, quoad re perpen-
sa ipse episcopus deliberet.

Is vero quamprimum deliberationem ineat; sique li-
bertate, immunitateve ecclesiastica illum vti fruiue cen-
suerit, ab omni detrimento, omnique impensa liberum
atque immunem loco restitui statim mandet, vnde abdu-
ctus est: sin autem secus faciendum duxerit, foro, iudicio-
que magistratus sæcularis, prout iuris erit, illum relinqui
iubeat, ad Canonum & Conciliorum, aliarumque aposto-
licarum constitutionum præscriptum.

Interea vero dum in custodia est, ne cuiquam liceat de
eo quæstiones, examenve instituere, neque adeo contra il-
lius personam quidquam agere, quo præiudicium illi eius-
ve causæ afferatur.

Id autem vt ab omnibus inuiolate seruetur, nec vero hu-
ius decreti nomine, prætextuve quidquam contra immu-
nitatem ecclesiasticam a iudice, magistratue sæculari fiat,
geraturve, omni diligentissima curatione in eo vtatur
episcopus, censurasque etiam proponat arbitrato suo.

Vt in omni ecclesia, altari, sacristia, omnique sacra su-
pellectile nitor, munditiaque eluceat: id quod etiam Inno-

ANNO
CHRISTI
1579.

centius III. pontifex in Concilio Lateranensi cauit, magna cura, & diligentia a sacerdotibus, clericis, aliisque ecclesie ministris adhibenda est.

Quamobrem, quæ de hoc genere toto regulæ, Concilii huius auctoritate, per nos enucleate præscribentur instar instructionum, eæ ab omnibus & singulis, quorum interest, ubi primum in vulgus edentur, accurato studio feruentur, atque inducantur in usum.

Puluinaria, Missalium vsui addicta, ne episcopi quidem, nedum alterius cuiusquam genibus, cubitisve, vlllo loco, nec vero in ecclesia supponantur, neque præterea ad vlllum profanum vsum adhibeantur.

Ac ne ad suggesti quidem ornatum pallia altarium vsui sint. Curandum igitur erit, quamcittissime per facultates ecclesie fieri poterit, vt pro solennium temporum festorumque dierum ratione ornamenta suggestis ipsis proprie apposita comparentur.

Quæ ecclesie, necesse est restituantur, atque instaurentur; earum omnis census, parsve huic sumptui necessaria, etiamsi equitibus ordinis Hierosolymitani obuenerit, ab episcopo sequestri nomine apud virum bonum deponi iubeatur, qui in illarum instaurationem eiusdem iussu erogetur.

Quæ vero labentes, propeque cadentes nullum censum habent vnde restituantur, ciuitatis, municipii, locive ubi sita sunt, impensis instaurentur, episcopi cohortatione diligenti. Id omne de oratoriis etiam constitutum sit.

Lapides, cæmenta, tigna, omnisque materia ecclesie diruta, profanatave, ad vsum quoque profanum, non fordidum tamen, auerti, adhiberique arbitrato episcopi liceat.

Pecunia vero, quæ inde colligetur, illius etiam iudicio in sumptus ecclesie vtilis conferatur.

Missarum autem munus, quod in ea iam diruta præstandum erat, nisi episcopus ad aliam potius legitima facultate transferre censuerit; ad ecclesiam primariam, quam matricem vocant, transferatur, ubi illius, ad quem profanæ ecclesie census peruenit, impensis, altare sancti, sanctæve nomine extruatur, cuius titulo, quæ profanata est, nuncupabatur.

Illius porro cœmeterium ad eandem ecclesiam transferatur, ad eundemque locum ossa mortuorum asportentur.

ANNO
CHRISTO
1579.

Vt litibus, & controuersis, quæ vbique in hac prouincia permultæ, & variæ de fructibus beneficiorum inter heredes sacerdotis, clericive mortui, & illos existere solent, qui in ea beneficia succedunt, plane occurratur, cum in ea, illa Iulii I I I. pontificis maximi constitutio, eo ipso de genere edita, in usum, moremque inducta nunquam sit, ius commune in toto hoc genere omnino seruari decernimus, sublata quacumque etiam consuetudine, stylove etiam quauis episcopali, archiepiscopaliue auctoritate confirmato.

Vniuersitates, laicive homines, etiam qui ius patronatus habent, qui bona, censum, iurave beneficii ecclesiastici, aut loci pii, quocumque modo vsurpauerint, aut eorum possessionem detinuerint, anathema, & alias pœnas subeant decreto Tridentino constitutas, non obstante quocumque antiquo vsu possessioneue. Hoc vero decretum cum illo vulgariter redditum, populo edici, atque promulgari sæpe iubemus, quo diligentius tale crimen caueatur.

Quæ ad Synodum, congregationesue alias clericales, & visitationem attinent.

Si quando episcopus, iusta, eaque metropolitano probata causa, ad Concilium prouinciale non accesserit, virum ecclesiasticum mittat, qui non modo legitimam absentia excusationem, vt Canonum iure, Conciliique prouincialis quarti decreto cautum est, recte afferat, decretaque suscipiat; sed hoc etiam præstet, vt a metropolitano interrogatus, rationem diligenter recteque reddat omnium, quæ ad eius ecclesiæ, cuius causa ab episcopo huius decreti auctoritate mitti debet, rationes attinent.

Adeam vero, quæ in Concilio prouinciali quarto de Synodi diœcesanæ, ad Tridentini Concilii præscriptum, quotannis celebrandæ, perpetua indictione decreta sunt, hæc etiam, quæ sequuntur, addenda censuimus, vt cum vsui, tum rationi illius recte ordineque habendæ prospectum, & consultum sit.

Synodo diœcesanæ vniuersi, & singuli sacerdotes, &

ANNO
CHRISTI
1579.

clerici cuiuscumque ordinis intersint, quicumque Canonum iure, vel ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut plane debent.

Ad sint vero inter ceteros quicumque beneficium ecclesiasticum, cuius causa, de iure, consuetudineve adesse debent, in ea dioecesi obtinent, cuius Synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant. Atque in iis quidem, quæ ad beneficium illud pertinent, eiusdem synodalibus decretis, iussisque obtemperant.

Ante statam Synodi diem per mensem, quinta quaque feria in Missæ sacrificio, si quadragesima est, oratio de Spiritu sancto dicatur: alio autem tempore, die eodem Missa celebretur, ceteraque præstentur, prout secundo provinciali Concilio sancitum est.

Synodalis hæc actio aliquot ante diebus per parochos populo denuntietur, eorumque vniuscuiusque officium sit, parochialis suæ ecclesiæ homines docere, tum quam sanctum, salutareque sit, synodalis dioecesanæ actionis institutum: tum quam ob causam quotannis ea actio suscipiatur.

Quo de genere editas ab episcopo literas parochus suo quisque populo, cum in Missæ parochialis sacrificio is frequens adest, accurate legat: cui muneri adiungat hoc etiam paternæ cohortationis officium, quo non modo illum excitet ad frequentius orationis studium, synodalibus illis diebus adhibendum, sed etiam ad id singulos inflammet, ut die dominico statam synodalem diem antecedente, vere poenitentes, & confessi, sacram communionem sumant; hoc præcipue precantes, ut quæ ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia per episcopum in Synodo diligenter sancteque agantur.

Quo puriores autem ecclesiastici ordinis homines, qui in Synodo adesse debent, ad eam actionem, quæ religiosam animi præparationem ab illis deposcit, conueniant; omnes & singuli dominico illo die, Synodum præcedente, peccata primum confessi, non solum sacerdotes Missæ sacrum faciant, sed reliqui singuli cuiusvis ordinis clerici, sanctissimam eucharistiam sumant.

Antequam statam Synodi dies veniat, & in ciuitate ii, qui-

bus id curæ episcopus dederit, & in diœcesi vicarii foranei, & parochi præterea, tum vrbani, tum diœcesani, vt ipsi episcopo adiumentum afferant, diligenti talique earum rerum indagatione, ac relatione, quibus per eum consuli, aut prouideri in Synodo præsertim oportebit, hæc quæ infra generatim, vel vniuersè mox præscribentur, sedulo videant, ac notent, vt ea omnia ad præscriptam ab eo rationem, & normam tum literis, tum coram constituto tempore deferant;

Idque omnes, præter diligentiam, quam de hoc genere toto testes synodales ex decreto prouinciali adhibere, & præstare debent.

Primo igitur ii omnes pro suorum quique munerum, officiorumve ratione & cura dispiciant, quæ cleri sit in clericalis vitæ moribus progressio: quæ in vita spiritali disciplina, & quam sollicitum in diuinorum officiorum cultu studium; quam diligens in ecclesiasticis functionibus obeundis sollicitudo; quæ etiam, & quam frequens in literarum exercitationibus cura: qui in earum studiis progressus item.

Vicarii autem foranei & regionarii in ciuitate præfecti, aliive ecclesiastici homines, quos ob eam causam episcopus delegerit, exquirant, qui præterea parochorum in primis zelus in animarum salute procuranda, quæ in sacramentis ministrandis sedula diligentia; quam frequens in pascendis verbo Dei fidelibus officium; quæ denique in omnibus parochialis muneris partibus vigilantia, quæve assiduitas.

Deinde ii omnes & singuli pro sui officii munere inuestigent, quæ populi in Christianæ caritatis operibus exercitatio, quam religiosus festorum dierum cultus, quam pia in ecclesiis conuersatio, quæ in doctrinæ Christianæ scholis frequentia: tum de aliis piis sodalitatibus disquirant, tum denique de reliqua omni eiusdem populi disciplina, & in via Domini progressu.

Post videant, qui singularum ecclesiarum, præsertim parochialium status, an si quæ instaurationem desiderant; an debito cultu fraudantur; an sacris vestibibus, ornamentis, suppellectileque ecclesiastica, ad cultum necessaria, instructæ sunt; an denique vlla ex parte incultæ.

Postre-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

Postremo an si aliqua sunt prouincialium, diocesana-
 rumque Synodorum decreta, edicta, uisitationum præ-
 scripta, aliave episcopalia iussa, quæ executionem non
 habeant; quid item impediendi, aut difficultatis, aut
 denique causæ sit, quamobrem eorum executioni non sit
 locus.

Id autem omne, quod ad executionem attinet, notent,
 tum iidem, vel præfecti, vel delecti ecclesiastici homines;
 tum vicarii foranei, tum parochi, aliique, qui ecclesiastica
 beneficia obtinent, prout eorum vniuscuiusque in illis exe-
 quendis partes sunt.

Cum autem synodalis dies prope adest, vicarii foranei
 pridie illius diei adsint summo mane in ædibus episcopa-
 libus; eoque ipso die quamprimum episcopo nomina,
 & cognomina tradant, eaque ordine descripta, sacerdo-
 tum, & clericorum singulorum, qui ad Synodum con-
 ueniunt, ac rursus absentium causis sigillatim item descri-
 ptis, quamobrem Synodo non adsint. Idque præter offi-
 cium legitimæ excusationis, quam, qui absunt, episcopo
 afferre, & probare debent. Hoc ipsum triduo, vel biduo
 ante eum synodalem diem, qui ab episcopo in vrbe regio-
 nibus sunt præfecti aut delecti, præstent de suæ quique re-
 gionis clericis.

Singuli autem sacerdotes, ceterique clerici, qui cano-
 nicarum horarum officium præstare debent, breuiarium,
 cum ad Synodum veniunt, afferant; quod initio notatum
 sit nomine & cognomine possidentis.

Iidem vero, ne in itinere quidem, quod Synodi causa
 ad ciuitatem facturi sunt, a clericalis vitæ disciplina, & sa-
 cerdotali morum grauitate, nostris decretis præscripta,
 discedant.

Vbi in ciuitatem venerint, ne ad cauponas, sed ad ami-
 corum, si quos habent, præsertim ecclesiasticorum ho-
 minum, necessitudine, familiaritate, aut aliquo hospi-
 tii iure coniunctorum, domicilia diuertant; tumque de-
 inceps statim ad eum se conferant, quem occasione syno-
 dalis illius actionis, clericalis hospitii præfectum consti-
 tuerit episcopus; eique chirographum dent, quo suum
 quique nomen inscribant; notentque hospitii locum, &
 hospitem, apud quem diuerterint. Si vero quis neminem

certum hominem habet, apud quem diuerfetur; primum eundem præfectum adeat, qui certum ecclesiastici hofpitiij locum assignabit.

ANNO
CHRISTI
1379.

Cum porro clericalis ordinis homines omni tempore alios vitæ exemplo ad virtutem inflammare debeant, tum maxime cum fynodales actiones habentur, ita fe gerant in verbo, in conuerfatione, in caritate, quemadmodum Apoftolus monet, vt cum eos pofuerit Deus in acquisitionem falutis, atque in ædificationem, officii fui memores, ambulent digne Deo, fanctæque, ficut decet ministros myfteriorum Dei, viuant. Nec vero, vt plerique folent, cum in ciuitate funt, per plateas vagentur, aut præcuriofitate hac atque illac circumcurfent; fed ad caufam, ob quam conuocati funt, tota animi cogitatione tunc attentæ, in eo verfentur vt & epifcopo in ea actione puris caftisq; precibus auxilium, & fibi, & populis falutarem inde fructum ferant.

Qui facerdoes funt, fingulis diebus, quibus fynodalis Conuentus habetur, vt iuffum eft, Miffæ facrificium celebrent: reliqui clerici faltem prima die Synodi facram communionem fumant, idque fummo mane: facientes obfecrationes, orationes, & gratiarum actiones, postulationes pro fancta ecclefia Dei, pro fummo pontifice, pro principibus Christianis, pro vberimo fynodalium, & aliarum pastoralium actionum fructu.

Vt autem epifcopus, fynodalium actionum officiis, & curis multis tunc occupatus, aliorum ministrorum ftudio & opera adiuuetur; triduo, aut biduo ante Synodi diem, ecclesiasticum hominem, iuris peritum ftatuat, qui promotoris munus obeat; & vnum, duosve ecclesiastici item ordinis, qui eorum, qui a Synodo, cui intereffe debent, abfunf, caufam, rationemque abfentia eius nomine cognofcant; qui præterea querelas, controuerfias, & accufationes eodem nomine audiant, & ipfi epifcopo referant; cui liberum, integrumque fit, etiam dum Synodus habetur, quandocumque libuerit, illas fibi aduocare, & aliis etiam delegare.

Quæcumque porro vel decreta, vel constitutiones, vel edicta, vel fcripta cuiufuis generis in Synodo legi, promulgarive oportebit: iis legendis vel archidiaconum, vel

ANNO
 CHRISTI
 1579.

canonicum diaconum suæ cathedralis ecclesiæ constituat, qui id muneris recte obire possit; si modo is, qui cancellariæ episcopalis officium gerat, canonicus illius ecclesiæ non sit, aut in ea dignitatem non obtineat. Ad illum enim potius hoc officium pertinere decernimus, quo tunc impedito, ad alium canonicum, quem episcopus, vt supra, delegerit.

Pridie item illius diei, quo futura est Synodus, sub primam horam noctis in omni ecclesia ciuitatis solenni campanarum sono significatio detur Synodi postero die inchoandæ.

Postridie, quæ stata Synodi dies est, summo mane, & ceteris deinceps synodalibus diebus in cathedrali ecclesia certis campanæ ictibus ad Synodum clerus conuocetur: cuius etiam rei significatio fiat tabella, cura magistri ceremoniarum publice loco suo affixa, qua synodalis sessionis certa hora indicatur.

Qua hora vniuersi, & singuli, qui Synodo interesse debent, in ecclesia cathedrali, non raptim, sed graui incessu conueniant. Vbi conuenerint, loco constituto, superpellicea, quæ munda, ac decentia sint, & almutias, cappasve, pro ecclesiæ instituto & vsu induant, quicumque dignitates, canonicatusve in ecclesia cathedrali obtinent, & qui collegiatis ecclesiis quocumque nomine præpositi sunt, quibus recte & decenter induti, inde ad statum sessionalem locum, non turbulenter, sed quiete, & , quoad eius fieri potest, bini veniant, atque ordine confideant.

Nec vero quisquam mane, priusquam conueniat, cibum capiat, sed ieiunus adsit.

In loco igitur benedictionis confidentes Domini sacerdotes, & reliqui inferiorum ordinum clerici, ne vocibus obstrepant, ne tumultibus rem synodalem perturbent, ne confabulationibus operam dent; sed hæc omnia, ceteraque maxime caueant, quæ ecclesiasticæ disciplinæ, synodalis actionis dignitati, & loci venerationi non conueniunt.

Synodali celebritati triduum veteri ritu præstitutum est; at pro rerum, quæ gerendæ sunt, ratione, episcopus non solum breuiori, sed etiam longiori tempore Synodum agat, & synodales actiones tractet licet.

Primo Synodi die episcopus, processione solenni primum peracta, Missæ sacrificium celebret: tum precibus statis & ceremoniis ad eiusdem Synodi inchoationem e libro pontificali rite adhibitis, sermonem clero habeat eo de genere, quod synodalibus tractationibus, & sanctæ disciplinæ accommodatum sit.

Quo sermone peracto, archidiaconus, vel alius episcopi iussu indicat silentium.

Deinde idem archidiaconus, vel canonicus diaconus decreta lecturus, ad episcopum accedat, a quo illa, quæ legenda sunt, cum acceperit, de suggestu alta voce pronuntiet.

Decreta, quæ initio Synodi legat, hæc sunt:

Vnum, monitiones complectens, quæ ex hoc ipso decreto, atque aliis prouincialium Conciliorum constitutionibus, ac patrum regulis, prout episcopus maluerit, confectæ ad viuendi modum, celebrandæque Synodi rectam rationem pertineant. In iis vero monitionibus illa cohortatio etiam sit, vt triduo ieiunio, quemadmodum institutum olim fuit, synodalis triduana actio a clero celebretur.

Alterum, quo Synodi ministrorum, & iudicum, querelarum, itemque excusationibus absentia vniuscuiusque audiendis ab episcopo constitutorum nomina promulgentur.

Tertium, quo cauetur eorum, qui Synodo interesse debent, nomina, recte ordineque scripta, ad cancellarium episcopalem deferri.

Quartum, quo cauetur item, si cui in ea Synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, id præterea nemini ius acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cuiusquam iure, possessioneue detrahi, sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit.

Quintum, quo excommunicationis proposita pœna prohibeatur, ne, quo tempore Synodus habetur, cuiquam sacerdoti, clericove a ciuitate discedere liceat, nisi missione ab episcopo impetrata.

Sextum, quo iubeat, si quæ publica calamitas, vel ciuitati, vel diœcesi, cuius Synodus habetur, vel vniuerso

ANNO
CHRISTI
1579.

populo Christiano imminet, aut instat, orationem, in Mis-
sa sacrificio ab omnibus singulisque sacerdotibus fieri, pre-
cesque a reliquo clero adhiberi: cum instituti sit & ritus in
eiusmodi synodali Conuentu pro publicis rebus supplica-
tiones publicas agi.

His de more promulgatis decretis, nominatim decore-
que vocentur, qui Synodo præsentis adesse debent, sic-
que vocati, singuli respondeant: Adsum.

Vocationis ratio ea sit, vt primo ciuitatis, deinde dioce-
sis clerus vocetur.

Idque distincte, sigillatim & ordine præstetur.

In hac actione primo hæc legantur;

Decretum Tridentinum professionis fidei in sessione
25. adscriptum, capite secundo, cuius initium est: Cogit
temporum calamitas, &c.

Decretum Concilii prouincialis primi de professione
fidei, quod decretum incipit: Sacri, &c.

Tum formula professionis fidei ex constitutione Pii IV.
pontificis maximi legatur.

Qua lecta, & fidei professione præstita, eorum nomina
qui perstiterunt, a cancellario scribantur, & in codicem
distinctum referantur.

Decretum Tridentinum de examinatoribus in benefi-
ciorum parochialium cura committenda adhibendis, ses-
sione 24. capite 18. conscriptum in hæc verba: Examina-
tores, &c.

Deinde ab episcopo proponantur examinatores no-
minatim.

De iis probandis suffragia recte feruentur.

Decretum itidem Tridentinum de iis designandis, qui-
bus causæ delegentur, pronuntietur, sessione 25. cap. 10.
quod incipit: Quoniam ob malitiosam, &c.

Post eo de genere constitutio Bonifacii VIII. cuius ini-
tium est: Statutum, &c.

His lectis illi ab episcopo designentur, ac demum pro-
nuntientur.

In suffragiis autem ferendis singuli spectent, vt non hu-
manis affectibus obsequantur, sed Deo; & tum conscien-
tiæ satisfaciant, religioni, ecclesiæ vtilitati, animarumque
saluti consulant.

Tum hæc promulgentur;

Constitutio Pii II. contra clericos edita, qui sine canonica dispensatione extra stata tempora, ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem ordinem promoueri fecerint, ex Concilio prouinciali tertio.

Constitutio item Pii V. de confidentiis, ex eodem Concilio; & illa etiam de canonicarum horarum officio recitando, per eundem edita.

Decretum Tridentinum de residentia sessione 23. capite primo.

Decretum alterum de residentia, item sessione vigesimatertia, capite primo.

Decreta prouincialis Concilii primi de vita & honestate clericorum.

Decreta Concilii prouincialis quarti de honestate clericorum.

Decreta prouincialis primi Concilii de diuinis officiis.

Decreta item huius Concilii prouincialis quinti de chori disciplina.

Aliæ denique, vel pontificiæ sanctiones, vel prouinciales constitutiones, vel decreta diœcesana, quæ episcopus legenda censuerit.

His lectis punctatores pronuntientur, ab episcopo delecti, qui ex decreto Concilii prouincialis quarti ibidem iurent.

Deinde testes item synodales, ab episcopo delecti, renuntientur, qui ad præscriptum formulæ, in eo Concilio editæ, iurati, munus suum obeant. Quo in iureiurando hæc cautio sit, vt mane in sessione per eos præstetur, qui adsunt. Si qui vero absunt, vicario foraneo, in cuius regione illi testes renuntiati habitant, id curæ delegetur, vt ad formulæ præscriptum ab illis iusiurandum exigat atque suscipiat.

Id vero iusiurandum in altari maiori sacris reliquiis, quæ e loco vbi asseruantur, accensis luminibus afferentur, de core collocatis sancte præstetur.

Alia præterea agantur, quæ episcopus agi, fieriue expedire censuerit.

At vero neque sessio secunda dimittatur, nisi primo, vt su-

ANNO
 CHRISTI
 1579.

pra,oratione publica perorata. Tum tertia sessio indicatur.

Quo tertiae sessionis die demum decreta, si quae episcopus noua conficienda censuerit, de suggestu promulgentur.

Monitiones ex Concilio prouinciali quarto legantur.

Post, certa dies Synodi, quae sequenti anno celebrabitur, decreto edito promulgetur. Tum episcopus, antequam Synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum.

Processio solennis deinceps ab vniuerso clero agatur.

A qua cum reditum erit, clerus vniuersus, genibus flexis, tacitus per horam dimidiam oret pro rebus publicis, quarum causa oratio episcopi iussu indicatur.

Tum postea acclamationes sanctae fiant, ex formula ab episcopo praescripta.

Acclamationibus factis, omnes sacerdotes & clerici furgent, cum reuerentia osculum pacis ab episcopo accipiant, & sibi inuicem dent, cum timore & amore Dei. Si vero cleri, qui conuenerit, numerus is est, ut longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut praepositi & archipresbyteri solum ab episcopo illud accipiant; deinceps suo quique clero dent;isque inter se mutuo item.

Quod vero sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa praestent, ut coniunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quaecumque lecta, sanctitate sunt, solícite exequantur.

Demum episcopus clero solenniter benedicat.

Archidiaconus vero praescriptis illis pontificalis libri verbis Synodi dimissionem significet.

Post primae sessionis diem, reliquis deinceps diebus a canonico, vel ab eo qui dignitatem obtinet, hebdomadario, Missa solennis stata hora canatur.

Pluuialia item induantur, qui in cathedrali ecclesia dignitates, aut canonicatus habent, & singuli collegiatae ecclesiae quouis nomine praefecti, peracto scilicet Missae sacrificio, cum initium fit sessionis synodalis.

Ac in Missis etiam solennibus, cum episcopus celebrabit.

Mane item singulis sessionis diebus, cum sacrae preces, libro pontificali praescriptae, rite habitae erunt; concio, ser-

move ecclesiasticæ disciplinæ rationibus accommodatus ab episcopo, vel ab alio eius iussu habeatur. ANNO CHRISTI 1579.

Sessio autem, cum ad horas pomeridianas prorogatur, stata hora signum campanæ ad illius significationem detur.

In qua continuata sessione episcopus amictum etiam, albam stolam, pluuiiale rubri coloris, pectorale, & mitram preciosam induet, duobus de more assistentibus.

Pronuntietque episcopus initio orationem, Adsumus.

Vesperis autem, antequam vniuscuiusque diei sessio dimittatur, clerus vniuersus paululum tacitus sancte, religioseque oret pro re, de qua orationem fieri, in eadem, vel in prima sessione indictum est.

Cancellarius autem a promotore rogatus, omnis quotidianæ sessionis, tum matutinæ, tum pomeridianæ acta publica conscribat, in librumque certum referat.

Peracta demum tota vniuscuiusque diei sessione, episcopus de more sollemniter benedicat.

His decretis de Synodi diocesanae habendæ ratione, atque vsu per nos editis, addi atque de his mutari aliquid in iis quæ aut ad dirigendæ Synodi rationem, ordinemve, aut ad decretorum prouincialium, aliarumque sanctionum promulgationem pertinent, episcopo ex causâ liceat, prout ex Synodi suæ diocesanae vsu esse videbitur.

Quo diligentius, atque adeo accuratius & in vrbe ii, quos vnicuique regioni episcopus præfecerit, & in diœcesi vicarii foranei muneris, atque officii sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius ac vigilantius diœcesis status, cui assidua pastoralis speculatione prospiciendum est, exploratus ipsi episcopo sit, atque cognitus, cum ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum studiosè referant, non solum quæ de Synodo diœcesana decreto generatim vniuersèque præscripta sunt; verum etiam quæcumque sigillatim, ac præcipue, pro temporum ratione idem episcopus illis præscribenda censuerit: in hoc genere ita consultum sit, vt illi in ciuitate, in diœcesique, vicarii foranei, in sua quique regione commissa, præter illam in suo munere gerendo curam, suasque frequentiores per annum visitationes, præterque episcopi & episcopalium visitorum in visitando diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligenti que ratione visitationem

ANNO
CHRISTI
1579.

nem conceditæ sibi regionis cumulatius, exactiusque obeant, a die sancti Martini, vsque ad diem festum ordinationis sancti patris nostri Ambrosii. Si quis vero, vel pro regionis, quæ sibi commissæ est, magnitudine, vel alia causâ ad statæ visitationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suæ initium facere.

Vicarii autem foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab episcopo sigillatim præscribenda, de regione, quæ vniuscuiusque eorum vicariæ curæ demandata est, ad eundem relaturi, in ciuitatem quotannis hebdomadæ ante dominicam in septuagesima penultimæ, duodecimo scilicet ante eius dominicæ celebritatem, de summo mane in episcopales ædes ad illum conueniant. Id vero, nisi aliquando ob temporis, quod inter epiphaniam & septuagesimam incurrit, breuitatem, aut aliam ob causam, cum vicariorum conuentum, alio commodiori tempore habendum esse, per literas episcopales significatum sit.

Quo diligentius vero relationem singuli vicarii præstent, id subsidii sibi comparent, vt antequam statim conuentus dies veniat, congregationem parochorum suæ quique regionis habeant, a quibus quæcumque, vel vniuerse, vel nominatim, præscripta sunt, diligenter animaduertant & colligant. Parochorum propterea curæ sit, certo ante conuentualem diem tempore videre, atque exquirere suarum parochiarum, parochialiumve hominum, statum, vitam & mores. Si quæ vero animaduernerint, quibus salutariter consuli, aut prouideri oporteat, & sigillatim & ordine descripta suo quique vicario tradant, vt ad constitutum tempus episcopo referant.

Vbi a conuentu, qui anniuersarius ipsis vicariis stato die indictus est, ad suam quique ecclesiam redierunt, statim quique suæ regionis parochorum congregationem iterum habeant de iis, quæ ab ipsis, vel Synodi proxime celebrandæ, vel alterius rei causâ agi, præstarive monuerit, aut iusserit episcopus.

Constituti vero in vrbe ab episcopo regionum præfecti, quæcumque ad præscriptam illam rationem eidem re-

ferenda sunt, ea tum diligenti stata visitationis cura, tum parochorum, quorum paulo ante relationis diem congregationem habebunt, adiumento vsi, post referent, quam vicariorum foraneorum dimissa erit constituta congregatio.

ANNO
CHRISTI
1579.

Feria præterea secunda post octauam resurrectionis Domini, si dies festus non est; sin minus, proximo primo feriali die, quo sollemniter officium non fit, iidem tum præfecti regionum in vrbe, tum vicarii foranei congregationem iterum habeant, in qua & a parochis etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conuentum, qui ante dominicam in septuagesima habitus est, inciderint, quæ item ad episcopum ante Synodi diem referri oporteat: qualia sunt de iis, qui proximo pascha confessi non communicarint, & de aliis, quæ ad eundem deferenda sint.

Sin autem aliqua de causa ad constitutam eam diem Synodus non habeatur; ne propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationem diligenter obeant, & ante dominicam septuagesimæ ad episcopum conueniant, & singula alia præstent, vt supra, vel illis omnibus vniuerse, nominatim, præcipueque vicariis foraneis constitutum est, & tertia etiam post pascha resurrectionis Domini hebdomada ad præscriptum eidem episcopo cum præfecti de scripto referant, ac tradant; tum ii vicarii singula mittant.

Regulares, quicumque sint, qui in quavis ecclesia parochiali, etiam quæ in suo monasterio exigit, quæve eidem adiuncta est, curam animarum gerunt, Synodo diocesanæ intersint; ad stas illas congregationes, lectionesve, quibus parochos interesse iustum est, conueniant; menstruos item illos parochorum conuentus, quos in dioecesi haberi, decreto cauimus, tum ipsi adeant, tum in ecclesiis, vbi animarum curam gerunt, monasterii sumptu habeant; & omnia denique munera, onerave parochialia, quæ ceteris parochis imposita sunt, præstent omnino.

Curatas ecclesias, quæ regularium monasteriis, etiam vbi abbas generalis domicilium, sedemque ordinis primariam habet, vnionis iure adiunctæ sunt, episcopus ex Tri-

ANNO CHRISTI 1579. dentini Concilii decreto, sessione septima, capite septimo visitet.

Visitationis munus ad Dei honorem, animarumque salutem vtiliter institutum, quo fructuosius præstetur, maxime videbitur expedire, vt antequam ab ecclesia, pio-ve loco, cuius visitatio agitur, discedatur, decreta, eaque præsertim, quæ de structura, supellectilive ecclesiastica, constituta erunt, rectori, aliive cuius interest, relinquuntur, vt quam primum fieri potest, diligenter inducantur in executionis vsum. Atque in eo quidem genere decretorum, quæ de illius vel fabricæ, vel supellectilis ratione sunt, cum in instructionibus, ea ipsa de re ex prouinciali decreto editis forma præscribatur, non multum temporis ponetur.

Si quæ vero, vtpote de legatis & aliis eiusmodi causis cognosci oportebit, de iis, loci etiam visitatione confecta, statui, decernive poterit: sed curet episcopus antea omnino, si fieri poterit, decerni, quam ex ipsa plebe, vicariive regione abeat, si diocesis locorum visitatio fit.

Atqui in decretis non erit generatim, sed sigillatim, & quantum fieri possit, diligenter statuendum & a quo & cuius sumptu & quo temporis spatio quidquam fieri, præstare oportebit, & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Et vero si quæ in decretis exequendis difficultas, vel controuersia videbitur oriri posse, curandum erit, vt plane tollatur. Verum hac salutari diligentia videat episcopus, ne in visitando tempus, nisi necessario, protrahatur ad maiorem cleri, vel populi, vel ecclesiarum sumptum.

Nec propterea tamen vetitum sit, quo minus aliquorum decretorum confectionem, vel editionem differre diutius possit, si ita pro difficultate rei, aliave ratione opus esse, aut expedire iudicauerit.

Visitationis autem decretorum exempla semel primum gratis omnino, etiam quod ad scriptionem attinet, edantur iis singulis, quibus pro executionis vsum edi, exhiberive oportet: iterum etiam atque adeo sæpius itidem gratis vt supra edantur, si quæ iam edita sunt, aliquo modo, sine eorum culpa tamen, amissa, deperditave sunt.

Quæ porro decreta, cum primo eduntur, in libro, bene
Concil. Tom. 36. Q999 ij

confecto, accurate, recteque exscribantur. Isque liber in sacristia ecclesie, aliove decenti, tutoque loco asseruetur.

ANNO
CHRISTI
1579.

Subscribet praterea manu sua iisdem decretis in eo libro episcopus, vel qui eius nomine visitauit, vel cancellarius, vel notarius visitationis. Eiusdem vero cancellarii erit, publicis tabulis notare, in actaque visitationis referre, quo die singula decreta, ordinationesve singulae editae sint.

De episcopo, episcopali iurisdictione & foro.

QVOD de episcopo hospitio excipiendo Clemens pontifex & martyr apostolica quadam constitutione scribit, & beatus Ambrosius studiosè seruauit, id episcopi prouinciae nostrae ad usum reuocare studeant, ut episcopum, qui aliunde venerit, benigne hospitio accipiant; cum eoque agant, ut die festo, si permanserit, sermonem in primis habeat. Est enim, inquit idem Clemens, hospitis hortatio grata, atque utilis. Hoc praterea, etiam si ille renuat, facere cogant sancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

Si quando contigerit, vel legatum pontificium, vel cardinalem sanctae Romanae ecclesiae, vel metropolitanum huius prouinciae aduentare, aut diuertere in aliquam prouinciae dioecesim, aut in ea diutius etiam commorari, tunc episcopus dioecesanus cum ei obuiam prodit, aut congressum, colloquiumve cum eo habet, aut denique in eius conspectu praesens, siue publice, siue priuatim adest, ne rochetum detectum ferat, sed superiori veste contegat. Eundem honorem tribuat, deferatve apostolico suae ecclesiae visitatori, & illi item, qui in ea regione internuntius apostolicus est.

Si quando aliquem ex coepiscopis nostris in belli, famis, pestis, aut alias eiusmodi necessitates, aut difficultates, quas Deus pro sua pietate prohibeat, publicas vel priuatas incidere contingat; reliqui prouinciae nostrae episcopi opem illi afferre ne differant tum oratione & publicis supplicationibus, tum elemosynarum, ut quisque poterit, largitione.

Tum omnem etiam aliam rationem quisque ineat, qua fratris episcopi, ac eius etiam populi laborantis calamitatibus large, atque opportune succurratur,

ANNO
CHRISTI
1579.

Sacrofancti Concilii Calchedonensis Canon iubet, ab episcopo œconomum deligi, & constitui, qui ecclesiæ cathedralis prædia, bona, resque de illius sententia, & arbitrio administret, vt non modo illa non dissipentur, sed testis sit rectæ administrationis ac dispensationis.

Id vt a prouincia nostræ singulis episcopis seruetur, hoc decreto statuimus, nec vero solum quo diligentius bonorum ecclesiæ rectæ administrationi ad illius Concilii præscriptum consulatur, verum etiam quo studiosius episcopus, cum census, supellectilis, bonorumque eorum curatorem, administratoremque habuerit, in rerum spiritualium officiis, quæ episcopalis muneris propria sunt, ipse omni cogitatione, totoque animo incumbat.

Eum vero œconomum, vel, vt alio Canone cauetur, vicedominum constituat episcopus, non laicum, neque sibi cognatione, affinitateve, aut fauore coniunctum, sed ecclesiasticum hominem: qui & de clero suo, & vero, si talem, qui idoneus sit, habere potest, diaconatu initiatus sit, quique in eo administrationis genere & recte & perite versari possit.

Cuius administrationis rationes in codicem certum recte, ordineque relatas, tertio quoque anno ad Concilium prouinciale episcopus afferat, atque exhibeat, solícite pro conscientia suæ religione, totius illius dispensationis rationem in eodem Concilio redditurus.

Ne prælatus exemptus, etiamsi episcopus sit, in alienam diœcesin, intra cuius fines ecclesiam quomodocumque exemptam obtinet, quæ iam inde etiam ab immemorabili vsque tempore iurisdictionem spiritualem habet, alium episcopum inducat, neque ad sacrum oleum conficiendum, neque ad chrisma ministrandum, neque ad consecrandam ecclesiam, neque ad alia pontificalia munera obeunda, exercendaue: nec vero ipse illa ipsa officia, munerave ministret, aut exerceat sine episcopi diœcesani concessu.

Ne item prælatus inferior, etiam exemptus, in ecclesia, locove vbi iurisdictione spirituali vtitur, episcopo extraneo potestatem faciat ministrandi pontificalia munera.

Regulares, quibus ex priuilegio ius comperit conseruatores eligendi, ad quos in iudicium vocentur, quos semel

delegerint, ne mutant: eorumque præterea nomina, mens spatio, episcopo diocesano significant: alioquin ad episcopale forum in ius illos vocari liceat.

ANNO
CHRISTI
1579.

Quibus in actionibus, aut deliberationibus œcumenicis, Synodo Tridentina, aut prouincialibus Conciliis constitutum est de capituli, clerice consilio aliquid agendum esse, non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam esse episcopus existimet, nisi in iis tantum, de quibus id speciatim, nominatimque cautum est.

Quoties episcopus, etiam tamquam sedis apostolicæ ex decretis Concilii Tridentini delegatus, sententiam in iis causis tulerit, in quibus ante Concilium, tamquam ordinarius, eadem iurisdictione, potestateve uti poterat; si ab illius sententia ad metropolitanum appellabitur, non propterea, quia alia sententia tamquam a sedis apostolicæ delegato pronuntiata est, a metropolitani iurisdictione subterfugiatur, sed appellationis causæ cognitio omnis libere eidem permittatur.

Quod Concilii Tridentini decretis sancitum est, ut in visitationis, correctionis, habilitatis, inhabilitatis, & criminum causis ab interlocutoria ante diffinitiuam sententiam, aut ab alio quocumque grauamine ne appelletur; ita omnes, ad quos pertinent, id exequantur, ut non modo appellationi non deferatur; sed neque metropolitanus, ad quem appellatum est, ante diffinitiuam sententiam cognitionem grauaminis suscipiat, adhibeatve: ita ut ne simpliciter quidem mandet, acta causæ sumptibus appellantis mitti. Vbi vero sententia diffiniens lata est, quæ ad causas visitationis & correctionis pertinent, appellari liceat; ita tamen, ut illius executionem non retardet, impediatve appellatio. Quod si de grauamine agitur, quod per appellationem a diffinitiuâ reparari nequeat, quale est grauamen indebitæ carcerationis, tunc appelletur licet, & appellationi plane differatur: Nec vero prohibeatur, quo minus acta causæ ad iudicem appellationis deferantur. Interea vero idem, cuius causa agitur, in carcere permaneat, quoad causa cognita iudex, ad quem appellatum est, aliter iusserit, decreueritve. Si vero causa correctionis est, utpote, cum quis inique in carcerem se coniectum esse, aut diutius in eo fuisse conqueratur, & ad metropolitanum propterea ap-

ANNO
CHRISTI
1579.

pellet; de prætenso excessu is cognoscat licet, dummodo quæ ordinarius iudex decreuerit, eorum executio interea non impediatur.

Vt apud iudicem ecclesiasticum omni sinceritate iudicia exercentur, statuimus atque edicimus, illum non solum litis principio, sed in omni eius parte, cum expedire censuerit, atque ex officii sui munere, tam ab actore, quam a reo calumniæ iuramentum exigere posse.

Iuramentum, sicut vinculum iniquitatis esse non debet, ita eius relaxatio, absolutiove æquum nullum modo est vt cuiquam præiudicium afferat.

Quamobrem ne cuiquam in posterum iuramentum, quo astrictus est, relaxatio, absolutiove vnquam detur, nisi ad agendum tantum alias ex sacrorum Canonum præscripto, at vero nullo modo ad excipiendum; ac præterea, ne ad agendum quidem, posteaquam quis periurium admisit: a quo crimine episcopus absoluit neminem.

Literæ monitionum de rebus surreptis, ablativæ, ne deinceps dentur, nisi præscriptis rationibus, quæ partim in Concilio prouinciali quarto explicatæ sunt, partim in hoc enucleari vt infra præscribuntur.

Non solum excommunicationis, vt tertio Concilio decretum est, sed etiam interdicti, aliarumque censurarum vim & potestatem parochus iis sermonibus, concionibusve aliquando explicet, quos ad populum habet.

Et vero publice excommunicatos, interdictosve, qui a sacerdote celebrante, vt ab ecclesia exeant, nominatim moniti permanere auferint, excommunicationis vinculo irritos esse; neque ab alio, nisi a sede apostolica solum, absolui posse, ostendat, vt Clementis quinti sanctione cautum est.

Interdicta, ab episcopo promulgata, non solum, quæ vniuersos, sed quæ singulos etiam attingunt, ab ordine omni regularium in suis ecclesiis & promulgentur, & seruentur item, vt Tridentinum decretum iubet.

Parochus cum aliquos, vel excommunicatos, vel interdictos pronuntiarit, eorum nomina, cognomina, & diem, quo excommunicati, interdictive sunt, quamprimum ad fori episcopalis cancellarium deferat.

Hic vero in tabella, eo potissimum nomine confecta, recte excriscibat quæ a parochio acceperit.

Ei præterea tabellæ, quam in cancellaria diligenter certo loco asseruet, addat, detrahat, quidquid in dies singulos addi, detrahi, mutarive acceperit.

ANNO
CHRISTI
1379.

Item de clericis, qui vel suspensionis censura affecti, vel exilio mulctati sunt, accurate etiam seruet cancellarius, notato tempore, quo in ea suspensionis censura, aut in exilio permanere decretum est.

Quo diutius in excommunicationis, interdictive censura aliquis permanserit, cum absoluitur, eo grauiori poenitentia afficiatur.

Iudiciorum, causarumque forensium, tum etiam omnium literarum, expeditionum formula, quæ ad fori episcopalis rationem, recte instituendam, & tuendam, quæque ad deprauatos vsus tollendos pertineat, Concilii huius auctoritate per nos conscripta, cum in lucem emittitur, in omni episcopali prouinciæ tribunali accurate, diligenterque seruetur.

Illud præter cetera munus episcopi est, vt in suo episcopali foro vniuersis & singulis ius gratis reddatur.

Quamobrem præter id, quod alio Concilio prouinciali de muneribus, & donis cauimus, hoc decreto statuimus, in ordinariis causis nihil quidquam, vel minimum, ne sportularum quidem nomine, nec a sponte etiam dantibus, aut vlllo quouis modo a iudice illius fori accipi licere.

Si quis acceperit, poenam, lege Iulia repetundarum sanctam, ipso facto subeat.

Nemo quisquam neque vicarius, etiam foraneus, neque procurator, aduocatusve fisci episcopalis, neque auditor, nec vero alius, qui in familia, famulatuve episcopi sit, causarum, quæ in episcopali foro aguntur, procuracionem, defensionem, ac patrocinium, nec nomine, ne re ipsa suscipiat, agatve, præter illas, quas debet pro suscepti officii munere, & quas præterea pias causas episcopus, ab illo suscipi, agive iusserit. Nec vero quispiam eorum patiat, famulos suos in eo episcopali foro causas non modo agere, sed ne commendare quidem, minus vero quidquam, vel minimum operæ ponere, quo præiudicium, damnumve cuiquam inferatur.

Neque præterea ipsi vel fori episcopalis ministri, vel episcopi familiares in causarum commendatione aucto-
rita-

ANNO
CHRISTI
1579.

ritatem suam interponant: nisi ii sint, quibus pro muneris sui ratione diligenter curandum est, vt lites, controuersia, & causa, praesertim miserabilium hominum, quam celerissime & rectissime in primis definiantur.

Illud maxime expedit, cum omnique ratione consentiens admodum est, vt vicarii episcopales, quoad eius fieri potest, alienae potius diocesis, quam illius sint, vbi commissum vicariae curae officii munus obire, atque exequi debent. Saepe enim fit, vt cum iustitiae quasi oculis tenebras cognatorum, affiniumve illa innata vis offundat; tum gratia, metuque eorum, quibuscum vixerunt, viuendumque deinceps est, etiam boni, constantesque viri ab aequitatis norma, rectaque via facilius deflectant.

Si praeterea id vicarii officium eis committitur, qui in aliqua ecclesia personalis residentiae munus sustinet, id incommodi, quod permulti interest, manifesto existit, vt non facile, neque cumulate, vti par est, vtriusque muneris partes expleat, atque exequatur.

Quare episcopus, cum alia via, rationeque in eo vicario munere sibi, suaeque ecclesiae recte consulere potest, videat, vt ne illius generis viros ad illud adhibeat.

Ne episcopi vicarius, ministerve, iudicandi officium, partesve ab eo commissas, ante aggrediatur, suscipiatve, quam eidem iusiurandum praestiterit ad formulae conceptae praescriptum.

Piarum voluntatum executio, bonorumque ecclesiasticorum defensio omnis, iure Canonum, ecclesiasticisque constitutionibus, episcopi curae, fideique commissa est.

Quamobrem is vel cathedralis ecclesiae canonicum, vel alium ecclesiasticum hominem arbitrato suo constituat, qui idoneus earum piarum causarum patrocinium suscipiat, atque agat.

In earum curam delectus ab episcopo protector incumbat studio diligenti, vt & voluntatibus piis satisfiat, & bona ecclesiae recuperentur, & locis, operibusve piis fraus nulla, vel minima, quoad eius fieri potest, adhibeatur.

Præcipue autem in eo euigilet, vt piarum causarum aduocati, & procuratores ne officio vsquam desint, quod earum procuratio, ac defensio ipsis commissa deposcit.

Singulis hebdomadis, semel ad minimum, & procuratorum.

ratorem fisci episcopalis, & illos conuocet, quibuscum deliberationem, rationemque omnem, vt diligentissime potest, ineat, tum de piis legatis exequendis, tum de ecclesie bonis recuperandis atque tuendis.

Quæ vel ab ipsis aduocatis, procuratoribusve, vel ab aliis, quorum interest, in dies singulos, prout vsuuenit, exponi solent, ea studiose attenteque audiat: si quæ vero cognouerit in eo statu versari, vt necesse habeant aliquo officio adiuuari, aut tandem ad exitum perducere, is omni studio, etiam pro officii sibi commissi munere, videat, ac procuret opportuna ad rem adiuuandam conficiendam, ve remedia.

Quamobrem, & vicarium generalem, & aliquando episcopum, & iudices alios, quibuscum agendum est, toties adeat, quoties adiumento opus erit ad causam.

Sit etiam fori episcopalis carceris protector vnus e canonicis ecclesie cathedralis, vel alius ecclesiastici ordinis vir: quem secundo quoque anno, aut breuiori temporis spatio, prout maluerit episcopus, ei curæ, protectionive præficiat: rursusque ab illo munere libere amoueat, etiam ante præfinitum tempus pro arbitratu suo.

Eius officium erit, exquirere diligenter, ac simul curare, vt aduocatus, procuratorve pauperum, satellites, & custodes carceris muneri suo ne in aliqua re defint, neve quidquam committant, quod iis, qui in custodia sunt, fraudi damnove esse possit.

Inuestiget præterea sollicito, diligentique studio, quæ illorum cura adhibeatur, cum in primis ad animæ salutem, tum etiam ad corporis sustentationem: & quæ vero de toto eo genere in Concilio prouinciali primo, & tertio cauta sunt, an præstentur quamrectissime: & quid denique officii erga ipsos singuli ii præstent, quibus commissum est.

Causæ item eorundem, & quamcelerrime fieri potest, recte, cum æquitatisque ratione congruenter diffiniantur, etiam atque etiam studiose videat ac procuret.

Singulis hebdomadis sæpe, vel minimum bis, vnumquemque, qui in carcere est, inuisat. At si qui sunt, qui arctiori secretiorive custodia inclusi tenentur, eos item visitatum eat: sed hoc omne officium, vicario consentiente,

ANNO
CHRISTI
1579.

eodemque praesente, aut procuratore fisci episcopalis, aliove, quem idem vicarius maluerit; si ita magis expedire censerit, ipse praestet, nec vero alias.

Carceris item custodes saepius per hebdomadam adhibeat, quibuscum agat quaecumque non solum ad mores corrigendos, sed ad vitam sustentandam, necessitatesque subleuandas eorum pertinent, qui in vinculis, custodiae sunt. Ac proinde libenter, benigneque audiat, quae quotidie sibi eo de genere ab illis exponentur: & quibus opus esse viderit ut consulatur ac prouideatur; in iis omnes curae sollicitudinisque partes, ut oportebit, quam diligentissime praestet.

Si porro vel vniuersos, vel singulos, qui in carcere sunt, ita se male gerere perspexerit, ut correctione, monitioneue opus habeant ad morum disciplinam, eos prout opportunitas tulerit, & monere, & hortari, & obiurgare, & corripere ne desistat.

Si vero alios muneri suo deesse, aut in eo peccare animaduertit, cum illos sui officii, atque adeo errati moneat in primis, tum si opus erit, ob eam causam episcopum, aut vicarium generalem adeat, cuius auctoritate malorum pertinaciae occurratur.

De procuratore fisci episcopalis.

EAM curam, atque adeo cogitationem procurator, aduocatusve fisci episcopalis suscipiat, ut sibi putet procuratoris munus commissum esse in inquirenda veritate criminis, de quo agitur; ideo ne eo vnquam abutatur ad innocentes opprimendos, neve item causam & occasionem praebet, ut calumniis quis vexetur, atque exagitetur.

Ne vllam criminis causam suscipiat, procuretve, quam calumniosam esse nouerit: sed cum vel calumniae, vel rei delati innocentia constiterit, statim ab ea causa desistat.

Euigilet item vna cum vicario, ac sine eo etiam, ut collateralis, & satellites, ne quidquam vel minimum extorqueant.

Testes pro informatione curiae, & sancti officii inquisitionis ipse per se, etiam vicario non praesente, aut de illius ramen mandato excipiat licet. Iis praeterea, quae de testibus etiam ad defensionem causae adhibitis, instituentur, quaestionibus adesse possit: nec vetitum sit, quin & iudi-

ci quæstiones, interrogatave, quæ ad causam pertinent, in mentem reuocet, atque adeo suggerat: & testes etiam ipsos, si modo iudici placuerit, interroget: imo vero reos item, at ipso tamen iudice præsentem.

Denuntiationum quoque, quæ de rebus, pie legatis, relictivæ, in dies singulos fient, indicem a cancellario apud se habeat.

De præfecto reformationis, tribunalis, & taxarum.

EPISCOPVS singulis annis, aut secundo quoque anno, ecclesiasticum virum decernat, qui certis illis legibus exequendis præsit, tum provincialibus, tum episcopalibus, quæ ad rectum fori ecclesiastici usum, rectamque forensium causarum normam, tum ad certam taxæ rationem, omnemque denique iudiciorum conformandam disciplinam pertinent.

Is, quæcumque de omni eo genere sancita sunt, omni cautione videat, ut ab iis, quorum interest, plane seruentur, & in morem quam diligentissime fieri potest inducantur.

Causarum acta & codices item, in quos solutiones sigillatim relatæ sunt, de improviso inspectet, quo facilius comperiat, si quid culpæ in taxæ præscriptæ ratione contrahatur. Si vero præ quæstus cupiditate cancellarius, notariusve plus pecuniæ quam præfinita taxæ ratio postulat, eiusque tabella ostendit, ab ullo vnquam exegerit, id totum eidem restitui iubeat.

Et vero qui in eo genere deliquerint, pœnis etiam illos affici ab episcopo, vicariove procuret. Ad episcopum præterea illorum nomina deferat, quos in illis exequendis, quæ sibi præscripta sunt, muneri suo deesse aliquo modo animaduertit.

De cancellario, & notariis.

MAXIME interest, non modo eum, qui officium tanti ponderis, tamque valde cum episcopali cura coniunctum gerit, quale est cancellariæ episcopalis munus, sed illos etiam qui vel substituti nomine operam simul in eo ipso munere ponunt, vel in cancellariæ scriptorum numero censentur, cum ab omni alio negotio expeditos esse, quo attentiores sint ad operam, curamque susceptam, tum maxime vacuos, ac plane liberos ab omni, vel minima su-

ANNO
CHRISTI
1579.

ANNO
 CHRISTI
 1579.

spicione cupiditatis, prauæque affectionis, nedum corruptelæ. Quare præterea, quæ olim hoc de genere a nobis constituta sunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdici-
 mus, ne eorum quisquam ab vlla cuiusuis loci, ordinisve vniuersitate, collegio, homineque vlllo, ne diœcesis quidem alienæ, qui in foro episcopali causas, lites & negotia, cuiuscumque generis sint, duobus ante annis habuit, aut iam nunc habet, aliquod, vel minimum, donum, munusve etiam sponte oblatum, ac ne rem quidem esculentam, quæ statim consumi possit, accipere directe aut indirecte, vlllo modo possit.

Ne præterea in eo foro ecclesiastico, vel in alio, lites, causas, negotiaue cuiusquam suscipiat, neque agat, nec vero dispensationes, neque alias eius generis actiones, expeditionesve persequatur, procuretve, nisi officii, quod gerunt, ratio aliter deposcit, aut episcopus iussit. Qui contra fecerit, a muneris exercitatione suspendatur, atque eo etiam mulctetur, aliisve pœnis plectatur, arbitratu episcopi.

Ne episcopus quidquam, vel sponte oblatum, ne exiguum quidem, a secretario, scribisve dono accipi, aut capi vlllo nomine patiatur; ne occasione quidem literarum, etiam quas pro officii munere etiam priuatim aliquando scribunt.

Hebdomadæ dies, antiquato Gentium a fide Christiana abhorrentium more, non stellarum errantium, Lunæ, Martis, Mercurii, Iouis, Veneris & Saturni nominibus, sed feriæ appellatione & distinctione nominati, sanctissimus pontifex Siluester decreto sanciuit.

Quod cum non sine multiplici ratione ab eo institutum sit; id prouinciæ nostræ episcopi curent, vt omnis ecclesiastica actio, qualis qualis sit, quæ vni in Synodis diœcesanis, vel sacerdotalibus, clericalibusve conuentibus, vel in canonicalibus capitulis, vel in foro episcopali, vel vlllo alio loco, temporeve celebretur, non dierum, qui illarum stellarum appellationem adhuc etiam vulgo retinent, nomine, sed feriæ distinctione & ordine recte notetur.

Cancellarius & notarii causarum, tam ciuilium, quam criminalium acta, gesta, tabulas, instrumenta, & pro-

cessus originales, ne vlllo nomine, ne inspiciendi quidem tantum causa, vsquam exhibeat; nisi in proprio pluteo aut cancellariæ, archiuive loco, idque sine vlla mercede. Illa vero inde alio asportari ne liceat; etiam de eorum consensu, quorum interest, etiam si cui certo homini transferranda, recte ac tuto committi possint, præterquam iudici causæ ostendenda. Qui secus fecerit, cum ab episcopo plectatur graui pœna, tum damnum refarciat, etiam si quid quisquam eo nomine fecerit.

Et cautio cancellario & notariis adhibenda est, ne cuiuspiam alicuius causæ actorum, attestationum, sententiæ vlliusque scripturæ exemplum edant, facultate scripta editionis a vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officii amissione mulctetur, aliaque pœna puniatur pro episcopi arbitrio.

De certa taxæ ratione, forensibus tribunalis ecclesiastici actionibus præscribenda, in Concilio etiam prouinciali tertio cauimus: sed quoniam nondum quidquam præstitum est, quod omnibus partibus perfectum sit; sex mensium spatium post Synodi huius prouincialis editionem præstituimus: quo tempore singuli episcopi prouinciæ causis, negotiis, rebus & actionibus singulis fori sui, certas taxæ rationes, quæ metropolitanis probentur, quam rectissime præstituant, vt nulli avaritiæ, cupiditatisve suspicio inde existat. Si qui non fecerint, metropolitani ipsius cura sit, intra annum totum id præstare.

Præter alia, quæ hoc de genere olim & nunc sancita sunt generatim, vel sigillatim, hoc decreto statuimus quæ infra ordine sigillatim quasi in tabella notantur, ea ipsa singularum instrumenta, tum literas, scripturæ a cancellario gratis & scribi & confici & edi. Id vero omne vt præstetur, episcopus omnino efficiat, ac de negligentia, aliave culpa in Concilio prouinciali rationem reddat.

Quæ gratis in cancellaria conficienda sunt, & etiam addenda, quod ad scripturam attinet.

ACTA visitationis, eorumque exempla, quæ iis eduntur, qui visitant ad præscriptum decreti hoc Concilio editi.

Facultates, quarum auctoritate vicarii, ministrique episcopales decernuntur.

ANNO
CHRISTI
1579.

Literæ testimoniales, dimissoriae de suscipiendis ordinibus.

Facultas pontificalia exercendi, quæ episcopo, aliive aliquando conceduntur.

Attestationes, quibus testatum fit, aliquem idoneum esse, cui beneficium conferatur, quive ad illud instituitur, siue ea collatio, institutio Romæ facienda sit, siue ab inferiore collatore, siue ab episcopo.

Rogatus cessionis beneficii libere coram ordinario.

Processus & de natalibus & ætate, aliisve conditionibus eorum, qui initiandi sunt, aut recipiendi in seminarium.

Instrumentum iurifurandi, quod ab iis præstandum est, qui beneficia obtinent.

Instrumentum, ac testimonium professionis fidei, quæ a quouis præstanda sit.

Instrumentum fideiussionis eorum, qui in seminarium recipiuntur.

Mandatum de aliquo recipiendo in seminarium.

Facultas & probationum omnium & pertinentium ad receptionem novitiæ, vel ad professionem præstandam.

Confirmatio abbatissæ, seu priorissæ.

Facultates, quæcumque monialibus earumve monasteriis conceduntur.

Facultas ingrediendi monasteria.

Facultas accedendi ad monialium loca colloctionibus præfinita.

Facultas erectionis, institutionisve confratriæ, scholæ.

Confirmatio regularum alicuius scholæ, confratriæve. Scriptum, quo scilicet certæ ecclesiæ, scholæve quis adscribitur.

Approbatio ludimagistri.

Literæ dimissoriæ, testimonialesve.

Facultas absentia causa studii.

Facultas elemosynam colligendi.

Facultas faciendi sepulcrum.

Facultas absolventi a casibus reservatis.

Facultas celebrandi ubique, vel certo loco.

Facultas prædicandi.

Facultas audiendi confessiones.

Literæ indulgentiarum, vel earum summæ.

Testimonium consecrationis, reconciliationis ecclesiæ, cœmeterii, altarium & campanarum.

Constitutio coadiutoris.

Reductio Missarum, & de commutatione piorum operum.

Facultas abeundi extra fines diœcesis, vel peregrinandi.

Literæ quæ pro officii munere quauis de causâ ad parochos, vicarios foraneos, aliosve scribuntur.

Executio literarum gratiosarum protonotariatus & equitum: harum tamen literarum causâ scripturæ merces capiatur, & si quid præterea episcopus concefferit.

Processus & acta omnia, quæ conficiuntur ad miraculorum veritatem perquirendam.

Itidem de iis, quæ conscribuntur ad sacrarum reliquiarum veritatem indagandam.

Facultas asportandi cadauer de loco ad locum.

Exempla editionesve decretorum, ordinationum, statutorum, præceptorumve, quæ episcopus, aut eius vicarius ex officio confecerit, seruarique mandarit.

Constitutio vicarii in quauis ecclesia ad tempus.

Dispensationis & processus de defectu natalium, irregularitate, vitio aut defectu corporis, etiam auctoritate ordinaria.

Instrumenta & scripta, quæcumque pro mensa episcopali & capitulo conficiuntur, quæ item seminarii causâ fiunt, ita tamen, vt hoc decreto, solutionis immunitate, capitulum & seminarium dumtaxat fruuntur. Clerici vero, aliive, ad quorum causam, commodumve illa scripta, instrumentave intersunt, quive earum exempla sibi edipent, a solutione immunes ne sint.

Literæ & expeditiones, quæcumque conficiuntur nomine rerum mere spiritualium.

Expeditiones, quæcumque pro pauperibus, vel miserabilibus hominibus, de quorum egestate, aut necessitate episcopi, aut vicarii iudicio constet.

Literæ præterea & expeditiones omnes aliæ, quas gratis dandas episcopus censuerit.

Dispensationes & facultates, quæcumque ex decretis, vel

ANNO
CHRISTI
1579.

vel prouincialibus, vel diœcesanis, aut eorum occasione dantur.

De emolumentis cancellariæ episcopalis, quam Concilio prouinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quidquam perfolui vetitum est, nihil prorsus vtilitatis priuatæ ad episcopum, eiusve mensam, aut vicarium, neque ad alios, præterquam ad cancellariam, cancellariumve, ceteros eiusdem cancellariæ ministros, perueniat. Qui aliquid etiam a sponte dantibus perceperit; tum in conscientiæ foro ne suum faciat, sed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in ecclesiæ instaurationem, vel in sacristiæ vsum erogetur.

Quæ ad matrimonium pertinent.

MATRIMONIUM cum sacramentum sit, & maxime liberum, si quæ municipales leges, statuta, decretave sunt, quibus huic sacramento, sanctæque illius libertati contra sacrorum Canonum, & Conciliorum præscriptum vlllo quouis pacto impedimentum afferatur; eas irritatas, rescissas, ac plane nullas decernimus, ac declaramus.

Omnibus vero, quacumque etiam dignitate, potestateque præditis, interdictum iam nunc perpetuo sit, ne earum etiam legum, statutorum, decretorumve auctoritate, nec vero alia quauis ratione quidquam statuunt, decernant, iubeant, agantve, quo matrimonii libertas vlllo pacto, neque directe, nec vero indirecte lædatur.

Qui contra fecerit, pœnas & censuras Conciliorum, & Canonum iure sancitas ipso facto subeat. Episcopus vero, vbi probabilem pro sua conscientia suspensionem habeat de puellæ minus libera voluntate, tum exquirat rem diligentissime; tum præterea, si opus esse censuerit, illam certo loco tuto, ac honesto collocet, vbi illa eidem proferat, & explicet liberius suam voluntatem, qualis vere sit.

Matrimonii denuntiationes, quas aliquando ab episcopo remitti constitutione Tridentina permissum est, is videat, ne ob aliam causam, quam ea ipsa constitutione cauetur, remittat; cum scilicet ordinarii iudicio verisimilis suspicio est, matrimonium malitiose impediri posse. At

vero si hæc causa non subest, quamobrem illas remittat, ea certe sola, quod instat sacri aduentus, quadragesimæve tempus, neque necessaria est, nec vero cum ratione consentiens, cum præsertim eo sacro tempore, qui iam matrimonio iuncti sunt, ab illius vsu abstinere potius conueniens sit, nedum sponso vna coniungi.

Illas vero ab episcopo, cum præsens in vrbe, vel diocesi adest, solum remitti deinceps liceat, ac alio præterea nemine, ac ne a vicario quidem generali.

Matrimonii futuri denuntiationibus in ecclesia de more factis, si forte hoc accidit, vt illud duorum mensium spatio post non contrahatur, ne idem antea parochus celebret, quam iterum denuntiationes ex Concilii Tridentini præscripto fecerit, edixeritve, si modo aliud episcopus non concesserit.

Parochus, quorum matrimonium ex Concilii Tridentini præscripto publice ter denuntiaturus est, eos primum graui cohortatione diligenter moneat, vt cum ad illud in eundum, ieiuniis, orationibusque se parent; tum etiam, vt eo rite celebrato, sacerdotalique benedictione a proprio parochus accepta, orationi frequentiori interim vacantes, triduo abstineant pro reuerentia: sicque contra spirituales nequitias, & carnis procacitatem sancte muniti, salutem, & gratiam Dei ex eo sacramento vberior sibi comparare studeant.

Si qui ætate etiam legitima, & parochus præsentem, testibus duobus adhibitis, & notario item, iurati sponderunt, se matrimonium inituros, ac deinde non contracto legitime per verba de præsentem matrimonio, copulationem inter se inierunt; eorum matrimonium nullum ab episcopo declaretur, ac decernatur. Id vero ne accidat, parochus quam sæpiissime populum, vt opus erit, moneat, ad præscriptum Concilii Tridentini.

Eos præterea, qui ita contraxerint, grauius pro arbitratu suo episcopus puniat. Quod si iidem postea de præsentem matrimonio contrahere velint, ne prohibeantur, modo seruentur, quæ ad Tridentini Concilii præscriptum seruari oportet, si nullum aliud in sit legitimum impedimentum.

Caueat parochus, si quando sponsalibus intererit, vt

ANNO CHRISTI 1579.
 ne de præfenti, fed de futuro matrimonio illa contrahantur, ficque propterea verborum formula dilucide concipiatur, vt de eorum fenfu nulla deinde quæftio, difficultasve oriatur.

Parochus, quos fponfos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante iungat, quam ea item ratione cognorit, didiciffe quæ eo de genere illos plane fcire oportet.

Qui testibus adhibitis, at fine parocho, aliove sacerdote, cui is, vel ordinarius facultatem dederit, matrimonium de facto contraxerint, ne eos cogi liceat, vt denuo inter fe contrahant, nec rurfus eo nomine impediri, quo minus eorum vnusquisque cum aliis libere contrahat, cum illud eorum factum, ne fponfalium quidem, nedum matrimonii vim habeat.

Qui quarto, & quinto affinitatis, confanguinitatiue gradu iuncti funt, cum inter fe matrimonium, non impetrato difpenfationis beneficio, libere inire, contrahereve poffint, ne a parocho, aut ab alio quopiam in pofterum impediatur, quo minus libere contrahant, feruatis regulis, Tridentina fânctione præfcriptis.

Parochus, cum matrimonium celebrare voluerit, moneat contrahentes, propofitam effe pœnam excommunicationis latæ fententiæ, vltra alias pœnas a iure inflictas in eos, qui in gradu prohibito confanguinitatis, vel affinitatis matrimonium contrahere fcienter præfumpferint, ac eos omni fpe confequendæ difpenfationis carere, ex præfcripto Concilii Tridentini.

Epifcopus vero feuerè animaduertat in eos, qui diuino timore pofpofito in fuarum periculum animarum fcienter huiusmodi coniugia prohibita, etiam ex caufa fornicationis, quod frequentius accidere folet, inire fub fpe forfan futuræ difpenfationis præfumpferint; ac ftatim illos, quos ei confiterit taliter contraxiffe, adhibita feparatione ex Concilii Viennenfis præfcripto excommunicatos publice tamdiu denuntiari iubeat, donec fuum humiliter recognofcentes errorem, abfolutionis obtinere beneficium mereantur.

Irritum nullumque ab epifcopo matrimonium declaratur, quod a parochò loci, vbi illud fit, non ab eo, qui

parochus proprius est contrahentium, celebratur.

Tridentina œcumenica Synodus illud episcopi diligentia quam diligentissime commendauit, ut si quæ vel hominum vitio, vel temporum iniuria corruptelæ in nuptiis celebrandis irrepperint, illæ radicitus extirpentur. Atque eo quidem vehementius in eiusmodi curam incumbendum est, quo grauius, atque adeo sæpius in illis peccatur.

Quare ad nuptias matrimoniaque impedienda, vel dirimenda eo cum ventum sit, ut veneficia, fascinationesue homines adhibeant, atque vsque adeo frequenter id sceleris committant, ut res plena impietatis, ac propterea grauius detestanda: itaque ut a tanto, tamque nefario crimine, pœnæ grauitate deterreantur, excommunicationis latæ sententiæ vinculo fascinantes, & venefici id generis irretiti sint. Quam ipsam pœnam etiam illos subire decernimus, si qui in illis soluendis verba improbata, superstitiosa, atque adeo alia, quam quæ episcopo primum probata sunt, adhibuerint; cum id non sine diuini cultus offensione maxime faciant.

Quo etiam genere pœnæ afficiantur, quicumque vel suaserint, vel mandarint, vel consenserint.

Ne quis, cuiuscumque gradus, conditionisue sit, stans temporibus, quibus nuptiarum solennitates celebrari interdictum est domum sponsam traducat, aut nuptialia conuiuia celebret, aliæ eius generis vetita agat.

Qui autem, vel per se, vel alium contra fecerit, aut eius culpæ quouis modo particeps fuerit; is pœnam interdicti ab ingressu ecclesiæ ipso facto incurrat: eamque pœnam illum tamdiu sustinere volumus, quoad sponsi, episcopi iussu separati, meritas pœnas pro eorum conditione dederint, arbitrio eiusdem episcopi, & interdicto liberari eiusdem iudicio meruerint.

In dispensationibus matrimonialibus, dotis non competentis causa concessis, si modo eo loci, ubi mulier, de cuius matrimonio agitur, habitet, virum pari, æqualique conditione non inueniri vere constet, qui sibi cognationis, affinitatisue vinculo coniunctus non sit, progredietur episcopus ad exequendam eius generis dispensationem, etiam si in locis finitimis aliqui essent, qui nullo

ANNO
CHRISTI
1579.

gradu cognationis affinitatisve iuncti, eam cum exigua dote in matrimonium ducerent.

Satis enim est, in eo municipio, locove, vbi mulier est, diligentiam matrimonii contrahendi adhibitam esse.

Pro dispensationum matrimonialium executione nihil quidquam prorsus muneris, præmiive, etiam sponte oblatis, ac ne pro labore quidem, qui in testibus ea causa examinandis, aliisve testificationibus excipiendis, ponitur, episcopus aut vicarius eius capiat.

Notarii vero pro examine testium, quartam dumtaxat partem aurei ad summum capiant licet.

Vbi certus locus meretricum habitationi præfinitus, constitutusque est, cum extra eius fines eas habitare non liceat, si quis cuiquam earum alio, quam præstituto eo loco, domum, domiciliumve locarit, excommunicationis pœna contra eum agatur.

Prostitutas feminas, meretricesve in cauponis, diuersoriis, ganeisque ad quæstum alere, cum id & graui Dei offensione, & magno animarum detrimento, & disciplinæ Christianæ iniuria fiat, hoc decreto prohibendum censuimus.

Quare ne quisquam vel caupo, vel tabernarius, vel qui cœnaculariam facit, illas in ipsis cauponis, ac diuersoriis habeat, alate ad turpem quæstum.

Qui contra fecerit, post huius decreti promulgationem, in eius parochiali ecclesia factam, tamquam is, qui in statu damnationis notorie versatur, præmissa monitione, interdicti pœna afficiatur, & aliis præterea etiam grauioribus arbitrato episcopi.

Parochi singuli, quam maximam possunt, in eo sollicitudinem, persuadendique studium adhibeant, vt omnem luxum, cincinnorum ornatum, in aures, quod signum diaboli sanctus Augustinus nominat, fucum, & vestes in primis, quas caudatas dicunt, parochiæ suæ mulieres omnino deponant.

Qua in re persuadenda argumentorum vim, rationumque momenta sibi comparent, cum ex sancti Ambrosii patris nostri, illarum luxum grauiter exagitantis, libris, tum ex sancti Chrysostomi, aliorumque patrum monumentis, in primisque ex homilia, quam eo de genere gra-

uissimam vir doctissimus, idemque religiosissimus, Iacobus Vitriacus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis olim habuit.

ANNO
CHRISTI
1579.

Hoc autem omne vsque adeo ab ecclesia vetitum esse ille ipse affirmat, vt si caudatæ ad ecclesiam accederent, sacra communione interdicerentur.

Nulla est amplior hereditas, nec præclarius patrimonium quod parentes suis liberis relinquere, neque maius precium honestioremque mercedem, quam domini iis, qui sibi in seruitute operam dant, pro fideli eorum famulatu tribuere ac persoluere possunt, quam si effecerint, vt boni Christiani euadant; quæ virtus omni terreno thesauro multo preciosior est censenda. Quamobrem qui in aliqua domo, atque familia duces sunt, curabunt diligenter, vt omnes, quicumque suo sub imperio, & ditione viuunt, ieiunia colant, diuini verbi prædicationem crebro audiant, sacramentis frequenter vtantur, & omnia demum veri Christiani officia exerceant; famulorum autem domini non solum diebus festis tantum eis liberi temporis concedere curent, vt eiusmodi officiis vacare possint, sed crebris item eos, ac paternis hortationibus excitare non desistant, ne in studio eiusmodi tam salutari segniores, neque negligentiores existant. In quo si parentes ipsi, aut domini suo officio in his defuerint, procul dubio expectent fore, sibi vt ante seuerissimum Christi Domini tribunal culpæ tribuantur peccata omnia, quæ liberi, vel famuli non commisissent, si suas illi partes, in hoc, aliisque eiusmodi decretis præscriptas, sibi que maxime debitas præstitissent. Atque id quidem multo magis timendum illis erit, qui aliquo modo impedierint, quo minus pia superscripta, & alia huiusmodi officia persoluantur; contra quos agat episcopus pro culpæ ratione.

His temporibus tanta puerorum licentia est, atque adeo effrenata, vt cum peccandi materiam afferat, tum disciplinæ Christianæ detrimenta importet non leuia; hinc in scholis nimia petulantia, in ecclesiis irreuerentia, turbulenta foris concitatio, atque in omni loco sese efferens impudentia, & pene projecta audacia.

Quare episcopi, qui omni morum speculationi sancte inuigilare debent, videant ne grauiores offensiones inde

ANNO
 CHRISTI
 1579.

existant: proinde & cum magistratibus, decurionibusve agant, vt aliqua inita ratione ei rei occurrant; & præterea sacerdotes aliquot vitæ probitate, castissimisque moribus præstantes, aliosque pios viros, & salutis animarum zelo accensos deligant: qui puerorum scholas sæpe inuisant, mores, & vitam eorum perquirant; in Dei timore, officiiisque Christianæ institutionis illos contineant, idque omne cum parentibus, magistris, præceptoribusque agant. Currentque vt prius aliquis ciuitatis locus, piave confraternitas id oneris suscipiat, quemadmodum alicubi fit, vt huius generis vagantes pueri colligantur, eorumque effrenatis moribus opportune consulatur. Quod si hac non succederit, aliam omnem, quæ sibi potior videatur, rationem ineant, vt puerorum effrenatæ libertati, quæ multa spiritalia incommoda parit, rectissime occurratur.

Nulla vero modo patiantur, vt huiusmodi pueri ecclesiam perturbent: quod ea maxime ratione præstabitur, si parentes, vel ii ad quos id pertinet, liberos suos teneræ ætatis apud se teneant, secum ducant, eisque ostendant pie, suppliciterque orare, & sacris interesse.

Quæ ad scholas, confratrias, & ad loca pia pertinent.

NE cuiusuis confratriæ, scholæve præfectus in scholæ suæ numero quemquam doctrinæ Christianæ rudem atque ignarum adscribi permittat, cuiuscumque ætatis, aut conditionis ille sit. Id vero curæ sit sacerdoti proprio illius scholæ, vel parochi, in cuius finibus est.

Ne facinorosi homines, neque turpis vitæ, aut infamiæ labe notati, in disciplinatorum, alteriusve generis confratriis, adscribantur. Si qui vero iam adscripti sunt, si moniti, honestæ vitæ rationibus se non conformarint, a confratrum numero, episcopali auctoritate, & cura amoueantur.

Ne a disciplinatorum, confratrumve alterius generis præfecto cuiquam, qui in confratria adscribendus sit, amictum, quod insigne confratriæ est, dari liceat, nisi præsentem parochi aliove sacerdote, qui amictum illum stans precibus benedicat. Quem amictum confratres ne vnquam domi, aliove loco, sed in schola assèruent.

Qui vero e confratria aut abibunt, aut eiicientur: illum confratriæ ipsi dimittant, præfectoque sine vlla exceptione tradant.

Laici confratres cuiuscumque confratriæ, de fidei dogmatibus ne disceptationes, colloquia, sermonesve habeant. Videat præterea episcopus diligenter, vt in oratoriis suis colloquutiones de iis tantum rebus instituant, quarum tractatio & collocutio laicalis ordinis hominibus conveniat.

Ne quidquam, quod vulgari sermone conscriptum sit, in vlla cuiusvis generis confratria, scholave legi, recitarive liceat, nisi primum ab episcopo, vel ab eo, cui ille mandarit, recognitum sit, & subscriptione comprobatum.

Quo tempore in basilica cathedrali, ecclesiave parochiali officium vesperarum celebratur, tunc ne in vllis confratriæ, scholave oratoriis ciuitatis, aut loci illius, ab eisdem confratribus recitari liceat officia, sed vel ante, vel post recitentur, ita tamen vt non solum eiusmodi officiorum occasione non diuertantur illi a diuinis officiis publicis; sed nec etiam a scholis doctrinæ Christianæ, in quibus eiusmodi confratres vtiles adiutores, & operarii esse solent.

Disciplinati, confratresve cuiuscumque scholæ, cum processiones, supplicationesve collegiatim ipsi agunt, capellanum, sacerdotemve alium adhibeant, cuius sit, eam religiosam actionem dirigere, nisi cum aliquando sine sacerdote processions, supplicationisve agendæ facultatem a paracho, aut ab episcopo impetrarint.

Ne confratri cuiquam ad confratriæ ecclesiam, oratoriumve arma vllius generis ferre liceat, nisi pro dignitatis suæ, aut officii, quod gerit, ratione, hoc alicui conueniens sit. Nemini autem vnquam, cum confratriæ amictu indutus est, id liceat.

Ne in confratriarum, scholarumve oratoriis, ecclesiisve cadauera, etiam sodalium, sepeliri liceat, nisi id licere ex certis priuilegii tabulis, aut probatæ consuetudinis immemorabili vsu constiterit episcopo. Vbi vero confratribus ius sepulturæ tantum concessum est, alii nemini, neque electionis etiam iure, ibi sepeliri liceat, sed ne confratribus quidem ipsis, nisi per sex menses ante obitum in sodalitie rite adscriptus sit.

Ne cuiquam confratriæ vsquam eleemosynam quarere liceat, nisi facultate, quæ literis exarata sit, ab episcopo impetrata.

Ne

ANNO
CHRISTI
1579.

Ne in vlllo disciplinatorum, aliarumve scholarum confratria officiales, ministrosve creari, aut eligi liceat, nisi vel alio sacerdote ab episcopo constituto, praesente, si modo aliud episcopo non videatur.

Quaecumque & in hoc quinto Concilio, & in aliis superioribus de disciplinatorum scholis, aliisque confratriis, etiam laicalibus constituta, aut praescripta sunt, ea episcopus ab illis inuiolate, integreque seruari mandet; etiamsi in ecclesiis regularium illarum scholarum, confraternitatesve erectae sint, exerceanturve; ita ut si quid contra ab eisdem vsquam factum erit, id pro culpa modo ab episcopo grauius puniatur arbitrato suo.

Caritatis, beneficentiaeque omnibus officiis, quae in proximos conferuntur, magnam caelestis gloriae mercedem propositam esse, sacrae literae ostendunt: sed illa maxime Deo grata, atque accepta opera sunt, quibus benigne fit, ac succurritur egentissimis hominibus, aegrotis ac peregrinis. Itaque, ut quae ad eam rationem pertinent, legibus & sanctionibus communita, recte obseruentur, hac pro pastoralis curae nostrae munere decernimus:

Primo hospitalarius, isve, cui hospitalium aedium custodia committitur, vir sit, cuius fides, pietas, vitae innocentia, sedulitas, caritas, grauium virorum testimonio commendata sit.

Caueat, ne a quoquam, cum hospitium ingreditur, aut, cum inde discedit, quidquam, vel minimum, ac ne sponte quidem oblatum exigat, petat, accipiatve.

Ne cum mendicis, qui ad quaestum omni simulandi arte vtuntur, aliquam turpis lucri pacionem pro iis recipiendis ineat.

Curet item, ne quid peregrini, aduenae, pauperesque hospitio excepti, contra Christianam pietatem, bonosque mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum vesperi praescribat, qua, ictibus paruulae campanae datis, omnes simul aliquantisper orent.

Doctrinae Christianae institutionem introducat, qua praefinito aliquo temporis spatio erudiantur.

Si enim iis ad corporis victum, curamque benigne sup-

peditatur, illud etiam maxime curandum est, vt spiritale doctrinæ Christianæ poculum eisdem tribuatur.

ANNO
CHRISTI
1579.

Ne pueros vna cum adolescentioribus, maioribusque natu in eodem lecto cubare permittat.

Neque item eos, qui integra valetudine sunt, cum ægrotis, aliquo morbo laborantibus.

Qui autem integra sunt valetudine, ne diutius triduo in hospicio morentur, nisi aliter ex ipsius hospitalis instituto permittatur.

At cum eosdem paucis post diebus redire animaduertit, inuestiget diligenter, quousque iter fecerint: ac sedulo videat, ne ii modo ad hoc modo ad illud hospitale domicilium diuertentes, se peregrinos fingant, de vrbe, opidove tamen vere non exeant, turpi quæstui, atque etiam aleis, multisque aliis flagitiis operam dantes, quod aliquando euenire compertum est.

Studiose episcopus curet, vt in ædibus hospitalibus, quæ vnionis, vt vocant, iure, alii domui hospitali adiunctæ sunt, vbi longo temporis spatio hospitalitas intermissa est, quamprimum restituatur, vt iuris est.

Quæ ad moniales pertinent.

MEMINERIT episcopus, se, vt est Bonifacii VIII. pontificis & Concilii Tridentini edita sanctio, diuini iudicii obtestationem, ac maledictionis æternæ exterminationem esse subiturum, si in monialium, etiam quæ ab sua iurisdictione liberæ, immunesque sunt, clausura restituenda, atque adeo conseruanda se negligenter gesserit. Quare studiose in eo euigilet, pastorali sollicitudine, vt non modo in monasteriis suæ curæ, iurique subiectis, verum etiam in illis, quorum curationi regulares cuiusuis ordinis præfunt, illa omni ex parte, vt diligentissime fieri potest, seruetur, propositis etiam Tridentini eiusdem Concilii, & arbitrii sui pœnis.

Contra moniales item, & illas etiam, quarum curam regulares gerunt, si quando e clausuræ finibus exierint facultate a sede apostolica non impetrata, censuris ecclesiasticis, aliisque iuris remediis agat, prout e re esse viderit.

Si quando moniales, legitima facultate, ad aliquod monasterium transferri contigerit; eam curam, cogitatio-

ANNO
CHRISTI
1579.

nemque episcopus suscipiat, vt quo a paucissimis conspiciantur, bene mane, sub auroram scilicet, a viris ætate, morumque honestate grauibus cognationeque propinquioribus eo deducantur.

Caueant, qui ab episcopo, superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, ne pro libito intra eius septa, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, sed tunc solum, cum vrgens necessitas deposcet, vt ne ex sanctissimi pontificis Gregorii XIII. sanctione, excommunicationis pœnam statim subeant, a qua, nisi per sedem apostolicam absolui non possunt.

Ne præterea religiosis hominibus septa monasterii, etiam suæ curæ commissi, ingredi liceat, ne ea quidem causa, vt testantium, qui in monialium ecclesia vel sepeliri, vel anniuersaria quotannis agi voluerunt, piæ voluntati satisfaciant: sed quæ anniuersaria ex testamento debentur, in earum exteriori ecclesia præstent.

Nec vero processionis in solennitate corporis Domini agendæ causa, confessarius sacerdos, aut alius superior eo ingrediatur, ac ne episcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur.

Neque item causa vel monialium cubiculis benedicendi, vel ea, locave monasterii aqua benedicta aspergendi.

Nec etiam cum vestitus sacer puellis tradendus est, vel illæ ad professionem admittendæ sunt, vel ministrandum sacramentum confirmationis, episcopus, superiorve tam regularis, quam sæcularis, aut confessarius, aliusve ad septa monasterij introeat: sed in ecclesia exteriori, vbi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum ad fenestellam ministratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in ecclesia interiori manentibus præstentur.

Neque Missæ celebrandæ causa, ad interiorem ecclesiam, monasteriive septa, episcopus, superiorve introeat vnquam; nisi tantum, cum præfecta monasterii, aut alia monialis consecranda est; tuncque ne moniales egrediantur, sed is adiunctis etiam, quos ad ministerium conficiendum necessarios habet, ministris, introeat licet, intus Missam celebret, ritumque consecrandi ad pontificalis libri præscriptum.

Monialis ne atramentarium calamum, aliudve cuiusvis generis instrumentum, quod ad scribendum vsui sit, in cella, aliove loco priuatim habeat.

Quod si quando scribere necesse habet, id ne faciat, nisi præfectæ concessu.

Hæc vero ne facile concedat, permittatve, sed explorata, perspectaque scribendi causa, eaque graui, & necessaria, facultatem de atramentario, ceterisque ad scriptiorem necessariis accommodet: quæ vbi monialis adhibuerit, quam primum præfectæ restituat, simulque recte ostendat, quæcumque scripserit.

Moniales libros cuiusvis generis apud se minime retineant, nisi quos episcopus, vel is, cui id curæ dederit, scripto approbarit.

Cum nouitiæ, antequam professionem præster, voluntatem episcopus pro facultate sibi decreto Tridentino data, explorare volet, hoc agere ei liceat loco, vbi crates monasterii sunt, nec propterea a septis illa egrediatur, nisi causa sit, probabilisve eiusdem episcopi iudicio suspicio, quamobrem potius esse censuerit, vt alio loco eius voluntas perquiratur: tuncque vel in ecclesiam monasterii exteriorem, vel in aliam proximam, prout commodius, decentiusve fieri viderit, illam perducere iubeat. Quæ in ecclesia, præsentibus matronis duabus, ætate grauibus, honestis, & nouitiæ gradu cognitionis, quantum potest, propinquioribus, quas ipsa, aut moniales delegerint, eius animum voluntatemque episcopus recte indaget, loco paulo remotiori, ita vt quæ adsunt matronæ videre, non tamen auribus percipere possint indagationem, responsionemve.

Vt & in puellis, moniali vestitu induendis, & in admittendis ad professionem nouitiis, vnus idemque ritus ab prouinciæ episcopis adhibeatur, cum eius generis regulæ variæ illæ quidem, ac plane inter se diuersæ, dissimilesque sint; liber de eo ritu, huius Synodi prouincialis auctoritate per nos edetur, ad cuius præscriptum omnis ea ratio ineatur tum puellas induendi, tum nouitias ad professionem admittendi.

Si quæ monialium præfecta, earumque superior regularis, virginem aliquam non explorata per episcopum illius

ANNO CHRISTI 1579. voluntate, examineve adhibito, religiosum vestitum suscipere, aut professionem conficere permiserit; ab ipso episcopo seuera pœna afficiatur.

Quæ generatim ad hæc decreta, constitutionesve pertinent.

OMNI episcopalis sollicitudinis officio, studioque vigilantissimi episcopi pro sui muneris ratione in eam curam incumbant, vt quæcumque & in superioribus nostris Conciliis, & in hac quinta Synodo prouinciali, decreta, constitutaque sunt, diligentem, atque adeo omnem executionem, quemadmodum par est, plane habeant. Quicumque vero vel vniuersi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve, ii multas, & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas: tum alias præterea ecclesiasticis, conciliaribusve sanctionibus, & Canonum iure præscriptas. Compellanturque præterea ab episcopo ad parendum omnibus iuris remediis, aliis etiam pœnis, & censuris constitutis, & irrogatis pro arbitrio suo.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, Missæ sacrificii celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione, in hac, & superioribus prouincialibus Synodis decreuimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceterasque quascumque ecclesias, ritu Ambrosiano vtentes, pertinere sancimus ac declaramus; nisi si quid eiusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatiimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse aduersari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, eius declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis perpetuo reseruamus, salua semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac prouinciali Synodo Mediolanensi quinta per nos editis, habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris Cano-

nibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sint.

ANNO
CHRISTI
1579.

Vt nemini eorum, quæ in hac quinta prouinciali nostra Synodo a nobis decreta sint, ignorantiam excusari liceat, edicimus, vt ex quo primum die edita in valuis metropolitana ecclesiæ propofita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium fumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana Synodo legi ac recitari iubebit; & si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valuis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixe inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ huius prouinciæ, has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asseruent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac quinta prouinciali Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati, ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris, & magistræ, semper emendanda, & corrigenda subiicimus.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Laudensis consentiens subscripsi.

Ego Petrus episcopus Aquensis consentiens subscripsi.

Ego Dominicus episcopus Brixienfis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Frater Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Ioannes Franciscus episcopus Vercellensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albenfis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Vintimillienfis consentiens subscripsi.

Ego Cæsar episcopus Sauonenfis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Cafalensis consentiens subscripsi.
Ego Alexander episcopus Vigleuanensis consentiens subscripsi.
Ego P. Cotta episcopus Nouariæ consentiens subscripsi.

INDICTIO FUTVRI CONCILII SEXTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione diuina, tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBVS & singulis reuerendissimis dominis episcopis, qui & hic adsunt, & Synodo prouinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem Synodum prouincialem Mediolanensem sextam, Deo omnipotente auctore, & ad eius laudem, hac eadem in vrbe, hoc ipso loco, anno MDLXXXII. die decimo mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post pascha resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reuerendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium inuitamus, vt eo die ad Synodum prouincialem sextam iuuante Deo Mediolani celebrandam constituto, hic omnino interfint, nisi diem celebrationis ipsius Synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse, nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reuerendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad se excusandum atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ diuina gratia auxiliante in ipsa Synodo a nobis de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve.